

הישיבה השלוש-מאות-וחמישים-ושבע של הכנסת השתים-עשרה

יום רביעי, ד' בטבת התשנ"ב (11 בדצמבר 1991)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:05

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, גיליון תיקון לחוק חברי הכנסת, נא לשבת, הנני מתכבד לפתוח את הישיבה. הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם: היו"ר ד' שילנסקי: ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונח תורה רבה.

ב. שאילתות בעל-פה

לעבירות של קבלת דבר במרמה, עבירות לפי סעיף 415 לחוק העונשין, התשל"ז – 1977.

לשאלות הרביעית והחמישית – התשובה שלילית. שני החשודים המצוינים בשאלתא הובאו ביום 29 בנובמבר לבית-משפט השלום בתל-אביב ושוחררו בערבות כלשכת השופטת. כידוע לחבר הכנסת גמליאל, פרוטוקול הדיון גלוי לעיון הציבור והעיתונות, ולכן, כרגע שהגיע הנושא לבית-המשפט, לא היה אפשר היה למנוע את פרסומו כפי שהוא פורסם. החקירה עצמה בנושא זה נמשכת כבר זמן רב באורח סמוי, ולכן החשדות לגבי ההדלפה בנושא אין להם כסיס, כי הפרסום היה בעקבות דיון בבית-המשפט שהוא חשוף וידוע גם לעיתונות וגם לציבור. החקירה המוקדמת שנעשתה בעניין – לא הודלפו פרטים לשום עיתון ובשום מקום.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת הרב אריה גמליאל.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני שר המשטרה, אני מודה לך על תשובתך, והייתי מבקש להוסיף ולשאל: ראשית, מה ברעתך לעשות בעקבות התחושה הקשה, שהחקירה בהרצלייה ובעצם עוד הרבה חקירות במשטרה שברשותך נושאות אופי של נקמנות אישית או פוליטית?

שאלה שנייה, אדוני שר המשטרה: התחייבת להילחם בתוקף בהדלפות מהמשטרה, שהן מעשה פלילי והפרת אמונים. והנה, נגע ההדלפות נמשך, ואתה אינך עושה מאומה. היום פורסם שהתקשורת כבר חילתה כאשר אחד הנחקרים הוזמן לחקירה. בשבוע שעבר הודלף הנושא של חקירת עסקי המרינה, ואתמול קראנו פרטים על אודות חקירת שר התקשורת. אני מודיע לך כאחריות, שהשר פנחסי לא הדליף, ואת הפרטים שהודלפו הוא למד מהעיתון. זאת עוד הדלפה נפשעת הגובלת בשפיכות דם. האם אתה מוכן להתחייב כאן, שהמדלפים במקרים אלה יועמדו לדין גם אם הם בדרגות ניצב ורב-ניצב?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – לחבר הכנסת מרדי וירשובסקי.

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא על סדר-היום: שאילתות ותשובות. שר המשטרה ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 550, מאת חבר הכנסת אריה גמליאל, בנושא: החקירה סביב המרינה בהרצלייה.

550. החקירה סביב המרינה בהרצלייה

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה): אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על-פי הפרסום באמצעי התקשורת, מנהלת המשטרה חקירה סביב בניית המרינה בהרצלייה. בתוך כך פורסם, כי שניים מיזמי ובוני הפרויקט נחקרו. הדבר זכה להבלטה בפרסומים, שלגבי פרויקט כמו זה ולגבי אנשי עסקים הם גורמים נזק.

ברצוני לשאל:

1. האם נועדה חקירה זו לפגוע בראש עיריית הרצלייה?
2. מדוע נפתחה חקירה זו?
3. מה הם החשדות שהמשטרה בודקת?
4. האם הדליפה המשטרה דבר חקירת שניים מיזמי הפרויקט? אם כן – מדוע?
5. האם יינקטו צעדים כלפי מדליף או מדליפים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לשאלה הראשונה של חבר הכנסת גמליאל – התשובה שלילית. משטרת ישראל מנהלת חקירות על-פי הסמכויות המוקנות לה בחוק, ולא מדובר כאן בשום צורה שהיא בנקמנות, בהתחשבות, או בכוונות אחרות שמנסה השואל לשאול לגביהן. לגבי החקירה שמתנהלת בנושא זה.

לשאלה השנייה – החקירה בנושא נפתחה על-פי הנחיית היועץ המשפטי לממשלה. לא היתה זו יוזמת המשטרה בלבד; זאת היתה הנחיה של היועץ המשפטי לפתוח בחקירה. לשאלה שלישית – המשטרה חוקרת חשדות לכאורה

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, הבוקר התפרסם בעיתון, שנאמר למוטי זיסר לבוא הבוקר לחתום במשטרה על ערכות ולהשתחרר. כאשר הוא הגיע, היו שם הרבה עיתונאים שהמתניו לו, והשאלה שאני רוצה לשאול היא: מהו היקף הקשר שבין התקשורת למשטרה? האם זה קשר הדוק ומיועד רק לגבי מקרים מיוחדים או מקרים שלמשטרה יש בהם עניין? הדבר הזה פוגע באנשים, הדבר הזה פוגע בבעלי עסקים, ואני חושב שהתופעה הזאת צריכה לצאת משורש הבעיה של החברה הישראלית. אני יודע ששר המשטרה עושה כמיטב יכולתו, והייתי מבקש ממנו לעשות הכול, כדי שתופעות כאלה לא תהיינה נחלת החברה במדינת ישראל. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות הדיבור לחבר הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני השר, הואיל ויש פרסומים על חקירות משטרתיות, והם בכחינת הדלפה, כדי ללחוץ על אנשים לקבוע את עמדתם, או להודות, ויש פרסומים שלדעתי הם לכאורה נחוצים וטובים, כדי שהציבור ידע מה מתרחש, אני חושב שהפרסום בעניין המרינה הוא מסוג הדברים שבהחלט טוב שהציבור ידע מה מתרחש אתם, ואני חולק על מה שנאמר עליידי השואל המקורי. הייתי רוצה לדעת, האם אתה באמת תוציא הנחיות כדי למנוע הדלפות, שהן חלק מחקירה, כדי ללחוץ על הנחקרים להודות, או להכפיש את שמם של אנשים כדי שימצאו את עצמם בלחץ, וזאת כדי לאפשר פרסומים שהם למעשה לטובת הציבור, ולטובת העניין חשוב שיחגלו ברכים.

דווקא הדלפות מהסוג הראשון שהזכרתי גורמות נזק לא רק לאדם עצמו, אלא לכל הפרסומים הנעשים לציבור ובאים בעקבות חקירות המשטרה. לכן השאלה היא, האם אתה תוכל לקבוע הנחיות שלפיהן תהיה הבחנה ברורה בין שני סוגי הפרסומים: ההדלפות המרושעות לפעמים, והפרסומים הנאותים העוזרים לנקות את האווירה הציבורית?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, לשאלותיו הנוספות של חבר הכנסת גמליאל, אני מבין שהשאלות הוכנו לפני שנחתי את תשובתי. אלמלא כן לא היתה נשאלת שוב השאלה — — —

יעקב צור (העבודה):

אין קשר הכרחי בין שאלות ותשובות בכלל.

קריאה:

בפרט בכנסת.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —

שר המשטרה ר' מילוא:

מאחר שחבר הכנסת גמליאל אמר שתשובתי הן אותן תשובות, ושאלותיו הן אותן שאלות, אני רק יכול לחזור ולומר, שאין כל בסיס לתחושה, שהחקירה בהרצלייה נושאת אופי של נקמות כזאת או אחרת.

אברהם רביץ (דגל התורה):

הרצלייה — זה נמשל.

שר המשטרה ר' מילוא:

גם לגבי נמשלים, כידוע לך, חבר הכנסת רביץ, חבר הכנסת גמליאל כבר שאל שאלות רבות כאלה ואחרות.

אני יכול לומר בהקשר זה, שגם חבר הכנסת גמליאל וגם חברי כנסת אחרים, ראוי שיהיו מרוצים מהעובדה שהמשטרה מנהלת חקירות בכל מקום ובכל עניין שיש בו חשד למעשים לא-תקינים, וכולנו מקווים שהחשדות האלה יתבררו כחשדות ללא בסיס, ויתברר שהכול נעשה כדין ובצורה תקינה.

אשר להדלפות, אני חוזר ואומר, שהמקרה שהתייחס אליו חבר הכנסת גמליאל הובא לבית-משפט. ברגע שנושא מובא לבית-משפט, אין שום אפשרות למנוע את פרסומו, כי הדבר חשוף גם לציבור וגם לעיתונות.

עובדה היא שדווקא בחקירה זו, שמתנהלת זמן ממושך, ויש גורמים שונים שמעורבים בה, גורמים ציבוריים ועיתונות שלוחצים בקשר לחקירה הזאת, יש אגורה בראשות עיתונאי די בכיר שעוסקת בנושא הזה — — —

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

עמותת "אמיתי".

שר המשטרה ר' מילוא:

עמותת "אמיתי", כך זה נקרא.

ובכן, למרות המעורבות לא היו עד היום פרסומים בנושא, למעט הפרסום שנבע מההופעה בבית-המשפט.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני השר, אודה לך אם תקצר.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני אקצר, אדוני היושב-ראש.

אשר לנושא ההדלפות ככלל, אני כבר הבעתי את עמדתי בנדון ואני חוזר ואומר אותה. זה קשור גם לשאלתו של חבר הכנסת רענן כהן, גם לשאלתו של חבר הכנסת גמליאל וגם לשאלה של חבר הכנסת וירשובסקי. חבר הכנסת וירשובסקי, אין אפשרות לעשות הבחנות בין הדלפה המיועדת לצורכי חקירה לבין הדלפה המיועדת לצרכים אחרים. הדלפות פסולות בעיני, ואמרת זאת, גם אם הן אמורות לשרת חקירה. עשיית ההבחנה היא דבר בלתי אפשרי, והנוק שנגרם לאנשים שהם חפים מפשע עד להוכחת אשמתם יכול לפעמים להיות הרסני, ולכן צריך למנוע אותו.

אני מתגדר להדלפות מכל סוג שהוא. המשטרה מופקדת על דברים עדינים ורגישים, ואסור בשום תנאי שתהיינה הדלפות שיכולות לפגוע באופן קשה בנחקרים במשטרה.

בתשובה על שאלתו של חבר הכנסת רענן כהן, יש קשר — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

סליחה, כבוד השר, מזמן עברת את הזמן הקצוב לך. אם אין לך משהו מיוחד להשיב, אודה לך אם תסיים.

שר המשטרה ר' מילוא:

אני כבר מסיים. אני אומר רק שהמשטרה עובדת בקשר עם עיתונות. מטבע הדברים, המשטרה היא גורם שעובד עם הציבור, ועובד גם עם העיתונות. אשר לחקירות, המשטרה לא צריכה לשתף את העיתונות. היא צריכה לעשות את עבודתה ללא שום הדלפות ובלא שום קשר לעיתונות.

היו"ר ד' שילנסקי:

שר המשטרה ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 549,

במסגרת הבירור בתלונה נשלח חוקר מתחנת אופקים בליווי צלם-משטרה לדירת משפחת אביטן כדי לבדוק את הנוזקים ולצלמם. בכיקור בדירה לא הציגה המשפחה בפני השוטרים כל חפץ שבור. הם הצביעו על מיטה שלדכריהם כבר חיקנו אותה בעזרת נגר, אך לא נראו עליה כל סימני תיקון. לגבי תמונת הבן, המשפחה טענה כי היא נמצאת בתיקון. הגרביים שהוזכרו בכתבה בעיתון לא הוצגו בפני החוקר, ולדברי המשפחה, הם כבר נורקו על-ידה. קצת מוזר, מטבע הדברים, חבר הכנסת עמיר פרץ, שמה שאמור היה להיות מזכרת — נורק. אבל אני לא נכנס לזה, מאחר שהחקירה עדיין לא נסתיימה.

המשפחה לא אפשרה לצלם המשטרה לצלם בתוך הבית. הם אמרו שאפשר לקבל את התמונות מצלם העיתונות.

2. הכללים לעריכת חיפוש על-ידי המשטרה, אשר חלים גם במקרה של חיפוש סמים, נקבעו בצורה מפורטת כפקודת סדר-הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט — 1969, והמשטרה נוהגת על-פי כללים אלה.

3 — 5. בירור התלונה טרם נסתיים, כאמור לעיל. עם סיומו יוחלט, על-פי הממצאים, האם יש לנקוט צעדים כלשהם נגד מי מן השוטרים והאם יש לפצות את המשפחה או להתנצל בפניה. כאמור, על-פי הממצאים שנאספו עד עתה, נראה, לכאורה, שהשוטרים פעלו כחוק.

מכל מקום, אני שמח על השאילתא הזאת של חבר הכנסת עמיר פרץ, ואני חושב שטוב שנברה לבדוק נושאים כאלה, כדי שאם יש משהו שאיננו חקין הוא יטופל במלוא התקיפות וחומרת הדין על-ידי המשטרה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת עמיר פרץ.

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני השר, אתה שמח על השאילתא, ואני רוצה לומר לך שאני שמח מאוד על התשובה. כחבר הוועדה למלחמה בסמים, כאחד מיוזמי החוק שבא להחמיר עם משתמשים בסמים, אני דוגל בהקשחה ובחוסר פשרות של משטרת ישראל בכל הקשור למלחמה בסמים.

נכון שנגע הסמים הוא אחת הסכנות הגדולות הקיימות בישראל. עם זה, צריך לדעת איך לשמור על האיזון כדי שבשמה של אותה מלחמת קודש — ואני אומר לך, אדוני השר, שהמלחמה בסמים היא מלחמת קודש — לא נאבד את הפרופורציות ונפגע, חלילה, במשפחות שפשוט נפלו קורבן לאותה מלכודת סמים, ואפשר להגדיר אותן כמשפחות מוכות גורל.

בירור, אדוני השר, פרטים על המשפחה, לא ישירות דרך המשפחה, כדי שלא לפגוע, חלילה, בטיפול של המשטרה, אלא דרך אנשים שמכירים אותה. מסתבר, שזו משפחה ברוכת ילדים, משפחה שיש בה 11 ילדים, שהוכחה כמה מכות בשנים האחרונות. היא איבדה בן צה"ל, אחד ההורים פוטר מעבודתו, ומצבה הכלכלי והחברתי קשה מאוד. עם זאת, לשמחתי, הבירור העלה שרק אחד מהילדים נפל קורבן לאותה מלכודת סמים, ובסך הכול מדובר במשפחה טובה, שמצליחה להתמודד עם הבעיות למרות הקשיים.

לכן, אדוני השר, נזעקתי ובאתי להחריע, כדי שאולי אחרי הבירור, אף שיימצא שהמשטרה נהגה ללא כל דופי, המשטרה תנהג בהירות יתר בעקבות השאילתא.

בנושא: פגיעה בזכר חלל צה"ל על-ידי שוטרים אגב חיפוש אחר סמים. בבקשה, חבר הכנסת עמיר פרץ.

549. פגיעה בזכר חלל צה"ל על-ידי שוטרים

אגב חיפוש אחר סמים

עמיר פרץ (העבודה):

אדוני השר, כבוד היושב-ראש, מידעיה שהתפרסמה בסוף השבוע עולה, כי שוטרים אשר חיפשו סמים בבית משפחה שכולה באופקים חוללו הרס בדירה ופגעו בזכרו של חלל צה"ל, בן המשפחה, על-ידי ניתוח תמונתו.

כרצוני לשאול:

1. האם הידיעות האלה נכונות?

2. מה הוא הנוהל לחיפוש סמים?

3. האם נשלחה התנצלות רשמית למשפחה על חילול זכר הבן?

4. כיצד תפצה משטרת ישראל את המשפחה?

5. האם יינקטו צעדים כלשהם?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, אני שמח על השאלה של חבר הכנסת עמיר פרץ. מאחר שהיא נותנת אפשרות להבהיר את הנושא, שהוא נושא מאוד רציני.

1. בתאריך 8 בדצמבר 1991 הגישו גברת אליס אביטן ושתי בנותיה, גילה ואורית, תלונה נגד שוטרים בפני קצין תלונות הציבור של משטרת מרחב הנגב. התלונה היתה בגין שימוש בכוח כלפי בני המשפחה וגרימת נזקים במהלך החיפוש על-ידי השוטרים, כגון מיטה שנשברה, תמונת הבן, חלל צה"ל, שנשברה, ותרססים שעפו החוצה.

נוסף על כך, בכתבה שהופיעה בעיתון טענה המשפחה, כי השוטרים גם קרעו גרביים של הבן, זיכרוננו לברכה, שאותן לבש ביום שנהרג.

בעקבות התלונה נפתח תיק בירור על-ידי קצין תלונות הציבור של משטרת מרחב הנגב.

מן החקירה שנעשתה עד עתה, וטרם נסתיימה, עולים הפרטים הבאים: ביום 1 בדצמבר 1991, בשעות הלילה, נערך חיפוש בבית משפחת אביטן, על-פי צו חיפוש שהוצא על-ידי שופט, עקב מידע מודיעיני שהצביע על כך שבמקום מתנהל סחר בסמים. כניסת השוטרים לדירה לא נעשתה בכוח, אלא לאחר המתנה לפתיחת הדלת על-ידי המשפחה.

אחד האחים ניסה לחסום את דרכם של השוטרים, וכמהלך החיפוש גילתה המשפחה התנגדות תוך שימוש בכוח נגד השוטרים והשמעת קולות וגידופים. על-פי עדות אחד השוטרים, במהלך החיפוש נראתה האם ניגשת לתמונת בנה, זיכרוננו לברכה, מכה על התמונה, מקללת את השוטרים, וכתוצאה מכך נשברה התמונה.

מגרסאות השוטרים שנחקרו עד עתה עולה, הם לא גרמו כל הרס או נזק בדירה, למעט פירוק של כמה שלבי תריס לצורך חיפוש אחר סמים, ואלה ניתנים להרכבה מחדש ללא קושי. כמו-כן עולה, כי למרות התנהגות לא-נאותה של המשפחה כלפי השוטרים, הגיבו השוטרים באיפוק מרבי.

באשר לאופן הטיפול של המשטרה בשוטרים האלימים, הפוגעים בשלטון החוק ופוגעים בתדמיתה הטובה של המשטרה. אנחנו מבינים שמדובר בחריגים, אבל הזכירו מספרים גדולים שמהם עלול להשתמע כאילו זו תופעה נפוצה מאוד. אני מבקש מהשר להסביר את עמדתו בעניין זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה ר' מילוא:

אדוני היושב-ראש, נדמה לי שהפעם אוכל להשיב בקצרה — יותר מאשר על השאלות הקודמות.

קודם כול, לגבי השאלה של חבר הכנסת עמיר פרץ: לא רציתי לציין בתשובתי את הדבר, אבל, לצערי, בחיפוש שנערך נמצאו שרידי סם והם נשלחו למעבדה לזיהוי פלילי של המשטרה לבדיקה. אנחנו עדיין לא יודעים את תוצאות הבדיקה. אבל אנחנו בהחלט ערים להזירות שצריך לנהוג גם במשפחה זו וגם במשפחות אחרות. אני חושב שכל אזרח, גם אם הוא עבר עבירה, כבודו האנושי צריך להישמר. כך צריך להתנהג אתו.

לכן, אני בהחלט לוקח לתשומת לב את ההערות שהושמעו פה גם על-ידי חבר הכנסת דיין וגם על-ידי חבר הכנסת ריבלין, שדיבר, בצדק, על חשיבות המלחמה בסמים. ועם זה על שמירת זכויות האדם וכבודו.

אשר לשאלה הנוספת של חבר הכנסת אלי דיין, יש, לצערי, תופעה של שוטרים שמשתמשים לרעה בכוח שניתן להם בחוק. בהרצאתי באוניברסיטת תל-אביב אתמול הסברתי, שהשוטר הוא אדם עם הכוחות הרבים ביותר שיש למישהו במדינת ישראל — יותר מלחבר כנסת, יותר מלשר, יותר מלשופט. השוטר הוא היחיד שיכול להגיד לאזרח: עמוד בצד, אתה עצור. אין אדם נוסף שיכול לעשות זאת. על רקע זה השוטר חייב לנקוט משנה זהירות בשימוש בכוח שניתן לו בתוק.

אם יהיה שימוש לרעה בכוח על-ידי שוטר — והדגשתי זאת, ואני חוזר ומדגיש — הוא ייענש בכל חומרת הדין. אני הבהרתי גם למפכ"ל וגם לסגל הפיקוד של המשטרה, שבמקרים כאלה אמוד על כך, ששוטר כזה, שיחזור על עבירה כזאת, יורחק מהמשטרה. במשטרת ישראל אין צורך בשוטרים המשתמשים לרעה בכוח שניתן להם בחוק. עד היום, כבר הורחקו שוטרים. השוטר מיפו שעשה את המעשה האכזרי שעדיין נמצא בבירור משפטי, אבל לכאורה הוא כנראה נעשה: אדם שהיה במשמורת, ככל, נשכרו ידיו ורגליו על-ידי אותו שוטר — השוטר הזה כבר הורחק מהמשטרה. כך ננהג גם להבא.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה, אדוני השר. שר הבריאות ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 552, מאת חבר הכנסת חסיין פארס, בנושא: קבלת גופת קורבן תאונת דרכים לבית-החולים.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

היו"ר ד' שילנסקי:

אני לא מבין, חבר הכנסת גולדשטיין.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, יש סדר בשאלות ואתם לא הולכים על-פי הסדר. אני הגשתי — —

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת ראובן ריבלין, ואחריו — לחבר הכנסת אלי דיין.

אני מצטער, חבר הכנסת שבח וייס, אבל חברי כנסת מרימים ידיים לפעמים בכתי-אחת. בפעם השנייה קרה שהרמת יד בעת ובעונה אחת עם חבר כנסת אחר. אם לדבר גלויות, מאחר שאתה סגן יושב-ראש הכנסת, וכשיש עניין גבולי אני פוסק לרעת הסגן. כדי שהצדק גם ייראה, אני נותן את רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי דיין.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, הוא המורה שלנו.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא גם לימד שצריך תמיד לקפת את הסגן. לכן כך נהגתי. אני רואה שיש אפילו לחיצת ידיים. מתחיל כבר עניין של חיפה ואשקלון?

קריאה:

עניין הפריימריס.

היו"ר ד' שילנסקי:

פריימריס? יפה. אני מרגיש את האווירה הזאת בכל האולם. חבר הכנסת ריבלין, בבקשה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני רוצה להחזיר את הכנסת לרצינות הנושא של השאלתא שהעלה חבר הכנסת עמיר פרץ.

אדוני השר, ממשלת ישראל אסרה מלחמה במלוא מובן המלה על נושא הסמים. אני מוכרח לציין, שהמשרד היחיד הלוקח ברצינות את הנחיותיו של ראש הממשלה בנושא מלחמה זו הוא משרד המשטרה. יכורך השר וברוכה המשטרה על פעולתה גם במניעה, גם בחינוך וגם בחפיסת אותם לווייתנים, סוחרי סמים, שהם הרעה החולה של כל גנע הסמים בארץ.

עכשיו נכנס לאולם סגן שר הביטחון, שהוא יושב-ראש ועדת הסמים, שיש לי הכבוד למלא את מקומו.

אדוני השר, אני מבקש שבכל עת המשטרה תקפיד על זכויות האדם וזכויות האזרח, וודאי שתעשה זאת בכל פעם שהיא פוגשת מקרה טרגי כמו המקרה שציין חבר הכנסת פרץ. עם זאת, בנושא המלחמה בסמים חשוב שידעו כולם, שאין פשרות ולא יכולות להיות פשרות. ואיש לא יוכל להסתתר מאחורי מקלט כלשהו, יהיה טרגי או האישי או האנושי ביותר. המשטרה צריכה תמיד להקפיד בכבודם של אנשים, וכוודאי בכבודן של משפחות שכולות. אבל אסור לה, חס וחלילה, לזנוח ולו להגע את המלחמה. האם אדוני השר חושב שאני צודק בהצהרתי זו?

היו"ר ד' שילנסקי:

רציתי לשאול: מה היא השאלה? ואז שאלת אותה, ובתכונה. חבר הכנסת אלי דיין, בבקשה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, כולנו זועזענו מהפרסום, ויפה עשה השר שהשיב תשובה מפורטת ומנומקת. וגם ציין שהנושא עדיין בבדיקה, ותיערך בדיקה יסודית.

רציתי לשאול את כבוד השר: הבוקר פורסם שיש ויכוח בין קצינים בכירים במשטרה, בין המפכ"ל לבין משולם עמית,

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פנחס גולדשטיין — — —

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני יראה את הרישום המונח על שולחני, בבקשה. הוא כוודאי נמצא אצל הגביר שושנה כרם.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני קורא לפי מה שמונח על שולחני.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, ברוח טובה, שום אסון לא קרה. תן חיוך, דבר ראשון.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

תמיד.

היו"ר ד' שילנסקי:

זה מתאים לך. האם על שולחן חברי הכנסת מונח סדריום אחר?

קריאות:

כן. אחר.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבתי, אני מבקש מכולם להירגע. שום אסון לא קרה. אני מבין שהיו שתי הרפסות ויש פה אי-הבנה בעבודת המזכירות. כולם יצורי אנוש.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, רק רגע.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אני רוצה לעזור לך.

היו"ר ד' שילנסקי:

בקשה לי אליך, עלי-מנת לקצר. מאחר שחבר הכנסת היקר והנכבד, חסיין פארס, כבר עומד ליד המיקרופון ומעלים בקודש אבל לא מורידים, הוא כבר עלה לדבר, אני מבקש את הסכמתך. מסכים? ברוח טובה?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

תמיד, אדוני היושב-ראש. אני נועקתי מסיבה אחת. כאשר השרים או סגני השרים טועים, נזופים בנו. הייתי מבקש שלהבא יישמר הסדר גם לגבינו. לכן הערתי את ההערה.

היו"ר ד' שילנסקי:

נשתדל תמיד לשמור על הצדק לגבי הכול.

חבר הכנסת חסיין פארס, הכול רוצים בכבודך.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. גם אני מודה לסגן השר פנחס גולדשטיין.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חסיין פארס, בבקשה.

552. קבלת גופת קורבן תאונת דרכים
לבית-החולים

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני שר הבריאות, כיום שיש, 6 בדצמבר 1991, התפרסמה בעיתון "אל-איתחאר" ידיעה שממנה עולה כי ביום

רביעי נהרגה סועדא חנא ג'ובראן, זיכרונה לברכה, בת 26, בתאונת דרכים בין צומת-גולני ובין הכפר טורען. למקום הגיע רופא ברכב מגן-דוד-אדום וקבע את מותה. התאונה נודעה למשפחה רק לאחר כשעה, והגופה נשארה ברכב ליד בית-החולים "פורייה" בטכירה כשלוש שעות לאחר התאונה. משפחתה פנתה לבית-החולים "פורייה" והודיעה לו על נכונותה לתרום איברים לנוקקים. בקשתם לא התממשה.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן לא קיבל בית-החולים את הגופה אלא לאחר כשלוש שעות משעת המוות? אם כן — מדוע?

2. מדוע לא הועברו איברי הגופה, אשר היו ראויים להשתלה גם לאחר כשלוש שעות, כגון קרניות, לחולים הנוקקים להם? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות א' אולמרט:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת הנכבד, לפי הפרטים שמצויים בדינו, גופת הנפטרת פגועת התאונה הגיעה לבית-החולים לאחר השעה 20:00, דהיינו יותר משעה וחצי לאחר התאונה. לקח זמן עד שהגיעה תעודת הפטירה שנרשמה עלי-די רופא מגן-דוד-אדום. תהליך הזיהוי ארך זמן נוסף, ובסך הכול, לא היה אפשר כלל וכלל להגיע לאותו שלב שבו ניתן להתייחס לאפשרות של תרומה אלא כשלוש שעות לאחר שנקבע מותה של הנפגעת.

אני רוצה להוסיף, שההודעה על האפשרות של תרומה לא ניתנה בדרך שאפשר היה לוודא אם אכן היא ניתנה עלי-די בני המשפחה. מן הטעם הזה לא היה אפשר, במקרה הזה, לצערי, לנצל את הרצון הטוב שייחכן מאוד שאכן בא לידי ביטוי בעמדת בני המשפחה, אבל כאמור, בזמן הרלבנטי לא היה אפשר לוודא זאת כדי לנצל את האפשרות הזאת לתרומת איברים לאנשים שאולי היו יכולים להיעזר עלי-דה.

מעבר לכך, בעקבות השאילתא והפניית תשומת לבנו לעניין, ביקשתי ממנהל בית-החולים לקיים בירור נוסף ולרענן את ההנחיות לכל הרופאים התורנים לגבי האפשרות של בירור מיידי במקרים מן הסוג הזה של מתן תרומת איברים, כדי שלא להחמיץ הזדמנות, כשיש רצון טוב מן הסוג הזה, על-מנת לסייע למי שנוזק לאיברים הללו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת פארס.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני השר, בתשובתך נאמר, שלבית-החולים לא היה ברור בוודאות, שאכן המשפחה ביקשה לתרום איברים. מה תפקידו של בית-החולים במקרה כזה? האם הוא לא יכול לפנות ולברר אפילו אם לא פנו אליהם? אני חושב, שבמקרים כאלה בית-החולים צריך לפנות בעצמו למשפחה ולשאול בעניין הסכמתם או אי-הסכמתם לתרום איברים.

אני שואל: מדוע לא נמסרה הגופה לבית-החולים בזמן? האם היה פה מחלל של המשטרה או של בית-החולים עצמו? מה בדעת השר לעשות כדי שדברים כאלה לא יישנו בעתיד? תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד, ואחריו — לחבר הכנסת שמעון שטרית.

אין לי שום בעיה להשיב במשך דקה, אפילו ברבע דקה, ולתת תשובה שהולמת את משך הזמן הזה. אבל אי-אפשר לשאול שר בעניין רגיש, שנוגע לחיי אדם, שלוש שאלות ארוכות, עם נאומים, עם סימני קריאה, עם סימני שאלה, ולאחר מכן להגיד לשר: יש לך שתי דקות להשיב. אינני רוצה להפר הוראה של היושב-ראש ואינני חושב שהמעמד הזה יהיה מכובד יותר אם אתחכם בנוסח של נשיאת נאום של חצי שעה ולא אתן שיפריעו לי. זה לא נראה לי מכובד.

מיכאל ברוזהר (העבודה):
אתה צודק.

היו"ר ד' שילנסקי:
חבר הכנסת ברוזהר אומר, בקריאת ביניים, שאתה צודק. גם אני אומר שאתה צודק. כבר פעמים מספר פניתי לוועדת הכנסת וביקשתי לתקן, ולפחות את תשובת השר — להאריך משתי דקות. אבל מאחר שוועדת הכנסת לא האריכה, מה אני יכול לעשות? אני צמוד לתקנות ואני חייב לשמור על התקנות.

שר הבריאות א' אולמרט:
אדוני היושב-ראש, אני בטוח שאתה צמוד לתקנות ויכולנו להיווכח בשלב השאלות כמה מקפידים על התקנות. עם כל הכבוד, נדמה לי שאפשר לצפות שאחרי שנשאלתי את השאלות הללו לא יאמר לי שאני צריך להשיב בתוך שתי דקות, כדי שלכל אחד יהיה ברור שאני מפר את הוראת היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:
אדוני השר, אני שמח לציין. ששנינו באותה דעה, והיא שצריך להאריך את הזמן הזה. גם חבר הכנסת מיכאל ברוזהר באותה דעה. כולנו בסירה אחת. תודה רבה, אדוני השר. בבקשה.

שר הבריאות א' אולמרט:
תודה רבה, אדוני היושב-ראש. האם אני יכול להשיב גם-כן?

היו"ר ד' שילנסקי:
כן.

שר הבריאות א' אולמרט:
תודה רבה.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
ומנן תם.

שר הבריאות א' אולמרט:
זמני כבר תם קודם.

ובכן, רבותי, קודם כול באשר לידיעה על הרצון לתרום — לצערי, בנסיבות העניין הספציפי הזה לא היה כאן מצב שהמשפחה היתה נוכחת בבית-החולים, או שהיא יצרה קשר מידי עם הרופאים והביעה את הנכונות לתרומה. הנכונות לתרומה הגיעה דרך הטלפון באופן שלא עורר ודאות שהנכונות הזאת היא מאותו סוג ועל-פי אותם נהלים שמאפשרים להשתמש בה כדי לבצע את ההתרמה. כגלל הרגישות של העניין, אני מעדיף שלא להרחיב במסגרת התשובה הזאת יותר מכך. זה לא היה מצב שהמשפחה נכחה במקום ואמרה: אנחנו חותמים לכם על נכונות. היתה איזו הודעה טלפונית, שלא היתה ברורה לחלוטין. יכול להיות שהיא היתה אמיתית וכנה, עם הרבה רצון טוב, והיא ראויה לכל ההערכה. אבל בנסיבות העניין היא ניתנה באופן שהיה קשה מאוד לוודא את אמיתותה ולא ניתן היה במסגרת הזמן, לאחר

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני חושב שזו דוגמה, לא הייתי אומר של חוסר מעש, זו דוגמה של חוסר אחריות, כי יש כאן פגיעה בנפטר, פגיעה במשפחתה וגם פגיעה באנשים חיים שמתייחסים אליהם כאל תיקים. אנשים חיים מחכים לאיברים האלה — ללב, לכליות, לכבד, לעיניים, והנה פה עוברת שעה, שעתיים, שלוש שעות בזמן שאפשר היה להשתמש באיברים האלה ולתת לאדם חיים עוד לעשרות שנים.

אני רוצה לשאול, אדוני השר, אתה מדבר על השעה — אחרי 20:00. זה יכול להיות אחרי 22:00 או אחרי 24:00. האם זו תשובה? האם אותך היא מספקת? זה מקרה אחד; אולי יש עוד עשרות מקרים כאלה. אני שואל: מה עושה משרדך כדי לעודד — ובוא לא נטיל את האשם על המשפחה — תרומת איברים לבתי-חולים, לאנשים שרוצים לחיות?

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. חבר הכנסת שמעון שטרית.

שמעון שטרית (העבודה):
אדוני היושב-ראש, נדמה לי שכולם ערים לך שלצורך השתלות, הרבה אנשים נאלצים לצאת לארצות אחרות, וגם שם, בגלל העדר תרומה מצדנו, הרלתות מתחילות להיסגר. והנה, הדוגמה שהעלה חבר הכנסת חסיין פארס מראה, שגם כאשר יש נכונות — והנכונות הזאת לא קיימת תמיד — המערכת לא בנויה לקלוט. שאלתי לכבוד השר, מה הוא יכול להגיד לנו מבחינת נהלים קיימים, שידועים לכל פקיד, לכל פקידה, לכל רופא ולכל אחות בסוגיה הזאת? ברור שאירועים כאלה קורים בשעות בלתי-צפויות והם לא מתוכננים. אם התשובה היא שהדבר לא היה מתוכנן ולא הצליחו להשיג — זו אינה התשובה כלל, כי תמיד זה יקרה. לכן, נדמה לי, או שיש כאן חוסר מעש, חידלון, חוסר טיפול, חוסר התייחסות, חוסר תשומת לב — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
כן, אבל מה השאלה?

שמעון שטרית (העבודה):
אדוני היושב-ראש, לא אענה כמו שענה חברי, חבר הכנסת ריבלין. אני שאלתי: האם יש נהלים ברורים הידועים לכל אחות, לכל רופא, לכל פקיד בבית-החולים? ומה עושה השר כדי שהנושא ייוודע לכל אחות ולכל רופא?

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. רציתי רק לרמוז שזמנך תם. זה הכול.

שמעון שטרית (העבודה):
לא, אבל כך עזרת לי לחדד את השאלה. ואני מודה לך, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:
יפה, תודה. אדוני השר, בבקשה.

שר הבריאות א' אולמרט:
אשיב לפי הסדר.

היו"ר ד' שילנסקי:
יש לך שתי דקות.

שר הבריאות א' אולמרט:
אדוני היושב-ראש, בהזדמנות חגיגית זו אולי אני יכול להמליץ בפני היושב-ראש, שיבדוק פעם נוספת את הנוהל הזה של שאלות בעל-פה, גם של השאלות וגם של התשובות.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
יש לך הסבר?

שר הבריאות א' אולמרט:

אין לי הסבר. אני לא משתמש עכשיו במעמדי כשר
בריאות כדי לעשות אנליות פסיכולוגיות.

אני רוצה לסיים. יש נהלים, והנהלים הללו ברורים וידועים
לכל הגורמים שנמצאים במצב שבו הם יכולים לדווח על
אפשרות לתרומה ולזרז את הפעילות הקשורה בדבר. עם זה,
אנחנו בהחלט מעודדים פעילות לעודד את המודעות
הציבורית. רק לאחרונה היתה אלי פנייה של שני חברי כנסת
נכבדים, אשר מעוניינים, בתיאום עם המרכז הארצי להשתלות,
לעשות פעילות גם במסגרת הכנסת, כדי לעודד את תשומת הלב
של הציבור לאפשרות שאנשים יתחייבו מראש, במסגרת
חידוש רשיון הנהיגה שלהם, ויודיעו על נכונותם לתרום
איברים וגם לציין אילו. אנחנו נשתף פעולה עם המאמץ הזה
ונמשיך לעודד את הפעילות של אגודת "אדי", שהיא העמותה
הפועלת בנושא הזה, ונשמח לכל שיתוף פעולה. לא הייתי
מציע במקרה הספציפי הזה להטיל אחריות על מישור, כי נדמה
לי שהנהלים נשמרו, וחוסר היכולת להשתמש ברוצח הטוב נבע
מן העובדה שער שהגופה הגיעה, עד שהיא זוהתה, עד
שהודעה הזאת נמסרה ועד שניתן היה לוודא שההודעה הזאת
היא הודעה אותנטית, עבר יותר מדי זמן מכדי שאפשר יהיה
לעשות שימוש באיבר כלשהו מהאיברים של הנפגעת.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת גולדשטיין, כשיש קריאות ביניים,
לפעמים מוטב שהן לא תישמענה. אבל כשיש קריאת ביניים
בהומור, תמיד טוב לשלב אותה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

היו"ר ד' שילנסקי:

טוב, תודה.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אנחנו מצביעים — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

זה קורה תמיד, רבותי. היום אתה לא שבע רצון שחבר
כנסת זה עולה ומפריע, מחר אתה תעלה. כך זה נהוג תמיד,
כשניגשים ליושב-ראש. אבל רצוי שלא לגשת למוכר בזמן
שיש שאלות, היינו כשמצביעים. תודה רבה.

סגן שר החינוך והתרבות ישיב על שאלת בעל-פה מס'
551. מאת חבר הכנסת יעקב צור, בנושא: מאות מילדי העולים
מאתיפיה אינם לומדים. חבר הכנסת יעקב צור, בבקשה.

551. מאות מילדי העולים מאתיפיה
אינם לומדים

יעקב צור (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, בבדיקה שעשיתי
התברר לי, שיותר מ-600 ילדים מקרב עולי מאתיפיה אינם
לומדים, הן בחינוך היסודי והן בחינוך העל-יסודי. "עליית
הנוער" ומשרד החינוך, שאישור פרטים אלה, משליכים את
האחריות מגורם אחד למשנהו.

ברצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע לנתונים אלה?
2. מה יעשה כדי להבטיח שכל הילדים יתחילו ללמוד
מייד?

עיכוב של שלוש שעות, גם לוודא את הנתונים הללו וגם לבצע
את ההתרמה — בהתחשב בזמן שעבר.

נכון הוא שהפינוי לוקח זמן. לפעמים, בנסיבות מסוימות
הפינוי אורך זמן רב מכפי שצריך. לפעמים, יש מצב שיש נפגע
קשה, ועד אשר מחליצים אותו מתוך הרכב הנפגע, הדבר כרוך
בעבודה קשה שאורכת זמן. כך, לצערנו הפינוי לבית-החולים
מתעכב.

אינני יכול כרגע לתת תשובה מדויקת, בהתחשב בקוצר
הזמן שהיה לי לבדוק בו את כל הפרטים — לפני שעה וחצי
נמסרה לי ההודעה על השאלות — מה בדיוק היו נסיבות
התאונה. ואני שהנחיות למגן-דוד-אדום הן, שברגע
שהאמבולנס מודעך הוא יוצא מייד למקום ומפנה את הנפגע
מייד. עם זה, בתאונות קשות, כפי שקורה לא אחת, כאשר רופא
במקום מאמת, קובע את מותו של אחד הנפגעים, ולפעמים
צריך להמתין לחילוף נפגע נוסף באין אמבולנס נוסף, אז יכול
לקרות שיש עיכוב בפינוי של המת, כאשר הוא נפגע ומת מייד,
ורופא אישר את מותו, כדי לזרז את הפינוי של מי שעדיין לא
חולץ ואפשר עליידי כך להקטין את זמן ההשהיה. אלה דברים
שקשה מאוד לתכנן אותם מראש. הם קורים בשטח, עם כל
הצער שכוון בדבר.

לא הייתי מציע לראות במקרה הזה דוגמה לחוסר אחריות.
בדרך כלל — ואני אומר זאת עכשיו לגבי החלק השני של
שאלת חבר הכנסת מחאמיד וגם לגבי השאלה של חבר הכנסת
שטרית — יש פעילות אינטנסיבית בנושא עידוד ההתרמה. יש
מרכז ארצי למידע על השתלות, הממוקם באחד מבתי-החולים
— בבית-החולים "כילינסון", והוא עסוק, בתורנות, 24 שעות
ביממה באיסוף מידע, כאשר יש הנחיות לכל בתי-החולים
בארץ, לכל הרופאים התורנים ולכל חדרי המיון למסור מידע
מייד על כל מקרה שבו ניתן יהיה לנצל איבר מותרם לצורך
השתלות. אני חושב שהפעילות הזאת היא פעילות שנעשית
במסירות נפש ובהצלחה רבה.

אנחנו בהחלט ערים לצורך להגביר את המודעות של
הציבור לעניין. יש אגודה ששמה — — —

שמעון שטרית (העבודה):

גם לשרים יש פריימריס.

שר הבריאות א' אולמרט:

אני מוכרח להודות, שלאחרונה יש לי קושי מסוים בהבנת
חוש ההומור הפרלמנטרי. זה, כנראה, משהו מסימני הוותק או
הזיקנה, ואני מבקש סליחה. אני מבקש סליחה.

קריאה:

כנראה זו בעיית גיל.

שר הבריאות א' אולמרט:

כנראה זו בעיית גיל. נכון.

אלי דיין (העבודה):

אדוני השר, אתה מעורב מספיק בחיי הבית.

היו"ר ד' שילנסקי:

השר הזה שייך לליכוד, ובליכוד עוד לא הוחלט על
פריימריס.

שר הבריאות א' אולמרט:

בחקופה שחבר הכנסת שטרית היה בה סטודנט צעיר,
הוא ואני היינו פעילים בהסתדרות הסטודנטים, דווקא הבנתי
את חוש ההומור שלו. אבל יכול להיות שמזמן שהוא הצטרף
למפלגת העבודה משהו השתבש. אני לא יודע. אני לא רוצה
לומר דבר אישי.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן שר החינוך והתרבות, בבקשה.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת צור, ראשית, משרד החינוך והתרבות מעולם לא אישר שיש 600 תלמידים מקרב עולי אתיופיה שאינם לומדים. היתה בעיה מקומית הנוגעת להשתתפותם של 65 תלמידים בעכו, וגם היא מצאה את פתרונה.

קיימת החלטה של ועדת השרים לעלייה ולקליטה על העברת 12,000 מעולי אתיופיה המתגוררים בבתי-מלון לאתרי הקרוונים השונים המפורזים בארץ. ייתכן שיהיו ימים בודדים שהתלמידים לא ילמדו בהם באופן סדיר עקב מעבר זה. משרד החינוך והתרבות יעשה הכול כדי למנוע אף פגיעה מינימלית זו, עד כמה שאפשר.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת יעקב צור, בבקשה.

יעקב צור (העבודה):

אני שמח מאוד שאני יכול להוסיף אינפורמציה לסגן השר. ובכן, יותר מ-400 בני חטיבת הביניים והחטיבה העליונה, כלומר גילאי 12 ומעלה, בטבריה, בנתניה ובמקומות אחרים, לא נכנסו לפנימיות של "עליית הנוער". משרד החינוך הסיר את אחריותו מכך ומסתמך על החלטה מסוימת של הקבינט, שזו אחריות "עליית הנוער". אבל היות שיש החלטה נוספת, האומרת שילדי העולים מאתיופיה ילמדו רק בפנימיות הדתיות, ובפנימיות הדתיות אין מקום, יותר מ-300 ילדים, נערים ונערות, אינם לומדים. אני מוסיף את זה בשם מנכ"ל "עליית הנוער", ראשי "עליית הנוער", מנהלי האולפנים. העובדה שאתה עומד פה בפני הכנסת ואומר שזה לא ידוע — אני אומר לך שזה באחריותכם, כי מדינת ישראל לא שחררה את משרד החינוך מאחריות.

לכן, אני שואל אותך שתי שאלות: אם אין מקום בפנימיות הדתיות של "עליית הנוער" — א. האם אתם רואים מחובתכם לסדר את התלמידים האלה מייד בלימודים שאינם במסגרת פנימיה? ב. האם אדוני חושב שמוטב שישבו בכיתות ולא ילמדו, רק כדי שלא לעשות סידורים מתאימים בפנימיות שאינן מוגדרות פנימיות דתיות?

אשר ל-300 הילדים האחרים, ובכן כדאי שתבדוק. במעבר מבתי-המלון לקרוונים בבאר-שבע לא הוכנו כיתות. אתם מאשימים, משרד החינוך והרכה אנשים, ובדרך כלל כשרוצים לברר פרטים לא מבררים אותם, לא אצל השר ולא אצל המנכ"ל אלא בשטח. מתברר שבשטח לא הוכנו קרוונים לפתיחת כיתות ולא גויסו מורים ומורות לכיתות. היום, קרוב ל-300 ילדים אינם לומדים. היות שבחודשים הקרובים יעברו עוד אלפי עולים מבתי-המלון לקרוונים, כדאי שבמקום שיענו על שאלות מאוחרות, ידאגו מראש שיוכנו התנאים.

אבל אני מכוון את שאלותי בעיקר לאותם 300-400 ילדים, גילאי 12 ומעלה, שהסרתם כל אחריות מדאגה ללימודיהם.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני רוצה להפנות תשומת לבך, לפחות לפורמליות, שיש אפשרות לשאלה נוספת אחת ואתה פירטת לפי א' וב'. צריכה להיות טכניקה כלשהי.

יעקב צור (העבודה):

סעיף קטן (1), סעיף קטן (2) וסעיף גדול א'.

היו"ר ד' שילנסקי:

תיוועץ בחברך המשפטיים. הם ידריכו אותך איך לנסח.

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

נחונים דמגוגיים.

היו"ר ד' שילנסקי:

מכובדנו, אדוני סגן השר, אני אודה לך אם תיקח בחזרה את קריאת הביניים האחרונה. בסדר?

סגן שר החינוך והתרבות פ' גולדשטיין:

בסדר.

היו"ר ד' שילנסקי:

בסדר, נמחק מהפרוטוקול. הרוח הטובה חזרה.

שאלה נוספת לחבר הכנסת רן כהן, ואחריו — לחבר הכנסת מיכאל קליינר.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר החינוך והתרבות, אני מבקש להוסיף מעט על השאלה של חבר הכנסת צור ולומר, שבבאר-שבע — בה כשעה שבתמורים ובגילת עומדים אלפי קרוונים ריקים, לא נמצאו ארבעה קרוונים כדי לתת תשובה ליותר מ-100 ילדים אתיופים בבאר-שבע.

שאלתי העיקרית היא, אדוני סגן השר, אתה ודאי ראתה, או הובא לידעתך מה שצפינו בו כולנו בתוכנית "בין הכיסאות", על ילדים שעובדים בשוק בימי לימודים ובשעת לימודים, ילדי עולים, שאינם לומדים. מה בדעת המשרד שלך לעשות כדי שהילדים הללו לא רק שלא ינוצלו כמו ילדים עבדים בשוק, אלא גם ילמדו באותן שעות? ואתם יכולים לאכוף את חוק חינוך חובה גם לגבי הילדים הללו שעובדים בשווקים. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת קליינר, בבקשה.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מאז "מבצע שלמה" אנחנו נתקלים מדי פעם בבעיות הקשורות לחינוכם של ילדי העולים מאתיופיה. אני אומר זאת בצער, כי דווקא הקהילה המיוחדת הזאת היתה זקוקה לקבל יותר מעולים אחרים בתחום החשוב הזה של חינוך ולימוד השפה, שהוא תנאי להתערותם בחברה הישראלית.

מה קורה מבחינת המגורים למשפחה אתיופית שלפני שנה היתה בגונדאר, ומגונדאר היטלטלה לאדיס-אבבה, ומאדיס-אבבה הגיעה הנה ב"מבצע שלמה" והיא נמצאת במלון, ומהמלון הזה הסוכנות לא לוקחת אותם לדיור קבע אלא מעבירה אותם עוד לתחנת ביניים של קרוונים? אני שואל אותך, אדוני סגן השר, איך אתם מצליחים לעקוב אחרי כל הטלטולים האלה?

אסיים בדוגמה הידועה ליושב-ראש הכנסת: היות שחבר הכנסת צור הביא דוגמה, אני אביא דוגמה אחרת —

היו"ר ד' שילנסקי:

לא, אתה מביא את הדוגמה אחרי שזמנך תם.

מיכאל קליינר (הליכוד):

אני קיצרתי לעומת חבר הכנסת צור. אני מסיים את דברי.

טוען ראש עיריית צפת, שיש אצלו ילדים מאתיופיה והם לומדים במערכת החינוך, והם רוצים להמשיך ללמוד במערכת החינוך, ובאמצע שנת הלימודים הסוכנות מעבירה אותם מצפת

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
מוסכם על כולם שמדובר בהרכב ילדים.

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:
אני לא מבין את הנוהל שפשה ביום הזה בבית כאשר חברי
כנסת שואלים וגם מגיבים. שאלתם — תנו להשיב.

היו"ר ד' שילנסקי:
אלה קריאות ביניים לגיטימיות, ואני לא מחשיב אותן
במסגרת הזמן שלך.

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:
מאה אחוזים.

אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת צור, ואם כצעתה,
כמו שאתה אומר, מדוע אני צריך להסתייע בך, עם כל הכבוד
ובכל הכבוד, כאשר ראש "עליית הנוער" ומנהל המחלקה שלו
לקליטה יודעים את הכתובת של משרד החינוך והתכנון
ויכולים לפתור את הבעיה בצלצול קטן אחד, להסב תשומת
לב? מדוע צריך להסתייע, אלא אם כן יש כוונות אחרות?

כוונתי פשוטה. תן לנו את הנתונים, נבדוק אותם, ותקבל
תשובות לאשורן. אנחנו ננסה לדאוג לכך שאף לא אחד מילדי
ישראל יעסוק בשווקים ובעבודות אלא בלימודים.

חבר הכנסת רן כהן, אני מסוגל להעריך, שלפעמים יש
בעיה בתפר בהעברה ממקום למקום. לא צריך להיות. כאשר
תיתן לנו גם כן את הממצאים שלך — ייבדק הנושא.

לחברי וידידי חבר הכנסת קליינר, אני אומר שוב, בגלל
עומס התנועה שהיה בצפת, אני לא ביקרתי בשבוע האחרון,
ביקרתי לפני כמה שבועות; התלונה של ראש עיריית צפת היא
כלפי הסוכנות היהודית ולא כלפי משרד החינוך והתכנון. אני
מוכן לעשות ולנסות להשיב, אבל אין לי הנתונים של הסוכנות,
ואני כוודאי אקלקל להם בחשוכות שאינן מענייני.

לגופו של עניין, במדינת ישראל יש חוק — חוק לימוד
חובה. אם יימצאו נתונים ממצאים שיוכלו לעבור אלינו —
נבדוק אותם, נטפל בהם, כדי שלא יקרה שילד אחד בישראל,
עולה מרוסיה, עולה מאתיופיה או ילד ישראלי, לא ילמד
בבית-הספר. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. סגן השר לאיכות הסביבה ישיב על שאלתא
בעל-פה מס' 553, מאת חבר הכנסת דוד צוקר, בנושא: שימוש
בדלק דל-גופרית. חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

553. שימוש בדלק דל גופרית

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני הושב-ראש, חברי הכנסת, נודע לי, כי מאז תחילת
החודש חדלו בתי-החזיקים בחיפה להשתמש בדלק דל-גופרית.
הדבר מעלה את רמת הזיהום באזור חיפה. הפסקת השימוש
בדלק דל-גופרית עומדת בסתירה לדוח-הריר, שקבע אמות
מידה ומועדים לשימוש בדלק דל-גופרית.

ברצוני לשאול:

1. מה היא המשמעות של הפסקת השימוש בדלק
דל-גופרית על רמת הזיהום באזור חיפה?
2. מה ייעשה להבהיר לבתי-החזיקים את חובתם?

היו"ר ד' שילנסקי:
בבקשה, אדוני סגן השר.

לחדרה. איך אפשר שמשרד החינוך ייערך כל כך מהר לכל
המעברים החדים האלה? ומחדרה עוד ייקחו אותם לדיור קבע
במקום אחר. הטעות היסודית היא, שהממשלה העבירה את
הטיפול לסוכנות היהודית.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת קליינר, אני מודה, אני ביקרתי
בצפת ונתקלתי בבעיה. מאחר שאינני יכול להגיש שאלות
והצעות לסדר-היום, אתה יושב-ראש הוועדה לקליטת העלייה
— אני מעביר את הבעיה אליך. אני מקווה שתקבל זאת ברצון.
אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

אדוני הושב-ראש, ראשית אני רוצה לומר לכם, שגם אני
ביקרתי בצפת, ולא כצעתה, אבל אל תטילו עלינו את אשמת
הסוכנות היהודית.

שבח וייס (העבודה):

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:
לא השבוע, חבר הכנסת וייס.

חבר הכנסת צור, ראשית, אתה שאלת שאלתא ביום ב'
בטבת והיום ד' בטבת. לגבי שאלות מאוחרות אני לא חושב
שצריך להעלים, הרי זו שאלתא בעל-פה, אם הבינתי כך את
דברך שאתה טוען שמישיבים מאוחר.

שנית, אתה מדבר על כ-600 ילדים. אני חייב לומר, שאני
אייצג בנושא זה רק את משרד החינוך והתכנון ולא את
הסוכנות היהודית. צר לי שלפעמים יש אי-הבנות, וזאת בלשון
המעטה, בין שני המוסדות הללו. אני מקווה שברבות הימים
הנושא יסתייע ויפתר.

אתה העלית כל מיני דוגמאות שמחייבות כדיקה. כדי שלא
להיות בכחית שולפים מהמותן. אני יודע רק דבר אחד: כאשר
אתה דיברת על נתונים מסוימים, הם נבדקו במשרד ונמצא
שהנתונים שמסרת, לפחות מבחינתנו, לא הודינו מעולם
בקיומם.

יעקב צור (העבודה):

רק בחינך יסודי או בחטיבת ביניים? אתם אומרים שזאת
אחריות "עליית הנוער" בעוד בשום מקום לא נקבע שזו
האחריות של הסוכנות היהודית.

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

כאשר מדברים על תלמידים, מכללם, ומדברים על 600
תלמידים — מסתבר שמדובר בכל רשת הלימוד. לפחות
מבחינתנו אין 600 תלמידים.

יעקב צור (העבודה):

תקבל את הרשימות.

סגן שר החינוך והתכנון פ' גולדשטיין:

אני אשמח.

חבר הכנסת צור, מגמתה של השאלתא בעל-פה שהונהגה
עליי יושב-ראש הכנסת היא לנסות גם לפתור בעיות מהר
יותר. אדרכה, תן לי את הנתונים והם ייבדקו שוב לגופו של
עניין. הרי כאשר יש מצוקה, אף אחד לא רוצה להתעלם ממנה,
אדרכה ואדרכה. הוא — — —

יעקב צור (העבודה):

תדבר עם ראש "עליית הנוער", תקבל ממנו את המספרים
האלה.

מהמעריך בעת ובעונה אחת, אבל מאחר שאתה סגן יושב-ראש הכנסת אני פוסל אותך ונותן את רשות הדיבור לחבר כנסת אחר. אם אני אעשה לו את זה בפעם השלישית, זה יהיה קצת לא-בסדר.

עננה סולודר (העבודה):

אני כבר רגילה שאותי, או לא רואים או לא שומעים.

שבח וייס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מתנצל שיש לך כל כך הרבה בעיות עם זה שאני באולם ומצביע כל הזמן, אבל אני מודה לך.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה.

שבח וייס (העבודה):

אדוני סגן השר, מה שמעניין בעניין הזה, שגם השואל העיקרי, חבר הכנסת דדי צוקר, וגם זה שזכה בשאלתא נוספת, שנינו נווה-שאנים, הוא בעבר ואני בעבר וגם כהונה, וכל אחד מאתנו בפרק אחר של חייו היה שותף פעיל לדרמה הזאת, למתח הזה, בין הצורך בתעשייה באזור חיפה, שהוא חיוני, לבין הכורח לשמור גם על איכות סביבה של חיים ושל בריאות הציבור.

אנחנו מרוצים מאוד מדוח-הררי ומן העובדה שאתה ומשרדך, ואתה באופן אישי מקפיד כל כך על יישומו. שאלתי היא: גם עקב מה שהתרחש עכשיו, עקב התשובה ובעקבות התשובה שלך על השאלה הקודמת של חבר הכנסת דדי צוקר, האם אתה חש שיש בכוחך, במצב הנוכחי, מול תיאום או אי-תיאום עם משרדים אחרים, לגרום לכך שדוח-הררי יוגש, בידיעה שיש פה גם בעיה של תיאום בין-משרדי? תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת יהודה פרח, בבקשה.

יהודה פרח (הליכוד):

הנגע האקולוגי בתעשייה במפרץ-חיפה ידוע כנגע אקולוגי ממדרגה ראשונה. אני רוצה לשאול את כבוד השר, דווקא משום עירונותך ומעורבותך בעניין ובבעיה. אותי לא מעניין אם הדבר הזה נעשה עם דלק דל-גופרית או רב-גופרית. אותי מעניין לדעת, מה קורה באוכלוסייה, מהי התכיפות של בדיקת זיהום האוויר באזור, והאם אתם עורכים בדיקה בקרב האוכלוסייה? כי אני יודע שתניקות וילדים סובלים קשות מן הנגע הזה. כאיוז מידה נערכת בדיקה בקרב האוכלוסייה עצמה? יש לשמוע מפיהם מה קורה בעצם, ומהי תכיפות הבדיקה של זיהום האוויר. תודה, אדוני.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:

תודה לשאלותיהם של הנווה-שאנים שרוצים אוויר צלול בשכונותיהם, חברי הכנסת דדי צוקר ושבח וייס. גם בנתניה, חבר הכנסת פרח, יש לפעמים קצת אוויר. השאלות הן שאלות רציניות ביותר, שמצריכות תשובה של עשר דקות לפחות, אבל אענה בזמן הקצר העומד לרשותי.

לשאלותי של חבר הכנסת דוד צוקר, אנחנו עומדים להוציא עכשיו את הצווים האישיים, ואני רוצה לומר לחברי הכנסת השואלים, שמשרדנו היה בעד תיקון דוח-הררי. חבר הכנסת שבח וייס, אנחנו חשבנו שתושבי חיפה ראויים כל השנה לאוויר צלול, בלי שום ספקות, ורצינו שכל השנה ישתמשו בדלק דל-גופרית. זה עולה 15 מיליון דולר. היה לי

סגן השר לאיכות הסביבה י' ביבי:

לשאלתו של חבר הכנסת דוד צוקר בנושא שימוש בדלק דל-גופרית —

1. פרופסור הררי קבע בדוח שלו, כי על בתי-הזיקוק וחברת החשמל להשתמש בדלק דל-גופרית רק במצבים אטמוספריים שבהם אין פיזור טוב של מזהמים. הוא קבע כי מצבים אלה יוגדרו באמצעות מערכת בקרה-לסירוגין משופרת, אשר תגדיר מצב התראה "צהוב", אשר יחייב מייד שימוש בדלק דל-גופרית שבו אחוז הגופרית אינו עולה על 1%, מצב התראה חמור "אדום", אשר יחייב שימוש בדלק דל-גופרית של 0.5%. במצב אטמוספרי רגיל, שנקרא אצלנו מצב "ירוק", יש בו פיזור טוב של מזהמים, ולגביו קבע פרופסור הררי, כי מותר להשתמש במוזש שתכולת הגופרית שבו אינה עולה על 2.5%.

הממשלה, בהחלטתה מיום 30 ביוני 1991, אימצה את המלצותיו של פרופסור הררי ככתב-וכלשונן, וכך הן הדרישות המחייבות את בתי-הזיקוק בחיפה ואת המשרד לאיכות הסביבה.

2. בהתאם להחלטת הממשלה, פעל המשרד לאיכות הסביבה לתיקון הצווים האישיים ותקנות איכות האוויר על-פי המלצות דוח-הררי. בתי-הזיקוק הודיעו, כי הם יפעלו בהתאם להמלצות דוח-הררי גם לפני תיקון הצווים האישיים. עד סוף חודש נובמבר שרפו בתי-הזיקוק דלק דל-גופרית ברציפות. שכן התקופה שבין אוקטובר לנובמבר מועדת לחריגות.

לצערנו, למרות הכרזת בתי-הזיקוק כי הם מקבלים את המלצות דוח-הררי — הם מתנגדים לתיקון הצו האישי כמתחייב מהדוח. אנו מקווים כי הצו האישי יתוקן במהרה, וניתן יהיה להבטיח מניעת חריגות מתקני איכות האוויר בחיפה לטובת אזרחי בחיפה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה. אחריו — חבר הכנסת שבח וייס, ואחריו — חבר הכנסת יהודה פרח.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני השר, 1. אף ש"הקשיבות" היטב, לא בדיוק הבנתי — ואני רוצה לשמוע תשובה מפורשת, אם אפשר — אם היתה חריגה מתקנות דוח-הררי? 2. האם אכן יינקטו צעדים נגד מנהלי בתי-הזיקוק כתוצאה מן העבירות על הדוח, אם אכן היו כאלה? 3. אני רוצה לדעת, האם בבתי-הזיקוק אכן קיימות חתונות ניטור, אמצעי התרעה מספיקים, על-מנת שהם ידעו בטרם זמן מתי להשתמש בדלק דל-גופרית ומתי לא? 4. האם העובדה שהשטח הזה הוא עדיין אקס-טריטוריאלי והנגישות של פעילים בתחום איכות הסביבה, עבור איגוד ערים אזור חיפה, מוגבלת לתוך האתר, האם זה מפריע להחיל את דוח-הררי באזור? 5. שאלה שרק נוגעת בזה אבל קשורה לבתי-הזיקוק: האם תוכל לומר אילו צעדים אתם עומדים לנקוט על-מנת למנוע הישנותו של זיהום מפרץ-הקישון כפי שזה אירע לפני ימים מספר, כאשר מאגר בתי-הזיקוק גלש וטונות של דלק נשפכו לתוך המפרץ?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אני רק רוצה להעיר לחברת זכנסת עדנה סולודר הנכבדה, למען ההרגשה הטובה. אצלי רשום שאת הרמת יד בעת ובעונה אחת עם חבר הכנסת שבח וייס, אבל מאחר שזה קרה לחבר הכנסת שבח וייס פעמיים היום, אני קיפחתי אותו והסבתי שהוא אומנם הצביע עם חבר כנסת

קנסות. יש לנו כניסה חופשית. כל הנושא של בתי-הזיקוק צריך להיסגר פעם אחת או בחקיקה או בהכנה, ואשמח מאוד אם זה יהיה בקרוב.

וזהו מפרץ-הקישון אכן היה, ובשעות אלה עובדים שם כל הצוותים שלנו וגם קבלנים. בתי-הזיקוק גם העמידו לרשותנו את הכלים, כדי לתקן את הטעון תיקון מהר ככל האפשר.

לשאלתו של חבר הכנסת שבח וייס החיפני, דוח-הררי יוגשם בקרוב. אנשי חיפה ראויים לאוויר צלול, ואנחנו נגרום לכך שהם יקבלו אותו.

לשאלתו של חבר הכנסת פרח, אנחנו מקווים שהשנה נמחשב את כל תחנות הניטור בארץ. יש לנו מעקב שעה-שעה של זיהום האוויר מאזור אשדוד, שהיום אינו פחות מזיהום האוויר בחיפה. הוא מזהם אפילו עד ירדן, ויהיו שיחות גם בנושא הזה. הזיהום מאשדוד מגיע גם להרי יהודה. אנחנו מקווים שהשנה נמחשב את כל מערכת הניטור, וכך יהיה לנו מעקב יומיומי בנושא הזה, ונוכל להנחות את תחנות-הכוח, בתי-הזיקוק להשתמש בדלק דל-גופרית. אוויר צלול חשוב לנו כאוויר לנשימה.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה.

ג. שאלות ותשובות

השיחות היום בווינגטון העצירים לא יהיו מנותקים מהחדשות. כבוד השר יודע, שבקציעות יש אלפים של עצירים, 6,000 – 7,000, שחיים בתנאים קשים מאוד, במיוחד כשאין ביקורי משפחות שם; אלה התחילו רק עכשיו, ואני מקווה שהם יימשכו כל עוד המצב הקיים יימשך.

לפעמים אם או אב של עציר נפטרים, והבן לא יכול להשתתף בהלוויה. היום היתה לי בעיה עם עציר אחד בכלל שכם המרכזי: אמו נפטרה, ולא תנו לו אישור להשתתף בהלוויה שלה. זה באותה עיר, באותו מקום, והמצב קשה מאוד.

לכן אני חושב, שמתן כל האפשרויות שלא להיות מנותקים מהחדשות הוא דבר הכרחי מאוד, במיוחד בזמן מתח, אבל גם בזמנים שבהם יש התחלת שיחות לשלום.

שאלתי: מה אפשר לעשות כדי שלא יהיו תקלות, במיוחד בימים שיש כנס לשלום?

היו"ר ד' שילנסקי:
אומנם זו לא היתה שאלה אלא נאום, אבל קיבלתי את זה.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

בתשובה על השאלות הנוספות של חבר הכנסת מוחמד נפאע, אני מבקש, ראשית, להזכיר שהמקרה הנדון שדובר בו, העציר שאמו נפטרה, לא כלוא בבית-כלא צבאי, הוא כלוא בבית-כלא אזרחי על עבירה פלילית, לא על עבירה ביטחונית, והנושא לא נוגע אלינו. אם יש שאלה כזאת, נא להפנות אותה לשר הממונה על השב"ס, וזה, כידוע, לא שר הביטחון.

אלי דיין (העבודה):
שר המשטרה.

סגן שר הביטחון ע' עלי:
לשאלה השנייה, ביחס לתנאים בכלא קציעות, זה לא נושא

ויכוח עם משרד האנרגיה, ובסוף קיבלנו את דוח-הררי, אף שחשבנו שצריך לתקן את דוח-הררי — יעלה 15 מיליון דולר, כעבור הדלק, אבל תושבי חיפה ינשמו כל השנה אוויר צח.

תחנות ניטור מושכלות קיימות בחיפה. יש לנו 24 שעות בדיקה ומעקב ישיר בנושא, ואנחנו מודיעים להם על התרעות אקולוגיות — מוגזאויר. יש תחנות ניטור בכל האזורים, ובשנים האחרונות הם מקיימים פחות או יותר את ההוראות שלנו. אני מקווה שבחודשים הקרובים אצליח להוציא, למרות הסתייגותי מכמה דברים, את הצווים האישיים.

בשנים האחרונות אין עלייה, אבל אנחנו רוצים שלא יהיה שום זיהום בנושא הזה. אתמול קרה אסון אקולוגי, כאשר ברכות ההפרדה, שהשקיעו בהן הרבה כסף — אגב, ביקרתי שם לפני חודשיים — גלשו עקב הגשמים, ושמונים גלשו לגמל הדיג. אנשינו יצאו בשעות הבוקר המוקדמות ונתנו הנחיות, הפעילו את הקבלנים וחסמו את מקורות הזיהום לתחנות הכוח, כדי שתחנות הכוח לא יושבתו. היתה שם בעיה קשה מאוד, ואנשינו בודקים את העניין. אם יהיה צורך להוציא צו או תלונה ואפילו משפט, אם היה שם מחדל של בתי-הזיקוק, לא נהסס לעשות זאת. הנושא נמצא בשעות אלה בבדיקה.

אשר לאקס-טריטוריאליות — בעיה ידועה שחבר הכנסת צוקר נלחם בה שנים. לגבי הפקחים שלנו אין אקס-טריטוריאליות. אנחנו יכולים להיכנס, לבדוק, לפקח ולהטיל

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים עכשיו לסעיף הבא בסדר-היום: שאלות ותשובות. סגן שר הביטחון ישיב עתה על שאלות. אדוני סגן שר הביטחון, אתה מוזמן לדווקא.

4254. שמיעת חדרות בכלא קציעות

חבר הכנסת מ' נפאע שאל את שר הביטחון ביום ה' בכסליו התשנ"ב (12 בנובמבר 1991):

בעיתון "חדשות" מיום ג', 5 בנובמבר 1991, פורסם כי עצירי קציעות, כ-6,000 במספר, נותקו מהחדשות בימי ועידת-מדריד.

כרצוני לשאול:

1. האם זה נכון?
2. אם כן — מדוע נותקו העצירים מהחדשות דווקא בימי ועידת-מדריד, שעניי כל העולם היו נשואות אליה?
3. האם ידאג משרד הביטחון שמקרה זה לא יישנה?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

1 – 2. הידיעה אינה נכונה. העצירים האזינו לרדיו וקראו עיתונים, למעט כמה שעות כ-31 באוקטובר, שבה נלקח הרדיו כעונש על הפרת סדר חמורה שהיתה בערב הקודם.

3. לאור המידע האמור, הרי שאין מקום לפעולה כלשהי בעניין זה.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת נפאע.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני מקווה שגם עם

לפרוטוקול: אבל אם השר או סגן השר מבקשים להשיב, תמיד מאפשרים.

סגן שר הביטחון ע' עלי:
אני מודה ליושב־ראש.

אלי דיין (העבודה):
שיקרא גם את זאת של חבר הכנסת גד יעקבי.

היו"ר ד' שילנסקי:
חברי הכנסת, אם חבר הכנסת איננו, הרי מעבירים לפרוטוקול, אלא אם המשיב אומר: אני רוצה. אם הוא רוצה, הוא יגיד: אני רוצה.

אלי דיין (העבודה):
סגן השר מסכים.

היו"ר ד' שילנסקי:
עדיין לא הגיע התור. נחכה. בינתיים אנחנו בתשובה לחבר הכנסת רובינשטיין.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

אתמול לא נהגו כך. רצו שהשר יקרא ולא נהגו כך.

סגן שר הביטחון ע' עלי:
אני מבקש שלא להקדים את המאוחר. אני מבקש להשיב על שאילתת של חבר הכנסת גד יעקבי, אף שהוא לא נמצא כאן.

היו"ר ד' שילנסקי:
נלך לפי הפרוצדורה. עדיין לא הכרזתי על השאילתא של חבר הכנסת גד יעקבי. לכן אין מה לדבר. אמרת שאתה רוצה להשיב על השאילתא של חבר הכנסת רובינשטיין. תשיב על השאילתא של חבר הכנסת רובינשטיין. אחרי זה אכריז על השאילתא של חבר הכנסת גד יעקבי. בואו נהיה צמודים לפרוצדורה, ואז תביע את דעתך.

4300. רמת ההשכלה של המתגייסים
לצה"ל

חבר הכנסת א' רובינשטיין שאל את שר הביטחון ביום י"ב בכסליו התשנ"ב (19 בנובמבר 1991):

נוכח הטענות על ירידה ברמת בוגרי בתי־הספר היסודיים ובתי־הספר העל־יסודיים, ברצוני לשאול:

1. האם מתחזקת טענה זו על־ידי בדיקות רמת ההשכלה של המתגייסים לצה"ל?

2. האם יש ירידה או עלייה ברמת ההשכלה של מתגייסים אלה בעשר השנים האחרונות?

3. האם, על־פי נתוני רמת ההשכלה של המתגייסים, גדלים או קטנים הפערים החברתיים בין יוצאי מערב ליוצאי מזרח?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

1. צה"ל מתייחס לסימול השכלה של המתגייסים בהתאם לכיתה שאותה סיימו במסלולי הלימודים השונים. צה"ל אינו בוחן את רמת ההישגים הלימודיים של המתגייסים, ועל כן לא אתיחס לרמת בוגרי בתי־הספר היסודיים והעל־יסודיים.

2. בעשר השנים האחרונות חלה עלייה בסימול ההשכלה של המתגייסים על־פי אמת המידה האמורה. שיעור המתגייסים שהם בוגרי בית־ספר יסודי ומטה הוא 6% בשנת 1990, לעומת 13% בשנת 1980. שיעור המתגייסים שהם בוגרי בית־ספר תיכון הוא 76% בשנת 1990, לעומת 58% בשנת 1980.

שנוע לשאילתא הזאת. אם יש לך שאלות הנוגעות לתנאי הכלל, אני מציע לשאול שאילתא נוספת, ונשמח להשיב עליה. מכל מקום, אנחנו עושים כמיטב יכולתנו כדי להקל את סבלם של הכלואים.

אלי דיין (העבודה):
פורסם שיש כוונה לשחרר חלק מהם.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אחדים מהם גם ישוחררו. אבל מעבר לכך עושים מאמצים לשפר את התנאים עד כמה שניתן, וכאן לא מדובר באיזו קייטנה, מדובר כאן באנשים שעברו עבירות ביטחוניות כאלה או אחרות, והם יושבים על עבירות שהם עברו.

לשאלה השלישית שלך: אני כבר אמרתי בתשובה על שאלותיך, שהעצירים יכולים לשמוע רדיו, יכולים לקרוא עיתון, ואיש לא מנע מהם לעשות זאת. היו שעות אחדות שבהן נמנע מהם לשמוע רדיו בתור עונש על הפרת סדר חמורה שנעשתה יום קודם לכן. גם בבתי־כלא יש לעתים שכר ועונש, ואם אין נוהגים עם עצירים שמפירים סדר ולא מענישים אותם, הדברים האלה עלולים להימשך. כדי למנוע זאת, יש גם דרכי ענישה מהסוג הזה, ואני חושב שזה לא עונש חמור כל כך ובחלי נסבל כפי שצינת בדברך.

4256. שמיעת חדרות בכלא קצינות

חבר הכנסת צ' ביטון שאל את שר הביטחון ביום ה' בכסליו התשנ"ב (12 בנובמבר 1991):

במהלך ועידת השלום במרדיר נמנע מאלפי העצירים הפלשתינים באמצאר — קצינות — לשמוע חדרות בערבית ולקרוא עיתונים.

ברצוני לשאול:

1. האם ידיעה זו נכונה?

2. אם כן — מה הוא ההיגיון העומד מאחורי החלטה זו, לנתק אלפי עצירים מבשרות השלום?

תשובת סגן שר הביטחון ע' עלי:
(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1 — 2. הידיעה אינה נכונה. העצורים האזינו לרדיו וקראו עיתונים, למעט כמה שעות ב־31 באוקטובר, שבהן נלקח הרדיו כעונש על הפרת סדר חמורה שהיתה כערב הקודם.

היו"ר ד' שילנסקי:

שר הביטחון ישיב על שאילתא מס' 4300, מאת חבר הכנסת אמנון רובינשטיין. הוא איננו והתשובה עוברת לפרוטוקול.

סגן שר הביטחון ע' עלי:
אני יכול להשיב על זה?

היו"ר ד' שילנסקי:
בבקשה, אם אתה רוצה.

סגן שר הביטחון ע' עלי:
אני מעוניין, הואיל והשאילתא הזאת חשובה; היא עוסקת בפיטורי עובדים ב"פא"ל.

היו"ר ד' שילנסקי:
זה תואם את הנוהג: אם האיש איננו, מעבירים

ברצוני לשאול:

1. האם יש בכונת רפא"ל לפטר עובדים נוספים במפעל בכרמיאל?

2. האם ימנע זאת משרדך, עקב חיוניות המפעל לעתידה של העיר ולקליטת העולים בה?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

1. אין לרפא"ל מפעל בכרמיאל אלא ב"לשם", הנמצא בגוש-שגב.

במסגרת תוכנית הצמצומים בכוח אדם ברפא"ל, שנועדה להבטיח את המשך קיומה של רפא"ל, ייפלטו מהעבודה במפעל "לשם" כ-40 עובדים תושבי כרמיאל.

2. פיטורי חלק מהעובדים הם תהליך כואב אך הכרחי. שבא לאפשר לרפא"ל לממש את יעדיה החיוניים ולהבטיח העסקת מרבית העובדים. הליך הפיטורים יבוצע על בסיס פונקציונלי ויתבסס בשלב ראשון על פרישה מרצון.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

מדברים על 1,000 עובדים מפורטים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אין פרוצדורה שלפיה כשהאיש איננו, אחרים יכולים לשאול שאלה.

אלי דיין (העבודה):

זה 1,000 איש.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אף שהפרוצדורה לא מאפשרת להשיב, אני רוצה להשיב, מפני שהנושא הוא נושא רגיש, בעל משמעות ציבורית. אם תקראו את השאלת המונחת לפניכם, השאלת התייחסה לכרמיאל, היא לא התייחסה לרפא"ל במובן הרחב של המפעל. ב"לשם" מדובר על פיטורי 40 עובדים.

אשר לרפא"ל — זה נכון. מדברים על פיטורים של כ-1,000 עובדים.

אלי דיין (העבודה):

1,200.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

זה מתחייב מהמצב שבו נתון רפא"ל היום. כדי לייעל אותו וכדי לשפר את הרווחיות של המפעל, חייבים לצמצם את האבטלה הסמויה והגלויה הקיימת במפעל.

שבח וייס (העבודה):

מה יישאר שם?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אין מנוס מכך, זה כואב לכולם. איש לא עושה זאת בלב חפץ ובנפש שוקקה. אבל אין מנוס מנקיטת הדרך הזאת.

אלי דיין (העבודה):

זה מחקר, אלה פרויקטים, זו השקעה לעתיד.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

חבר הכנסת דיין, האמן לי, שמי שממונה על התחום הזה במשרד הביטחון הוא שר הביטחון. יש לו עבר עשיר מאוד בתחום הזה של התעשייה. הוא מודע מאוד לפיתוח אמצעי לחימה, הוא עשה אישית רבות בתחום הזה, הוא פועל גם בימים אלה לפיתוחם של אמצעי לחימה מהשורה הראשונה,

3. על-פי סימול השכלה הצטמצם הפער בין מתגייסים שהם יוצאי ארצות המערב לאלה מארצות המזרח והאסלאם. בשנת 1980 — 67.5% מיוצאי המערב סיימו בית-ספר תיכון לעומת 46% מיוצאי ארצות המזרח. בשנת 1990 — 78% מיוצאי המערב סיימו בית-ספר תיכון לעומת 62.5% מיוצאי המזרח.

חבר הכנסת אמנון רובינשטיין, אף שלא היית כאן, ביקשתי להשיב על השאלתך, כי ייחסתי לשאלתך הזאת חשיבות.

היו"ר ד' שילנסקי:

רשות לשאלה נוספת לחבר הכנסת אמנון רובינשטיין.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני סגן השר, אני מתנצל, פשוט היתה לי הרצאה בפני תלמידי בית-ספר תיכון למטה, אבל באתי בריצה ושמעתי את עיקר דברך.

יש לי שאלה נוספת, שמתחלקת לשניים. לפי המסקנות שלכם גדלו הפערים או קטנו הפערים בחברה הישראלית בכל הנוגע לאלה שמתגייסים לצה"ל?

שנית, רציתי לשאול: איך מתיישבים הנתונים האלה עם הידיעות המדיאוגות על ירידה ברמתם של התלמידים בבתי-הספר היסודיים? האם יש כאן פער בין שני סוגי הנתונים והאם יש מקום לאופטימיות, לאור הנתונים של משרד הביטחון, בהשוואה לדאגה שאנחנו שומעים לגבי רמת הלימודים בבתי-הספר היסודיים והתיכוניים?

סגן שר הביטחון ע' עלי:

בתשובה על השאלה הנוספת של חבר הכנסת אמנון רובינשטיין אני מבקש להשיב, שלפי הנתונים שבידינו, האיכות הולכת ועולה, וגם אחוז החיילים שנמצאים בקבוצות האיכות הגבוהות ואלה שמתאימים לקבוצות הקצונה הולך וגדל. גם מספר המתגייסים ליחידות המוכחות ולקצונה מקרב עדות המזרח וערי הפיתוח גדל. לכן נראה לי שהתשובה על שאלתך חיובית: הפער הולם ומצטמצם — ולא הולך וגדל, כפי שנרמז בשאלתך שלך.

היו"ר ד' שילנסקי:

סגן שר הביטחון ישיב על שאלתך מס' 4348, מאת חבר הכנסת גד יעקבי. הוא איננו, והתשובה עוברת לפרוטוקול.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

אנחנו מבקשים שסגן השר יענה.

אלי דיין (העבודה):

זה חשוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם סגן השר מבקש.

סגן שר הביטחון ע' עלי:

אני מבקש לענות.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא מבקש והוא ישיב.

4348. פיטורי עובדים ברפא"ל

חבר הכנסת ג' יעקבי שאל את שר הביטחון כיום י"ט בכסליו התשנ"ב (26 בנובמבר 1991):

חוכרת י', ישיבה שני"

— שאלות ותשובות: הודעה על בקשת הממשלה להעלות לסיכום הדיון ולהצבעה את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3) —

כך שהמודעות ישנה והרצון ישנו, ויש רק בעיה של תקציבים מתאימים. אני חושב שאין מנוס מהדרך שבה הולכים ומהאמצעים שנוקטים. בסופו של דבר, הדבר בא לתועלת המפעל, ולטווח הארוך נדמה לי שזאת הדרך הנכונה.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה.

שבח וייס (העבודה):
יש לי בקשה.

היו"ר ד' שילנסקי:
חברי הכנסת, אי־אפשר לקיים על שאלתא דיון ארוך יותר מאשר על הצעה לסדר־היום.

שבח וייס (העבודה):
שאלה ליושב־ראש.

אלי דיין (העבודה):
גם לי יש שאלה ליושב־ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:
בבקשה, חבר הכנסת שבח וייס.

שבח וייס (העבודה):
אדוני היושב־ראש, חזרנו לפני שעה קלה מוועדת הכנסת, גם חבר הכנסת אלי דיין, גם אני וגם חבר הכנסת חיים אורון.

היו"ר ד' שילנסקי:
תרשה לי למסור הודעה, אולי אחר כך תראה ששאלתך מיותרת.

שבח וייס (העבודה):
טוב, אבל אם לא, תרשה לי לשאול את השאלה.

היו"ר ד' שילנסקי:
בסדר, ואני מתכוון גם לחבר הכנסת אלי דיין.

ד. הודעה על בקשת הממשלה להעלות לסיכום הדיון ולהצבעה את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3), התשנ"א — 1991 *

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, קיבלתי היום מכתב על טופס של מזכירות הממשלה, ואני אקרא אותו: "ירושלים, ד' בטבת התשנ"ב, 11 בדצמבר 1991. לכבוד מר דב שילנסקי, יושב־ראש הכנסת, ירושלים. אדוני היושב־ראש, אני מתכבד להודיעך, כי הממשלה מבקשת להעלות לסיכום הדיון ולהצבעה את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3), התשנ"א, שהוגשה על שולחן הכנסת, ונדונה בקריאה ראשונה ביום ל' כתשרי התשנ"ב, 8 באוקטובר 1991, אולם הסיכום וההצבעה נדחו למועד אחר לרגל השינוי בסיפא לסעיף (1)4 להצעת החוק, בסעיף 3א בחוק יסודות התקציב, במקום סעיף קטן (ט). בכבוד רב, מיכאל ניר".

בעקבות הפנייה הזאת, אני זימנתי את נשיאות הכנסת לפי סעיף 332, האומר — —

חיים רמון (העבודה):

למה אדוני לא דחה את הבקשה על הסף?

היו"ר ד' שילנסקי:

— — בסיפא של הסעיף הזה: "אולם רשאים היושב־ראש והסגנים לקבוע לדיון זה מועד אחר באותו שבוע או בשבוע שלאחריו, והודעה על כך תינתן לחברי הכנסת". בהתאם לכך פעלנו וקבענו את הדיון להיום.

לצערי עכשיו אני רואה שהממשלה, שעריכה להביא את החוק, איננה פה באולם, ובכוונתי להכריז על הפסקה.

חיים רמון (העבודה):
לא על הפסקה.

היו"ר ד' שילנסקי:

הובאה בפני פנייה לפני כן — אף שהעברנו את כל ההצעות לשבוע הבא — לאפשר לחבר הכנסת שאול עמור להעלות את הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"א — 1991, מסיבות אישיות, מאחר שהוא לא יוכל להיות פה בשבוע הבא, ואני מקווה שבצורה חברית תהיה הסכמה להעלות זאת.

אלי דיין (העבודה):
אנחנו מסכימים.

היו"ר ד' שילנסקי:

מאחר שמסרו לי, שגם יושב־ראש סיעת האופוזיציה הגדולה, חיים רמון, הביע את הסכמתו, ואני שומע גם קריאות ביניים וגם מצד סיעת הקואליציה שמעתי הסכמה, הרי במקום להכריז על הפסקה — גם השר דוד מגן הגיע בריצה מהמשרד כששמע על האפשרות הזאת — במקום הפסקה שרציתי להכריז עליה, אני אביא בינתיים את הצעת החוק של חבר הכנסת שאול עמור.

חבר הכנסת שבח וייס, שאלה קצרה בבקשה.

שבח וייס (העבודה):
אדוני היושב־ראש, אני מודה לך.

מובן שלא יכולה להיות התנגדות לרעיון שחבר הכנסת שאול עמור יעלה את הצעתו.

אני רוצה לדבר בהקשר אחר, ואני שמח שחבר הכנסת קורפו כאן, כי זה שייך לוועדת הכנסת. היה לנו הבוקר דיון בנשיאות ועליו דיווחת כאן. אחר כך היה לנו דיון קשה בוועדת הכנסת, וכשאני אומר "קשה", כל אחד תרם משהו לקושי הזה, ואני לא רוצה לנצל את הבמה פה כדי לגנות מישהו. לנו לפחות, לחברי האופוזיציה, יש תחושה שהיה שם שימוש קשות ברוך, דווקא בוועדה שצריכה גם לגלות פנים אפילו מעבר לתקנון. היתה שם סדרה של החלטות שגרמו לכך שהוויכוח יהיה — — —

היו"ר ד' שילנסקי:
מה השאלה?

שבח וייס (העבודה):

הנה השאלה וגם המשאלה: היתה שם החלטה שקובעת, שהדיון יהיה מייד, ואני רואה שהממשלה לא התייצבה. היתה החלטה שהדיון יהיה סיעתי ולא אחר. יכול להיות שמכחינה לגיטימית זה בדיוק, אבל היתה לנו הרגשה לא נוחה.

יש לי שאלה ומשאלה: עקב העובדה שהממשלה לא

— הודעה על בקשת הממשלה להעלות לסיכום הדיון ולהצבעה את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3) —

הגיעה — ואנחנו צריכים זמן כדי להתמודד עם החוק החדש
— אתה תכריע שהדיון יתקיים ביום שני הבא או מחר, ונקיים את סדר-היום הרגיל של המליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

נשמע את השאלה השנייה.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, זה חוק כאמת קשה, מורכב, קשה להבין אותו. אם מחליטים לקיים דיון היום, לפחות שר האוצר יתייצב, יסביר לנו את החוק, מה המשמעויות שלו, ויהיה דיון אישי ולא דיון סיעתי מוגבל. הרי ביטלנו את כל סדר-היום. לכן אני פונה ליושב-ראש להתערב בעניין הזה.

מקובל שכאשר מגישים תיקון לחוק — זה דיון אישי, וכבר רמזו חבר הכנסת שבח וייס, שהיה דיון קצר, ברוטלי קצת, בוועדת הכנסת, והיה ניצול הרוב באופן ציני.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברי הכנסת השואלים, אני פשוט אינני יודע לתת תשובה מאחר שאני נכנסתי לכאן בשעה 11:00 ואני כל הזמן צמוד לכיסא הזה.

חיים רמון (העבודה):

אני מציע שתעשה הפסקה, תעביר לחבר הכנסת שבח וייס את השרביט, תעשה סדר בכנסת, ותדאג לכבודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת רמון — — —

חיים רמון (העבודה):

— — —

היו"ר ד' שילנסקי:

השאלה בעצם הופנתה לא אלי אלא אל חבר הכנסת קורפו, ליושב-ראש הוועדה. אני אבקש שהוא ייתן לכם תשובה, וכאשר יתקיים הדיון בהצעה של חבר הכנסת שאול עמור, ידידנו, אני ארד, אברר, ואחליט מה לעשות. יהיה לי זמן — — —

אלי דיין (העבודה):

אני מבקש שהיושב-ראש ישקול את העניין.

היו"ר ד' שילנסקי:

רבתי, הרי אני לא יכול לדון, לשמוע עניינים, ומה מתפתח, כאשר אני מנהל ישיבה. חבר הכנסת קורפו, הרשיתי שתי שאלות קצרות, ותשובה אחת קצרה מאוד.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

אדוני היושב-ראש, אני תמה מאוד על חברי מסיעת המערך — — —

אלי דיין (העבודה):

סיעת העבודה.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

לו טרחו לפתוח את תקנון הכנסת היו רואים שיש בו סעיף הקובע מתי נערך דיון סיעתי ומתי נערך דיון אישי. חוץ מן העובדה שזה חוק שמתייחס לתקציב, אשר נדון כדיון סיעתי, יש סעיף נוסף, המאפשר לכל עשרה חברי הכנסת לבקש שהדיון יהיה סיעתי.

חיים רמון (העבודה):

אילו עשרה חברי הכנסת ביקשו?

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

הצביעו — 13.

חיים רמון (העבודה):

אתה ביקשת, ואתה חבר הכנסת אחד. אומנם אתה שווה עשרה, אבל אתה אחד.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חיים רמון.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת רמון, הצביעו 13 חברי הכנסת — — —

חיים רמון (העבודה):

הצביעו — 13 — — —

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

ולא היה קשה — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חיים רמון.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת רמון, אתה עם לב בריא וריאות חזקות; תן לאחרים להתבטא גם-כן. יכולתי, בלי קושי, לבקש מכתב מסיעת המערך, מסיעת הליכוד, שהיא רוצה דיון סיעתי, והנה — דיון סיעתי. אבל לא היה בידי מכתב.

חיים רמון (העבודה):

אין עשרה כמון בליכוד, אין עשרה — — —

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת רמון — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת חיים רמון.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

חבר הכנסת חיים רמון, אתה שחצן, גס רוח, בוטה, ואנא תתנהג כנימוס.

היו"ר ד' שילנסקי:

רגע, חבר הכנסת קורפו — — —

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

ואין — — —

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת קורפו, רק רגע. חבר הכנסת רמון, אתה עוד פה או יצאת?

אלי דיין (העבודה):

הוא עזב.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

הוא הלך.

היו"ר ד' שילנסקי:

רציתי לבקש משניהם לקחת את המחמאות חזרה, אבל אם אחד מהם יצא, אינני יכול לבקש משניהם.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):

על כן אין מן הצד הפורמלי, שזה תיקון לחוק, שעליו כבר החלטנו שיהיה דיון סיעתי — על חוק הסדרים במשק כבר החלטנו לפני שבועיים-שלושה שבועות שהוא יהיה דיון סיעתי. באים לשנות סעיף אחד בחוק הזה, או על זה ייערך דיון אישי? על חוק הסדרים במשק ייערך דיון סיעתי? צריך להיות מפולפל וגאון פרלמנטרי בשביל להציע זאת. נוסף על כך, אם עשרה חברי הכנסת — 13 הצביעו בעד זה, אני מנוע מלקיים דיון סיעתי — — —

חברת י"י ישיבה שני"

— הודעה על בקשת הממשלה להעלות לסיכום הדיון ולהצבעה את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3): הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל —

קריאה:

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):
ואם לא? אז אני לא יכול לקבל הצעה של עשרה חברי הכנסת? אינני יכול לקבוע זאת בוועדה?

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):
על-פי התקנון.

קריאה:

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):
רבותי, תלמדו את התקנון ותעלו על דברים רציניים יותר.

היו"ר ד' שילנסקי:
תודה רבה. חברי הכנסת, שמעתי את הטיעונים משני הצדדים.

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):
אמרתי שיכולתי לומר שיש לי בקשה של הסיעה, אבל הצבעה, בהצבעה איך יודעים אם יש עשרה או לא?
אלי דיין (העבודה):

חיים קורפו (יו"ר ועדת הכנסת):
איך יודעים אם יש עשרה או לא?

היו"ר ד' שילנסקי:
כפי שכבר אמרתי, אני אבדוק את הנושא בזמן שיחליפו אותי.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מגישים בקשה מראש.

ה. הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"א — 1991 * (הצעת חבר הכנסת ש' עמור)

כל באי המליאה הזאת, לאיחולי רפואה שלמה. מי ייתן ותשוב אלינו בריא, שמח וטוב-לב.

בבקשה, כבוד השר.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ג' גדות:

מי ייתן ודברין יוסיפו על דברי.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, הצעת החוק של חבר הכנסת שאול עמור עולה בקנה אחד עם כוונות הממשלה להקים רשות לפיתוח הגליל. הניסיון המצטבר מאז חוקק חוק הגליל הוא, כי במקום מועצה רצוי מאוד כי תפעל רשות אשר תמלא את היעדים והאתגרים שהממשלה והרשויות השונות הציבו לפיתוחו ולביסוסו של הגליל.

הצעה זאת עולה היום, חבר הכנסת שאול עמור, לאחר שנעשתה, הבוקר, בדיקת נתונים במסגרת משרד הכלכלה והתכנון, ואני שמח לומר לכנסת, כי היעד בתחום הדמוגרפי, המדבר על חיזוק הרוב היהודי בגליל, היעד הזה הולך ומושג. כפי שדיווחתי לפני כחצי שנה בוועדת הכלכלה של הכנסת, העלייה הברוכה מחזקת את היישובים היהודיים בגליל, והיום אנחנו מונים בגאווה 423,000 יהודים החיים וגרים לצד 423,000 לא-יהודים בגליל, והמספר הזה מאוזן אחרי שנים רבות מאוד שבהן היו היהודים מיעוט בגליל. אני מקווה שהמגמה הזאת תימשך. נחזק את כל היישובים בגליל, והעלייה הברוכה תמשיך ותחזק במיוחד את היישובים היהודיים.

אדוני היושב-ראש, מי שעוקב אחרי התחזיות של צוות ההיגוי לתכנון ולקביעת תוכנית המתאר הארצית לבנייה, לפיתוח, ולקליטת העלייה יכול לקרוא, כי התחזית של אותו צוות, אשר עושה עבודה מקצועית טובה, מדברת על כך, כי לקראת שנת 1995 יעמוד היתקף כוח העבודה האזרחי בגליל

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מזמין, בהוקרה, את חבר הכנסת שאול עמור. אני מבין שאתה תדבר מהמקום, ואני מבקש להעביר אליך את המיקרופון.

שאול עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר הכלכלה והתכנון, חברי הכנסת, אני מודה לכל מי ששותף לזה שאפשר לי להגיש את החוק, הצעת חוק תתשכ"ז, עוד היום. זה החוק שאומר: הרשות לפיתוח הגליל, כדוגמת הרשות לפיתוח ירושלים, או הרשות לפיתוח הנגב — ודווקא עכשיו, בעידן הזה, כשמשאבי המדינה והממשלה יורדים מדי שנה, הרשויות נאנקות תחת עול התקציב.

הגליל, שעליו יש קונסנסוס לאומי, חיוני מאוד להמשך ולפתח אותו בעידן העלייה החדשה. ברוך השם, הגליל תפס תנופה שמשרתת את כל תושבי הגליל, ללא הבדל דת, גזע ומין, ולכן אני מציע לקבל את החוק, חוק הרשות לפיתוח הגליל, כדי לאפשר משאבים נוספים הן מחוץ-לארץ והן מהארץ. ליזום תוכניות כלכליות, לדחוף ולאץ את משרדי הממשלה לפתח את הגליל, וגם למנוע כל מיני דיכורים של קרנות למיניהן, כביכול צדדיות. צריך לדאוג לכך שתהיה רשות ממלכתית שתשתף את הממשלה, את הרשויות המקומיות, את הקיבוצים באזור ואת המושבים — אגב, זה יהיה גם כלי שיקרב כלכלית את הקיבוצים לערי הפיתוח, ואת כל יושבי האזור, כל זה לרווחת האזור, ואולי עליי זה נתרום כעתיד הרחוק יותר לפתרון בעיות התעסוקה הקשות. תודה רבה. אדוני היושב-ראש.

אלי דיין (העבודה):

יהיה לזה תקציב?

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לך, חבר הכנסת עמור. בטרם אעביר את רשות היישוב לשר הכלכלה והתכנון, תרשה לי להצטרף, יחד עם

בשנת התקציב 1991 הושקעו כ-11.6 מיליון שקל להקמת תשתיות ביישובים קטנים יותר בגליל, וכל יישוב כזה מלבב כשלעצמו. ואלה המקומות: מטולה, קריית-שמונה, חצור-הגלילית, צפת, טבריה — —

היו"ר ג' גדות:

סליחה, כבוד השר. חברי הכנסת, אנא מכם.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

— נצרת, מגדל-העמק, כרמיאל, שלומי, תפן. אינני מפרט את הסכומים ברגע זה, ואהיה מוכן למסור אותם לכל חבר מחברי הבית. גם כאלון-חבור, כדלחון, ככפר-חבור, כמעלות ובתרדיון.

מעבר להשקעות הללו הוקצו 468 דונם קרקע לתעשיות ומלאכה ביישובים הבאים: נצרת, תרדיון, אלון-חבור, כרמיאל, כדורי, מעלות, תפן, שלומי, מגדל-העמק, יסוד-המעלה, מטולה, דלחון, טבריה, קריית-שמונה וצפת.

כדין לצורך תכנון לפיתוח נמצאים עוד 8,457 דונם, שהמטרה היא להגדיל בהם אזורי תעשייה קיימים, לפי החישוב הבא: כאלון-חבור — 2,500 דונם; כמעלות — 400 דונם; בכרמיאל — 1,867 דונם; בשלומי — 240 דונם; בתפן — 2,200 דונם; בעוצה אזורית מטה-אשר — 1,000 דונם; תל-חי — 100 דונם; נהריה — 150 דונם.

לצד הכנת התשתית התעשייתית-התעסוקתית בנושא הזה, אציין את היקף הבנייה למגורים כפי שנעשתה לגבי מקבץ של שבע רשויות מקומיות בגליל, ודומני שמשרד הבינוי והשיכון מסר על כך דין-וחשבון בוועדת הכלכלה של הכנסת: בכרמיאל — 1,132 יחידות דיור; במגדל-העמק — 586; בנצרת-עילית — 1,051; כפפולה — 1,422; בצפת — 381; בקריית-שמונה — 448; ובחצור-הגלילית — 118 יחידות דיור.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני מבקש להדגיש בפני הכנסת, בטרם הצביעה על הצעת החוק, כי הממשלה קיימה בנושא זה כמה וכמה דיונים. רוב הדיונים היו במסגרת ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק. אומר גם שוועדת השרים קיבלה החלטה חיונית בנושא, כפי שבאה לידי ביטוי בהצעת חוק שגובשה במשרד הכלכלה והתכנון. אחרי שראיתי את הצעת החוק של חבר הכנסת שאול עמור, הייתי אומר ששתי ההצעות עולות בקנה אחד, אלא שערעור של שניים מחברי השרים בממשלה גרם לעיכוב ההחלטה הזאת. הנושא הזה נדון כממשלה רק ביום ראשון האחרון. ביום שני השבוע נדרשה לעניין ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק, ערכה דיון נוסף בנושא וקבעה לערוך בו, בעזרת השם, דיון מסכם ביום שני בשבוע הבא.

מבחינה פורמלית, חבר הכנסת שאול עמור, אני מנוע מלומר לך שהממשלה תומכת בהצעת החוק הזאת. מהבחינה העניינית אני אומר לך, שהצעה דומה לזו גובשה בממשלה, אלא שמוסדות הממשלה מתמהמהים בקבלת החלטה בנושא. האזיל ולא נתקבלה החלטה שלילית, אני אציע שלא להתנגד להצעה שלך. אישית אני רואה אותה כהצעה ברוכה, ואני מניח שאם מישור בממשלה יגרום, חלילה, לקבלת החלטה הנוגדת את הצעתך, עוד נוכל לפנות מאוחר יותר לוועדת הכלכלה של הכנסת ולבקש את עיכוב הדיונים.

אני רואה בתוכן ההצעה הזאת ברכה, אני רואה שיש בה בשורה, ואני מניח שבזמן ההצבעה ישקלו חברי הכנסת את העניין לגופו ויקבלו את ההחלטה הנכונה ביותר.

אדוני היושב-ראש, לא אוכל — —

על 289,200 איש. רק 214,000 יהיו בחזקת מועסקים. במלים אחרות: הפער עלול לעמוד בשנת 1995 על 26% בין כוח העבודה האזרחי, בין המועסקים, לבין — ואיני רוצה להשתמש במושג — הכלתי מועסקים.

אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו לחיות עם הנתון הזה, שעלה וצץ מעבודת צוות ההיגוי לגיכוש תוכנית המתאר הארצית לקראת 1995. הצעתו של חבר הכנסת שאול עמור מדברת על העמדת אמצעים לרשות הגליל, שתוכל לדרבן את זרועות הממשלה השונות להשקיע יותר בגליל, לתאם את הפעילות בין המשרדים השונים, בין מוסדות הציבור השונים. אין ספק שהיא תוכל לסייע לכולנו באתגר של הגברת התעסוקה בגליל, וכידוע, הפתרונות הם פתרונות כלכליים. השקעה בתשתית, השקעה בתעשייה, ואני מקווה מאוד שנצליח לעמוד באתגר הזה.

מי שבחן את הצעת החוק יכול לראות, שהיא בעצם לקח של כמה פעולות אשר לא הצליחו בעבר, מול אתגרים ומטרות שנקבעו על-ידי הממשלה בכל מה שקשור לפיתוח הגליל והגולן. הפעם מציע חבר הכנסת עמור להציב כלים חדשים יותר, הייתי אומר אפילו משומנים יותר, כדי להבטיח את השגת היעדים.

אני מבקש, ברשותך, אדוני היושב-ראש, לומר בשם מועצת הגליל, אשר אמורה להתכנס כ-14 בינואר 1992 לשיבה שבה יימסר דין-וחשבון על הפעילות בשנה האחרונה. כי בתחום התיעוש נעשו כמה עבודות מיוחדות, שהמגמה שלהן הייתה העדפה לנושאים עיקריים בגליל בתחום הקמת אזורי תעשייה בין-עירוניים בגליל, בתחום השקעות כספיות ותשתיות בגליל ובתחום הקצאת קרקעות לפיתוח אזורי תעשייה.

אזורי התעשייה הבין-עירוניים שפותחו בשנה האחרונה בגליל הם: תפן, מתניס, צומת-גולני, אזור התעשייה שנקרא "גליל-מערבי", כרמיאל — —

מיכה גולדמן (העבודה):

מה פירוש "פותרח"? אתה מדבר על דברים שנעשו כבר לפני 10-12 שנה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת גולדמן, יש לך רשות לשאול שאלה.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני השר, אני מבקש לדעת, אילו אזורי תעשייה חדשים הוקמו בגליל בשנה האחרונה או בשנתיים האחרונות? אתה נקבת כאן בשמות של מקומות שאותם אנחנו מכירים כבר 10-12 שנה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חבר הכנסת מיכה גולדמן, כפי שאתה יודע, גם פיתוח תשתית שנעשה השנה באזורי תעשייה שהוקמו לפני שנים, המאפשר להוסיף בכל מקום כזה מפעלים נוספים, יש לראות אותו כהתקדמות.

אשר לאזורים חדשים, מעבר למה שמסרתי לכנסת, אני יכול להזכיר, כי במגזר הדרוזי נמצאים בשלבי תכנון מתקדמים: אזור התעשייה תרדיון באזור טבריה; אזור התעשייה דלחון; אזור התעשייה גירן-גונות ואזור התעשייה תל-חי. כל המקומות הללו נמצאים בשלבי תכנון מתקדמים, ואני מדבר רק על אזורי פיתוח ועדיין לא הוכרזו ערים ותיקות וכפרים ותיקים במגזר הדרוזי. בנושא הזה מסרתי לכנסת דין-וחשבון בהזדמנות אחרת.

לאחר שהחוק יעבור את כל שלבי החקיקה, אולי כדאי לגבש בממשלה הסכמה, כדי שיהיו שיניים לחוק. אחרת, אם נתקבלנה הסתייגויות שר האוצר, אין תקצוב, אין פיתוח יוזמות כלכליות, אין פיתוח תוכניות, ומה הטעם בחוק הזה?

היו"ר ג' גדות:

רשות השאלה הנוספת לחבר הכנסת יוסי גולדברג. אחרון השואלים — חבר הכנסת עמנואל זיסמן. נעשה "שווה בשווה": שוויון מוחלט. חבר הכנסת גולדברג, בבקשה.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, חברי הכנסת, בראשית דברי אני רוצה לברך את חבר הכנסת עמור על יוזמתו בחוק חשוב זה ולאחל לו החלמה מהירה.

כבוד השר, החוק חיוני ואני שמח מאוד על כך שהוא הובא בפני הכנסת. אני רק מבקש, מאחר שאין לי ספק שהכוונה בחוק היתה למושבים ולמושבות — — —

היו"ר ג' גדות:

סליחה, חבר הכנסת גולדברג, אני יכול לעשות סדר. אולי אתם צריכים איש-ישיבה לשלום-בית?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

יש פה שלום-בית.

היו"ר ג' גדות:

זה בסדר? אם המצליף אומר לי שזה בסדר — אני נרגע. חבר הכנסת גולדברג, בבקשה.

יוסף גולדברג (הליכוד):

אם מדברים על הגליל, ומאחר שהמושבות הראשונות הן אותם יישובים שהביאו את הגליל למדינת ישראל, אני חושב שיש חשיבות לאזכר את שמן בהצעת החוק. מוזכרים בחוק מושבים, עיירות פיתוח וקיבוצים, ומשום מה נפקד מקומן של המושבות. אני בטוח שזו יד המקרה. אני מצפה שזה יתוקן.

היו"ר ג' גדות:

תודה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה. מזכיר הכנסת, מיקרופון ארבע.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי הכנסת, מדינת ישראל צריכה לספק צרכים ולתת שירותים לכל חלקי האוכלוסייה, בוודאי ובוודאי גם ליהודים וגם לערבים בגליל. אין צל של ספק בכך — גם סיפוק צרכים וגם מתן שירותים.

אבל אתה, אדוני השר, בישרת לנו לפני כמה חודשים בשמחה, שיש רוב יהודי בגליל. האם החוק הזה והמשתמע ממנו יחזקו ויגדילו את הרוב היהודי? — כי זו מדינת יהודים, שצריך להיות בה רוב יהודי ככלל ובגליל במיוחד.

היו"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת זיסמן. כבוד השר.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, כל השאלות המאלפות שנשאלו צריכות היו להימסר לידיי חבר הכנסת שאול עמור. הוא יוזם החוק, אבל כמשיב מטעם הממשלה נאלצתי בשמחה, ואיני יכול לומר על-כורחי, ללמוד את סעיפי החוק, סעיפי ההצעה, ואני חושב שחבר הכנסת עמור בהצעתו נתן מענה על כל השאלות.

ראשית, חבר הכנסת נפאע, מקרב הנוכחים — דומני שאתה אחד מארבעה שכבר חברים ברשות. כתוב בסעיף

היו"ר ג' גדות:

אדוני השר, אני מבקש להסב את תשומת לבך לכך ששני חברי כנסת מבקשים לשאול שאלה, ברשותך.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
בבקשה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת נפאע היה הראשון למבקשים. שאלה קצרה בבקשה, חבר הכנסת נפאע.

אלי דיין (העבודה):

יש לנו זמן, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ג' גדות:

לא, לא. אנחנו לא נמשוך ישיבות. חבר הכנסת דיין, אני מודיע: נשיאות הכנסת תעמוד על כבוד המליאה. אנחנו לא נמשוך דיונים לריק. בבקשה, חבר הכנסת נפאע.

חיים רמון (העבודה):

כשיש ריק מושכים דיון לריק.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כשמדובר על פיתוח הגליל, אין לי שום סיבה להתנגד, אלא להיפך, לברך. אני גם תושב הגליל. אני אזרח המדינה ותושב הגליל. אבל יש הבדל עצום בין תיאוריות לבין עובדות בשטח. שמעתי את כבוד השר, שמנה רשימה ארוכה של אזורי תעשייה. הוא לא דיבר על כפר ערבי, כשהוא דיבר, למשל, על יחידות דיור, הוא לא מנה בכל הרשימה הזאת אף יישוב ערבי אחד.

אומרים שפיתוח הגליל הוא לטובת כל התושבים. כשאני רואה איך העבירו את תפן לשטח שיפוט אחר לגמרי, וכשהוא מדבר על הבעיה הדמוגרפית, אני מוכרח לעשות כאן "עצור". מה זאת אומרת "בעיה דמוגרפית"? האם תושבי הגליל הערבים אינם אזרחים במדינת ישראל? האם היהודים הם אויבים של הערבים? פיתוח הגליל הוא ליהודים ולערבים.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת נפאע — — —

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

רציתי לשאול, בסופו של דבר, האם יש באמת תוכנית לפיתוח הגליל עם כל תושביו היהודים והערבים? לצערי, אני בודק זאת בשטח — והעניינים שלי טובות ואני רואה בצורה מצוינת — ואיני מוצא תוכנית כזאת.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לך, חבר הכנסת נפאע. ניתן לשר אפשרות להאיר את דרכך.

חבר הכנסת דיין, בבקשה: בתנאי שאתה מדבר בקיצור.

יותר מקודמן. אנחנו אפילו ניתן לך מיקרופון אם תדבר יפה. מזכיר הכנסת, חבר הכנסת דיין נחשב אצלנו כאחד בין שווים. הנה, חבר הכנסת דיין, יש לך מיקרופון.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני מצטרף לברכות לחבר הכנסת שאול עמור ומאחל לו בריאות והחלמה מהירה. כבוד השר, מונח בפנינו לקריאה שנייה ושלישית חוק הרשות לפיתוח הנגב, כשבפעם חוק הרשות לפיתוח הגליל מקביל לו. אבל יש הסתייגויות של שר האוצר, שבעצם מרוקנות את החוק מתוכנו.

היו"ר ג' גדות:

אינני מבין. חבר הכנסת רמון. נכון שהפרוצדורה שלנו חסרה הגדרה מדויקת וחברי הכנסת עושים חדשות לבקרים שימוש בזכות הבקשה להסיר הצעה מסדר־היום כדי להביע דעה כזאת או אחרת. אבל אני חושב שזה מעשה לא נאה לעלות על הבמה ובתחילת דבריו — — —

חיים רמון (העבודה):

— — —

היו"ר ג' גדות:

תרשה לי, לא אמנע ממך את רשות הדיבור. אני רק אומר לך שזה לא־נאה שכבר בתחילת דבריו אתה קם ואומר שאתה לא מבקש להסיר. קרי אתה מנצל שלא כיאות את תקנון הכנסת, ואתה מבקש למרות הכול לדבר. יש נוהג. אילו דיברת ולאחר מכן אמרת: אני מבקש להשמיט את דברי במתאה — כבר היו תקדימים לכך. אבל אני חושב שזה פשוט לא־נאה פרוצדורלית. אתה פרלמנטר.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב־ראש, אתה צודק במאה אחוז. אם חברי לא היו מתרגשים, כגלל הנסיכות הרגישות של הצעת חוק זו, ולא היו שואלים: מה פתאום מסירים את ההצעה — לא הייתי מעיר את ההערה הזאת. פשוט רציתי בתחילת דברי, שהאי־שקט ייהפך לשקט. זה הכול.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רמון, אני מקבל את ההתנצלות שלך. אני רק רוצה להוסיף ולומר: אתה בשבועות האחרונים, כפי שקראתי בעיתונות, לא נמנה עם הפחדנים הגדולים ביותר.

חיים רמון (העבודה):

אני רוצה לאחל לידידי חבר הכנסת שאול עמור החלמה מהירה. אני יודע שהוא עומד לעשות מעשה אמין וחיוני. אני מקווה לראות אותו כאן במהרה על הדוכן הזה מגיש הצעת חוק. את הצעת החוק הבאה שתגיש, אני מבטיח לך, לא אבקש להסיר, ותהא אשר תהא.

מלבד איחולי ההחלמה אני רוצה לומר, שלא יהיה אפשר לפתח את הנגב ולא יהיה אפשר לפתח את הגליל, אם כבודו של הבית הזה יירמס ברגל גסה. כפי שהדבר נעשה היום, ונעשה ברגע זה.

במשך חודשים, אדוני היושב־ראש, אנחנו מתכים לדיון על תקציב המדינה, תקציב שהוא חיוני לנו, והעניין נמשך ונמשך. היום עמדו להעלות על סדר־יומה של הכנסת עשרות הצעות לסדר־היום של חברי הכנסת. הממשלה ברגע האחרון באה אלינו ומבקשת לדון על התקציב. לא היה אפשר, אדוני היושב־ראש, ואני אומר לך את זה כחבר נשיאות, לבוא ולומר לממשלה: חיכינו כל כך הרבה זמן. בין כך ובין כך השנה לא יתקיים דיון על התקציב, כל הדיון על התקציב הפך פארסה. אין זה חשוב אם ידונו עליו שבעה ימים או שמונה ימים. כי אין שום משמעות לדיון הזה. בואו נכבד את הכנסת, בואו נכבד את חברי הכנסת, בואו נכבד את הנושאים שעל סדר־היום ונדון בהם — זו לא היתה דרך טובה יותר?

אבל הממשלה עוד מוסיפה לזלזל בכנסת. אנחנו עומדים עכשיו בצהרי היום, ושר האוצר איננו כאן, ולא יודעים מה יהיה. יושבות הסיעות המעורבות בעניין ודנות בינן לבין עצמן, וכולנו יושבים, ואחרי שארד מן הדוכן, אתה, אדוני היושב־ראש, תבקש לקיים הצבעה, ואחריה — תכריזו על הפסקה, כי אין לך עוד נושאים בסדר־היום, כי אין לך עוד מה לעשות. ואנחנו כולנו נמתין בכושט פנים עד אשר כך יקרה?

8(א)4) מי יהיה חבר ברשות: "חברי כנסת, שהם תושבי הגליל". אם אתה עדיין גר באותו בית בכית־גין ולא עברת דירה, המשמעות היא, שאם החוק הזה יתקבל, ולכשייתקבל, תהיה חבר מועצה. ראית שגם חבר הכנסת שאול עמור לא עשה שום הפרדה בין יהודים לבין לא־יהודים.

אין אני מסתיר — וכבר אני מגיע לשאלה של חבר הכנסת עמנואל זיסמן — שמדיניות הממשלה היא להבטיח רוב יהודי בגליל. באותה נשימה אני אומר — ואמרת זאת כאן במסגרת דיונים אחרים, במסגרת תפקידי האחר — שיש להעלות את רמת החיים גם במגזר הדרוזי והצ'רקסי, גם במגזר הערבי, לוודא שכל היישובים, יהודיים, דרוזיים, צ'רקסיים, מוסלמיים ונוצריים, יהיו זה לזה ויפעלו זה עם זה בהרמוניה. ואין הרברים סותרים.

חבר הכנסת אלי דיין, אינני יודע מתי תעלה הצעת החוק. אני מבין שהיא תעלה מטעם ועדת הכלכלה של הכנסת. מדובר בהצעה פרטית של חבר הכנסת עמיר פרץ. אני רוצה לסנגר על שר האוצר, אם הוא הגיש הסתייגויות, ואני יודע אם הוא הגיש ומה הן — — —

שושנה ארבל־אמנואל (העבודה):

לא על זה מדובר.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני יודע שיש תוכנית שהוא יום, הנקראת "קדמת הנגב", והוא מעדיף את התוכנית הזאת על־פני חוקים אחרים. אני מניח שיהיה דיון — אם יהיה דיון בעוד כמה חודשים או שבועות — והוא כוודאי יתייחס לעניין.

חבר הכנסת יוסי גולדברג, כפי שראיתי, הססמה במטולה היא "כמטולה אין גבול" — לגבי הפרויקטים האדירים שהקמת שם. גם אתה חבר הרשות, לפי הצעת החוק הזאת, ואני מציע, שאם הצעה זו תאושר ייערכו שם דיונים ואפשר יהיה לפרט את התוכניות לזמן.

ברשותך, אדוני היושב־ראש, אינני יכול לסיים את דברי ואת התייחסותי להצעת החוק של חבר הכנסת שאול עמור בלי להביע גם מלה אישית, אם מותר לי.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
מותר, מותר.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

ידידי, חבר הכנסת שאול עמור — איני יודע אם מותר לי — מעבר לברכות על יוזמותיך החברתיות בכנסת ותרומתך הרבה, אני מרשה לעצמי לברך אותך אישית על ההחלטה האישית והאמיצה שקיבלת. אני מתפלל עם כל חברי הבית כי, בעזרת השם, לאחר שתיכנס בשבוע הבא לבית־החולים "שיבא" ותכצע את מה שאומרים הרופאים שצריך לבצע, תחלים במהרה, תשוב לאיתנך במהרה ותמשיך לתרום לבית, לכנסת ולעם בישראל מכישוריך הרבים וממרצך הידוע. יהי רצון שתחזור אלינו בריא — רפואה שלמה והחלמה מהירה.

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה, כן יהי רצון. חברי הכנסת, רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים רמון, המבקש להסיר את ההצעה. בבקשה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, אל תדאגו, אינני מבקש להסיר את הצעת החוק מסדר־היום, והבקשה שלי היא רק מטעמים פרוצדורליים. לכן אני מבקש להירגע.

אני רוצה לומר לידידי חבר הכנסת שאול עמור — — —

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):
לוועדת הכלכלה.

ה צ כ ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת
החוק לדיון מוקדם בוועדה — 29
נגד — אין
נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשות
לפיתוח הגליל, התשנ"א — 1991, לדיון
מוקדם בוועדה נתקבלה.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):
לוועדת הכלכלה.

אלי דיין (העבודה):
לוועדת הכלכלה.

רענן כהן (העבודה):
לוועדת הכלכלה.

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו, כמו גם חברי
הכנסת אלי דיין ורענן כהן, ידוע שעל-פי התקנון אין מדברים
בשעת ההצבעה. מעולם לא סתמתי פה לאדם. השאלה לאיזו
ועדה תועבר הצעת החוק תיפתר בתוך שניות. אדוני השר, אתה
מסכים להעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה של הכנסת?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
כן.

היו"ר ג' גדות:

ברוב של 29 בעד, ללא מתנגדים ועם נמנע אחד, נתקבלה
ההצעה להעביר את הצעת החוק של חבר הכנסת שאול עמור
לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה.

ו. הצעה לסדר-היום

פתרון בעיית יישובם של הבדואים בנגב

משה שחל (העבודה):
האם איננו הולכים לפי סדר-היום?

היו"ר ג' גדות:

כן. התלופים נעשו רק במסגרת הנושאים שהם בתחום
סמכותו של שר הכלכלה והתכנון. הייתה בקשה לעשות
חילופים בין חבר הכנסת חיים אורון לחבר הכנסת מיכאל איתן.

משה שחל (העבודה):

האם ביקשתם את הסכמתו של חבר הכנסת שצריך לדבר
אחרי חבר הכנסת חיים אורון?

היו"ר ג' גדות:

אבל לפני חבר הכנסת חיים אורון מופיע ברשימה חבר
הכנסת מיכאל איתן.

חיים רמון (העבודה):

למה קופח חבר הכנסת יעקבי?

אינני מבין זאת. אינני מבין איך הבית הזה מנוהל. אינני מבין
למה אתם עושים זאת.

אני פונה אליך ומבקש ממך, אדוני היושב-ראש, כחבר
הנשיאות, או כיושב-ראש הישיבה הממלא את מקומו של
היושב-ראש, שבהפסקה תתקיים ישיבת הנשיאות, והנשיאות
כישיבתה תחזיר את כבודו של הכנסת למקומו, והכנסת תדון
בנושאים שעל סדר-היום, וכל הנושא של התקציב יידחה
עוד בשלושה-ארבעה ימים. לא יקרה שום דבר, מכיוון שדבר
לא יקרה עוד בתקציב הזה. הוא נרמס לחלוטין, הוא חסר
משמעות.

אינני מבין למה אתם עושים זאת לכנסת? זה חיוני? זה
נותן משהו למישהו?

אני פונה אל חברי הבית, ובעיקר לסיעות הקואליציה:
כולנו חברים בבית הזה, אנחנו מצווים לשמור על כבודו. אני
פונה ומבקש לכנס ביוזמתכם את הנשיאות או את ועדת הכנסת.
לבטל את הדיון על התקציב היום ולהחזיר את סדר-היום
המקורי. תודה.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, כטרם נעבור להצבעה, אני מבקש להתייחס
לדבריו של חבר הכנסת רמון.

יכולתי לומר, בהיענות לבקשתך, חבר הכנסת רמון, אבל
סהדי במרומים שהיתה כוונה בלבי, עוד בטרם עליית על הדוכן,
להודיע את ההודעה הבאה: בתום ההצבעה שתיערך בעוד
שניות ספורות מודיע אני לך, כמו ליתר החברים היושבים עמנו
כאן, שבשלב זה אני ממשיך את סדר-היום של הכנסת, וכבר
אני מודיע שלאחר ההצבעה אקרא לחבר הכנסת אורון להביא
את הצעתו לסדר-היום, שהוגשה מבעוד זמן.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת החוק של
חבר הכנסת שאול עמור. אני מבין, חבר הכנסת חיים רמון,
שאתה מוותר על הצעתך להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.
מי בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה?
מי נגד? זו הצבעה מס' 1.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעה לסדר-היום מס'
6199, בנושא: פתרון בעיית יישובם של הבדואים בנגב —
מאת חבר הכנסת חיים אורון. בבקשה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, זכיתי להעלות היום את
נושא הבדואים בנגב מהטעם הפשוט, אדוני שר הכלכלה

היו"ר ג' גדות:

סליחה, חבר הכנסת אורון, חברי הכנסת — — —

עובדיה עלי (הליכוד):

מה יהיה הנושא הבא?

היו"ר ג' גדות:

הנושא הבא הוא עדיין בתחום טיפולו של שר הכלכלה
והתכנון. לאחר מכן יואיל כבודו להשתתף בדיון.

בין עמותת "אל המעיין" לעמותת "יורה דעה". על זה עומד העניין. על השאר הכנסת לא מקיימת דיונים. דיון על תקציב של 107 מיליארד שקל יסתיים בשבוע ימים.

אדוני שר הכלכלה, אתה אחראי לתחום הזה על-פי אחריותך המיניסטריאלית. זהו הרס של כל נורמות הדיון בתקציב, זוהי פגיעה בכל יכולת של הכנסת למלא את תפקידה בקשר לדיון בתקציב. אתה גם ממונה מטעם הממשלה על אישור החלטות מבקרת המדינה, ביחס לכל ההליך הזה שמתנהל כאן עכשיו. אני יודע, יגמרו עסקה ותתבצע הנכלה ברשות החוק, אשר כבר רשומה פה על השולחנות, יסדירו את חלוקת 75 המיליון הללו, חבר הכנסת קורפו יפעיל את ועדת הכנסת ויקצר את הדיון עוד יותר, ואתם תביאו את התקציב.

אבל אני לא רוצה להקדיש את כל הזמן העומד לרשותי לנושא הזה. אני מקווה שיהיה היום עוד הרכבה זמן לדון בנושא הזה.

קריאה:

לא יהיה כל דיון היום, אין הסכמה.

חיים רמון (העבודה):

את האינ-יחודיים לא יודעים איך לחלק.

קריאות:

אין הסכמה. אין הסכמה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

באותו רגע שהממשלה הסכימה להיות שבויה — — —

היו"ר ג' גדות:

סליחה. חבר הכנסת דין, אתה רשום אצלי לקריאת ביניים. חכה, יגיע תורך.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת אורון, אולי תביא את נושא הבדואים לנושא הייחודיים, תאמין לי, יהיה להם יותר טוב.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני רוצה לעבור עכשיו לנושא העיקרי, שבגללו עליתי לרוכן הזה במהלך שלוש השנים האחרונות, כבוד השר מגן, חמש פעמים. חמש פעמים אתה וקודמך בתפקיד — — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

עלולים לחשוב שאני מכהן בממשלה שלוש שנים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

לא, לא. כבר אמרתי, אתה וקודמך בתפקיד אמרתם פחות או יותר בהאי לישנא: מה שאומר חבר הכנסת אורון נכון, אנחנו ממשיכים מחלל וביזיון ויוצרים בעיה חמורה מאין כמותה בנגב, כאשר אנחנו, הממשלה, אחראים לאי-פיתרון יישובם של 45,000 בדואים בנגב. 45,000 בדואים מתוך 80,000 — 85,000 בדואים בנגב עדיין פרוסים על הגבעות באזור דימונה, באזור חורה, באזור לגייה, בא-רואם — עזאזמה וכר' וכר'. לכאורה אין ויכוח. כולם אומרים, צריך לפתור את השאלה הזאת.

מדובר באזרחי ישראל נאמנים. יש ויכוח על מיליון ו-600,000 דונם שיש לגביהם תביעות ויש אינטרס לאומי להסדיר את הנושא. יש אינטרס לאומי להביא לפתרון בעייתם. יש אינטרס לאומי ואזורי להסדיר את יישובם ולהתחיל לתת להם שירותים מינימליים שמדינה אחת מספקת לחישובה — על-פי כל אמת מידה. על כל מה שאני אומר כאן, חברי הכנסת, אין מחלוקת.

היו"ר ג' גדות:

דקה, דקה. אני אברר למה קופח חבר הכנסת יעקבי. אני אברר. אני יודע. מה שברור הוא, שבקטע כינו לבין חבר הכנסת איתן זה בסדר.

חיים רמון (העבודה):

אתם זה בסדר, אבל חבר הכנסת יעקבי — — —

היו"ר ג' גדות:

נכון? בסדר. השאלה היחידה שאני שואל היא לגבי חבר הכנסת יעקבי. תרשו לי לברר זאת במהלך נאומו של חבר הכנסת אורון. כבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

מתי יתחיל הדיון בחוק הסדרים במשק?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני עומד לענות לך.

יהושע מצא (הליכוד):

לא שאלתי אותך, חבר הכנסת אורון.

היו"ר ג' גדות:

סליחה. גם על שאלתך זו אשיב בתוך כמה דקות.

יהושע מצא (הליכוד):

תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

כבקשה. חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הסיעות השותפות להסכם ביניהן בשאלה, איך מחלקים את כספי הייחודיים, שמשום מה מכונים כרגע תיקון לחוק הסדרים במשק (מס' 3), עוסקות עכשיו בחברי הסיעות בשאלה, איך יחלקו 75 מיליון שקל שמופיעים בתקציב המדינה בשני סעיפים — אחד מהם בסכום של 20 מיליון שקל בתקציב משרד החינוך לתרבות תורנית, והשני, שעדיין לא מופיע ומופיע בנייר לכן, בסך 55 מיליון שקל, בתקציב משרד הדתות. השאלה היא, איך כל אחד מחברי הכנסת שאינם נוכחים כאן יקבל את חלקו בהקצאת המשאבים הללו, אחרי שהסכומים בתקציב משרד הדתות ומשרד החינוך כבר הוכפלו בתקציב הרגיל?

אלי דיין (העבודה):

אני אמרתי לך כבר הבוקר.

קריאות:

— — —

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אני מודיע לכם, שחבר הכנסת אורון ביקש את הגנתי ואני עומד לתת לו אותה, עם כל הכבוד ועם כל הכוח. חברת הכנסת נמיר, אנא, אם אפשר קצת יותר בשקט. בבקשה, חבר הכנסת אורון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

חברי הכנסת, זה שבועות מתנהל ביזיון, ביזיון שלנו כחברי כנסת, ביזיון של בתי-המחוקקים ורמיסה של כל סדרי הדיון בתקציב המדינה. ועדת הכספים, בהנהגתו של היושב-ראש, מנהלת דיון כאילו תחת הכותרת "סיכום תקציב 91" במשרדי הממשלה, אף שהסעיף לא עבר קריאה ראשונה במליאת הכנסת. הכול כפוף ומשולב בנושא המרכזי היחיד שעל סדר-היום — לא קליטת עלייה, לא 200,000 מובטלים, לא בעיות הביטחון, אלא איך יחלקו אותם סעיפי תקציב

ברורה שהנושא יועבר במהלך השבועיים הקרובים לוועדת התקציב, ובתקציב המדינה לא יופיע 3.7, אלא יופיע לפחות סכום גדול פי עשרה בשנת התקציב הזאת. כל הפקידים וכל המנהלים שאומרים לי כמו שאומרים לך: כלי שינוי משמעותי בתחום הזה אי-אפשר להתקדם, יפסיקו לעסוק רק בהריסת בתים ויתחילו לפתור בעיה של ציבור שהוא 25% מתושבי הנגב. מי שלא מבין שאין פתרון לבעיות הנגב בלי שהציבור הזה ישתלב בתוכו ויהיה חלק ממנו — יכולים לאשר חוק רשות הנגב ויכולים להקציב כסף למועצת הנגב — לא מבין את האל"ף-בי"ת של המציאות היומיומית בנגב.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת אורון. רשות התשובה לשר הכלכלה והתכנון.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים — — —

רענן כהן (העבודה):

עונים על שתי ההצעות יחד?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

זה לא דומה, תיכף תשמע.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רענן כהן, נדמה לי שאתה מנהל אותי. אתה מנהל גם את השר?

רענן כהן (העבודה):

— — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני עולה לכאן בתחושה קצת מוודה, משום שחבר הכנסת אורון ואנוכי נפגשים לעתים מזומנות, בתדירות גבוהה, ומשתדלים לטפל בבעיות שמעניינות אותו, ואני חושב שאנחנו משיגים תוצאות חיוביות.

חבר הכנסת אורון הוא חבר כנסת אמיץ, ואומר תמיד את האמת ואת אשר על לבו. בספיא של דבריו הוא אמר: יכול להיות שהגזמתי, אבל אני אומר את האמת. אז אני אומר לך כך, חבר הכנסת אורון: הגזמתי, אבל אי-אפשר לומר שהביקורת שלך אינה ביקורת בונה, ביקורת קונסטרוקטיבית, ואני כבר אומר לך שאני מסכים עם הצעתך ואציע לכנסת להעביר אותה לוועדת הכספים של הכנסת, שם נעשה את הביורור המדויק, ואולי שם אני אוכל למסור פרטים רבים יותר מאלה שאני יכול למסור כאן במליאת הבית, כי לא נהוג ולא יפה שחבר ממשלה יבוא לכאן ויספר את צרותיו בוויכוחים הלגיטימיים שיש לו עם שרים אחרים. אני מאמין שדיון יסודי בנושא הזה בוועדת הכספים כוודאי יניב פרי.

אבל, גם כחבר ממשלה אינני יכול שלא לנצל את הצוהר שפתחת בפני כדי למסור כאן בדקות ספורות, ברשותו של היושב-ראש, דין-וחשבון לחברי הכנסת על פעילותה של הממשלה בשנים האחרונות, ובמיוחד בחומש האחרון, למען הבדואים בנגב.

ממשלת ישראל שבה והצהירה ומסרה, כי היא רואה בטיפול בבעיות הבדואים בדרום נושא הראוי לעדיפות עליונה. ברוח זו ננקטו מאז 1986 שורה של צעדים, שקידמו את מעמדה של אוכלוסייה זו.

עם זאת, יש צורך בשינוי דפוסי ההתייחסות התקציבית למצוקותיהם של הבדואים בדרום — אוכלוסייה גדולה

קיימתי עשרות פגישות עם השר מגן ועם שרים אחרים שנוגעים בעניין, ולכאורה אין מחלוקת. יש גם מסמכים. השר אולמרט חיבר מסמך, השר מגן חיבר מסמך, אבל דבר לא קורה.

במהלך השנתיים האחרונות כ-3,000 משפחות קנו חלקות בעיירות הקיימות, יותר ממחצית תושבי העיירות קנו מגרשים בתוך עיירותיהם, ופחות ממחציתם — מתוך לעיירות. הריבוי הטבעי באוכלוסייה הבדואית בנגב הוא בין 4.5% ל-5% לשנה. הנתונים הללו מורים שאנחנו מגדילים את הבעיה. אנחנו לא מתמודדים אפילו עם גידול טבעי של האוכלוסייה הזאת. אבל זאת לא בעיה מספרית. זוהי תופעה חמורה מאין כמותה של צפיפות, של מחנק.

ביום שישי האחרון הייתי ברהט. 50 משפחות הקימו מחנה אוהלים בתוך רהט, 21 מהן משפחות של משוחררי צה"ל — אני רוצה לומר פה, לכולם יש זכאות לשכונן, למשוחררי צה"ל ולשאינם משוחררי צה"ל. יש לי מסמכים, כבוד השר מגן, על אזרחים ששירתו 21 שנה בצה"ל ולא יכולים לקבל רשות לקנות מגרש ברהט.

אתמול קיבלתי מכתב מראש מינהלת הבדואים בנגב, ובו הוא אומר שהוא מקווה שהעניין יוסדר — וזה בתוך רהט — למה צריך להגיע לזה? מה קורה בלגיה? מה קורה בחוזה? אני יודע, בונים 30 בתים פה ובונים 40 בתים שם, ואת הבתים האלה כבר מכרו לכנסת השר כ"ץ-עוז והשר רפאל איתן, ועכשיו ימכרו אותם השר מגן, אבל הוא יודע שזה גירוד הבעיה בשוליה.

על הממשלה לקבל החלטה לפתור את הבעיה כמשך חמש, שמונה, עשר שנים, בתקציב של 500 — 600 מיליון שקל, להסדיר את בעיית הקרקעות, להסדיר את בעיית ההתיישבות, כי היום הבעיה קטנה יותר בהשוואה לעבר, כשהבדואים לא רצו. אתם יודעים שהיום יש מסיק אוכלוסייה בדואית שרוצה להתיישב ביוזמתה. בשלב זה לא צריך לאנוס אף אחד.

למה זה לא נעשה? כל שבוע — ויעיד על כך השר מגן — בחודשים האחרונים אומרים לי: בשבוע הבא הממשלה תחליט; בשבוע הבא הממשלה תחליט להחלי את חוק השלום על כל הנגב — שעל-פיו בוצע הפינוי בתל-מלחתה. אתם יודעים כמה מגיע היום לבדואי שמפנה את הקרקע על-פי החוק הקיים? בעבור דונס הוא מקבל 175 שקלים. זה מה שמותר לתת לו. אם ועדת הפשרות רוצה לתת עוד, אומרים — אסור. יש אדם במשרד המשפטים שבודק את התיקים ואומר: אסור. איך פורצים את זה? פה לא מדובר בהחזרת שטחים, זה לא שטח שיש לנו עליו מחלוקת.

יש תוכנית "קדמת הנגב". כתוב שם על-ידי מי שממונה על הנושא הזה, האלוף הרצל שפי: "לא ניתן לבצע את תוכנית קדמת הנגב ללא פתרון בעיית הבדואים". כתוב שחור על גבי לבן.

אבל אני לא מסתכל על זה רק מנקודת המבט של פיתוח הנגב כולו, ואני בעדו כמובן. מי יכול להיישר מבט כלפי הציבור הזה שלא נותנים לו להקים היום אפילו צריף, כי המינהלת רצה אחריו, מחסלת והורסת כל בית, ומגיעים לבעיות משפחתיות נוראות ואפילו הזכות שיש לחסרי דיור בבאר-שבע להקים התנחלות בכיכר העיר אין להם.

אני מבקש, מכבוד השר הפעם בקשה אחת: לא הסכמה אתי, ולא אמירה שאני פחות או יותר צודק, אולי אני קצת מגזים — אבל הוא יודע שאני אפילו לא מגזים — אלא אמירה

חשוב לציין, כי המדינה עושה מאמצים אדירים כדי שלא לאכזף את החוקה והפינוי, ותחת זאת היא מנהלת משאומתן עם התובעים והמחזיקים בקרקע על פינוי מגרשים מתוכננים ומסירת חלק מהמגרשים למשפחות המחזיקות בקרקע. כדי להחיש את הפינוי וכדי שלא למסור מגרשים חנים, כי המגרשים נמסרים במחיר סמלי, נעשה הסדר עם הבדואים, משום שהמגרשים נמסרים להם על חשבון פיצויים שיקבלו בבוא העת.

רשויות המדינה חשות מצוקה בפעילותן באזור, שכן ההיצמדות להסדר מיושן מ-1976 גורמת לעימות יומיומי עם האוכלוסייה.

למצב זה יש השלכות על מצב הבנייה הבלתי-חוקית, מחוץ לתחום תוכנית המתאר של הבדואים. ב-1990 מנינו 1,835 מבנים קשיחים, 934 אוהלים ו-6,504 צריפי פח. צריך לזכור, שסך כל המבנים הבלתי-חוקיים המחזיקים על-ידי הבדואים הוא 9,273. האם מישוה מעלה בדעתו שאפשר לפתור את בעיית הקשה בלי שנגיע קודם כולל להסדר הקרקעות שעליו מדברים חבר הכנסת אורון, יועץ ראש הממשלה ד"ר אלכס בליי, מינהל מקרקעי ישראל ומשרד האוצר, ומשום-מה התהליך הזה אינו מואץ? מדובר בנתון חמור שמשמעותו היא כי אוכלוסייה שלמה נאלצת לכאורה לעבור על החוק כדי למצוא פתרונות דיור. יש בכך לקח שלילי ביחס ליישום החוק במדינת ישראל.

כל עוד לא נתקבלה החלטה על השוואת תנאי ההסדר הדיוני לאלה של שנת 1980 מסתפקת המדינה בהקלות בתחומים חשובים, אך, לצערי הרב, אני חייב להודות — גם מצומצמים.

אני מבקש, ברשות היושב-ראש, לציין דוגמאות מספר של ההקלות הניתנות לבדואים רוכשי מגרשים בעיירות כנגב הצפוני: 1. מגרשים בגודל של דונם אחד ויותר — כידוע, במגזר היהודי הגדול הממוצע של המגרש הוא רק 50% משטח כזה; 2. רישום בעלות מלאה בטאבו — כידוע, במגזר היהודי המגרש ניתן בהחכרה בדרך כלל לחקופה של 49 שנים; 3. מחירים מסובסדים — מחירי המגרשים במגזר הבדואי זולים בהרבה ומגיעים לכדי 5% מעלות המגרש; 4. קבוצות מאורגנות מעל ל-30 משפחות יקבלו 10% מהמגרשים חנים; 5. למשרתים בצה"ל ניתנת משכנתה של 30,000 שקל. למי שאינו משרת בצה"ל גובה המשכנתה הוא 20,000 שקל.

מיכאל איתן (הליכוד):
רק 10,000 שקל הבדל?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
יתר על כן, תהליך העיור הוא כולו מעשה ידיה של ממשלת ישראל, ומכאן שתקציבי הפיתוח של הרשויות יהיה לעולם קטן מזה של רשויות אחרות.

בשנת התקציב 1991 הוקצבו לפיתוח תשתיות ביישובי הבדואים כנגב 8,750,000 שקלים על-ידי משרד הבינוי והשיכון במחוז הדרום.

דעתנו נתונה גם לרווחתם של התושבים הבדואים המתגוררים בריכוזים שמחוץ לעיירות. אי-אפשר להתעלם מ-60%, שלצערו הרב עדיין נמצאים מחוץ ליישובים. תושבים אלה זוכים, על אף הקשיים, לשירותים חיוניים בתחום החינוך והבריאות. בשנים האחרונות הוחלפו מרבית המבנים של בתי-הספר הפועלים בריכוזים הבדואיים שמחוץ לעיירות וגם ציודם חודש. רשת הסעות ענפה של אוטובוסים על-חשבון

ונאמנה העוברת תהליכים לא-קלים של מודרניזציה ומעבר מחיי נוודות להתנחלות קבע ביישובים כנגב.

אני מבקש להציג נתונים מספר: כיום גרים כנגב כ-70,000 בדואים — ערבים מוסלמים, שנודו בעבר באזורי סיני, הנגב והערבה. מתוכם כבר מיושבים היום ביישובי הקבע כ-40%, שהם כ-30,000 נפש. כנגב קיימים היום ארבעה גופים מוניציפליים שהמדינה הקימה אותם, כדי לאפשר העמדת שירותים מתקדמים באורח סדיר לרשות התושבים. מדובר במועצה המקומית תל-שבע, רהט, המועצה האזורית משוש והמועצה האזורית שוקת.

במסגרת מלוי תפקידי ביקרתי ואני מבקר ביישובים ובריכוזים של הבדואים גם בדרום. אני נפגש עם ראשי הציבור לעתים מזומנות, ואני מבקש את רשותו של היושב-ראש להעביר כמה הדגשים לחברי הבית: א. האוכלוסייה הבדואית מגלה לויאליות מסורתית למדינה, ורבים מבניה משרתים בצה"ל ובשאר זרועות הביטחון; ב. המעבר מחברה שבטית סמי-נוודית לחברה המתיישבת ביישובי קבע כרוך בקשיי הסתגלות חברתיים, תרבותיים, כלכליים ואחרים, ומחייב ליווי וסיוע רצוף בכל התחומים; ג. במשך דורות רבים היה נתק ואף עוינות מצד הבדואים כלפי השלטון — כל שלטון. יחס זה נמשך גם בשנים הראשונות להקמת המדינה. למעשה, עד להקמת המדינה לא נזקקו הבדואים לשירותים המסופקים על-ידי השלטונות, והפערים בינם לבין חלקי האוכלוסייה האחרים הלכו ונתרחבו בכל התחומים. היום קיימת הסכמה בין ראשי הציבור הבדואי לבין ראשי המדינה וכל נציגיה על רשויותיה השונות, כי הגיעה העת לעבוד יחד, יד ביד, כדי לסגור את פערי העבר.

ברוח זו נטשה ממשלת ישראל שורה של צעדים כרלקמן: בשנת 1986 הוקמה המינהלה לקידום פשרות בהסדרי מקרקעין ואכלוס הבדואים כנגב. זה גוף בין-משרדי, המרכז את כל הפעילות ומאפשר לממש תכנון ומדיניות לאומית כוללת. בימים אלה הוריתי ליועץ ראש הממשלה לענייני ערבים לשוּב ולכנס את ועדת הבדואים העליונה, הפועלת מאז 1965 כממונה על קביעת מדיניות כללית בנושא יישוב הבדואים וכמנחה את גופי הביצוע במחוזות. שני גופים אלה פועלים גם ברוח התלטות הממשלה עוד משנת 1976, כדי לאשר המלצות הצוות הבין-משרדי להסדר הקרקעות כנגב הצפוני, שלפיהן נקבעו עקרונות לתשלום במסגרת פשרות בהסדר המקרקעין.

רענן כהן (העבודה):
מה עם תעסוקה?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
תיכף אחיחם לזה.

ועדת הפשרות החלה עבודתה בינואר 1977 — ועד יולי 1980. היא הגיעה לפשרה לגבי שטח של 24,500 דונם מתוך 650,000 דונם שאותם תוכננה האוכלוסייה הבדואית. אולם, עם הקמת מינהלת הביצוע לפי חוק רכישת מקרקעין (חוזה השלום עם מצרים), התש"ם—1980, ומתן פיצויים גבוהים מאלה שהנחו את ועדת הפשרות הוקפאה כמעט לחלוטין עבודת הוועדה. ההבדל בשיעור הפיצויים בין הבדואים באזור תל-מלחה, המקבלים על-פי החוק מ-1980, שיעור גבוה ובין שאר הבדואים כנגב, המקבלים פחות מכך על-פי החלטה מ-1976, גרם להתנגדות עזה להסדר בקרב הבדואים בדרום, וזאת הבעיה שעליה הצביע בהרגיו רבה חבר הכנסת אורון. עקב זאת הואט וכמעט נפסק תהליך המעבר לעיירות הקבע, ובעלי הקרקע בעיירות מסרבים לפנות את השטחים המתוכננים ומונעים רכישת מגרשים בשטחים אלה.

— חדרון בנושא, כל הגורמים השותפים לעניין ומטפלים בעניין בוודאי יתייבצו, כך אני מאמין, ואני מאמין שאם הדיון יהיה יסודי וייערך בלוח-זמנים סביר, נוכל להיות אנשי בשורה בעתיד הקרוב ביותר.

אני מציע להעביר את הצעתו של חבר הכנסת אורון לוועדת הכספים של הכנסת.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לכבוד השר. רשות הדיבור לחבר הכנסת שבת וייס, המבקש להסיר את ההצעה. חבר הכנסת וייס, אתה עמית במקומות אחרים, אנא שמור על כבוד התקנון, תבין את הרמז.

שבת וייס (העבודה):

הבנתי. שמעתי את ההערות שלך בשבוע שעבר לשניים אחרים, והודיתי אתן מאוד.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, השר אמר למעשה, שיש תוכנית, והממשלה מוכנה לפעולה. הוא קיבל הצעה מדרבנות מחבר הכנסת אורון. אני חושש שדיון בוועדה עכשיו — המשמעות היא בעצם סחבת נוספת. חבר הכנסת אורון לא רוצה את הדיון בוועדה. הוא רוצה ביצוע. לך יש רעיון לביצוע. תצאו לביצוע. כשתצאו לביצוע אני מציע להוסיף לעניין הזה גם את כיראל-מכסור, בסמת-טבעון, טובא, עכברה, נגידא, חגיירא וסלמה, אורירם באזור חיפה והצפון, שאני פה ושם משמש להם לפה: פה ושם ובכנסת. תודה רבה.

אני מבקש להסיר את הנושא מסדר-היום ולגשת לביצוע העניין.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לך, חבר הכנסת וייס. חבר הכנסת אורון, אתה מסכים שהצעתך תועבר לוועדה?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כן.

היו"ר ג' גדות:

אם כן, מי שמבקש להעביר זאת לוועדה יצביע הן, מי שמבקש להצטרף להצעתו של חבר הכנסת וייס יצביע לאו. נא להצביע. זו הצבעה מס' 2.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את	
הנושא לוועדה	16 —
בעד ההצעה שלא לכלול	
את הנושא בסדר-היום	1 —
נמנעים	— אין
ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים	
נתקבלה.	

היו"ר ג' גדות:

ברוב של 16 בעד, מתנגד אחד וללא נמנעים, אני קובע כי הצעה זו לסדר-היום עוברת להמשך הדיון בוועדת הכספים של הכנסת.

חברי הכנסת, יש לי בקשה אל חבר הכנסת גד יעקבי. לפי סדר הנואמים היית צריך להופיע קודם. נמסר לי מהמזכירות,

משרד החינוך והתרבות מסיעה את התלמידים מדי יום אל בתי-הספר ומהם. באוכלוסייה הבדואית פועלים צוותים רפואיים בצורה סדירה. בריכוזים מחוץ לערי הקבע הם מקבלים את הטיפול הרפואי הסביר. בבית-החולים "סורוקה" בכארי-שבע מתאשפזים — — —

חמר גו'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
כבר שנה לא השלימו את חיסוני החצבת של השבטים הבדואים בנגב.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אין בעיה, הכול בסדר...

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
חבר הכנסת נפאע, אתה לא שומע את הדברים. ההבדל כינך לבין חבר הכנסת אורון — הוא מצביע על בעיה בצורה קונסטרוקטיבית; ואני אומר שיש בעיה ואני אומר שצריך לגייס את כולנו כדי לפתור את הבעיה. אבל, עם זאת, אין להתעלם גם מהצלחות שהיו בשטח, והיו.

חמר גו'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
הזכרת מרכזי בריאות. אמרתי שכבר שנה לא השלימו את חיסוני החצבת של השבטים הבדואיים בנגב.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
יש נקודה אחת שעליה אנחנו מדברים היום, והיא הסדרי הקרקעות, והיא נקודה חשובה מאוד.

לא אלאה את הכנסת בשאר הפרטים. אני מכין שחברי הכנסת רוצים להתרכז בעיקר בנושא הסדר הקרקעות, אבל אני מזכיר כי הפיצויים וההטבות על-פי חוק רכישת מקרקעין, שהזכרתי קודם, יחולו גם על מי שהחזיק במקרקעין באזור ה"סייג", אני מתכוון לנגב הצפוני, ותבע עליהם בעלות. והמעוניין לפנות את המקרקעין והמבנים שעליהם, שבהם הוא מחזיק, צריך להשלים באופן מלא, מוחלט ובלתי חוזר את הסדר הקרקעות ולעבור להתגורר ביישובי הקבע באזור. זאת במטרה להסדיר את בעיות החזקת הקרקעות ולאפשר בנייה למטרת התיישבותם של הבדואים, להרחבת תחומים של יישובים יהודיים ולקליטת עלייה. התשלום למחזיק הקרקע ייעשה רק לאחר השלמת ההסדר.

אנחנו מציעים והצענו בתוכנית הממשלתית, כפי שחבר הכנסת אורון יודע, להקצות 500 מיליון שקלים במשך חמש שנים לפי האמור. 10% מהסכום ייועד במשך שנתיים להסדר מעמדם של ריכוזי אוכלוסין מחוסרי מעמד מוניציפלי. יש להסמין את המינהלה לקידום נושא הבדואים בנגב, הפועלת כיום לפעול בהרכב של נציגי המשרדים הבאים: מינהל מקרקעי ישראל הוא היושב-ראש, לשכת יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים, משרד הפנים, משרד הבינוי והשיכון, משרד החקלאות, משרד האוצר ומשרד המשפטים; להקים ועדת היגוי עליונה, שתפקח על ביצוע האמור וההרכב שלה הוא הרכב דומה אלא שירכו אותו יועץ ראש הממשלה לענייני ערבים.

ההצעה הזאת, כפי שחבר הכנסת אורון הזכיר, הונחה על שולחן הממשלה. נערכו דיונים בכמה משרדים ובין גופים בממשלה. האווירה חיובית והגישה חיובית. אם חבר הכנסת אורון חושב, שהרשות המחוקקת צריכה להיות שותפה לתהליך הפתרון בסוגיה החשובה הזאת, אני בהחלט מוכן שוועדת הכספים — ביקשת שתעשה זאת מוקדם ככל האפשר

גד יעקבי (העבודה):
אני מוותר.

היו"ר ג' גדות:
אתה מוותר. נדון קודם בעניין הברואים. אני מודה לך על רוחב לבך. אני חושב שעשית מעשה נכון.

ז. הצעה לסדר־היום מצוקת הברואים בגליל

מיכאל איתן (הליכוד):
אני מדבר על ערביי ארץ־ישראל בטרם קמה מדינת ישראל, ובעקבות החלטת האו"ם הם פעלו — — —

רענן כהן (העבודה):
אבל זה כתוב בהיסטוריה.

מיכאל איתן (הליכוד):
כן, אני התחלתי מההיסטוריה.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה זה שייך?

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת איתן, אני עוצר אותך לשנייה אחת, כדי להודיע לך שאתה יכול להשתמש בשירותי כדי שאגן עליך, אבל אתה תחליט מתי אתה רוצה בכך.

מיכאל איתן (הליכוד):
תודה רבה. אני מודה לך.

ובכן, אני מבקש מאוד שתיתנו לי לומר את דברי. יכול להיות שהדברים יהיו קשים, אבל אתם לא רוצים שאומר את דבר רק"ח או את דבר מפ"ם. אני נבחרתי מטעם סיעת הליכוד. תנו לי לומר את דברי. אני אקשיב בסבלנות גם לדברים שלכם.

רענן כהן (העבודה):
אתה מדבר על הברואים.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
— — —

מיכאל איתן (הליכוד):
לא, אסור לי. רגע, לא לומר? מה אתם רוצים שאומר? אני אומר את האמת למיטב ידיעתי והבנתי, ואתה תאמר את מה שאתה חושב.

רענן כהן (העבודה):
אתה מדבר עכשיו על הברואים. עזוב את ההיסטוריה.

מיכאל איתן (הליכוד):
תגיד לי, למי אתה עוזר עכשיו, חבר הכנסת רענן כהן?

רענן כהן (העבודה):
אני עוזר לך.

מיכאל איתן (הליכוד):
תעזור לי בזה שתיתן לי לדבר. אני מבקש את הגנת היושב־ראש מפני חבר הכנסת רענן כהן. עם חבר הכנסת פארס אני אסתדר לבד.

היו"ר ג' גדות:
סוף־סוף מישוה נותן לי רשות דיבור. חברי הכנסת, אנא.

שפשוט לא מצאו אותך, כי היתה היערכות מהירה, שלא באשמתך, כמובן. הנושא שמדובר בו הוא הברואים. נושא ההצעה לסדר־היום של חבר הכנסת מיכאל איתן גם הוא עוסק בברואים. אם תסכים לוותר, כדי שנאחד זאת ונדון בזה עכשיו, מה טוב; ולא, אני מוסר לך, כמובן, את רשות הדיבור, על־פי דין ועל־פי סדר.

היו"ר ג' גדות:
אני מזמין את חבר הכנסת מיכאל איתן להעלות את הצעתו לסדר־היום, מס' 6091, בנושא: מצוקת הברואים בגליל. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):
אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, השבטים הברואים בצפון־הארץ הם נייר הלקמוס שעליו ניתן לבחון את יחסו של המפעל הציוני בארץ למיעוט הערבי כולו. אני אומר שזה נייר הלקמוס, משום שהיחסים בין היהודים לערבים בתוך מדינת ישראל הם יחסים פרובלמטיים מאוד. הם פרובלמטיים משום העובדה, שערביי ארץ־ישראל ברובם זומכרע לא קיבלו את קיומה של מדינת ישראל. הם קראו לשכניהם הערבים ממדינות ערב לפלוש הנה ולזרוק את היהודים לים. עוד קודם לכן הם עשו ככל יכולתם כדי לחבל במפעל הציוני. גם היום — — —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מנין שאבת את הטענות האלה?

מיכאל איתן (הליכוד):
אני לא המצאתי את הקריאות של ערביי ארץ־ישראל למדינות ערב לבוא ולבטל את החלטות האו"ם, לבטל את קיומה של מדינת ישראל, חבר הכנסת פארס, אני מאמין שאתה יודע זאת בדיוק כמוני. אם היום, לצורך העניין שאתה חושב שאתה צריך לייצג, אתה מוכן לעזות ולשקר — זאת ההוכחה שאנשים שמבטיחים לנו כל מיני הבטחות היום, אולי גם הם מעוותים ומשקרים. למה לך? הרי אלה עובדות מוכחות וידועות. חבל, בוא נתחיל עם עתיד אחר.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
זה זיוף ההיסטוריה.

מיכאל איתן (הליכוד):
בוא נתחיל עם עתיד אחר. אבל הוא צריך להתחיל לא בכך שנשטש ונשקר לגבי העבר.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כאשר אתה אומר ערביי ארץ־ישראל — — —

רענן כהן (העבודה):
הוא לא התכוון לתושבי מדינת ישראל; ערביי ארץ־ישראל.

מיכאל איתן (הליכוד):
חבר הכנסת פארס, תיכף נברר הכול.

רענן כהן (העבודה):
חבר הכנסת איתן, למה אתה מתכוון, לערביי ישראל או לערביי ארץ־ישראל?

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת נפאע, תודה גם לך. כואו נתעטף כולנו בקור הגלילי של בית-ג'ן. נירגע טיפטיפה, ונאפשר לחבר הכנסת מיכאל איתן לא לסיים את דבריו אלא להתחיל את דבריו.

מיכאל איתן (הליכוד):

מדוע אני טוען שזה נייר הלקמוס? זו אבן-הבוחן. משום שגם היום, כמו בעבר, בין ערביי ישראל יש רבים, רבים מדי לטעמי, שלא קיבלו את קיומה של מדינת ישראל. אבל בין שבטי הבדואים בצפון ובין המפעל הציוני יש ברית היסטורית של שנים רבות. כשאני אומר שזה נייר הלקמוס, אני מושיט אצבע לציונים, לתושבי מדינת ישראל היהודים ושואל אותם: בסדר, אני יכול להבין את ההתחבטות ואת הקושי לגבי אותם בני מיעוטים שמודהים בגלוי עם אויבים, שמודהים עם אש"ף, שהוא אויב שלנו, אבל כאן מדובר בערבים מוסלמים. ששירתו בשיתוף עם כוחות הביטחון של מדינת ישראל, שהיום הולכים ומשרחים כצבא במאותיהם על כסים התנדבות — לא כמו הדרוזים והיהודים, שחייבים ללכת לצה"ל על-פי חוק ועל-פי קריאה, אלא הולכים בהתנדבות לשירות סדיר — ממלאים את כל חובותיהם למדינה, אולי אפילו מעל ומעבר, ועכשיו אני שואל את עצמי ואת הציבור היהודי במדינת ישראל: מה הוא היחס שהם זכאים לו? אם אנחנו נעבור את הבחינה, אותו נייר לקמוס ביחסים שלנו כלפי הציבור הבדואי, ניטול את כל העוקץ מכל טענה שהיא, שהגישה של הציונות ושל היהודים מבוססת על כך, שהיחס שלהם קשור באיזו נימה גזענית, שיש איזה רמז לעניין של ציונות או גזענות.

אתם יודעים מתי נזכרתי בביטוי "ערבי טוב — ערבי מת"? — כשהשתתפתי באזכרה לזכרו של הגשש הבדואי משבט כעביה, שהלך בראש חוליית חיילים ישראלים בצה"ל ונהרג. הדם שלו שנשפך שם היה דם של חייל צה"ל. בקלות זה היה יכול להיות מישהו אחר, ואז הוא הפך להיות ערבי טוב, ערבי מת.

אין ספק שיש בכך גם כתב אשמה, גם כתב התנצלות וגם כתב הודאה בחטא שאנחנו חוטאים. אני אומר את הדברים האלה דווקא מתוך ההיכרות עם השבטים הבדואיים בצפון ובשל העובדה שאנחנו חייבים לעשות הכול על-מנת לבטל קיפוח ואפליה של אלה שמשרתים יחד אתנו את כל המטרות של המדינה הזאת, אלה שנושאים בחובות. על-ידי זה שנפגין ונדרג לכך שהם יקבלו את כל הזכויות, נורה את הדרך לכל בני המיעוטים שמוכנים מבחינתם להפנות את הגב למרצתי אש"ף, לאלה שרוצים להחריב את מדינת ישראל, ונושיט להם אופציה אמיתית לשיתוף-פעולה בתחום מדינת ישראל, לרווחת כל תושביה.

ומה הם הנושאים? הנושא הראשון הוא אולי מבחינה מסוימת אבסורדי, דווקא נושא הצבא. אדוני השר, אני יודע שאתה לא שר הביטחון אלא השר המופקד על נושא המיעוטים. אני חושב שיש מקום שאתה תתערב על-מנת לחזק את המגמה החיובית של גיוס בני השבטים הבדואיים לצה"ל. אני יודע שיש עוד רבים שרוצים להצטרף וניתן לחזק את המגמה הזאת. זו מגמה חיובית מאוד, ואנחנו צריכים לעשות הכול על-מנת לחזק ולהגביר אותה.

בצד הכמות צריך גם להכיל את האיכות שהשבטים האלה נותנים לצה"ל. איכות בצה"ל מתבטאת גם בקידום בדרגות. מוכן שהכול צריך להיבחן על כסים כישורים, אבל

יש בהחלט מקום לבדוק אם ניתן לשכור מחסום מסוים שאליה הגיעו מבחינת הקידום בדרגות.

יש לגייס רבים יותר מבני העדה הזאת לשירותי הביטחון, בעיקר לשירות בתי-הסוהר ולמשטרה.

יש לדאוג לטיפול נאות בחייל המשוחרר. אני אומר ללא בושה: חייל משוחרר בדואי, שהלך לצבא מתוך רצון והיתה לו אלטרנטיבה אחרת, בעיני זכאי ליחס מועדף על פני חייל יהודי שהולך לצבא על-פי חובה ועל-פי חוק.

רענן כהן (העבודה):
מה אתה מציע?

מיכאל איתן (הליכוד):

חבר הכנסת רענן כהן, אני מציע שתהיה קדימה לקליטתם כחיילים משוחררים במקומות עבודה, ובין השאר גם בשירות הממשלה.

הנושא המוניציפלי כאוב מאוד, ואסור לנו להזניח אותו ולשחק לידיהם של גורמים שרוצים לסכסך בינם לבין הציבור היהודי במדינת ישראל. יש שורה ארוכה של בעיות ששני הצדדים צריכים לתת עליהן את הדעת ולפתור אותן.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מ'ה הם שני הצדדים?

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מתכוון בעיקר לחואלד, לכמאנות ולטמידיה — מקומות שבהם יש אוכלוסייה ללא מעמד מוניציפלי. אינני רוצה להיכנס לפרטים, הזמן קצר — — —

הי"ר ש' וייס:

כבר אין לך זמן, אבל אנא, סיים במשפט אחד טוב.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה קרה בנעמיה?

הי"ר ש' וייס:

אם את תשאלי, חברת הכנסת גוז'נסקי, הוא ישיב ואין לו זמן.

מיכאל איתן (הליכוד):

חברת הכנסת גוז'נסקי, כשאת תעלי לדוכן לדבר ויהיה לך זמן, תשאלי מכאן ואני אענה לך ממקומי. תני לי לסיים את דברי.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
שם מגרשים ואתה רוצה — — —

הי"ר ש' וייס:

סליחה, חברת הכנסת גוז'נסקי, חבר הכנסת איתן כבר מעבר לזמנו. אני אפשרתי לו לסכם במשך חצי דקה ואני מבקש שלא להפריע לו.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
הוא גם מעבר לזמנו וגם מעבר לזמני.

הי"ר ש' וייס:

לא, בסך הכול חצי דקה מעבר לזמן. לא נורא.

מיכאל איתן (הליכוד):

הנושא הבא הוא הגשמת המסקנות של ועדת הפנים של הכנסת בעניין הקמת שתי מועצות מקומיות לפחות בכעביה, טבאש וחגאג'רה, וכמו כן בזרזיר, במנשיה אל-זכרה.

מגוריו. תוכל לשמוע פרטים חיוביים רבים יותר ממה שאני יכול במסגרת הזמן המצומצם למסור כאן למליאת הבית.

אדוני היושב־ראש, במדינת ישראל חיים כ־110,000 בדואים, כפי שצינתי כבר היום, ו־40,000 מהם חיים בצפון. מאז קום המדינה ועד היום הבדואים הם חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל. הם גילו נאמנות בלתי מסויגת למדינה בתחומים רבים, לרבות שירות בזרועות הביטחון. המדינה רואה בהם אזרחים שווים לכל דבר בעיני החוק, וככאלה הם זוכים לשירותים מהמדינה.

בשנים האחרונות עושה הממשלה רבות למען המגזר הבדואי וקידומו. מאז 1986 חלו תמורות ושינויים מהפכניים באורח חייהם של הבדואים בכלל ובצפון בפרט. מי שעבד אחרי תהליך העירור ראה את הקמת היישובים המוניציפליים, יכול להצביע בגאווה על טובא זנגריה, ערב־אל־שיבלי, בעינה־נוג'ידאת, בסמט־טבעון, ביר־אל־מכסור ועוד. כידוע, יש לנו מחשבות, עם משרד הפנים, לכוון עוד כמה מועצות מקומיות בדואיות. אני מקווה — עד סוף העשור הזה.

נוסף על אלה, המדינה ממשיכה לפעול להקמתם של יישובי קבע בצפון. הזכרתי קודם את היישובים, כל זאת במנותק מן הנעשה בדרום. אנחנו מאמינים שיישוב מסודר, מועצה מקומית או אזורית מסודרת, גורמים בעקיפין לרווחת התושבים הבדואים.

אנחנו נמשיך בתיאום עם ראשי הרשויות המקומיות הקיימות לבסס ואף להרחיב את חמשת היישובים שמנתי.

יועץ ראש הממשלה לענייני ערכים, ד"ר אלכסנדר בליי, בוחן זה כבר באופן מעמיק ויסודי את הנושא של מתן מעמד מועצות מקומיות לכפרים קטנים, חלקם בדואיים, וחבר הכנסת מיכאל איתן נקב בכמה שמות.

חברי הכנסת, בחומש האחרון הוקמו בגליל שלוש מועצות מקומיות מתוך החמש שהזכרתי, ולא זו בלבד: הקמת המועצות היא חלק קטן מכלל הפעילות הענפה שנעשתה מצד המדינה לטובת פיתוח המגזר. בשנה האחרונה הוקמו כ־15 גניילדים טרום־חובה ביישובים הבדואיים בצפון. כמו־כן הסתיימה השנה בנייתו של בית־ספר תיכון בבסמט־טבעון, ונבנה בית־ספר תיכון בערב־אל־שיבלי. בביר־אל־מכסור נבנית ממש כימים אלה חטיבת ביניים.

כיום כל יישובי הבדואים בצפון מחוברים לחשמל, לכולם יש היום דרכי גישה חדשות, שנשללו נוסף על הכבישים הפנימיים. כל הכפרים הבדואיים מחוברים לרשת המים הארצית, ובכולם, ללא יוצא מהכלל, קיימת רשת מים פנימית.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
באיזה אזור דיברת על רשת המים?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אמרתי: רשת המים הארצית, ודיברתי על כל היישובים הבדואיים, ללא יוצא מהכלל.

בימים אלה הושלמה בנייתן של מרפאות לכריאות הציבור בכל היישובים הבדואיים בצפון. בתחום החינוך חלה מהפכה של ממש, כאשר ממחסור חסור בבתי־ספר הגענו היום למצב שבו 7,000 תלמידים כ־220 כיתות לימוד בבתי־ספר יסודיים.

למרות הרשימה הארוכה שמנתי, אין בכוונת הממשלה לנוח על זרי הדפנה. נהפוך הוא, חבר הכנסת איתן: במשרדנו נמשכות התוכניות לעידוד, לטיפוח ולקידום המגזר הבדואי

כרגע אני יכול לפרט, אבל אני רוצה להדגיש את נושא חינוך התיכון. אנינו חושב שמדינת ישראל יוצאת נשכרת מכך שמצד אחד הם מטשטשים את זהותם ומצד שני שולחים אותם ללמוד בנצרת ובשפרעם, ואנינו רוצה לדבר איו אווירה שוררת שם ומה הם לומדים שם.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
זו הסתה — — —

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — —

היו"ר ש' וייס:

לא, לא אפשר זאת. הוא צריך כבר לסיים. חבר הכנסת איתן, אתה סיימת. יש לכם אפשרות להציע הצעה אחרת.

מיכאל איתן (הליכוד):

הערה אחרונה, ואני מסיים. רציתי להשמיע עוד הערות אבל בחרתי לסיים בזו הנוגעת למערכת החינוך הישראלית־היהודית. אדוני השר, כשר הממונה על ענייני מיעוטים אתה חייב לראוג שהנושא של בני מיעוטים המשרתים בצה"ל ותורמים למדינת ישראל כאחיהם היהודים ייכנס לתודעה של הנוער בבתי־הספר התיכוניים. אין היום בבתי־הספר התיכוניים במדינת ישראל מידע אצל הנוער שערכים מוסלמים רבים משרתים בצה"ל. אני חושב שזה צריך להיות חלק משיעורי האזרחות, כדי שכל אחד ידע את המציאות. אז אולי נפטור גם מהסטריאוטיפים ונוכל לדבר על אזרחים טובים יהודים וערכים ועל אזרחים לא־טובים יהודים וערכים.

האשם מחאמיד (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת האשם מחמיד, הוא אמר את דעתו, אני בטוח שאתה לא מסכים אתו.

אני מזמין עכשיו את השר למתן תשובה. יש לי רק בקשה: לפי הכללים, מוקצות עשר דקות לשר לתשובה על כל הצעה לסדרהיום. אני אומר את זה מראש, מכיוון שבנאום הקודם שלך זה היה משולש, מה עוד שיש לך עוד שני נושאים, ותוכל לפרוס את יתר הדברים שתמצה לומר עוד פעמיים. אני אודה לך אם תמצה את דברך פחות או יותר במסגרת הזמן. תודה רבה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב־ראש, התייחסת לנאום הקודם שלי, ואם מותר לי להעיר שלא לפרוטוקול: אתה יודע שחבר ממשלה הוא גם חבר סיעה, ולפעמים זורמים פתקים מהסיעה.

היו"ר ש' וייס:

אני הבנתי הכול, אבל בכל זאת ננסה להקפיד על הזמן פחות או יותר.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב־ראש, חברי כנסת נכבדים, אני מבקש לברך את חבר הכנסת מיכאל איתן על יוזמתו בהעלאת נושא זה חשוב ועל בקשתו לכלול אותו ביוני הכנסת.

אני מבין את הנציגות המכובדת שהגיעה מהיישובים ביר־אל־מכסור וכעביה: את סגן ראש המועצה בביר־אל־מכסור, אבר־מוסא מחמוד מוסא ע'דיר; את מוחמד כעביה; את חסן חסיין דיאב; את לאפי אחמד וסאלח, גם הם מכעביה. אני מקווה, חבר הכנסת מיכאל איתן, שאם תהיה הזדמנות גם לשאול את החברים על המעשים של הממשלה, כל אחד בתחום

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
אני נענה לאתגר, אני מזמין אותם.

רענן כהן (העבודה):
השר מגן, אני לא עושה פה שום ויכוח פוליטי, אני מדבר על דבר שהוא אמיתי, במציאות. כמי שמכיר את האוכלוסייה הברואית אני חושב, שמדינת ישראל עשתה משגה בכל מה שקשור לטיפול ולתייחוסותה — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):
גם המפלגה שלך?

רענן כהן (העבודה):
כל המפלגות, לרבות המפלגה שלי.

ראובן ריבלין (הליכוד):
מתי היית שם לאחרונה?

רענן כהן (העבודה):
אמרתי לך: לרבות המפלגה שלי.

ראובן ריבלין (הליכוד):
למה הפטרונות הזאת?

רענן כהן (העבודה):
הייתי מציע: אם אנחנו באמת רוצים לטפל נאמנה באוכלוסייה הברואית, ואני בעד טיפול בה, הייתי מבקש להעביר את תקצוב האוכלוסייה הברואית למסגרת התקציבים הייחודיים, כי אני מאמין שאז יהיו להם תקציבים מספיקים כדי שיוכלו להתחיל לשפר את הבעיות האמיתיות של האוכלוסייה הברואית. זה יום תקציב ייחודי: היום אנחנו עוסקים בתקציבים ייחודיים ואין דרך אחרת. לכן אני מציע להסיר את זה מסדר-היום, כי אני לא רואה שום פתרון אחר מלבד ההצעה שהצעתי כאן.

היו"ר ש' וייס:
אדוני השר מגן, אתה יכול להודיע לקואליציה שיש עוד חבר כנסת שמוכן להצביע עבור הייחודיים, מותנה בכך שהברואים יוכנסו למסגרת.

בבקשה, חבר הכנסת חסיין פארס, הצעת אחרת. לך מותר להציע להעביר את הנושא לוועדה, לפי התקנון.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מצטער לומר, שיש דיבורים ויש מעשים. אני יודע שכוונותיך טובות מאוד, יש לך כוונות טובות, אבל בשביל ליישם את הכוונות הטובות, ואתה שר בממשלת ישראל, תשכנע את הממשלה, שאתה שר בתוכה, לחוקק חוק להשוות את כל האזרחים במדינת ישראל, ברואים ולא-ברואים.

מה זאת אומרת? ברואים — מגזר. עשיתם לנו מגזר דרוזי, עכשיו אתם עושים לנו מגזר ברואי. מחר תעשו לנו מגזר נוצרי, מגזר צ'רקסי, מגזר מוסלמי, ואני לא יודע — עוד מעט תביאו מלבנון מגזר שיעי. בחייכם: זו מדיניות של הפרד ומשול בעיני אסור, כולנו אזרחי מדינת ישראל, יהודים וערבים, בלי הבדל, אם זה שייך לעדה הזאת או שייך לעדה אחרת — — —

מיכאל איתן (הליכוד):
תומכי אש"ף.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
תקשיב — — —

בצפון ובדרום כאחד. כך, למשל, נלמד בצורה מדויקת את נושא הפזורות הלא-חוקיות בצפון. כל פזורה נבדקת לגופה מתוך התחשבות מלאה בצורכיהם של בני המקום. דוגמה בולטת בחודש האחרון היא פינוי של חמש משפחות ברואיות בכפר אבטין. על-פי הסכמתן ובתיאום עם לשכת היועץ לענייני ערבים ועם מינהל מקרקעי ישראל פונו המשפחות לאדמת מדינה בכפר, קיבלו בתים למגורים נוסף על השירותים האחרים שהמדינה מספקת. כמו מים, חשמל, ביוב, כבישים ועוד. כן אושרה להם הבעלות על הקרקע שממנה פונו, לצורכי חקלאות. זו, כמובן, רק דוגמה אחת, ויש רבות אחרות, כמו גבעת-מכוש שליד כרמיאל, או בכינויה רמיה.

המדינה, שוב מתוך התחשבות בצורכיהן של 17 משפחות המקום, נמנעת בינתיים מלפנותן בכוח על-פי החלטת בית-המשפט, וממש בשעה זו נמשך המשא-ומתן עם המדינה על פינוי מהמקום תמורת פיצוי כספי הולם וקבלת קרקע לאחר פיתוח, חינוג אין כסף, ביישוב הסמוך בעינה.

ממשלת ישראל, מתוך ראייתה את המגזר הברואי כחלק בלתי נפרד מהמדינה, תמשיך לקדם את האוכלוסייה הברואית. נאמנותם למדינה אינה מוטלת בספק ולו גם לרגע קט. כפי שצינתי לעיל, הברואים משרתים בזרועות הביטחון השונות, ולאחרונה, כפי שציין חבר הכנסת איתן, הוגדל מספרם של הברואים המשרתים בצה"ל. לפני ארבעה חודשים סיימו 36 ברואים טירונות של ב', שמיועדת לגילאי 30 — 40, וקיבלו פנקסי שירות מילואים. מסגרת זו תורחב. לא זו בלבד, אלא שאף לפני שבועות ספורים נפל במילוי תפקידו רב-סמל בכיר נאף אל-היב מהכפר אל-היב, ומכאן אני שולח שוב את תנחומיני למשפחה. זו עדות נוספת לברית האמיצה שנוקמה עם קום המדינה וקיימת עד היום בין העם היהודי לברואים.

לסיים דברי, ברצוני למסור לחברי הבית, כי לפני שלושה חודשים ביקר ראש הממשלה ביישוב הברואי ערב-אל-שיבלי ועמד מקרוב על אורח החיים בכפר. חמשת ראשי המועצות המקומיות הברואיות בצפון הגישו באותה הזדמנות לראש הממשלה תוכנית עבודה, ובימים הללו עסוקים אנשי לשכת היועץ לענייני ערבים בעיבוד התוכנית, מתוך כוונה ליישם חלקים ממנה בעתיד הקרוב.

אני מכרך על יוזמתו של חבר הכנסת איתן. אני חושב שהנושא חשוב. אולי כדאי לתת הזדמנות לכל חבר כנסת להביע את דעתו בנושא זה. יש עוד הרבה מה לעשות, יש פרטים רבים נוספים שאפשר למסור לכנסת ואולי ללמוד מביקורתה, כדי שנוכל לשפר את הטיפול באוכלוסייה הזאת, ואני מסכים שהנושא ייכלל בסדר-היום של הכנסת.

היו"ר ש' וייס:
תודה רבה, אדוני השר. הצעה אחרת לחבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר מגן, כנסת נכבדה, אני מעריך מאוד את השר מגן על הלהט ועל הרצון לשפר ולעשות הכול למען הברואים, אבל הייתי אומר: אולי נעשה נזהל חדש בכנסת ונעשה מחקר השוואתי בין הדברים שאמרת מעל במת הכנסת ובין המציאות לגבי האוכלוסייה הברואית; או ניקח את חברי הכנסת לסידורים אמיתיים בשטח ונבחן את הנושא — הפער בין מה שנאמר פה במליאה ובין מה שקורה בשטח הוא אדיר, תהומי, אין שום קשר בין מה שנאמר כאן ובין המציאות.

מיכאל איתן (הליכוד):

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אתה מסית.

מיכאל איתן (הליכוד):
תומכי אש"ף.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אתה לא נאמן למדינת ישראל יותר ממני. תפסיק להסית
נגד ערכי ישראל — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

מדוע זה מרגיז אותך כאשר אני — — —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לא מרגיז אותי, מרגיז אותי השקר — — —

היו"ר ש' וייס:
סליחה, רגע, רגע.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
מרגיז אותי השקר; זה מה שמרגיז אותי.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

רגע, רגע. חבר הכנסת פארס, רק שנייה. חבר הכנסת רענן
כהן, רק שנייה. חבר הכנסת איתן, בוא נסיים; אמרת את זה
בנאומך שלוש פעמים, ודי כזה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לא צריך לחזור על אותו פזמון. ראשי הממשלות, בלי
יוצא מן הכלל — — —

היו"ר ש' וייס:
נא לסיים.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני עומד לגמור.

היו"ר ש' וייס:
מהי הצעתך?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כל ראשי ממשלות ישראל הודו בכך — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת איתן, אנא.

רענן כהן (העבודה):

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
במשך כל 43 השנים שעברו על מדינת ישראל — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת פארס — — —

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת איתן, חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת
נפאע, אי-אפשר ככה.

מוחמד נפאע (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

היו"ר ש' וייס:
אתה במקרה היית זה שאמרתי לגביו: אי-אפשר ככה.
הייתי צריך להגיד זאת קודם.

מיכאל איתן (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר ברוח טובה, שכאשר
אני עמדותי ודיברתי, הוא לא פסק מלהפריע לי — — —

היו"ר ש' וייס:
בסדר, איזנטס. יש עכשיו חיקו בהפרעות.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לכן אתה נוקט — — —

מיכאל איתן (הליכוד):
שלא יחשוב שהזכות לקריאות ביניים חד-צדדיות היא רק
בידיו — — —

היו"ר ש' וייס:
התקוותם עכשיו.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

מיכאל איתן (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:
לא, אל תפריע לי, חבר הכנסת רענן כהן.

אליהו בן-מנחם (העבודה):
— — — התפקיד של המצליפים — — —

היו"ר ש' וייס:
קדימה, בבקשה. איזנו. קיזוז שיין לחברי הכנסת אלי
בן-מנחם וצחי הנגבי. חבר הכנסת פארס, אתה חייב לסיים.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
הוא לא מאפשר לי — — —

היו"ר ש' וייס:
אתה כבר נמצא בזמן כפול. אנא ממך, תסיים. לפיכך אתה
מציע העברה לוועדה?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לא, חיכיתי לשקט.

היו"ר ש' וייס:
אי-אפשר; גם חיכית לשקט וגם — — —

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני שמח שיש אנשים
בליכוד שמתנגדים לדעותיו של חבר הכנסת מיכאל איתן.

היו"ר ש' וייס:
לעניין.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אני מבקש מאדוני השר, הממונה על המיעוטים, לבקר
ביישובים הבאים בגליל: חוסיייה, רמיה, וכמאנה מערבית
ומזרחית — — —

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:
רמיה היא של כרמיאל, אתה יודע זאת.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה לדון בנושא — 9

נגד — 1

נמנעים — 1

ההצעה לדון בנושא נתקבלה.

שבח וייס (העבודה):

קודם כול יתקיים דיון. תשעה בעד, אחד מתנגד ואחד נמנע. תודה רבה, חברי הכנסת. למען הקיצור נפעל עכשיו כך: מי שהוא בעד — — —

מיכאל איתן (הליכוד):

השר השתכנע שיש להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

כן, אדוני השר? אתה רוצה להעביר את הנושא לוועדה? טוב, אם השר השתכנע להעביר את הנושא לוועדה, ואם חבר הכנסת פארס רוצה להעביר את הנושא לוועדה, מי אנחנו שנעמוד בדרכם? אני מחליט שהנושא עובר לוועדה. איזו ועדה? — ועדת הפנים. מוסכם; אין צורך בהצבעה. נעשה ככל זאת הצבעה כדי להעביר את הנושא לוועדה. בבקשה. נגד לא יוכלו עשרה, כי על עשרה ויתרנו כבר קודם. כפי שאתם רואים סיבכתם אותי, אבל אני אצא מזה. נצביע על העברת הנושא לוועדה. זו הצבעה מס' 4.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה — 9

נגד — אין

נמנעים — אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

ש' וייס:

אם כן, הנושא מועבר לוועדה. תשעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים, הכול בסדר. הנושא הזה עובר לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לדיון.

ח. הצעה לסדר-היום

שינוי סדר העדיפויות הלאומי

מברית-המועצות. ארצות-הברית של אירופה מתגבשת והולכת. זה מהפך בין-לאומי, זה מצב חדש שפותח בפני ישראל אפשרויות שלא ידענו כמותן מעולם. אלה נסיבות שישראל מעולם לא התמודדה אתן, ואני מטיל ספק אם היא נערכת אליהן. נפתח סיכוי להתקדמות להסדרים מדיניים, ואולי גם לשלום, בינינו לבין הפלשתינים ובינינו לבין מדינות ערב.

יש סיכוי, אם יובא הנושא לדיון ולהצבעה בכנסת, שתשתנה שיטת הבחירות ושתנה הממשל בישראל בכיוון של בחירה ישירה של ראש הממשלה.

האבטלה בישראל גדלה והולכת. היא מקיפה בעיקר צעירים, חלשים, עולים חדשים, תושבי ערי ואזורי הפיתוח, והיא עלולה להגיע לכרבע מיליון בשנה הבאה. היא מתמקדת

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני אשמח מאוד שהיא תהיה חלק מכרמיאל. כמאנה שרקיה וכמאנה מערבית — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פארס.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

גמרת. אני רוצה לומר רק משפט אחרון.

היו"ר ש' וייס:

בבקשה; שיהיה משפט יפה.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

שיראה היום, איך בימים האלה הילדים הולכים קילומטרים ברגל לבית-הספר עד שהם מגיעים — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ריבלין.

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ואיך מובילים להם את המים לשתייה — — —

היו"ר ש' וייס:

לפיכך?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

ואיך מובילים להם את המים לשתייה על טרקטורים. אין רשת מים — — —

היו"ר ש' וייס:

מה הצעתך?

חסיין פארס (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

בסדר גמור. תודה רבה. אדוני השר, אנחנו כבר סידרנו לך היום תוכנית סיורים לשבועיים הקרובים.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. לפנינו שתי הצעות; של חבר הכנסת רענן כהן להסיר, ושל השר להכניס לסדר-היום. אחר-כך נחליט אם זה יהיה בוועדה או במליאה. קודם כול נחליט החלטה עקרונית, נא להצביע. בעד, זה כינתיים בעד דיון. אם זה מליאה או ועדה, מייד נחליט. זו הצבעה מס' 3.

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת גד יעקבי להביא בפנינו הצעה לסדר-היום: שינוי סדר העדיפויות הלאומי — הצעה מס' 5922. אני מזכיר לכם שזאת היתה ההצעה הראשונה בסדר-היום, וחבר הכנסת יעקבי, באדיבותו כי רבה, הסכים להיות בזמן הזה. בבקשה.

גד יעקבי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, דומני שדי לקרוא את העיתונים מהיום כדי להבין עד כמה סדר העדיפויות הלאומי שלנו מנותק מהנושאים האמיתיים שהם במרכז ענייני המדינה והם שיקבעו את גורלה לעתיד.

עלייה גדולה באה, ועתידה להגיע עלייה גדולה עוד יותר

היא או? איזו התחשבות באנשים שמיצו את חייהם כעבודה ושיזלמו מס כחוק? כלשון המעטה, אנחנו עומדים מול מחזה תענועים, מול עולם מהופך.

מחיר המלחמות, מחיר העימות המתמשך היה גורם מרכזי בקביעת התפתחותה של ישראל. רוב המלחמות נכפו עלינו. אבל עכשיו יש סיכוי לשינוי המצב, יש סיכוי למפנה. עכשיו אולי אפשרי עיצוב של מציאות חדשה במזרח התיכון. נדמה לי שההתקדמות לשלום היא אולי מגמת כולנו, אבל לא כולנו מבינים שכדי לעשות זאת עלינו לקבוע תפיסה בהירה, שבה ההתקדמות הזאת תושג על פיכחון מדיני ועל תפיסה ריאליסטית, שלא ניתן להגיע לשלום על-ידי סיפוח ולא ניתן להגיע לשלום על-ידי המשך השליטה הישראלית בשטחים.

אם נתקדם לשלום, נוכל לצאת מהבידוד המדיני והכלכלי. אם נתקדם לשלום ונבין שלשם כך יש הכרח בהפסקת ההשקעות בשטחים, נוכל להפנות את המשאבים הללו, המוגבלים, המעטים, העומדים לרשותנו למטרות חיוניות הרבה יותר.

מי שמבין שבמשך חמש השנים הקרובות יהיה צורך להשקיע כ-60 מיליארד שקל רק בקליטת העולים, ועוד כ-20 מיליארד שקל בקליטת בני הארץ, חייב להבין, שסדר העדיפויות חייב להיות רתום כולו למטרות הללו, אם אנחנו רוצים לקיים כאן משק מפותח, לאפשר תעסוקה מלאה ולאפשר חברה המקיימת שוויון הדרמנויות.

הבחירה פשוטה, זו ההכרעה במסגרתה של סדר-עדיפויות נכון: התנחלויות או תעסוקה; סיפוח או התקדמות לשלום; קיפאון מדיני או חינוך ובריאות מתקדמים; עזה, יהודה ושומרון או פיתוח הגליל, הנגב וירושלים. זו הבחירה האמיתית. המשך הבידוד, או הגברתו על-ידי עימות עם ארצות-הברית, יביאו אותנו במכוון, ואולי שלא במכוון, במודע, ואולי שלא במודע, להיפוכן של המטרות הלאומיות החיוניות של מדינת ישראל בתקופה הבאה.

איזו מהפכה ניתן לחולל בימים הללו; מהפכה אדירה, כאשר כל האפשרויות נפתחות לפנינו. כאשר אירופה מתאחדת, כאשר אנחנו יכולים להיות חלק ממנה; כאשר באים לישראל מאות אלפי יהודים; כאשר הפלשתינים והערבים מוכנים, אולי כפעם הראשונה, לשבת אל שולחן הדיונים על אפשרות ריאליסטית, אמיתית, להתקדם לשלום. ואיזו החמצה נוראה ואיומה יכולה להיות אם נמשיך בעיוורון, באטימות ובהליכה הבלתי מכוונת אולי, אבל הבלתי-נמנעת, בתהליך הקיים לעבר עימות והחמצה.

לצד הרב, אינני רואה שהמשלה מתפכחת מתפסתה זאת. אינני מבחין שטירוף המערכות נפסק. אינני מתרשם שיש סדר-עדיפויות ברור ההולם ותואם את הצרכים של החברה שלנו, של התושבים שלנו, שלנו עצמנו לאורך זמן, מתוך אחריות לעתיד טוב יותר שכולנו — אני מאמין — רוצים כל כך בהגשמתו.

אני מבקש שהנושא הזה, שאני רואה אותו נושא מרכזי בקבלת ההחלטות הלאומיות בתקופה הקרובה, יידון במליאת הכנסת.

היור"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת גד יעקבי. אדוני השר, בבקשה תתייחס להצעה לסדר-היום.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, קשה להתייחס

ככמה יישובים ואזורים ומגיעה לכדי שיעור של 25% בהם. היא פוגעת בסיכוי שצעירים ובני הארץ בשכונות ובערי הפיתוח יוכלו להשתלב בחברה הישראלית, והיא עלולה ליצור מצב של דחייה מישראל של העולים שמתכוונים להגיע אליה.

מעולם לא היתה ישראל, למיטב הכרתי, מצויה בצומת כה גורלי שיש בו סיכוי כה רב להתקדמות ולפריצת דרך כמו היום, ומעולם היא לא עמדה גם בפני סכנת החמצה כה נוראה שעלולה להביא אותה לאסון, למחדל, להתמוטטות, כפי שהיא מצויה בפניה היום.

במה עוסקים בממשלה עכשיו, בתקופה האחרונה? דוגמה אחת היתה לנו היום בכנסת. שמים וארץ — והכספים הייחודיים. זה העניין המרכזי. עליו כמעט ממשלה נופלת, בשלו לא מובא תקציב המדינה לאישור, עליו יש משבר וקרע. העיתונות, התקשורת, דעת הקהל, כל המערכות ממוקדות בסוגיה הזאת.

עוסקים בהתנחלות רחלים — צומת-תפוח. היא תעצור את טילי ה"סקאד" ממזרח? היא תמנע התקוממות עממית של הפלשתינים? היא תקדם את השלום? דברי הבל, אשליה ורעות רוח.

עוסקים בכפרה-שילוח: עוד שמונה יהודים בירושלים, עוד 12 אנשים שמביאים לתסיסה, לעימות ולמתח, עוד כמה מיליוני שקלים שנשפכים למקום הלא-נכון. כאשר עשרות אלפים נקלטים בירושלים, כאשר יש שכונות מצוקה בירושלים, כאשר יש בעיה קשה מאוד של אבטלה בירושלים, ככך עוסקים.

עוסקים בהשקעות עתק בשטחים: 4 מיליארדי שקל

אליהו בן-מנחם (העבודה):

5 מיליארדים.

גד יעקבי (העבודה):

4 מיליארדי שקלים בשנה. מיליארד שקלים לכבישים ודרכים בשטחים בשלוש השנים הקרובות, והרי אפילו לפי עמדת הממשלה, באזור יהודה ושומרון חקום אוטונומיה פלשתינית. אולי בעתיד יהיה האזור הזה, ברובו, לא כולו, חלק ממדינה ירדנית-פלשתינית. את מי אתם מפתחים שם? למי אתם מכינים שם תשתית? למי אתם בונים שם מפעלים? למי אתם מרחיבים שם את הכבישים במקום בגליל, בנגב, ובמרחב אזור הן הצפון או במרחב חיפה הנחקק? עבור מי אתם עושים את כל זה כאשר אתם יושבים בווינגטון ועוסקים עכשיו בנושא האוטונומיה הפלשתינית, במקום להשקיע בחינוך, בבריאות, בתעסוקה, במדע, בהשכלה, בתרבות, בגליל, בנגב, באזורי ובערי הפיתוח, בשכונות? משקיעים 4 — 5 מיליארדי שקל בשנה בטרשי השומרון, במרחבי יהודה, ובאזור עזה ליד סמטאות מחנות הפליטים.

הרי זה עולם הפוך. זה טירוף לאומי, מוגדל כלל היגיון ולאחריות שלנו כחברה, כאומה, כמדינה המבקשת לפתח את עצמה כמדינת היהודים בארץ-ישראל, המקיימת שוויון זכויות עם הערבים והדרוזים החיים בתוכה.

100 מיליון שקל לשנה מבקש האוצר להשיג ממסיו על קצבאות הדיקה: 100 מיליון שקל לשנה, לשם כך רוצים להנהיג כפל מיסוי על הפנסיונרים שכבר שילמו מס במשך כל שנות עבודתם. מה הם 100 מיליון שקל בשנה? אלה עשרה ימי השקעה בשטחים, בעשרה ימים משקיעים בשטחים 100 מיליון שקל. איזה סדר-עדיפויות הוא זה? איזו רגישות חברתית

ביטוי בתקציב המדינה ובפעולותיה של הממשלה. זה שנתיים, מאז התברר היקף העלייה, עלה נושא זה לראש סדר העדיפויות, והתקציבים הישירים והעקיפים המיועדים לקליטת העלייה גדלו במידה ניכרת. בשנה האחרונה קיימה הממשלה כמה דיונים חשובים בנושאים הקשורים ליצירת סדרי עדיפויות במשק ובחברה הישראלית, וקיבלה סדרה ארוכה של החלטות. המביאות סדרי עדיפויות אלה לידי ביטוי ממשי.

הממשלה החליטה על סל קליטה למשפחות עולים ועל תהליך של קליטה ישירה של העולים, למעט עולים מארצות המצוקה. הממשלה החליטה לשפר במידה ניכרת את התנאים למשקיעים במשק. הורחבו האזורים שבהם ניתנות הטבות במסגרת החוק לעידוד השקעות הון ונפתחו מסלולים חדשים ומשולבים לניצול מענקים, הטבות מס וערבויות של הממשלה לפיתוח עסקים חדשים. ואכן, בחודשים האחרונים שולש מספר הפניות אל מרכז ההשקעות וקצב האישורים של הרחבות והשקעות חדשות גדל לבלי הכר. חלק ניכר מן ההשקעות החדשות מופנה לאזורי הפיתוח, שבהם ההטבות גבוהות במיוחד.

מאז הפעלת המסלול החדש של מתן ערבות מדינה, במסגרת החוק לעידוד השקעות הון, אישרה מינהלת מרכז ההשקעות ערבות ל-577 מפעלים, בהשקעה כוללת של מיליארד ו-400 מיליון דולר. מעבר לכך, על סדר-היום במרכז ההשקעות נמצאות 906 בקשות בהיקף כספי של 3 מיליארדים ו-800 מיליון דולר, בקשות אשר אמורות להוסיף למשק, להערכת משרד הכלכלה והתכנון ומשרד התעשייה והמסחר, יותר מ-22,000 עובדים.

כאן המקום להדגיש, כי קיימת מעורבות גדולה של הון זר בהשקעות. מתוך מיליארד ו-400 מיליון דולר, אשר הושקעו במפעלים שיש להם ערבות מדינה, 635 מיליון דולר הושקעו על-ידי משקיעים זרים. במסגרת אישור מרכז ההשקעות בשנה זו ניתנו אישורים ל-290 מפעלים באזור פיתוח א', בהיקף כספי של 912 מיליון דולר; 118 מפעלים בצפון הארץ לעומת 78 מפעלים בדרום הארץ. באזור פיתוח ב' ניתנו 75 אישורים, בהיקף כספי של 168 מיליון דולר, מתוכם 17 אישורים בצפון הארץ ו-20 אישורים בדרום הארץ.

נוסף על כך הוקמו קרנות לעזרה לעסקים קטנים, הורחבו התקציבים המיועדים לתמיכה ולעידוד השקעות במחקר ובפיתוח, הוחל בפרויקט חונכות למפעלים קטנים ובינוניים, הוקמו חממות טכנולוגיות לקליטת מדענים עולים, הוקמה חברה מיוחדת להשקעות הון סיכון והורחבו תקציבי המוסדות להשכלה גבוהה לקליטת מדענים.

חשוב לזכור, כי התוצאות של כל הרעיונות לצמיחת המשק יבואו לידי ביטוי רק בטווח הבינוני והארוך. כלומר בעוד שנתיים, שלוש וארבע שנים. את הפתרון המיידי והמעשי יותה לנושא התעסוקה ניתן להפיק ממיצוי הפוטנציאל העצום אשר גלום בעסקים הקטנים.

על-מנת לעודד את הסקטור העסקי נעשו הפעולות העיקריות האלה: הלוואות לעסקים מהבנק לפיתוח תעשייה, פרויקט החונכות ונושאים שונים שעליהם הודיעה הממשלה רק בשבוע האחרון.

הואיל והיושב-ראש מאיץ בי, ויש לי דברים רבים למסור

— — —

היו"ר ש' וייס:

אני לא מאיץ, אני מבין שאתה תסכים אחר-כך שיתקיים

לנושאים הרבים שהצביע עליהם כאן חבר הכנסת גד יעקבי, שבעברו בשירות הציבורי רשם גם תקופת כהונה במשרד הכלכלה והתכנון. והנה מתייצב מולו שר כלכלה וחכנון שבקושי מכהן שנה וחצי בממשלה, וממנו אתה מבקש להתייחס לכל הנושאים — ונדמה לי שלא דילגת אף על נושא אחד — להתייחס לתקופה ארוכה של פעילות הממשלה בעשרות השנים האחרונות, ולא רק מאז 1977.

אבל אני מבין אותך. אני גם רואה את לוח הזמנים ואת לוח השנה על הקיר. כולנו, או לפחות רובנו, מודעים לכך שכבר נכנסנו לשנת הבחירות. דומני שכבר יש פחות מ-350 יום עד לבחירות, אם תתקיימה במועדן, וזו הזדמנות — — —

היו"ר ש' וייס:

הבחירות תהיינה ב-30 בנובמבר 1992, אם אכן תתקיימה במועדן.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

הנאום שלך, חבר הכנסת גד יעקבי, הוא נאום בחירות טוב. במהלך מערכת הבחירות, שכשעריה אנחנו ניצבים, אחשוב גם כיצד להסביר את ההדגשים שבהם תתרכז האופוזיציה ועל מה תצטרכנה מפלגות הקואליציה להשיב.

גד יעקבי (העבודה):

כבוד השר, קודם כול אני מודה לך על המחמאות. שנית, אני רואה שאתה מסתדר לא רע בשנה-יחצי שבה אתה שר הכלכלה. שלישית, אני רוצה לומר לך, שבאפשרותי להוכיח שאת הדברים האלה אני אומר כל ימות השנה, כל השנים, בלי קשר לשנת הבחירות.

היו"ר ש' וייס:

זה נכון.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להזכיר, כי ביו"ח בסיוון התש"ן, 11 ביוני 1990, התייחסה הכנסת לסדר-העדיפויות הלאומי, כאשר הממשלה הנוכחית החדשה התייצבה בפני הכנסת, הניחה על שולחן הכנסת את תוכנית קווי היסוד שלה וביקשה את אמון הכנסת, והכנסת אכן העניקה לממשלה את הגיבוי. לא שמעתי, גם לא בדברי חבר הכנסת גד יעקבי, כי יש היום מחשבה להביע אי-אמון לממשלה, וכי הממשלה אשר כוננה — — —

משה שחל (העבודה):

מחשבה כזאת יש גם היום.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אבל אני אומר שלא שמעתי.

משה שחל (העבודה):

כפי שאמרת, מחשבה יש, אבל את האקט עצמו איננו מוציאים לפועל.

גד יעקבי (העבודה):

אנחנו מסתפקים באי-אמון שהקואליציה מביעה לממשלה כל יום.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

על כל פנים, אם לא נשמע כאן הטיעון והרצון להביע אי-אמון בממשלה, המשמעות הישירה היא שיש אמון בממשלה, בהרכבה ובדרכיה ובקווי היסוד שאושרו וקיבלו את תמיכת הכנסת לפני תקופה קצרה.

אני מבקש להדגיש, כי סדר העדיפויות הלאומי בא לידי

בעת הדיונים בממשלה על תקציב המדינה הוחלט על הגבלת ההוצאות לביטחון, כיוון שהצביע עליו חבר הכנסת יעקבי, במסגרת המאמצים להקצות משאבים לצרכים הגדולים הנובעים מקליטת העלייה ומהרחבת הניכרת באוכלוסייה ובכוח העבודה.

השנה, 1991, היא השנה הראשונה שבה הגישה הממשלה לכנסת תקציב רבי-שנתי לקראת השנים 1992 — 1994. כפי שידוע, משרד הכלכלה והתכנון היה בין היוזמים של הצעה זו. ביוני השנה פורסם המתאר למשק הלאומי, ובו קווים עיקריים להתפתחות המשק ורשימה ארוכה של המלצות לביצוע מדיניות, כדי שיתן יהיה להגיע לקצבי צמיחה מתאימים ולהימנע מגידול מסיבי של האבטלה. מרבית המלצות הללו באו לידי ביטוי בתקציב המדינה לשנים 1992 — 1994, ואני מניח שהכנסת תפתח בדיונים ובוודאי תהיה התייחסות לכך:

למרות כל ההצעות שהגשנו, אנחנו משתדלים להתמודד עם כל צרכיה של המדינה ועם כל עניין על הצד הטוב ביותר. אינני מתכוון להתייחס בשלב הזה לכל ראשי הפרקים שהניח לפנינו חבר הכנסת יעקבי. נעשה זאת בוועדת הכלכלה של הכנסת. אבל לשאלת הביניים של חבר הכנסת אלי דיין, הייתי אומר בצורה פשוטה: אי-אפשר לומר שאין בעיות, יש הרבה בעיות, אבל כשאחיה מודד מכל ומודד כוס תמיד תזכור כי נעשו דברים והיו גם הצלחות. הכוס לא מלאה, בוודאי לא עד תומה. יש עוד הרבה מה לעשות ולפעול כדי למלא עד תומה. אם נמרוז את העניין שעליו אתה הצבעת, עניין האבטלה, אי-אפשר להתעלם מההצלחה של הממשלה, אשר בשנת 1991, שנה שטרם נסתיימה, היא יצרה יותר מ-90,000 מקומות עבודה. אבל אני מסכים אתך שאין בכך די, כי מצד שני נוספו 30,000 איש למעגל הבלתי-מועסקים.

את הדברים הללו אני מקווה שנוכל לראות בצורה מאוזנת בוועדת הכלכלה של הכנסת ולערוך דיון כתנאים הרבה יותר נוחים. ללא לחץ של לוח זמנים ותוך התייחסות מעמיקה לכל נושא ונושא שחבר הכנסת יעקבי הציג כאן — ואני רואה אותם כצורך של נושאים וראשי פרקים. נשמח להתייחס לכך בוועדה.

אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה של הכנסת.

ט. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אתם שמים לב להחלטה. היא מעניינת.

גד יעקבי (העבודה):

רק לאורח מחוץ-לארץ או לכל אורח?

היו"ר ש' וייס:

אולי שירות קטן למען הצופים בנו, כי מדובר בשני משפטים: "ועדת הכנסת החליטה בישיבתה מיום ג' בטבת, התשנ"ב, 10 בדצמבר 1991, להסמיך את יושב-ראש הכנסת להחליט בדבר מחיאות כפיים של חברי הכנסת בסיום נאומו של אורח הנואם מעל דוכן הכנסת, בהתאם לסעיף 58 לתקנון הכנסת".

י. הצעה לסדר-היום

שינוי סדר העדיפויות הלאומי

בנושא: שינוי סדר העדיפויות הלאומי — של חבר הכנסת גד יעקבי.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו חוזרים להצעה לסדר-היום מס' 5922

דיון במליאה. בדיון במליאה חבר הכנסת גד יעקבי יפתח, אתה תוכל לסכם — אם תהיה הסכמה על העניין הזה. אבל יש לך עוד שתי דקות.

גד יעקבי (העבודה):

אלא אם הוא יציע דיון בוועדת הכלכלה. אסכים גם לדיון בוועדה.

היו"ר ש' וייס:

לא, אתה הצעת — מליאה, חבר הכנסת יעקבי.

גד יעקבי (העבודה):

אני מציע דיון במליאה.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שכל אחד מהצדדים עוד רוצה לומר משהו, חשבתי שהעדיף שהדברים ייאמרו במליאה — הוא לא רע. אבל אני משאיר זאת לשיקולו של הש.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני חושב שבמסגרת ועדת הכלכלה — שאני מעריך מאוד את עבודתה, במיוחד בתקופה שבה חברת הכנסת שושנה אורבלי-אלמוזלינו עומדת בראש הוועדה — אפשר לערוך דיונים לעומק הנושא, בצורה טובה, הוגנת, ואפשר להגיע, לפי דעתי, גם לתוצאות.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להזכיר, כי רק לאחרונה קיבלה הממשלה החלטה בדבר עידוד המגזר היצרני. אנחנו מעניקים ומשתתפים בשכר של כל תוספת במצבת העובדים במגזר העסקי כמשך שנתיים. בשנה הראשונה ההשתתפות היא שליש מהשכר; בשנה השנייה — רבע מהשכר.

הממשלה פעלה יחד עם ההסתדרות להפחתת עלויות העבודה במשק, הן בדרך של שינויים בתוספת היוקר והן בדרך של הורדת עלויות הביטוח הלאומי. נוסף על כך החליטה הממשלה להקצות תקציבים מתאימים לזירוז תהליך הבנייה של בתי-מגורים. בתוך שנה גדלו התחלות הבנייה במשק ביותר מפערי-ארכבה, ומשך זמן הבנייה קוצר לפחות ממחצית. גם בתחום הבנייה הופנתה תשומת לב מיוחדת של הממשלה לפיתוח עיירות הפיתוח בנגב ובגליל. התקציבים המיועדים להוצאות תשתית במשק הוכפלו ויותר, וההשקעות בתשתית — כבישים, תקשורת, חשמל, טלפונים וכיוצא באלה — גדלו לאחרונה בשיעורים ניכרים.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, לפני שנערוך את ההצבעה אני מבקש להתייעץ באיזה עניין, כינתיים, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת החלטת ועדת הכנסת מאתמול, בעניין הסמכת יושב-ראש הכנסת להחליט בדבר מחיאות כפיים של חברי הכנסת בסיום נאומו של אורח, בהתאם לסעיף 58 לתקנון הכנסת. תודה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
לא. לפעמים אני יכול להיות בישיבה אצל יושב-ראש ועדה.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה.

חגי מירום (העבודה):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כבוד השר, חבר הכנסת גד יעקבי דיבר על סדרי העדיפויות הלאומיים. הבוקר, במסגרת סדרי העדיפויות הלאומיים של הממשלה, הונחה פה הצעת חוק ההסדרים במשק המדינה, הצעת חוק ההסדרים — ללא הסברים. אין כלל דברי הסבר. הצעת חוק שיש לה ערך של 150 מיליון שקל בערך, ויש האומרים 300 מיליון, אין לה דברי הסבר כלל.

אנחנו, בוועדת הכנסת, ביקשנו הבוקר שייתנו לנו יומיים כדי ללמוד את המשמעויות של החוק, אמרו לנו: השתעמם? צריך לאשר מהר את תקציב המדינה, וחוק ההסדרים הוא חלק מחוק התקציב: הדבר דחוף ביותר, וחודש ינואר כפתח. חשבנו, אולי הם צודקים. והנה היום, אין חוק ההסדרים ולא יתקיים דיון על חוק ההסדרים. רק הבוקר רמסו אותנו, כשביקשנו שלא יביאו את החוק הזה לדיון ויאפשרו לנו ללמוד אותו.

הנה ראו איך הממשלה הזאת, במסגרת סדרי העדיפויות שלה, נוהגת בצורה לא-מכובדת, רומסת את כבוד הכנסת, עושה ממש מעשה קרקס, מעשה לוליינות.

אתה באמת צודק, חבר הכנסת גד יעקבי, ואף שבאתי כביכול לנמק מדוע יש להסיר את ההצעה, אשקול אולי אתה צודק, ואסור להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ש' וייס:
אתה חייב להציע להסיר, חבר הכנסת חגי מירום.

חגי מירום (העבודה):
הצעתי.

היו"ר ש' וייס:
לפנינו שתי הצעות: הצעה אחת להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה, הצעה שחבר הכנסת גד יעקבי הסכים לה, על-פי הצעת השר מגן; כמובן הפעם, באופן יוצא מן הכלל, יש לפנינו שתי הצעות להסיר את ההצעה מסדר-היום, כל הצעה מסיבה אחרת. זו הצבעה מס' 5.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את
הנושא לוועדה — 15

בעד ההצעה שלא לכלול את
הנושא בסדר-היום — אין
נמנעים — 1

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה
נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:
הנושא שהביא לפנינו חבר הכנסת גד יעקבי, שינוי סדר העדיפויות הלאומי, יידון בוועדת הכלכלה בזמן הקרוב, אני מקווה.

נרשמו להצעה אחרת שני חברי כנסת. למעשה יש אפשרות שחבר כנסת אחד ינמק את ההצעה. ראשון נרשם, ממש בזמן נאומו של חבר הכנסת גד יעקבי, חבר הכנסת חגי מירום. נרשם אחר כך חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, שלא שמע את נאומו של חבר הכנסת יעקבי. שאלתי היא — ואני משאיר זאת למצפונך להכרעה, חבר הכנסת ויינשטיין — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
השאלה היא, מה אומר התקנון?

היו"ר ש' וייס:
התקנון אומר, שצריך לתת זאת לסיעה שאיננה סיעתו של הנואם. אבל התקנון לא מתייחס לשאלה, איך יכול חבר כנסת להציע הצעה אחרת כאשר הוא לא שמע כלל את הנואם של הנואם. אפתור הפעם את השאלה גם על-פי התקנון וגם על-פי ההיגיון. גם אתה, חבר הכנסת ויינשטיין, וגם חבר הכנסת חגי מירום, שניכם תדברו. חבר הכנסת ויינשטיין, בבקשה. אתה גם הראשון על-פי התקנון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
כבוד היושב-ראש, הדברים שלי נאמרו לפני הערתך. אני פותח במלים — כאשר אני עוקב בהערכה ובשמץ קנאה אחר שימת לבו המתמשכת והעקבית של חבר הכנסת גד יעקבי בסוגיה שהועלתה כאן, כולנו יודעים שהוא מקדיש לזה זמן רב ומעלה את הנושא לא אחת בכנסת.

אני חושב שקשה מאוד לשנות סדרי עדיפויות לאומיים בצורה מהותית ומשמעותית בשעה שאנחנו נמצאים לפני עלייה גדולה ומתמשכת בהיקפים שלא ידענו כמותם. כל משאב פנוי של הממשלה הולך למטרות של עלייה וקליטה.

אלי דיין (העבודה):

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
חבר הכנסת אלי דיין, אמרתי: כל משאב פנוי של הממשלה, כי ממשלה, שנבחרה על-ידי העם, חושבת שהיא צריכה להפנות את המשאבים ליעדים שאולי אתה לא מסכים להם. אבל משאבים פנויים הולכים לקליטת עלייה.

אני חושב שאנחנו צריכים לאמץ את הגישה העקבית של חבר הכנסת גד יעקבי. אני חושב שבמצב זה של עלייה מתמשכת אנחנו יכולים להגיע לשינויים בסדרי העדיפויות הלאומיים אם כולנו נדאג שהמשק יפעל בצורה אחרת; אם ניתן עידוד ליוזמה וליצירה, כדי שיהיה משק ממשלתי קטן ומשק גדול שיקלוט את המובטלים ויספק את מקומות העבודה. לכן אני חושב, שהדבר צריך להיעשות דרך המשק ולא דרך תקציבי הממשלה, שהם מצומצמים מאוד.

לפיכך, אני מציע להסיר את ההצעה מסדר-היום, אם כי אני חושב שההצעה כולה ראויה בהחלט לדיון.

היו"ר ש' וייס:
תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום, לפנינו משורת הדין, על רקע הדילמה שאני אבקש פעם אחת להתייחס אליה בנושאות הכנסת. בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
את הנאומים אפשר לשמוע גם ברמקולים, שהועמדו לרשות חברי הכנסת על חשבון תקציב הכנסת.

היו"ר ש' וייס:
רק ליושבים-ראש של הוועדות, דרך אגב. לך יש רמקול בחדר?

יא. הצעה לסדרהיום שביתה כנצרת-עילית נוכח התגברות האבטלה

חשובים יותר, עניינים יותר — הנושא הייחודי. כי אין אמת בתשובה שקיבלנו.

אני אומר לך, אל תתהלכו בהרגשה שהציבור טיפש, שהוא מונח בכיס, שאתם תוכלו להוליך אותו שולל כך פעם נוספת. אני אומר לך זאת כבאב לכי ובכל האמת. אני אדם שלא יודע בעניין זה אמצע.

אומר לך דבר אחד: הרסתם את המדינה. תאמינו לי, הרסתם כל חלקה טובה, שיבתכם כל עניין שאפשר לשבשו, ולא מהיום, בדורנו. מעולם לא נתתי אמון בתנועה שלכם. לדעתי, היא איננה מסוגלת לעשות. אין בה תוכן, אין בה יכולת להתמודד עם המציאות. התנועה שלכם הרסה את המדינה הזאת בהיסטוריה האחרונה של ימינו. במלחמת לבנון וב"כלכלה הנכונה", שעד היום משלמים את מחירה, אתם הורסים היום את המדינה. זה אוכדן היסטורי הקשור בעלייה מבורכת שיכולה היתה להגיע לכאן במספרים גדולים יותר, אבל אתם גורמים לכך שהיא לא תהיה.

חברי הכנסת, נפגשתי עם אדם העוסק בנושא קליטת העלייה. הוא אמר לי: דרך אוב, מדוע לא תבוא ותראה מה קורה ליד הקונסוליה של ברית-המועצות? אתה חושב שאנשים מבקשים ויזות רק לארצות-הברית? אתה טועה. בוא תראה.

אדוני שר הכלכלה והתכנון, אני מציע לך ולממשלה שתלכו ותראו דבר כאוב ביותר — עשרות עולים חדשים המבקשים לעזוב ולחזור, לאן? לברית-המועצות, שלגביה העתיד מעורפל לגמרי. אני נדהמת. אילו סיפר לי משהו זאת כסיפור, ניחא. זו טרגדיה. האם משהו יכול להבין מה קורה? האם לא יכול שתהיה איוו התייחסות רצינית, שמישהו מהממשלה לא רק ידבר אלא גם יעשה? זה לא קיים.

היתה כאן תמונה של עולים וותיקים מכל הסוגים, מנצרת-עילית, שקלטה כ-7,000 עולים, ו-3,000 מהם מחוסרי תעסוקה, כעבור שנה; וגם באופק אין ולא כלום מכל הדיבורים שדיברת עליהם. אין דבר מבטיח, אם לא היום או מחר, אם לא מחר או בעוד חודש; באופק לא רואים דבר שאפשר לצפות לו. על מה אתה מדבר?

אני מצטט כאן מתוך הדברים שאמר סגן שר העבודה והרווחה, על מה הוא מדבר? יש 190,000 מובטלים. הוא מדבר על 240,000 מובטלים בשנה הבאה. אתה דיברת על 90,000 מקומות עבודה. כוח העבודה הישראלי יגדל בשנה הבאה ב-100,000 מבקשי עבודה. אילו מקומות עבודה הוכנו בעבורם? על מי בכלל אתם מדברים? איוו אשלה!

בארץ הזאת יהיו 240,000 מובטלים, ולא מפוררים בכל חלקי הארץ. כאיש עיירת פיתוח אתה יודע זאת טוב יותר מכל אדם אחר. שיעור האבטלה מגיע ל-25% בכרמיאל, ולעתים הוא מגיע ל-40% בעיירות פיתוח. אתה באמת מאמין שאפשר לעבור על הדבר לסדרהיום, בלי כלום? בלי שום דבר? אתה חושב שזה יעבור בלי אותם נזקים, ואתה תבוא ותדבר כאן על סטטיסטיקה ועל השקעות שאינן, כאשר הממשלה עצמה מודה, שבמקרה הטוב ידובר על 12% — 14% אבטלה? אלה דברים שעליהם מדבר נגיד בנק ישראל.

ובימים האלה, כשבנצרת יש מצב כזה, ובכרמיאל יש מצב כזה, עומדים לפטר 1,000 — 1,200 עובדים ברפא"ל, ואין

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצעה לסדרהיום מס' 6197, של חבר הכנסת משה שחל, בנושא: שביתה כנצרת-עילית נוכח התגברות האבטלה. אם לא תכעסו עלי, אני, כחיפני, אבקש מחבר הכנסת שחל, שגם הוא, כחיפני, יוסיף בנושא הזה, אם אפשר, את האבטלה באזורנו.

אני מבין שחבר הכנסת אריאל ויינשטיין מבקש רשות להצעה אחרת, בבקשה, חבר הכנסת שחל.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, באחת ההתפרצויות האחרונות של שר האוצר הוא הפתיע בכנות ההצהרה שהוא הצהיר. הוא אמר את הדברים הבאים, ואני מצטט: "האמת היא שגם אנחנו לא יודעים מה לעשות". אלה היו דבריו של שר האוצר מודעי ביחס לבעיית האבטלה. יש כאן יותר מהודאת בעל דין. יש כאן למעשה מעין התנהגות של "מורה ועובד ירוחם".

רבותי, חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר מה הביא אותי להציע את ההצעה, וכמה הופתעתי מהעובדה שסדרהיום וסדר המשיבים השתנו. זה זמן הכנסת מתריעה על מצב בלתי נסבל, כאוב, אנושי, שאולי לחלק מאתנו הוא אומר קצת יותר — ואני אומר זאת במיוחד לשר הכלכלה והתכנון — גם בהיותו עולים וגם ביודענו מהי המשמעות של חיפוש מקום עבודה, אם לא לנו ודאי שלהורינו.

חשבתי לתומי, שאחרי כל כך הרבה שנים, אחרי שנכתבו כל כך הרבה ספרים, אחרי מחקרים שנעשו, תוצאות סוציאליות שהיו, אפילו דפוסי הצבעה, אדוני השר, של חלק מבני הדור השני והדור השלישי של בני העולים, המביעים מחאה והביעו מחאה, בצדק או שלא בצדק, חשבתי שנלמד איך קולטים עלייה, חשבתי שנלמד איך להתייחס מבחינה אנושית לאנשים שהם רעבים לחם, לבעיות האישיות האלה.

והנה מדי שבועיים או שלושה שבועות הנושא עולה. חברי הכנסת עומדים כאן מעל הדוכן הזה וזועקים זעקה, ולדעתי מכאב לבם האמיתי, ומגיע לכאן לא שר האוצר, ולא ראש הממשלה שהוא הממונה על תיק העבודה והרווחה, אלא מופיע כאן סגן שר העבודה והרווחה, חבר הכנסת מנחם פרוש, ומשיב כאן תשובה שכולה אופוזיציונית. הוא אומר, כי האמת היא שעבודה אין, ורווחה אין.

היום חל איוו שינוי בריטואל הזה. בא שר הכלכלה והתכנון והשיב תשובה לקודמי, על דבריו של חבר הכנסת גר יעקבי שדיבר על סדר העדיפויות הלאומי הרצוי ועל העדר סדר עדיפויות בממשלה הנוכחית.

אני שמעתי אותך, אדוני השר, ואני רוצה להגיד לך: אני מתפעל מהכושר הרטורי, מהאמירה הגורפת, שאלתי את חברי ליני: האם השר משיב בדבריו על מצב מדינת ישראל? האם התשובה בכלל מתייחסת אלינו?

אדוני היושב-ראש, אני מציע לעשות שימוש מידי בהחלטת ועדת הכנסת ולאפשר, על-פי החלטתך, מחיאת כפיים לנאום רטורי של שר התכנון והכלכלה כאורח בכנסת הזאת בנושא הזה, כי זו הפעם הראשונה שהוא עונה על העניין הזה. כנראה הוציאו את סגן השר פרוש בגלל עניינים אחרים

אנחנו מצליחים להעלות רק את מחצית העולים בפוטנציה. אפשר היה להכפיל את מספר העולים. בחורש שעבר ירד מספרם. הגיעו 8,900 עולים בלבד, ובמקום 400,000 בשנה הגיעו 200,000. ולשנה הבאה מדברים על 1,000,000, אף שהמצב ברוסיה הולך ומחמיר.

יגידו: הציבור אשם. אני רוצה לומר, הציבור חרם. יש 6% שחיקת שכר במשק. אתם מבזבזים את האשראי ואת הכסף הזה.

אינני רוצה לנאום נאום בחירות. אומר רק דברים ברורים כאיש פוליטי: אסור להשאיר בידכם את השלטון. אינכם מסוגלים לשלוט. אתם לא ראויים לשלוט. אתם לא אחראים למעשיכם, לא רק מהיום, לאורך כל התקופה שבה כיהנתם, מ-1977. זאת הממשלה הראשונה שהוקמו בתקופתה ארבע ועדות חקירה ממלכתיות על התנהגות שריה.

אדוני היושב-ראש, אני יודע שאין לי כאן רוב. אף שיכולתי להביא זאת להצבעה, ואני רוצה לומר לך מה אני מתכוון להציע. אני רוצה שיירשם כאן, כי זו תביעה ראשונה אישית להקמת ועדת חקירה, תביעה אישית נגד האנשים האלה העומדים בראש השלטון הזה — המקולקל, הבלתי מסוגל לשלוט, שכל כולו מחדלים. ועדת חקירה זאת תקום, אין לי כל ספק בכך.

אני מבקש היום שהכנסת תדון על מצב האבטלה בנצרת, על מצב האבטלה במדינה, על האבטלה החמורה במפרץ-חיפה ובאזור חיפה, כאשר אנחנו מגיעים ממש למצב של ייאוש. אין לנו מענה, אין לנו תשובה, ומה שאנחנו עושים — זו פגיעה לא רק בעלייה אלא גם בכני הארץ, שאיננו מותירים להם שום תקווה.

טוב לה לממשלה הזאת שלפחות תחשוב פעמיים על כל מעשה שהיא עושה. תאמין לי, אדוני שר הכלכלה והתכנון, על כל מה שאתם עושים היום ייתן דין-יחשבון. הוא ייתן ביום הבחירות, והוא ייתן גם על-ידי חקירה שלא תעזוב ולא תותיר איש מכס, כי המחדל הזה שלכם הוא בכחירת פשע שהעם היהודי לא יסלח עליו. הציבור הישראלי לא יסלח לכם על הפגיעה הגדולה ביותר בציונות, על ההזדמנות שאתם מחמיצים בהעדר עשייה ובחוסר הנכונות שלכם להבין כי יש לכם אחריות שנקרתה בדרככם — אגב, לא מפני שהציבור בחר אתכם, אלא מפני שאתם הצלחתם לשחד פוליטי כדי שתהיה לכם קואליציה.

היו"ר ש' רייס:
תודה רבה. אני מבין שההצעה היא — דיון במליאה, כמובן.

השר דוד מגן, שר הכלכלה והתכנון, יתייחס להצעתו של חבר הכנסת שחל: שביטה בנצרת-עילית נוכח התגברות האבטלה, בבקשה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, חבר הכנסת שחל, קבעתי לעצמי כלל, מיום כינונה של הממשלה הזאת, ביוני 1990, להתייחס להצעות לסדר-היום ולהצעות חקיקה של חברי כנסת בצורה עניינית, לנסות להבין את הרעיון הגלום בדבריהם של חברי הכנסת ולהשתרל שחבר הכנסת יוכל למלא את תפקידו.

זו הפעם הראשונה שאני שומט את הנייר הכתוב, עם הנתונים על אודות נצרת-עילית, ואינני יכול שלא להתייחס להתקפה הפרועה שלך, שלוחת הרסן, ולהתקפות האישיות

מענה. ישבנו אתם, גם חברי חבר הכנסת שבח וייס — אין לנו תשובה, אין לנו מענה. אנחנו לא יודעים בכלל עם מי לדבר. אגב, בקושי מדברים אתנו, עם חברי הכנסת. אתה פונה לשר זה ולשר אחר, ואין מענה. אני אומר: פיטוריהם של אנשים אלה משמעותם פגיעה בחוט השרדה שקולט את העולים, כי זו אוכלוסייה ותיקה, מבוססת, לידה אתה יכול לדבר על קליטת עלייה.

אדוני השר, אני מוכרח לומר לך, אני משתאה, אני לא מאמין שאתה מאמין במה שענית כאן, אני מכיר אותך יותר מדי טוב, אני מאמין שכואב לך כדיוק כמו שכואב לי, אבל אתה נמצא בממשלה חדלת-אישים שאיננה מסוגלת לעשות דבר.

אומר לך מה המצב: יש ראש ממשלה פסיבי, תרתי משמע — מותר לי לומר זאת, אני מכיר אותו שש שנים, כשר ששירת תחתיו לפחות מחצית התקופה. אותו לא מעניין כלום, ובלבד שהוא יהיה ראש ממשלה. אותו לא מדאג דבר, הוא הולך לישון בצהריים, לפי סדר יום קבוע, בשעה 13:00. הוא לא מסוגל לשבת חצי דקה אחרי שעה זו, הוא מתחיל להתעצבן בניהול הישיבה, איפה ראש ממשלה שיקים כאן קול זעקה וייקח את העניינים לידיים?

יש שר אוצר שמורה במפורש, שהוא לא יודע מה לעשות: שר אוצר שהוא בעל תפיסה ליברלית, נוקשה, החושב באמת שכוחות השוק יסדירו כל עניין.

קריאה:

הוא לא עצבני.

משה שחל (העבודה):

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אפילו בארצות-הברית הקפיטליסטית כבר לא מאמינים בתאוריות מיושנות ומוטעות מן הסוג הזה.

ואני בא ואומר לכם: חסר ספיר, חסר ספיר למדינה הזאת, שידאג למקומות עבודה. הוא לא היה ישרן יום ולילה.

ויש שר תעשייה ששמו נסים, שלא הצליח לעשות שום נס. כל מה שמעניין אותו זה ששר האוצר ייכשל. כלום לא שומעים ממנו, הוא נעלם. לא קיים.

ויש שר שיכון שכנה שיכונים בלי לדאוג שתהיה תעסוקה.

באים אלינו ושואלים: איפה הימים שבהם היתה מפא"י בשלטון? אנחנו הכנו מקומות תעסוקה בכל מקום שבו קלטו עלייה. אז הבטיחו שתהיה עבודה לפחות יומיים-שלושה ימים. הדבר הזה איננו קיים היום, ולאיש לא אכפת. ציניות גמורה.

אני מאשים את כל אלה, אני מאשים את השרים, ואני אומר לך: תקום ועדת חקירה, היא תוקיע אתכם לדיראון עולם, על הפסד הזדמנות פו, הזדמנות היסטורית שהעם הזה יכול היה לגדול כמיליון איש, ואתם דוחים אותם.

ומותר לי — משהו אישי, אני לא אומר את הדברים האלה רק בתיאוריה. אשתי ילדת ליטא. יש לה קרובים שהגיעו. אני יושב אתם ומדבר. פשוט דמעות בעיניים. אנשים אלה רוצים לעבוד. לא מעניין אותם כלום, תן להם מקומות עבודה. ואתם, אין לכם תשובה. איש איננו משיב ואיננו עונה.

ובכל המערכת הזאת אשמים ראש הממשלה, שר האוצר, שר השיכון, שר התעשייה והמסחר, הממונה על ענייני העבודה והרווחה, אתה, אדוני שר הכלכלה, כולכם אשמים, כי מלבד דיבורים — שום תוצאה מעשית, ואיש אינו בא ואומר מה הוא הולך לעשות מחר או מחרתיים.

באותו בוקר, אני מבקש להזכיר לך, שוועדת השרים לכלכלה, לצד אישור העברת פרויקט לאומי ענק לנגב, אישרה מתן מעמד של אזור פיתוח א' לשטח התעשייה הנוסף שצורף לתחום שיפוט עיריית נצרת-עילית. החלטה חיוכית, החלטה שמי כמך יודע — ברגע שאתה מעמיד תנאים כאלה, אתה מושך כאבן שואבת יזמים למכיר ומוצא ויוצר תשתית תעסוקתית איתנה, לא מייד. באותו יום ראש עיריית נצרת-עילית, מנחם אריאב ידידי — אבל, לצערי הרב, הוא חבר המפלגה שלך, הוא חבר האופוזיציה והוא לא מהמפלגה שלי — אסף את חברי מועצת העירייה, יצא לתקשורת ואמר, שהוא המום ונפעם מהקצב שבו נענתה הממשלה לבקשתו לצרף את אזור התעשייה לתחום שיפוט העירייה ולהעניק לו מעמד אזור פיתוח א'. אבל הוא לא הצליח — את זה הוא לא אמר, את זה אני מתרגם, מסרו לי — הוא לא הצליח לשכנע את מזכיר מועצת הפועלים שלא לעמוד בסדר העבודה שהסתדרות הכללית, מכל מיני סיבות, קבעה לעצמה. יש תורנות — למי שלא יודע, אדוני היושב-ראש — בהסתדרות הכללית של מועצות פועלים. מדי פעם, מדי שבוע, מועצת פועלים אחרת מארגנת הפגנה או שכיחה מול משרד ראש הממשלה — — —

היו"ר ש' וייס:

מי בשבוע הבא?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

זה מה שרמזתי לך. אל תמהר, אזור חיפה, לפי מיטב המידע שהועבר לי, אמור להגיע בעוד שבועיים. יש תורנות.

היו"ר ש' וייס:

יש כאן אי-תיאום בין האינפורמציה של חבר הכנסת שחל, שלי ושלך.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני אבדוק שוב את סדר התורנויות. יש חלוקת עבודה. יש סיעה אופוזיציונית בכנסת שצריכה לומר את שלה, יש הסתדרות כללית שצריכה לערוך הפגנות ויש ממשלה שהיא אשמה בכול.

צינתי רק מה שקרה לפני תשעה ימים בהחלטת ממשלה על אודות נצרת-עילית. באותו יום — ואני מצטער, אדוני היושב-ראש, על שאני חורג ממנהגי — אם תפתח את עיתון "הארץ" ותקרא את מאמרו של אברהם טל, שאינו ידוע כמלמד סניגוריה על הממשלה, בודאי לא על ממשלה לאומית שכזאת, תקרא מאמר מאלף שהוא מכתירו בכותרת: תרומת הפטפט. אני מצטער על שאני נאלץ לצטט אותו, ואני אצטט שלושה קטעים קטנטנים מתוך מה שהוא אומר. הוא אומר כך: מי שטוען כי משק בגודלו של המשק הישראלי מסוגל לקלוט 120,000 איש בשנה, בלי שמספר המוכסלים יגדל בתקופת המעבר, הוא תמים או מטעה במזיד. הממשלה הקצתה בתקציב 1992 סכומי עתק להשקעות בתשתית ולעידוד המגזר העסקי, שני גורמים מעוררי תעסוקה ואין להוסיף עליהם. מי יכול לעשות למען ביעור מהיר יותר של האבטלה? — בעיקר הצעקנים הגדולים, עסקני ההסתדרות והפוליטיקאים בכנסת.

אני פונה אליך, חבר הכנסת משה שחל, כמי שכינה שנים רבות בממשלה, כמי שידע לתרום ליציאת אווירה חיובית, כמי שידע שאווירה חברתית נינוחה מאפשרת לממשלה להגיע להצלחות גדולות יותר: גם אם אתה מצוי בעיצומה של מערכת בחירות פנימית במעריך, גם אם מועד הבחירות מתקדם, אל תנצל את כמת הכנסת לנאומים לא-ענייניים, לנאומים דמגוגיים וכיוצא בזה.

על ראש הממשלה ועל החברים האחרים בממשלה. אני מצטער לומר, בכל הכבוד, שמעתי כאן נאום דמגוגי זול, ואני מתכוון להשיב עליו ולהעמיד דברים על דיוקם.

גם אם אתה עסוק עכשיו במערכת בחירות בשיטת הפריימריס, ואתה חושב שעלייך הקצנת הביטויים ושיטת האזרחים ופיזור דמורליזציה בקרב העולים תשיג רווח פוליטי, אני מבטיח לך שלא על כך תהיה תפארתך.

דיברת על ועדת חקירה. אם תקום ועדת חקירה, יבדוק את היומנים ואת "דברי הכנסת". אמרת שכינתה עד לאחרונה, שש שנים בממשלה. אני זוכר חבר כנסת מסוים, שכרגע עומד על דוכן הנואמים, אשר בדצמבר 1989 ראה, קרא, התעניין וידע כי צפוי גל עלייה גדול והממשלה צריכה להיערך לקלוט את הגל הזה. הוא הגיש הצעת חוק, והצעת החוק דיברה על הקמת קבינט חירום לקליטת 500,000 עולים — כך כתוב בהצעת החוק, תבדוק זאת בסדר-היום של הכנסת — במסגרת הממשלה, אתה, כחבר הממשלה, אתה, כחבר ועדת השרים לענייני חקיקה ואכיפת החוק — הצבעת והתנגדת להצעה הזאת. היום, כשנתהפכו היוצרות בגלל אותו "תרגיל מסריח", לפי ביטויי של חבר הכנסת יצחק רבין, אתה מעז במצת נחושה לבוא כאילו בניקיון כפיים ולהאשים את מי שישבו על הספסלים האלה במחדלים שאתה היית שותף להם.

אני רוצה להעיד, כי מאז הקמת הממשלה הזאת, הממשלה הלאומית, לפני שנה וחצי — את החסר ואת השגיאיות ואת קוצר הראות של משרד האוצר בהרכבו דאז, שלפני יוני 1990, שלפני מרס 1990, היא מנסה ביום ובלילה, ברעיונות חרשים ובמאמץ מיוחד לפתור את הבעיות — — —

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

דברי שבח לשר מודעי מאיש קואליציה, זה ממש נדיר.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

גברתי, התייחסתי כרגע לכמה רעיונות שאמר חבר הכנסת שחל, ואת לא היית באולם.

מיכאל ברזזהר (העבודה):

אל תתנצל.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני מדבר על סדר-יומה של הממשלה, על מעשיה, על מאמציה, על הישגיה, ואני, בשונה ממך, חושב שיש לי די אומץ ציבורי לומר שיש לה גם אי-הצלחות. אנחנו לא עומדים בכל האתגרים. אין לנו די משאבים. בנאום הקודם שלי, ששמעת וציינת אותו, אמרתי: לצד ההצלחה של יצירת 90,000 מקומות עבודה, ואולי יותר, עד סוף 1991, ועוד 100,000 מקומות עבודה שאנחנו מתחייבים לגבי 1992, ואולי קצת יותר, אנחנו מודעים לכך שאין הקומץ משיביע את הארי וד בבד עם גידולו של מעגל התעסוקה יש גם גידול מצער ומכאיב במעגל האבטלה. אין לנו כל הפתרונות, אבל הממשלה משתדלת בכל כוחותיה לתת פתרונות ולחפות על משגים בעבר; ולגבי המשגים שבעבר — נדמה לי שהיית חבר באותה ממשלה.

הואיל וצינתי את ההתקפות בעיתונות, מה אומרת העיתונות על הממשלה, בדרך כלל אני משתדל להימנע מלצטט עיתונות. דיברת על נצרת-עילית. ההצעה לסדר-היום שלך מדברת על נצרת-עילית, אם תפתח את העיתונות ביום כ"ה בכסליו, חנוכה, 2 בדצמבר 1991 — איני רוצה כרגע להתייחס להחלטות כלכליות מרחיקות לכת לגבי הנגב ואזורים אחרים בארץ — אתה תראה שני דברים.

אלי דיין (העבודה):
לא.

מיכאל בריזהר (העבודה):

מספיק כבר. זה עובר כל גבול. דמגוגיה. כל הזמן מערכת בחירות פנימית. יש גבול לכל השתלחות באופוזיציה.

היו"ר ש' וייס:

גם ההערה שלך נשמעה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אבל כדי שגם חבר הכנסת — — —

מיכאל בריזהר (העבודה):

כך לא יוצרים אווירה נינוחה. שמענו פעם אחת, שמענו פעמיים, דבר לעניין.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

חבר הכנסת מיכאל בריזהר, לו היית פחות עז מצח ונכחת באולם ושמעת את דברי חברך לסיעה, היית — — —

מיכאל בריזהר (העבודה):

תשתמש בביטויים אחרים. מה הביטוי הזה — עז מצח?

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

תקרא את הסטנוגרמה. אם תקשיב לי רגע, אני מציב בפניך אתגר. האתגר הוא כזה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת בריזהר, אתה לא שמעת — — —

יהושע מצא (הליכוד):

הסופר בריזהר, עזות מצח — זה ביטוי פרלמנטרי.

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת ויינשטיין, חבר הכנסת בריזהר.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, יש לי שאלה, עזות מצח — זה ביטוי פרלמנטרי?

היו"ר ש' וייס:

לו זה לא היה ביטוי פרלמנטרי הייתי מעיר.

יהושע מצא (הליכוד):

תאמר זאת לסופר מיכאל בריזהר.

היו"ר ש' וייס:

מיכאל בריזהר הוא גם ידידי והוא גם סופר. הביטוי הוא פרלמנטרי, אבל הוא לא נושא חן בעיניו. זה הכול.

מיכאל בריזהר (העבודה):

גם לפקפק בתבונתו של משהו זה לא פרלמנטרי.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, יש ביטויים קשים מאוד, שאף שהם פרלמנטריים מותר לחבר הכנסת לבקש או לתבוע שלא יושמעו, יש פה כמה דרגות.

יהושע מצא (הליכוד):

הביטוי הולם.

רענן כהן (העבודה):

ההסכם כבר נחתם.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן, סליחה, כאשר התחיל כאן הדין היו ארבעה-חמישה חברי כנסת ועכשיו באו אחרים וזה בסדר; ההתייחסות של רוב חברי הכנסת שהגיעו לאחר מכן היא בלי ידיעת החלק הראשון.

מיכאל בריזהר (העבודה):

שמעתי כל מלה.

היו"ר ש' וייס:

אני לא מתכוון אליך, אלא לשתי ההערות האחרונות.

יהושע מצא (הליכוד):

חבר הכנסת בריזהר הגיע זה עתה, אדוני היושב-ראש.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

גם אתה.

היו"ר ש' וייס:

אל תפריעו לי. חבר הכנסת בריזהר העיר את הערותיו. השר מגן ענה לו. אני מקווה שהדין ישוב עכשיו אל מסלול פרלמנטרי רגיל.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, ברשותך, שני משפטים אחרונים. חבר הכנסת בריזהר, אני מציב בפניך אתגר ורוצה להזכיר שוב קטע שלא שמעת.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אני מקשיב לך, אני שומע.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אמרתי בראשית דברי, שבהצעה לסדר-היום של חבר הכנסת משה שחל מדובר באבטלה בנצרת-עילית. הגעתי עם נתונים שעזרי הכינו לי לגבי נצרת-עילית וחשבתי להמשיך, כדרכי, למסור לבית דין-וחשבון על מה שקורה. אבל אני האזנתי לחבר הכנסת משה שחל, הוא דיבר כאן בכנסת — הפך את הכנסת, לצערי, לכמה, לכיכר של מערכת בחירות תוך התבטאות שלוחת רסן. הנחתי את הנתונים בצד. פניתי אליו ואני פונה גם אליך — — —

מיכאל בריזהר (העבודה):

יש גבול. כל מה שאנחנו אומרים הופך חרב פיפיות. זו דמגוגיה.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אני פניתי אליו ואני פונה גם אליך: מי שינסה להשתמש במכה החברתית החולה הנקראת אבטלה כבמנוף פוליטי-מפלגתי — סופו שהוא יוכה על-ידי הממשלה הנוכחית. לא היו ממשלות שטיפלו בנושא התעסוקה כפי שהממשלה הזאת מטפלת בו.

שמעון שטרית (העבודה):

מי אחראי לאבטלה? — בייקר, בוש?

מיכאל בריזהר (העבודה):

אלי דיין (העבודה):

רענן כהן (העבודה):

כשאין מה להגיד, מתקפים.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת. חבר הכנסת שטרית, חבר הכנסת אלי דיין, חבר הכנסת מיכה גולדמן — אני קראתי אתכם בצוואת לסדר.

מיכה גולדמן (העבודה):

אדוני השר, אני מבקש לשאול שאלה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת גולדמן, אתה לא יכול לשאול אותו שאלה. אסביר לך מייד למה. השר כבר ענה. אנחנו מעבר לזמן. התפתח כאן ויכוח שראשיתו היתה בנימוסים פרלמנטריים והמשכו קצת יותר חמור. הנאום של חבר הכנסת שחל היה קשה, כי הנושא קשה מאוד. התשובה של השר מגן קשה, כי הנושא קשה.

רענן כהן (העבודה):

— — —

מיכאל בריזהר (העבודה):

דמגוגיה, זה קשה?

היו"ר ש' וייס:

אתה יכול לומר לו "דמגוגיה", והוא יחזיר לך באותה מלה. אני צריך לשמור על הסדר. אנחנו צריכים לסיים את הקטע הזה, כי יש הסעיף הבא בסדר-היום. אני מתאר לעצמי שנשמע עוד הרבה מאיד הערות, והחברים יקראו להן דמגוגיה. מה לעשות, זו דרכו של הבית הזה. אני לא יכול להיות צנוור של הדברים. יש דברים שיישמעו, שאולי לא מוצאים חן, והלוואי שלא היו נאמרים.

השר מגן, אודה לך את צטמצם בדבריו מכיוון שיש לנו סדר-יום עמום.

שר הכלכלה והתכנון ד' מגן:

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להציב אתגר בפני המציע וחבריו לסיעה. הממשלה מישירה מבטה כלפי כל תושבי מדינת ישראל. מי שהיא מצאה להם פתרונות תעסוקה במסגרת 90,000 מקומות העבודה של 1991 ו-100,000 מקומות העבודה של 1992 — היא יכולה להצביע על הישגים. מי שהיא עדיין לא מצאה להם פתרונות — היא תמשיך להתאמץ ולעשות ככל כוחה כדי לפתור את הבעיה הקשה הנקראת אבטלה. האתגר לא פשוט. הואיל ולממשלה יש גם במה להתגאות, אני מציע לכלול את הנושא בסדר-היום של מליאת הכנסת וניתן לחבר הכנסת בריזהר לומר את שלו, אבל גם לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין, לחבר הכנסת יהושע מצא ולאחרים לומר את שלהם, והציבור ישפוט.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. הצעה אחרת לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין. זאת זכותו, מכיוון שהתקנון קובע שמותר לחבר מהסיעה השנייה, דקה בבקשה.

מיכאל בריזהר (העבודה):

יש שתי אפשרויות.

היו"ר ש' וייס:

מייד נסדר זאת.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, חלק הארי מנאומי של איש צמרת המערך, חבר הכנסת שחל, הוקדש, התייחס — כהגדרת השר מגן — להתקפה שלוחת רסן על הממשלה. אתם, חבר הכנסת שחל? אתם הרי נאלצים יום-יום חודש-חודש לתת פנסיות רעב לזקנים משום שבמשך עשרות שנים רוקנתם את קופות הפנסיה והעברתם את הכספים למשק המפלגתי שלכם.

רענן כהן (העבודה):

איוו דמגוגיה. זה לא רציני. תיכף תגיד שיצרנו את האבטלה של 200,000 איש.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

— — —

אלי דיין (העבודה):

— — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה מדבר על ועדת חקירה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ויינשטיין, אל תשיב. הרי לך יש דקה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני, אני אומר מה שאני רוצה ברקה שלי.

היו"ר ש' וייס:

אני מתכוון שיש לך דקה שכבר נסתיימה: אם אתה תשיב להם יסתיים זמן. זאת כל הצעתי הקונסטרוקטיבית.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא הסתיימה אם מפריעים לי.

היו"ר ש' וייס:

קודם כול, אני אחליט מתי הסתיימה הדקה. היא הסתיימה, ותסיים בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אתה גם צריך לשמוע.

היו"ר ש' וייס:

אני שומע הכול. תסיים בבקשה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הרי אתם נאלצים לתת פנסיות רעב לזקנים משום שבמשך עשרות שנים רוקנתם את קופות הפנסיה והעברתם את הכספים למשק המפלגתי שלכם, לחברת העובדים שקרסה והביאה לעשרות אלפי מובטלים. אתה מדבר על ועדות חקירה?

אני מתנגד להעלאת הנושא לסדר-היום. משום שחבר הכנסת שחל לא אמר מלה על האבטלה בנצרת. אתה השתמשת — — — וכאיש צמרת מפלגה שעשתה את זה, אתה האחרון שיכול לעלות לדוכן הזה ולומר שאתם דואגים למובטלים. אתם יצרתם אבטלה נוראה במשך הזה וסבל נורא לאלפים.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ויינשטיין, מה הצעתך?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני אמרתי, שמאחר שחבר הכנסת שחל לא הקדיש דבר לנושא, אין מה לדון בוועדה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בריזהר מציע להעביר את הנושא לוועדה: הצעה אחרת. בבקשה.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, מאז נערכה ועידת מפלגת העבודה אין הצעה או נושא המועלים עלי-ידינו במליאת הכנסת בלי שאיוו דובר ממשלה מחוכם מתנפל עלינו בצעקות, בהשמצות ובהאשמות של בחירות. כולנו צריכים להיבחר, גם אתם, היושבים מדרשני עונג ליד השולחן הזה. ואם אתם תהפכו כל

מיכאל בר-זהר (העבודה):
לוועדת החינוך והתרבות, שבה אולי נתנן קצת את השר
בנהגים פרלמנטריים. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

זה רעיון מקורי.

חבר הכנסת שחל, אתה מסכים להצעה של חבר הכנסת
בר-זהר?

משה שחל (העבודה):

אני מסכים להעברה לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

לוועדה, בלי לקבוע איזו, אם כך, הנושא יעבור לוועדת
הכנסת.

קודם כול נצביע אם יהיה דיון או לא. חברי הכנסת, אנחנו
מצביעים, הצבעה ראשונה — אם זה יידון בכנסת אם לא.
אחר כך נחליט. אין מה לעשות, כיש כאן שלוש הצעות. חברי
הכנסת, מי בעד דיון ומי בעד הסרה? השר הסכים לדיון.

ה צ ב ע

בעד ההצעה לכלול את הנושא

— 23

בסדר-היום

בעד ההצעה שלא לכלול את

— 1

הנושא בסדר-היום

— אין

נמנעים

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של

הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

23 בעד דיון במליאת הכנסת, מתנגד אחד ואין נמנעים.
לפיכך הדיון יתקיים במליאת הכנסת במועד שיקבע יושב-ראש
הכנסת.

יב. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3), התשנ"ב — 1991 *

(קריאה ראשונה)

שר האוצר י' מודעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני ניצב כאן לפניכם
בעצם בסיומו של הדיון על הצעת חוק תקציב המדינה, והייתי
רוצה להתייחס לכמה נוסחים שהעלו חברי כנסת בדיון,
אלא שהזמן קצר והמלאכה מרובה, ואני מקווה מאוד שבתוך
שבועות מספר נקיים דיון בכנסת על המצב הכלכלי בכלל, לאו
דווקא בקשר ישיר לתקציב המדינה.

לכן אסתפק עכשיו בהעמדה ובהכהרה של החוקים, וכשם
הממשלה מבקש מן הכנסת היום להצביע בקריאה ראשונה על
החוקים האלה: חוק תקציב המדינה לשנת 1992, שהונח לפני
הכנסת כבר לפני חודשים מספר, והוא מצוי לפרטיו בחוברת
הירוקה בהצעת תקציב לשנת 1992, עיקרי התקציב. החוק
השני שנבקש מהכנסת להצביע בעדו בקריאה ראשונה הוא
חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 5), שגם הוא מונח לפניכם
זה זמן. החוק השלישי שנבקש מהכנסת לאשר בקריאה

דיון ענייני למערכת בחירות והשמצות — שמענו את חבר
הכנסת ויינשטיין, שכבר הפך אותנו למקסוול — — —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לא שמעת את חבר הכנסת שחל.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ויינשטיין, נתתי לך שפע של זמן להתבטא. זה
לא הוגן.

מיכאל בר-זהר (העבודה):

שמעתי באיפוק רב את ההשמצות המכוערות שלך, חבר
הכנסת ויינשטיין.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לפי איזה סעיף בתקנון הוא מדבר?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ויינשטיין, אתה חבר כנסת כעשר שנים,
כמוני, וכבר היית צריך לדעת, שכאשר השר מסכים לדון
במליאה, אפשר להציע להסיר את הנושא מסדר-היום, כפי
שאתה הצעת, ואפשר להציע להעביר את הנושא לוועדה, כפי
שעושה חבר הכנסת בר-זהר, אבל לא חשבתי שלחבר כנסת
ותיק כמוך צריך להזכיר דבר בסיסי כל-כך בתקנון. שאלת —
קיבלת תשובה. בבקשה.

מיכאל בר-זהר (העבודה):

אני חושב שאתה הפכת אותנו למקסוול מספר שתיים, כי
שרדנו את קופות הפנסיה. אני מחכה רק להשמצה הבאה
שתבוא מהשולחן הזה, או מהספסלים המכובדים של
הקואליציה. עם עוד איזו דמגוגיה חדשה. משום כך אני רוצה
לומר לכם: חדלו מהדמגוגיה ומההתקפות האישיות, בואו נדון
בנושאים לגופם גם כשהם קשים, ונשמור על מינימום של
מכובדות, מה שלא היה לא בדבריו של השר ובוודאי לא
בדבריו המגוחכים והמכוערים שאמר חבר הכנסת ויינשטיין.

אני מציע להעביר את הנושא לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

לאיזו ועדה?

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, זה
הסעיף שייחלנו לו במשך היום. אדוני שר האוצר, כל הכנסת
וכל האומה ממתינות לך. בבקשה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

היו"ר ש' וייס:

אם הוא יסכים. בבקשה, אדוני שר האוצר, רבותי, שר
האוצר יציג לפנינו את חוק הסדרים במשק המדינה.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

היו"ר ש' וייס:

השר יסביר הכול, חבר הכנסת פורז. אחך כך יהיה דיון,
ונדמה לי שאתה רשום לדיון.

היו"ר ש' וייס:
אדוני השר, "כלל ילדי ישראל" הכוונה לכלל ילדי מדינת ישראל?

שר האוצר י' מודעי:
כלל ילדי מדינת ישראל.

היו"ר ש' וייס:
יש הבדל בין השניים.

שר האוצר י' מודעי:
"כלל ילדי ישראל" — זה גם בחוץ-לארץ. תודה רבה, אדוני.

היו"ר ש' וייס:
"כלל ילדי ישראל" — זה רק יהודים. "כלל ילדי מדינת ישראל" — זה גם ערבים, דרוזים וצ'רקסים.

עמיר פרץ (העבודה):
יכול להיות שגם הרבי מלובכין ירצה לקבל תמיכה.

שר האוצר י' מודעי:
יש הבחנה נוספת: "כלל ילדי ישראל" במינוח הלקסיקוני הכוונה ילד יהודי בכל מקום. כך הוא נקרא: ישראל יעקב יהודי.

היו"ר ש' וייס:
בשני המקרים יש פה בעיה, כי יש גם ילדים ערבים ודרוזים.

שר האוצר י' מודעי:
אני מציע שנכתוב: "לכלל ילדי מדינת ישראל". בעיקר תחת הכותרת "שווינוניים" וכו' — זה מן הראוי.

היו"ר ש' וייס:
על זה חשבתי.
רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב-ראש, ברשות השר — — —

היו"ר ש' וייס:
אני אאפשר לשניים-שלושה חברי כנסת להעיר הערות לסדר בתום דבריו של השר מודעי. אלה יהיו הערות לסדר, לא דיון. דיון יתקיים אחר כך.

שר האוצר י' מודעי:
סעיף (י)(2) קובע: "יישמרו אופיו ומעמדו של החינוך החרדי האמור בסעיפים (ט)(2) ו-(י)(3)". אלה שני הסעיפים שקראתי. סעיף (י)(3) קובע: "תאגיד מרכז החינוך העצמאי יתקצב על בסיס תקציבו האחרון לפני תחילת חוק זה". אוסיף כמה מלות הסבר בעל-פה.

חיים רמון (העבודה):
למה אין הסבר בהצעת החוק?

שר האוצר י' מודעי:
מפני שהחוק הוכן בחופזה, אני צריך לומר, והגשנו אותו רק הבוקר לוועדת הכנסת כדי שהיא תאשר שאפשר להביא את התיקון כאן ולקיים דיון בהתאם, ואני מבין שנקבע דיון.

היו"ר ש' וייס:
כן, כן, ויש גם רשימה ארוכה של משתתפים.

שר האוצר י' מודעי:
כל היתר יועלה בדיון, אבל אני מבקש להסביר שני דברים. השאלה הראשונה היא השאלה, שאני מעל כמה זאת הצהרתי,

ראשונה הוא חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה). גם הוא מונח לפניכם זה זמן. החוק הרביעי הוא חוק הפחתת הגירעון, 1991, גם הוא הונח על שולחן הכנסת לפני זמן. החוק החמישי, שלגביו אני אבקש הפרדה של שני סעיפים, הוא חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3). החוק הזה כולל גם את התיקון לסעיף 4, ואני מבקש להוסיף בסעיף (1)4 להצעת החוק במקום סעיף קטן (ט) — יבוא סעיף (ט), על הפירוט שהונח לפניכם היום, ואני קורא אותו באוזני הכנסת.

עמיר פרץ (העבודה):
אתה תסביר, אדוני.

שר האוצר י' מודעי:
אם זה לא ברור, אני אחזור. בפני הכנסת הונח חוק הסדרים במשק המדינה, שכלל סדרה שלמה של תיקונים. ביניהם תיקון שעניינו חוק יסודות התקציב, שנמצא בתוך החבורת הכחולה ונקרא "תמיכות במסודות ציבור" — סעיף 3א. סעיף 3א הכיל בתוכו בפרק א' תשעה סעיפי משנה: (א) — (ח) נשארים כפי שהונחו. במקום סעיף קטן (ט) אנחנו מבקשים להכניס סעיף קטן (ט) (י) חדשים, ואני קורא אותם עכשיו. סעיף קטן (ט) יאמר: "סעיף זה לא יחול על: 1. הוצאות הממשלה של צורך תמיכה בתאגיד שהוקם לפי חוק; 2. הוצאות הממשלה לצורך תמיכה בתאגיד מרכז החינוך העצמאי; 3. הוצאות הממשלה לצורך תמיכה בתאגיד מרכז מעיין החינוך התורני בארץ-ישראל". אלה שלושת הסעיפים שאנחנו מבקשים לכלול בסעיף קטן (ט), ועכשיו אסביר מהו.

הסעיף הראשון שקראתי — "הוצאות הממשלה לצורך תמיכה בתאגיד", נמצא בהצעה המקורית, בתאגיד שהוחק לפי חוק. סעיפים (2) ו-(3) באו להחליף סעיף אחד שהיה בהצעה המקורית, והוא היה סעיף (2) בהצעה המקורית. סעיף (ט)(2) — "הוצאות הממשלה לצורך תמיכה בתאגיד מרכז החינוך העצמאי". במקומו אנחנו מבקשים להכניס שני סעיפים. סעיף נוסף האומר: "הוצאות הממשלה לצורך תמיכה בתאגיד מרכז מעיין החינוך התורני בארץ-ישראל".

אברהם פרוז (תנועת המרכז — שינוי):
אייאפשר להכניס תיקון בהצעת חוק אלא אחרי שהוא עובר לוועדה.

היו"ר ש' וייס:
חבר הכנסת פרוז, אני מבקש שלא להפריע.

אברהם פרוז (תנועת המרכז — שינוי):
אני חושב שזה לא חוקי, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ש' וייס:
היום היה דיון בוועדת הכנסת ובנשיאות הכנסת בעניין זה, והוחלט שמכיוון שזה חוק חדש, יתקיים דיון כאילו בקריאה ראשונה, ועל כן יש זכות דיבור ויש פה רשימה. אני אאפשר לך להעיר מיד, בתום דבריו של השר מודעי.

שר האוצר י' מודעי:
אני מבקש להמשיך. בהמשך לסעיף (ט) קיים סעיף (י)(1) שאומר: "תקצוב התאגידים האמורים בסעיף (ט) (2) ו-(י)(3)" — פה יש תיקון, כי שם הוספנו תאגיד — "יעשה באמת מידה שוות לשני התאגידים במשרד החינוך והתרבות למטרות חינוך בלבד ועל-פי קריטריונים ענייניים אחידים ושוויוניים כמו לכלל ילדי ישראל". סעיף שני אומר: "יישמרו אופיו ומעמדו של החינוך החרדי האמור" — — —

שר האוצר י' מודעי:

אני הסבתי כאן ואני מבקש להשלים את דברי ההסבר. אכן מופיעים שני תאגידים בחוק התקציב הנוכחי, אבל אני רוצה להסביר מה אופיים של התאגידים הללו. התאגידים הללו הם במסגרת של שיטה שונה, אבל לפי אותם קריטריונים ממש; לא הקריטריונים של העבר אלא הקריטריונים הכלליים השוויוניים הקיימים במשרד החינוך והתרכות.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

למה צריך — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת פורז, אני מבין את המצוקה שלך, יש חוק כזה של שני חברי כנסת. תחבטא בדיון.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

תראה כמה היושבי ראש מתאפק, אף שזה חוק שלו.

שר האוצר י' מודעי:

בחוק הסדרים במשק המדינה המונח כאן, אני מבקש מהכנסת לאשר הפרדה של פרק ג', ואגיד מהו. פרק ג' עוסק בחישוב עלות המים, בתעריפים למים, בסעיף 5 להצעת חוק ההסדרים. את הפרק הזה אני מבקש להפריד מחוק ההסדרים המוגש היום. הבקשה היא גם כן בשם הממשלה.

אדוני היושבי ראש, רק הערה נוספת אחת: אנחנו מצויים קרוב למחצית חודש דצמבר, ואני רק יכול להביע צער על כך שרק היום הצלחנו להביא, בהסכמה בין הגורמים הנוגעים בדבר — — —

יעקב צור (העבודה):

לא נוגעים בדבר, הם נוגעים בכסף.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כל הציבור נוגע בדבר.

שר האוצר י' מודעי:

בהסכמה של כל ציבור הנוגעים בדבר, להוציא ציבור הנוגעים בדבר שלא השגנו את הסכמתם. עכשיו זה מנוסח בדיוק?

עמיר פרץ (העבודה):

למי אתה מתכוון אדוני, למי שמקבל או למי שמשלם?

שר האוצר י' מודעי:

עם זה, אני מביע את שמחתי שהגורמים הנוגעים בדבר והגורמים שאינם נוגעים בדבר הביעו את הסכמתם. אני מבקש מהכנסת לאשר בקריאה ראשונה את חמשת החוקים הללו עם ההפרדות והתוספות שאני הצעתי כאן.

עמיר פרץ (העבודה):

כמה זה עלה?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, אדוני השר. ברשותך, תישאר נא על הדוכן עוד כמה דקות. חברי הכנסת, אני מבקש שלא להפריע. אני אישתי לכמה חברי כנסת לשאול שאלות, כללל הסיכור של היום הזה. אני קובע את הסדר הבא: שניים מן האופוזיציה ושניים מן הקואליציה. חבר הכנסת שחל יהיה ראשון, במסגרת של דקה — דקה יוחצי. בבקשה.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

אדוני היושבי ראש, מה זה?

בעת שהוגש התקציב הקודם, וכך אמרתי מעל במה זו: בתקציב השנה הבאה, דהיינו התקציב המוגש היום, לא יופיעו עוד תאגידים ייחודיים. אני מבקש להסביר.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, אני מבקש שלא להפריע.

אלי דיין (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דיין, כמה פעמים אני צריך לקרוא לך?

יעקב שמאי (הליכוד):

— — — רוב החברים בליכוד יצביעו נגד, אבל האוצר עקשן.

אלי דיין (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, חבר הכנסת דיין, אני אקרא אותך לסדר.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי.

אלי דיין (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אל תצעק, חבר הכנסת אלי דיין. מספיק.

יעקב שמאי (הליכוד):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שמאי, מספיק. חבר הכנסת שמאי, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה, ובקושי. אני לא אוהב לעשות את זה.

שמעון שטרית (העבודה):

הוא צודק, את חוק המשכנתאות אסור לבטל. מי שיודע את המצוקה של האנשים יודע שאסור, בשום פנים ואופן, לבטל את חוק המשכנתאות.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת שטרית, יש דיון בנושא.

אלי דיין (העבודה):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי דיין, אני פונה אליך בפעם האחרונה. אתה חברי, אי אפשר ככה.

חברי הכנסת, יהיה לנו היום דיון קשה וארוך, אני משוכנע בכך. תאפשרו לשר האוצר לפתוח את הדיון.

אני מצטרף להערה של חבר הכנסת בריזר, ואני משמיע אותה בקול רם: לכולם יש בחירות, וההערות האלה אינן במקום.

היו"ר ש' וייס:

מייד אני אסביר מה זה. חבר הכנסת אריאל ויינשטיין יהיה השואל השני. בבקשה, חבר הכנסת שחל.

משה שחל (העבודה):

אדוני היושב ראש, בכל הכבוד, אין אפשרות לדון בנייר האחרון שהוגש. על פי בקשת שר האוצר, ניתן לדון בהצעות החוק שהונחו על השולחן על ידי הממשלה.

לפנינו נייר שנושא כותרת: הצעות חוק. הוא בא לא כהצעת חוק, אלא לחקן סעיף בחוק שטרם הובא לקריאה ראשונה בכנסת. אין לזה כלל כל בסים תקנוני. כדי לחקן חוק או סעיף בחוק חייב החוק להתקבל. החוק עצמו לא התקבל. ואיראפשר היום לבוא אלינו ולהביא הצעה שאני ככוונה לא קורא לה הצעת חוק, כי הנייר הזה — בעיני איננו הצעה.

דבר שני, אדוני היושב ראש, אני מבקש שתעיין בנייר עצמו. בהצעת חוק המוגשת לכנסת יש מציע, וההורים של הצעת חוק הם אחד מהשלושה: או הממשלה, או חברי כנסת בהצעת חוק פרטית, או ועדה מועדונית הכנסת. אם ישים נא לב היושב ראש, להצעת החוק הנוכחית אין כלל אבא. לא כתוב כלל מי מציע אותה. היא לא הצעת חוק מטעם הממשלה, היא לא הצעת חוק פרטית, היא לא הצעת חוק של ועדה. כתוב: הצעות חוק.

אני מפנה את תשומת לבו של שר האוצר, בהצעת החוק הבסיסית, תיקון מס' 3, אם תעיין בעמוד השני, תראה שכתוב: הצעת חוק מטעם הממשלה. כאן אין כלל דבר כזה. לכן, עניין זה איננו נופל בקטגוריה של הצעות חוק. מקומו של התיקון הזה הוא בתיקון סעיף בדיון בוועדת הכספים בקריאה שנייה ושלישית ולא כאן. כאשר רוצים לחקן סעיף בחוק שטרם חוקק, שם המקום.

אבל שר האוצר אומר עוד דבר אחד: שהוא מבקש בשלב הזה לחלק את החוק ולדון בו פרקים פרקים. אני מפנה את תשומת לבו של היושב ראש לסעיף 112: מיזוג וחלוקה של הצעות חוק — תיקון. מי שרשאי לחלק הצעות חוק הרי זו ועדה ולא שר, בכל הכבוד. לכן מה שלפנינו הוא החוק כולו. הכנסת יכולה להצביע בעד או נגד, הוועדה בדיונה יכולה להחליט אם היא מוציאה פרק, מחלקת או מקבלת את החוק כולו. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

בסדר, אני הבנתי. אנחנו נתייחס מייד לשלוש ההערות כבדות המשקל שלך. חבר הכנסת שחל.

חבר הכנסת ויינשטיין, בקיצור נמרץ, אלה רק הערות לסדר, כי לדיון עצמו יש לנו רשומים, ואתה עצמך גם רשום לדיון.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני מבקש לשאול את שר האוצר, לנוכח הזמן הקצר שנשאר, האם, לדעתך, ניתן יהיה לדון ביסודיות בכל ההצעות שהבאת היום בוועדת הכספים עד 31 בדצמבר?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חיים רמון (העבודה):

ביסודיות בלתי רגילה.

עמיר פרץ (העבודה):

זו היתה גם כן שאלה אופוזיציונית. לא קואליציונית.

היו"ר ש' וייס:

מהאופוזיציה — חבר הכנסת רן כהן, בבקשה.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני השר, זאת השנה השביעית שאני לוקח חלק בדיונים בנושא התקציב, ואני אומר לך את האמת, זה נשמע ונראה לא רציני ביותר. יש לפנינו שלושה ניירות, כל אחד נושא תאריך אחר. היום הונח הנייר הזה, ולא ברור בדיוק איפה הוא נכנס ומה הוא מכיל. פה מדובר על תקציב המדינה, לא מדובר על דבר קל ערך.

מאחר שיש לנו ויכוח על המהות ולא על הניירות, אני מציע שתפתרו את זה עד יום שני, תדפיסו חוק, תניחו אותו, כי ממילא יש לנו מחלוקת על המהות של התקציב ואנחנו לא רוצים להיאחז בעניין פרוצדורלי.

לעניין המהותי אני רוצה לשאול אותך שאלה. כאשר עברה הצעת החוק של חבר הכנסת אלי דיין, של חבר הכנסת יעקב שמאי ושלי בנושא המשכנתאות, טענתם שצריך להקפיא אותה כי היא תעלה x מיליארדים, אני לא רוצה להגיד כמה. עכשיו אתם התחלתם לקנות דירות, וצפוי שבשנה הבאה אתם תקנו — — —

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, אני מצטער, אתה כבר מדבר על מהות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

לא, תיכף תראה שאני שואל שאלה על העניין הפרוצדורלי. אני עושה זאת באופן הכי אדיב וענייני.

היו"ר ש' וייס:

אדיבות היא משהו אחר ופרוצדורה היא משהו אחר.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

זאת פרוצדורה.

הטענה של הקפאת החוק ההוא, שעדיין בעינו, היתה העלות, שאתם ממילא הולכים להוציא אותה השנה על קניית דירות שלכם. מדוע לא, חורידו את ההקפאה הזאת הפעם ונדרן בלעדית? תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. עוד משהו מן הקאליציה רוצה לשאול שאלה לסדר? אין.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני יכול לשאול — — —

היו"ר ש' וייס:

אתה לא.

אלי דיין (העבודה):

— — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר ש' וייס:

אני אפשרתי שאלות לפני משורת הדין. חבר הכנסת אורון, אתה תשתתף בדיון. רשום פה: מפ"ם. סיימנו את השאלות. אדוני השר, מייד אתן לך להשיב, אבל יש פה שאלה אחת שהופנתה אל היושב ראש.

הנושא שהעלה חבר הכנסת שחל הועלה הבוקר לפני יושב ראש הכנסת, באופן מקרי לגמרי על ידי, ותשובתו היתה.

שר האוצר י' מודעי:

כדי להסיר ספק, בבקשתי לאשר בקריאה ראשונה את כל החוקים הללו, אני מבקש גם להחיר העברת החוקים לוועדת הכספים של הכנסת לדיון מיידי.

אשר לשאלה הראשונה, של האבהות, אני צריך לומר באופן ברור: הואיל וזה תיקון בהצעת חוק שהוגשה על-ידי הממשלה, לנו היה ברור שאם אנחנו מבקשים לתקן את סעיף קטן (ט) סעיף משנה 3, זה יהיה מובן. אבל אם זה לא מובן, אני חוזר ומאשר, לא רק בעמידתי כאן אלא גם בדברי, שזאת השלמה להצעת החוק שהוגשה על-ידי הממשלה.

לשאלה השנייה, אני מבטיח, שאם נושא המשכנתאות — שהוא חלק מהצעת החוק כאן, לכן הוא קשור — אם הוא יועלה לדיון בוויכוח, אני מבטיח להשיב בסיום הוויכוח לפחות רק על הנקודה הזאת, כדי שיוכנו גם המספרים וגם הגישה, ואז תוכל ועדת הכספים לקחת את דברי הטוענים ואת תשובתי ולהגיע למסקנות לגבי הסעיף הזה בהצעה המונחת כאן.

לנושא השלישי שהעלה חבר הכנסת ויינשטיין, אני כל הזמן מקיים מגעים עם יושב-ראש ועדת הכספים, כי הרי גם אני יודע שהזמן חולף ועובר. גם היום, לפני שהגעתי לכאן נפגשתי עם יושב-ראש ועדת הכספים, הודעתי לו שאני מעמיד את עצמי ואת כל צוות האוצר הנוגע בדבר לרשות ועדת הכספים וחברי ועדת הכספים, כדי שכל שאלה שתעלה, ולפעמים עובר שבוע עד שמתייצבים לתת עליה תשובה, אנחנו נוכל לתת עליה תשובה במקום, תוך כדי הדיונים שלכם.

אני מעריך שהזמן הקצר שנותר יטיל נטל כבד מאוד על חברי ועדת הכספים, ואני רק מצר על כך. אם אפשר לדון דיון יסורי — דיון יסורי איננו פונקציה של זמן; הוא פונקציה של המאמץ ושל היכולת, וזו ישנה בשפע אצל חברי ועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. כרשותך, מכיוון שיש עוד "ספייר" לקואליציה, דקה אחת, מהמקום.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

אדוני היושב-ראש, הטענה שאין אבא, כתוב פה —

היו"ר ש' וייס:

הטענה היא בעניין האבהות.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

כתוב פה בחלק הזה של חוק הסדרים שיש אבא; הנה האבא.

היו"ר ש' וייס:

טוב, או קיי.

חיים רמון (העבודה):

החוק הזה רוצה להיות יתום.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אחרי הודעתו של שר האוצר — — —

קריאות:

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רמון, כדי שאתה תוכל לנאום, אני צריך למסור הודעה. בקשר לסוגיה השלישית, שהקשה לגביה חבר הכנסת שחל, רבי-הניסיון בענייני תקנון, בקשר לעניין של

שהוא מקבל את ההחלטה של ועדת הכנסת. אשר על כן, אף שאני נמצא פה בסתירה מובהקת, אני לא יכול להפר את ההחלטה שלו. לפיכך, מה שנקבע על-ידי יושב-ראש הכנסת הבוקר — — —

שושנה ארבל-אלמוזלינו (העבודה):

שהכנסת תחליט.

משה שחל (העבודה):

שהכנסת תחליט.

רענן כהן (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אני לא אחטוף הצבעה, אני אציע זאת ליושב-ראש הכנסת.

סליחה, חברי הכנסת, מה שעומד עכשיו על סדר-היום — הבוקר תחליט יושב-ראש הכנסת — ואגב, בוועדת הכנסת גם לא זקוקים להחלטתו אבל זו היתה החלטתו — שהדיון הוא כאילו דיון בחוק חדש, ועל כן יתקיים דיון. זאת, אף שהיו חברי כנסת כנסת שהצרו על כך, וגם אני ביניהם.

חבר הכנסת שחל העלה סוגיה שנייה, ולדעתי היא כבדת משקל — לגבי האבא של החוק, אני מבקש לתת על זה תשובה רק אחרי שאתייעץ עם יושב-ראש הכנסת ועם מזכיר הכנסת. יש כאן שאלה. אחת הטענות היא, שעל-ידי עצם העובדה ששר האוצר התייצב כאן, על-ידי התייצבותו הוא הודיע על אבהותו, אף שבנייר לא הדגיש את האבהות.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

למה אתה אומר זאת? הנה הנייר לפני — — —

חיים רמון (העבודה):

אני לא יודע מי האבא, אבל זה בטוח ממזר.

אלי דיין (העבודה):

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

שמעון שטרית (העבודה):

אדוני היושב-ראש, שר האוצר הוא לא הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני לא פוסק, אני אקיים התייעצות ותבוא פסיקה.

מיכאל בריזר (העבודה):

חיים רמון (העבודה):

זה חוק של פסולי חיתון.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בריזר, לא להפריע, הדיון הוא רציני מאוד. חבר הכנסת רן כהן, אני מבקש שלא להפריע. חבר הכנסת חיים רמון, אתה דובר ראשון מטעם סיעתך ותהיה לך הזדמנות יוצאת מן הכלל לנאום.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, אני נתתי לך להתבטא. בבקשה, אדוני שר האוצר, תתייחס לשאלות שהועלו.

לכל עם ישראל. זה לא יהיה, כי הם מנהלים את החינוך שלהם באופן שונה, באופן ייחודי, ולכן נתנו להם כסף ייחודי.

היו"ר ש' דיין:

רבותי חברי הכנסת, אבקש שיהיה שקט באולם.

חיים רמון (העבודה):

אבל, אדוני השר, אלה אינם הייחודיים היחידים. היום חתמו אצלך כמשרד על הסכם. במשרד הזה חתמו על הסכם אשר אני מחזיק אותו בידי, ויש שם שני סעיפים, האחד של 20 מיליון שקלים למשרד החינוך והתרוכז, והשני של כ-55 מיליון שקלים למשרד הדתות — יחד כ-75 מיליון שקלים — — —

אלי דיין (העבודה):

זה לתרבות.

חיים רמון (העבודה):

שיחולקו עוד לפני הקריאה השלישית — — —

אלי דיין (העבודה):

— — —

היו"ר ש' דיין:

רבותי, חבר הכנסת אלי דיין, וחבר הכנסת רענן כהן, אבקש מכם לאפשר לחבר הכנסת חיים רמון לסיים את דבריו. הוא לא צריך את הסיוע שלכם.

אלי דיין (העבודה):

לא דיברתי.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

— — —

חיים רמון (העבודה):

— — — 75 מיליון שקלים של ייחודיים שיחולקו על-פי שיקולים ענייניים, כאשר קודם נקבע את המוסדות, ואחר-כך ייקבעו הקריטריונים. זו המשמעות של שני הסעיפים האלה, ואתם יודעים זאת טוב מאוד.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אתה מוכן לקרוא אותם?

חיים רמון (העבודה):

אני מוכן לקרוא אותם על חשבון זמנך. אתה תקרא אותם — השר יקרא אותם. לא במקרה השר לא קרא אותם.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

— — —

חיים רמון (העבודה):

המסמך הזה קיים, והוא חתום. בגלל המסמך הזה — — —

שר החינוך והתרבות ז' המר:

— — —

חיים רמון (העבודה):

אני מודיע לך, אדוני השר, שמדובר על עוד עשרה ימים.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

— — — עשרה ימים. בעשרה ימים הציבור — — —

חיים רמון (העבודה):

אדוני השר, אני מוכן להמר אתך. ויותר מאשר להמר, יש לי ידיעה שבמשך עשרת הימים האלה, בימים האלה, את 75 המיליון האלה, שאתה כותב פה שיחולקו על-פי שיקולים

השמטת סעיף, הייעוץ שנתן לי מזכיר הכנסת, שהוא אכן עשיר ניסיון — לפי הערכתו זה מותר, אף שזו הפעם הראשונה — — —

שר האוצר י' מודיע:

לא, לא, היו תקדימים.

היו"ר ש' וייס:

השמטות היו: המונח הוא: השמטה — לא חלוקה. התוספת הזאת היא כפעם הראשונה. מכיוון שהיתה החלטה מסוימת הבוקר בוועדת הכנסת, אני עדיין חוזר על הודעתי: נכרך בתוך פרק זמן קצר, ומי שינהל את הישיבה במקומי יודיע לכם. אינני רוצה לענות לכם בחיפזון. תודה רבה, אדוני שר האוצר.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל): אפשר להצביע עכשיו?

היו"ר ש' וייס:

השאלה היא, האם אפשר יהיה להצביע אחרי דבריו של חבר הכנסת חיים רמון? — נשקול בדבר. ניתן הזדמנות לאופוזיציה. הדיון מתחיל, חברי הכנסת. רשות הדיבור לראשון הנואמים, חבר הכנסת חיים רמון, ואחריו — לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

חיים רמון (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, היינו זקוקים השנה לתקציב של כשורה אולי יותר מאי-פעם, תקציב שיחמודר עם האתגרים, אולי הגדולים ביותר בתולדות המדינה — אתגר קליטת העלייה, אתגר האבטלה ההולכת ותופחת. זו תגיע כבר ל-15% כעתיד הלא-רחוק, אדוני השר: אתה אמרת, לא אני. זה תקציב שהכנסת הזאת היתה צריכה לדון בו בצורה רצינית ויסודית במשך חודשיים, ובמקום זאת — פארסה עצובה, כאשר במשך חודש וחצי מתדיינים בנושא אולי חשוב, ודאי לא הכי חשוב, כשאלה: האם יהיו ייחודיים או לא יהיו ייחודיים, או איך נעשה ייחודיים, ונחלק ייחודיים, בלי שנקרא לזה ייחודיים, וזאת האמת.

מה שמביאים לנו היום, אדוני השר, זה לא חוק לסיום הייחודיים. אלה הם ייחודיים בשם אחר, אולי באופן גרוע יותר, אולי בצורה שאפילו הציבור לא יוכל לדעת כמה כסף זה עולה לו.

אלי דיין (העבודה):

אלה ייחודיים קבוע.

חיים רמון (העבודה):

ייחודיים אשר מנציחים זרם דתי חדש בחינוך בישראל.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

מה זה? מה זאת אומרת?

חיים רמון (העבודה):

זאת אומרת שהיום מסדרים זרם חדש, ואני לא יודע מה זה אומר. זה אומר שקם זרם חדש.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

זרם דתי חדש — — —

חיים רמון (העבודה):

נכון, שכולו יקבל כסף ייחודי, מכיוון שכל סעיף בחוק הזה סותר את הסעיף הקודם לו. האופי והמעמד של החינוך החרדי הוא באופן מהותי ובסיסי סותר את מה שכתוב בסעיף קטן (י) — שהקריטריונים יהיו ענייניים, אחידים ושוויוניים

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

חיים רמון (העבודה):

אדוני השר — — —

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת רן כהן, אבקשך שלא להפריע.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

היו"ר ש' דיין:

תהיה לך רשות הדיבור.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — — הנואם הזה לא יכול להגיד את זה; אני כן.

יהושע מצא (הליכוד):

— — —

חיים רמון (העבודה):

תיכף אני אספר לך; כיוון ששאלת אני אומר לך, שלא רציתי לגעת בעניין הזה, אבל תיכף אני אספר לך.

קריאות

— — —

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת מצא, אבקשך.

חיים רמון (העבודה):

אבל, אני אומר שוב שאיני מתנגד לכך, אני מתנגד להיקף. יש אופי מיוחד לציבור הזה, הוא איננו יכול להיות חלק מהמערכת הכללית. הוא רוצה לקבל את צרכיו. נדון בדיוק מה הם צרכיו, נקבל את צרכיו, ונחליט על סכום: אבל, לא נעמיד פנים. בלתי אפשרי לעשות את זה. מה שאנחנו עושים היום — זו רמייה, רמייה פשוטה, ובעברית צחה: עבודה בעיניים.

אבל, אני רוצה לדבר גם על הסכום.

היו"ר ש' דיין:

לא יהיה לך זמן.

חיים רמון (העבודה):

יהיה לי זמן, אדוני היושב־ראש, כי הפריעו לי כל הזמן.

היו"ר ש' דיין:

מכיוון שהפריעו לך, אתן לך עוד דקה.

חיים רמון (העבודה):

לא, אתה לא תיתן לי עוד דקה. אני דיברתי שלוש דקות. אדוני, לא דיברתי חמש דקות נטו.

היו"ר ש' דיין:

לא, אני מצטער, אני אתן לך דקה.

חיים רמון (העבודה):

אדוני, הפריעו לי כל הזמן. הפריע לי השר; הממשלה הפריעה לי ונאלצתי להקדיש דקות מספר לשר.

היו"ר ש' דיין:

אתה אילצת אותם להפריע לך.

חיים רמון (העבודה):

אני לא אילצתי אותם להפריע לי. השר לא נתן לי לדבר, וגם חברי הכנסת.

עניינים, יחלקו אך ורק לאותם מוסדות שחילקו להם בשנה שעברה, פחות או יותר אותו סכום.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

זה לא נכון.

חיים רמון (העבודה):

אנחנו ניפגש כאן ב־31 בדצמבר, ואני מציע לך שלא להימצא באותו מצב שהייתם בו לפני שנה כאן.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אל תערכב — — —

חיים רמון (העבודה):

אני לא מערכב; זה בדיוק אותו דבר. זה בדיוק אותו עניין. לא במקרה ישבתם, עיכבתם את כל הכנסת, ביזיתם את כולנו בהמתנה, ישבתם שלוש שעות וקיימתם דיון על הנייר הזה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אתה מוכן לקרוא אותו — — —

חיים רמון (העבודה):

אדוני השר, אתה שר ואתה יכול לעלות על הדוכן בכל זמן שאתה רוצה — — —

היו"ר ש' דיין:

הוא לא יכול; הוא יכול רק כחבר הכנסת.

חיים רמון (העבודה):

שר האוצר יכול לעלות על הדוכן, הוא יעלה והוא יאמר.

מה שאני אומר לך הוא, שהמשמעות של שני הסעיפים הללו — — — אדוני השר, אתה מפריע לי, עם כל הכבוד. 75 מיליון השקלים האלה יחולקו באותו אופן. כל מה שאני אומר, שגם על־פי החוק הזה וגם על־פי הסיכום הבין־מפלגתי, זאת הכותרת שלו, מה שהיה הוא שיהיה, וזאת תהיה אותה גברת, אולי, אולי בשינוי אדרת מסוים.

זו המציאות, ועל כך אתם סובחתם אותנו במשך חודש וחצי. מנעתם מאתנו דיון על התקציב, הבאתם היום בחופזה חוק שאיש איננו מבין מהו. חוק ההסדרים במשק צריך להסדיר את כל ענייני התקציב, אבל איש אינו יודע מה שייך למה, מה לא שייך למה, ונשארו עשרה ימים לדיון. אתם רוצים שאנחנו ניקח חלק בפארסה הזאת? אתם רוצים שאנחנו ניקח חלק בכאילו־דיון על התקציב?

שר הפנים א' רדעי:

מה עם קופת־חולים?

חיים רמון (העבודה):

אני אענה לך על שאלתך זו בכוא הזמן. קודם כול נטפל בכך. יש ישיבה שמטפלים בה בקופת־חולים, ויש ישיבה שמטפלים בה בישיבות.

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

— — —

רענן כהן (העבודה):

— — —

היו"ר ש' דיין:

רבותי, חברי הכנסת, יש לנו הרבה שעות דיון ואני לא ארשה להפריע. כולכם רשומים ותהיה לכם אחר־כך זכות הדיבור.

רענן כהן (העבודה):

כמה המפרל"ל מקבלת? אני רוצה לדעת כמה היא מקבלת.

יהושע מצא (הליכוד):

אולי הוא יספר לנו איך ביילין היה — — —

היו"ר ש' דיין:

אני מבקש שלא להפריע לו.

חיים רמון (העבודה):

עכשיו, אני רוצה לספר לכם, חברי הכנסת, וגם ליושבי ראש: אם אתם לא יודעים בכמה כסף עלה תקציב משרד הדתות בשנה האחרונה — וכולו כבר באחריות שלך. התקצוב לכל בחור ישיבה עלה ב-50% ריאלית, ותיכף אספר לכם מי נקרא בחור ישיבה: 50% עלייה ריאלית. אומרים: נעשה עוול בעבר, צריך לתקן אותו. אבל יש עוד עוולות בעם ישראל: האם עוול אחר כלשהו בתקציב תוקן ב-50%? והאם תוקן ב-10%? והרי יש הרבה עוולות. והתיקון הזה השנה בא אחרי שכבר תיקנו את העוול הזה שנה קודם לכן ב-25%.

אמנון רובינשטיין (תנועת המרכז — שינוי):

שנתיים קודם לכן.

חיים רמון (העבודה):

אנחנו מגיעים כמעט להכפלה, ל-100% תיקון של העוול הזה. האם רק עוול לבן ישיבה קיים במדינת ישראל? אין עוול אחר? אין עולים, אין שכבות חלשות, אין אבטלה — — —

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

ממתי מעניינות אתכם השכבות החלשות? פתאום גיליתם את השכבות החלשות? הרי זה לא עניין אתכם מעולם. פתאום מדברים על השכבות החלשות.

שר הפנים א' דרעי:

חיים רמון (העבודה):

לא חשוב מה היה הבסיס. חשוב באיזה קצב ובאיזו מידה מתקנים. אדוני השר, אני אראה לך, ואתה תסכים אתי, שיש הרבה עוולות בתקציב שהבסיס שלהן שחוק לחלוטין, ובין כולם אפילו מעונות למפגרים שהסעיף שלהם שחוק לחלוטין. וצריך לתקן אותו. כך גם סל הצריכה, סל הקליטה. גם את זה צריך לתקן. אז מתקנים ב-2%, ב-5%, אבל ב-50% בשנה אחת? איפה נשמע דבר כזה?

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

קריאות:

היו"ר ש' דיין:

לא אתן לכם להפריע, אני אסגור את המיקרופונים.

יהושע מצא (הליכוד):

וכמה נתתם לקופת-חולים, וכמה להסתדרות, ל"כור", ולקיבוצים כמה? הגדלתם ב-100% לפחות.

מיכה גולדמן (העבודה):

פחות ממה שנתתם לקופת-חולים לאומית.

היו"ר ש' דיין:

אני מבקש שלא להפריע לנואם, הוא חייב לסיים.

יהושע מצא (הליכוד):

שמואל הלפרט (אגודת ישראל):

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת מצא, חבר הכנסת הלפרט, אני מבקש שלא להפריע. אני רוצה להודיע לכם, שכל זמן שאתם מפריעים לו, אני אתן לו לדבר. לא ייתכן שתפריעו לו כל הזמן.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא חייב לענות על מה ששאלתי.

היו"ר ש' דיין:

אתה גורם להארכת הזמן שלו. חבר הכנסת רמון, שלוש הדקות עברו.

חיים רמון (העבודה):

אבל לא דיברתי, לא נותנים לי לדבר. הנה אתה רואה; הוא לא נותן לי לדבר.

יהושע מצא (הליכוד):

מיכה גולדמן (העבודה):

ומה עם קופת-חולים לאומית?

היו"ר ש' דיין:

רבותי, חברי הכנסת, אני רוצה להודיע לכם, שאני אתן לו לדבר כל זמן שאתם מפריעים לו. ניתנו לו רק דקות מספר לנאום, ליומר את דברו, אבל אתם מפריעים לו כל הזמן.

יהושע מצא (הליכוד):

הוא חייב לענות לי.

היו"ר ש' דיין:

הוא לא חייב לענות לך; הוא לא שר האוצר שצריך לענות לך. רבותי, יש לנו עוד הרבה שעות. אל תוציאו את כל האנרגיה שלכם תוך דקות מספר. יש לנו עוד הרבה שעות ויהיה לכם עוד הרבה זמן.

יאר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני רוצה לדעת, איך הוא הצליח להצביע על 7 מיליארדי שקל לקיבוצים וידו לא רעדה? יענה לי בבקשה על זה.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת יאר לוי, אתה תוכל אחר כך לנאום ולדבר. חבר הכנסת רמון, אם החברים שלך יפריעו לך, דע לך שזה יהיה על חשבונך. אם האחרים יפריעו, זה על חשבונם.

חיים רמון (העבודה):

אני חשבתי, שלפי מספר הפטורים מצה"ל יש בישראל 17,000 בני ישיבות, 20,000 בני ישיבות. והנה אני פותח את ספר התקציב, ופתאום אני מגלה 105,000 בני ישיבות שמקבלים סיוע והקצבה. אמרתי לעצמי: כל כך הרבה?

רענן כהן (העבודה):

הם גם לא משלמים.

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש ממך שלא תפריע לי.

כשראיתי את המספר הזה אמרתי לעצמי, שאני לא מבין מה קורה כאן. האם 80,000 האחרים משרתים בצבא? לא היה ברור לי. אני פותח את ספר התקציב של משרד הדתות, עמוד 67, ומתברר לי שבחורי ישיבות אינם אברכים מגיל 18 ומעלה, אלא גם כמעט חינוקות של בית-רובן, ולעתים גם חינוקות של בית-רובן, ובנות, תלמידי תיכון, תלמידים בכיתה ח' שנמצאים במסגרת חינוכית שמקבלת את כל התקציב ממשרד החינוך, ועוד מקבלים הקצבה ממשרד הדתות. ואחרי-כך אתם עוד מדברים על שוויון בין בני ישראל?

היו"ר ש' דיין:
אתה צריך לסיים.

חיים רמון (העבודה):
אני כבר מסיים.

היו"ר ש' דיין:
לא, אתה מסיים מיד. אני אבקש לסגור את המיקרופון.

חיים רמון (העבודה):
אני כבר מסיים, אני באמצע המשפט. אני שואל אתכם

— — —
היו"ר ש' דיין:

אני מצטער, הלכתי אתך מעל ומעבר.

הושע מצא (הליכוד):
אני רוצה לשמוע על קופת-חולים ועל "כור".

חיים רמון (העבודה):

אני מסיים כזה. מתברר שבעוד אתם מנהלים מאבק על כאילו-שוויון, ואני בעד שוויון לכל ילדי ישראל, 40,000-50,000 מי שאתם קוראים בני ישיבות, מקבלים תקצוב ממשד החינוך, כמו כל ילדי ישראל, ונוסף על זה מקבלים תקצוב כבני ישיבות, מעל ומעבר למה שמקבלים ילדי ישראל האחרים.

שר הפנים א' דרעי:
על אילו מוסדות אתה מדבר?

חיים רמון (העבודה):

אני מדבר על מוסדות שהם בתי-ספר תיכוניים, ישיבות תיכוניות. כ-40% מכלל בחורי הישיבות מקבלים את זה, ואני מוכן להוכיח זאת בכל מקום. בוועדת הכספים אוכיח את הסקנדל הזה, שמאות מיליונים, כ-220 מיליון שקל, הם הקצבה כפולה. חלק מתוקצב על-ידי משרד החינוך, כמו כל בית-ספר תיכון, וחלק מתוקצב כבני ישיבות, ובתוך בני הישיבות האלה יש גם בנות, אולפנות לבנות, בנות בעלות-תשובה, וכיתות ז' עד י"ב. כיתות ז' עד י"ד, כל זה מופיע בספר התקציב. ואחרי כל זה אתם מדברים על שוויון?

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אריאל ויינשטיין, ואחריו — לחבר הכנסת דוד צוקר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, עמיתי מהאופוזיציה היום, מה אתם הייתם מוכנים לעשות למען השלום, לפי דרככם, השלום לפי ראייתכם, ומה אנחנו עושים היום למען השלום והביטחון כפי שאנו רואים אותם וחותרים אליהם?

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
היו עושים בדיוק מה שאתם עושים.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אנחנו מקימים היום זרם חינוכי חדש. כל הכבוד, אדוני שר הפנים. אני מוריד את הכובע שאינו על ראשי. זרם חינוכי חדש. לא עוד ייחודיים, לא עוד סיט, אלא זרם חינוכי חדש מוכר לפי חוק.

אני רוצה לומר לחברי המסיעות החרדיות: לא ייחודיים, לא בוועדת הכספים ובמסדרונות, אלא לפי חוק. אבל החוק הזה, כפי שאנחנו מחוקקים אותו היום למען הביטחון והשלום שאליהם אנחנו חותרים, ניתן גם לבטלו. זרם חינוכי לפי חוק הוא גם מחייב. הוא מחייב שהזרם החינוכי הזה, ובעצם שני

הזרמים, ינהגו לפי אמות מידה, לפי הנורמות שנראות לרוב חברי הבית הזה היום, ואני מניח גם בעתיד. זרם חינוכי שמוכר לפי חוק, כזה אנחנו מדברים. ואנחנו רוצים לראות את הדגל הלאומי על בתי-הספר האלה — — —

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
ילכו עם מכנסיים קצרים לבתי-הספר? לזה אתם שואפים?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):
חבר הכנסת יאיר לוי, לא יועיל לך. לא יועיל לך.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —
היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת יאיר לוי. חבר הכנסת יאיר לוי, אני קורא אותך לסדר כפעם הראשונה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —
היו"ר ש' דיין:

אני מבקש ממך, חבר הכנסת יאיר לוי, לא להפריע.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני רוצה שההמנון הלאומי יהיה ההמנון של כולנו, והדגל הוא הדגל של כולנו, ויום העצמאות הוא יום העצמאות של כולנו. והקדושים שנפלו במלחמות ישראל הם הקדושים של כולנו. ובבתי-הספר האלה יכבדו אותם, אם לא בעמידת דום, כי היא מנהג הגויים, אך יציינו זאת. המקרה החרגי בעמנואל — והוא היה חריג — לא יהיה בבתי-הספר. אני רוצה להזהיר אתכם. ואני שמח על כך שאין ייחודיים, הסיט הזה שעברתי אותו במסדרונות בשנים האחרונות לא יהיה עוד. אני שמח ואני גאה על כך. אבל תדעו, הכנסת הזאת, הקואליציה הזאת שתחוקק היום את החוק, היא גם תוכל לבטל אותו. לכן, חשבו גם על הרגשות שלנו.

עמיר פרץ (העבודה):
אתה מאיים עלינו?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חשבו גם על הרגשות שלנו ועל הסמלים שלנו. אנחנו נותנים לכם היום זרם חינוכי, במודע, ואנחנו יודעים שיש לכם נורמות שלכם.

אלי דיין (העבודה):

לא, זהו הישג של המפד"ל.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש לכם נורמות שלכם. יש לכם אמות מידה שלכם.

מיכאל בריזהר (העבודה):

זה הישג של שר החינוך; זרם חינוכי חדש.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אבל, גם לרוב הבית הזה, היום, מחר ובעוד חמש שנים, יש נורמות. לכן אני אומר לכם, שאני נותן היום את היר לזרם הזה, לזרמים הללו, בחוק, אבל הידיים האלה, יכול להיות שהן תורמנה, ואז לא יהיו ייחודיים. את האזכור הזה ואת האזהרה הזאת אני מבקש לזכור.

היו"ר ש' דיין:

רבותי. חבר הכנסת יצחק לוי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

החברים שיושבים כאן שמעו אותי בנאום על עמנואל.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת יצחק לוי. חבר הכנסת אלי דיין. את ההערות שלך כבר שמענו מתחילת הדיון. חבר הכנסת אלי דיין, אני קורא לך פעמים מספר, אקרא אותך לסדר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אמרתי לכם בדיון על עמנואל, שאני מבין. לא לעמוד דום כמנהג הגויים — אני מבין. אבל אמרתי שאפשר להיעצר ביום הקדושים, ביום הזיכרון. אפשר לציין זאת. זה יהיה בבתי-ספר שאנחנו מאשרים אותם לפי החוק.

גאולה כהן (התחיה):

למה נחתם תנאים כאלה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אשר לחקיצים והחוק — שמעתי כאן במשך השבועות, בדיונים על התקציב, מלים שחורות משחור, כישלונות, רפיון ידיים של הממשלה. אינני בא לומר, אדוני היושב-ראש, שהכול תכלת וזרוד.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת ברוזה. חבר הכנסת יצחק לוי.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

שמעתי את הוויכוחים על העדר צמיחה בישראל. בשנה החולפת, בארצות כמו אנגליה, קנדה וארצות-הברית — אפס צמיחה, או אפילו צמיחה שלילית. אנחנו צמחנו ב-6%. בסחר העולמי היו קיפאון וטרגדיות, כי השווקים באירופה לא גרלו והם לא גדלים כי שם העוגה הלכה וקטנה, במקום להיות יציבה ולגדול. במצב כזה של קיפאון אנחנו צריכים להתמודד עם התוצרת שלנו בשוקי העולם.

היו"ר ש' דיין:

אבקש מצד ימין. חברי הכנסת. כבוד שר המשפטים, חבר הכנסת ביילין, אבקשכם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

בעולם כזה, שבו הצמיחה והסחר העולמי מצויים בקיפאון, כאשר יש רעב למקורות כספיים בין-לאומיים, אנחנו צריכים, וקולטים, עלייה ואנחנו צריכים לקלוט את החוזרים מהצבא. נכון, אנחנו מצויים באבטלה, אבל צריך לזכור שמ-380,000 העולים שהגיעו אלינו, 36,000 עולים שמייצגים 100,000 נפש נקלטו בתעשייה, 30,000 עולים — 30,000 איש שמייצגים 100,000 נפש נקלטו בבנייה. לכן, למרות האבטלה, למרות עלייה של 360,000 נפש, האבטלה גדלה ב-1%. נכון, כל מובטל הוא נפש בישראל וכל משפחה של מובטל גורמת לכל אחד מאתנו — — —

מיכה גולדמן (העבודה):

זאת משום שיש כאלה שמקבלים כסף מהמדינה. מה יהיה ב-1 בינואר?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ב-1 בינואר, אדוני, אנחנו לא נעמוד בפני מצב שאותם הרעתםם והתרעתם מפניו, של העדר קורת-גג.

מיכה גולדמן (העבודה):

התאריך הוא בעוד שנה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש קורת-גג, ותעסוקה אי-אפשר ליצור בחצי שנה או בשנה. באתם ואמרתם שלא תהיה קורת-גג לעולים, ויש קורת-גג. אמרתם שלא תהיה תעסוקה. תהיה תעסוקה. ליצור

מקומות תעסוקה, זה דבר שלוקח זמן. מי מכס שמקים מפעל, או גיהל מפעל, יודע שזה לא "חאפ לאפ", משהו שעושים בהינף יד. הממשלה לא עושה זאת כך, ואסור שהיא תעשה זאת כך. הממשלה עושה את הדברים בתנאים הגרועים ביותר.

אנחנו בכנסת הזאת, בעזרת הממשלה הזאת, בעזרת האוצר הזה, חוקקנו חוקים שלא ידענו מעולם, על עידוד למשקיעים. יש השקעות ותהייה השקעות. אתם תראו אותן בערי הפיתוח ובכל מקום, ותהיה תעסוקה.

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להביא בחשבון את זמן ההפרעות שהיו לי כאן.

שנת 1991 לא בזבזה. גידול ההשקעות בסקטור העסקי, ללא דיור, היה 22% — 24% ריאלית. היו 3 מיליארדי שקל תוספת השקעות במחירים קבועים, אדוני היושב-ראש. נכון שהיתה האצה באינפלציה, אבל מרביתה בגלל הדיור. זה יפחת עכשיו, ושלוש החודשים האחרונים מצביעים על כך. רווחיות היצוא לא ירדה, ואין שום סיבה לזעזועים כשער החליפין. אין צורך בכך.

שמעתי את כל הנאומים השחורים משחור שלכם. שמעתי את חבר הכנסת שחל, שדיבר על ועדות חקירה שהוא רוצה שתוקמנה. אני רוצה להדגיש כאן ולומר, ששמעתם גם ביקורת בדברי קודם, ביקורת וזעקת. אבל צריך לדעת את הדברים לאשורם. איננו נמצאים במצב של כישלון. אנחנו נמצאים במצב של 380,000 עולים; במציאות כזאת, עם כל הבעיות שיש לנו הם באים ונקלטים.

היה כאן חבר אחד שאמר, שעולים לא מגיעים בגלל מצב האבטלה. שוחחתי לאחרונה עם כמה עולים שיש להם קרובים ברוסיה. הם אינם יכולים לעלות משום שאין להם אמצעים. הרעב שם — — —

עמיר פרץ (העבודה):

למה? איך אתה אומר דבר כזה? שר הקליטה אמר ההיפך.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — — הרעב שם אינו משול למה שקורה שם.

עמיר פרץ (העבודה):

אל תדביקו בוץ כזה במדינה כל הזמן.

מיכה גולדמן (העבודה):

איוו הוצאת דיבה היא זו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

לכן, אדוני היושב-ראש — — —

מיכה גולדמן (העבודה):

תצביע לי על יהודי אחד שרוצה לעלות ולא יכול לעלות.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת גולדמן, האמן לי ששמעתי אותך.

עמיר פרץ (העבודה):

שר הקליטה בישר היום על אונייה שמביאה עולים. על מה אתה מדבר?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש קבוצה שדיברתי אתה.

לכן, אדוני היושב-ראש, יש ביקורת ולכולנו יש ביקורת. אבל הביקורת, כפי שהיא הרסנית מצד האופוזיציה, וכפי שאנחנו שומעים אותה השכם והערב כאן, יש לה אולי מקום מבחינתם, אבל אין לה מקום מבחינת העניין. תודה רבה.

אבל, אדוני שר החינוך, אני אומר לך את הדברים האלה במידה רבה של סימפתיה למה שאתה מייצג. היומרה הגדולה שלכם להעביר מן העולם את הייחודיים, האמביציה האוטונומית, האמיתית הזאת הסתיימה בכך שיש לנו, כפי שאמרתי, מגא-ייחודיים, דרכם יעברו חלק מן הכספים גם לעמותות אחרות, משום שהן לא יפסיקו לחיות. מישור מעלה בדעתו שאותן עמותות, שעד היום נהנו מן הייחודיים, יפסיקו לחיות? איך אמר עליהן אותו חבר כנסת: אם אנחנו חוקים, יהיה לנו את זה; אם אנחנו לא חוקים, אין צורך בחוק הזה. אם יש לנו השפעה על הממשלה הזאת, והממשלה הזאת זקוקה לנו, אנחנו נקבל עבור כל העמותות את מה שהיינו צריכים לקבל.

אתם נראים לי כמפסיד הגדול לא רק משום שהיומרה לא עלתה יפה אלא גם משום שהיום, אדוני השר, אתם — מבחינת ש"ס זה היה לגיטימי אבל מבחינתכם אתם צריכים לדעת שהקמתם היום את מי שינגוס באופן עקיב בפרוטנציאל שלכם, במעבר החלמידי שלכם, בדור העתידי שלכם, אתם הכנתם את הדור שבעצם יבלע, ינגוס אט-אט בחינוך הממלכתי-דתי, ממש כשם ש"עצם" עושה בכיוון אחד, החינוך העצמאי עושה בכיוון שני, הממלכתי בכיוון שלישי. עכשיו יש כיוון רביעי שינגוס, אינני יודע אם ככל פה, בפרוטנציאל שלכם.

לגבי דגל התורה, נדמה לי שהיא צריכה להיות אדישה פחות או יותר לתוצאות המאבק הזה. הם ממילא לא הצטיינו, רחמנא ליצלן, בכספים ייחודיים. הזרם העצמאי שלהם שמור להם, אם אני יכול לומר בהזדמנות זו, אני חושב שלפחות באותם דברים שאני רואה, לפחות בנושא של מבנים, הם מתחת לתקן המקובל במדינת ישראל, אבל הם צריכים להיות אדישים פחות או יותר לסיכום הזה. כולו בעצם יש להם עניין אחד של רווח, חו השמחה לאיד, וזה רווח לא-קטן בחיים.

נדמה לי שגם לגבי האגודה אפשר לסכם פחות או יותר את מאזן הרווח וההפסד שלה בצורה דומה — הרבה שמחה לאיד המפד"ל, ואולי איזה קושי טכני במימון של כמה עמותות, אבל כשך הכול לחברי הכנסת שלהם יהיה פחות כאב-ראש בימים שלפני אישור התקציב. הם יוכלו לעבור בשלום במסדרון בלי הרבה מאוד נציגים, אלא הם יהיו מוקפים רק בנציגי שתי המגזר-עמותות האלה, אנכ, גם העמותות האלה תהיינה גדולות כל-כך עד שיהיו להן הרבה אינטרסים ועניינים: אבל הדרך כמעבר תהיה טיפה יותר פתוחה, יותר דלילה, פחות אנשים יהיו במעבר.

ש"ס היא באמת המרוויחה הגדולה. קודם כול, משום שהיא השיגה לעצמה את מה שאחרים עבדו בשבילו עשרות שנים — חותמת כשרות על קיומו של זרם חינוכי עצמאי; אומנם זרם צעיר עדיין, בתולי, קטן, אבל זה הקטן מתכוון להיות גדול, אני מניח, לכן מקימים זרם חינוכי.

אינני רוצה להיכנס עכשיו לוויכוח העקרוני בעד או נגד. אני חושב שלגיטימי שכל קבוצת אנשים, על-פי השקפת עולמה, תרצה לתת את ילדיה כרצונה. יש לי דעה חלוקה, אם זרם חינוכי צריך להיות בעל מאפיינים מפלגתיים, ערתיים וכו', לא על זה הוויכוח. אבל ודאי שלשיטתם הם המרוויחים הגדולים וזה שחקן של סך אפס — כאשר אחד מרוויח, השני מפסיד, כלומר החינוך הממלכתי-דתי הפסיד. זרם החינוך העצמאי החדש, היום אנחנו מכריזים על לידתו, ובשעת התקציב הוא יבוא כברית-המילה, אבל היום מכריזים על לידתו, והוא הזרם המרוויח.

ש"ס אומנם הפסידה בכך שיהיו לה קצת קשיים במימון עמותות אחרות, אבל אני יוצא מתוך הנחה מציאותית, נדמה

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת דוד צוקר, ואחריו — לחבר הכנסת זבולון המר.

קריאה:

הוא שר.

היו"ר ש' דיין:

בדין הוא לא יכול להשתתף כשר, ולכן קראתי לו כחבר הכנסת.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, רבותי השרים, אדוני שר החינוך, אילו עברו הייחודיים מן העולם, לא היה צורך בתוספת לחוק שהוגשה לנו היום, לא היה צורך בנייר הזה. ומשעה שהוגש לנו הנייר הזה, פירושו של דבר שאין לנו עשרות ייחודיים או מאות ייחודיים, יש שני מגא-ייחודיים.

רבותי, שימו לב גם לסעיף נוסף — פוטנציאל, אפשרות שהחוק קובע לייחודי שיוקם על-פי חוק. הצעת החוק הזאת אומרת באופן ברור בסעיף 1(ט), שלבד מן הזרם העצמאי ולבד מזרם החינוך החדש, יש אפשרות שלא יחילו את הכללים והקריטריונים של השוויוניות על תאגיד נוסף שיוקם מכוח חוק. נא לקרוא היטב מה שכתוב כאן בסעיף 1(ט).

אדוני שר החינוך, אילו היה הכול כפוף למה שאומר סעיף 9 בחוק יסודות התקציב, כלומר קריטריונים שוויוניים, כלומר פיקוח של היועץ המשפטי לממשלה, אילו היה הכול תקף, הנייר הזה לא היה מודפס, לא היה רואה אור ולא היה כל צורך בו.

אבל עכשיו, משאנו עומדים עם שני מגא-ייחודיים כאלה, עם שני ייחודיים גדולים, אני רוצה לומר לך משהו גם על אותם תקציבים שעליהם לא חלים, אדוני שר האוצר, אדוני שר החינוך, הקריטריונים של שוויוניות, אותם 20 מיליון ו-55 מיליון בסעיפי תרבות וסעיפי דת.

יש פה מלת מפתח אחת שמופיעה פעמיים, והיא אומרת שכמעט מאומה לא השתנה בסעיפי התרבות והדת. זאת כאשר נאמר: הכספים יחולקו לפי שיקולים ענייניים ולא לפי קריטריונים שוויוניים — ושיקול ענייני הוא כל שיקול שאילו מגיעים אותם אנשים שונים בנושא.

בנספח הזה, בסיכום הכין-מפלגתי הזה שמונח לפני כולנו אין מלה וחצי מלה על קריטריונים שוויוניים, על חלוקה שווה. נאמר שבתקציבי החינוך והתרבות, בתרבות תורנית וחרדית, כלומר בתרבות ששייכת למפד"ל וזו ששייכת למפלגות החרדיות, יתקבלו ההחלטות על-סמך שיקול ענייני. ושיקול ענייני הוא כל מה שאתה תחליט עליו ותוכל להוכיח שהוא ענייני. הוא בוודאי לא צריך לענות על אמת המידה הזאת שנקבעה בסעיף 9, שאותם מתחמקים ממנו: קריטריונים שוויוניים — גלויים ושווים.

אחרי כל זה צריך אולי לעשות איזה מאזן רווח והפסד. מה קרה פה, בשעת העימות הזאת, מתחילתה ועד סופה? מי יצא וירדו על העליונה, מי הרוויח ומי הפסיד? אם אתחיל בשורה האחרונה, המפסיד הגדול הוא הציבור הישראלי, משום שיינתנו עוד כספים לטובת התנועות, את המספרים המדויקים אנחנו עוד לא יודעים, אבל אנחנו יודעים את העובדה, שכדי להביא את הימין הרדיקלי להצביע בעד הצעת החוק הזאת, יהיו עוד כספים להתנחלויות. יש מספר של 26 מיליון שקל, ואני עוד לא יודע מה המספר הסופי. תמים ונאיבי מי שחושב שהמספר שנוקבים בו עכשיו הוא סופי. יש עוד עשרה ימים עד ההצבעה. להגיד עכשיו את המספר הסופי?

בעיה קונסטיטוציונית. אני לא מתנגד לשר זבולון המר. הוא מקובל עלי בדיוק כמו כל חברי מפלגתו. אני מעריך ומוקיר אותו. היום יש לנו דיון על הצעת חוק ממשלתית, והממשלה עומדת בעצם בביקורת של הכנסת. קם שר באותה ממשלה ומדבר כחבר כנסת. אני חושב שזה ניגוד אינטרסים ברור מבחינה קונסטיטוציונית. גם אם יש הוראה בתקנון של הכנסת שמאפשרת זאת, אני חושב שזו טעות.

חבר הכנסת זבולון המר אינו יתום במפלגתו. יש חמישה חברי כנסת, שלושה מהם אינם שרים. מדוע אחד מהם לא ידבר בשם הכנסת על הצעת חוק ממשלתית?

אני חושב שזו טעות. אני חושב שזה פגם קונסטיטוציוני, גם אם זה כתוב בתקנון.

היו"ר ש' דיין:
חבר הכנסת וירשובסקי, היות שאמרת שזו טעות בתקנון

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אמרת: גם אם זה מותר — — —

היו"ר ש' דיין:
אמרת שזו טעות, שכן לפי התקנון הוא כן יכול לדבר. אמרת: גם אם זה מותר. היות שזה מותר, השר ידבר.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
יכול להיות, שלפי עקרון הפרדת הרשויות זה אולי גם לא בסדר. קונסטיטוציונית, שחברי כנסת הם שרים.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
לא.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
אל תגיד "לא", עכשיו אני מדבר.

היו"ר ש' דיין:
אולי נקבל את החוק הנורכגי, שהשרים לא יהיו חברי כנסת.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
היות שהקונסטיטוציה שלנו מאפשרת לי לדבר היום, ואתה רוצה לאסור עלי, אני מציע שהכנסת תרשום לפניו שחבר הכנסת וירשובסקי, הליברל, הוא בעד סתימת פה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
חס וחלילה.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
אני מציע לרשום שאתה בעד סתימת פי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה דבר — — —

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
אתה בעד סתימת פי.

היו"ר ש' דיין:
חבר הכנסת וירשובסקי, אבקש ממך, קודם כול, לשבת במקומך. אני רוצה לומר לך, שהשר המר, לפני שנעשה שר הוא חבר הכנסת. שמעתי את דבריך. הבנתי אותם. יש מקום שבו תוכל להגיש את הדברים שלך. יכתבו אותם, יבדקו אותם. אני מבקש.

אודה נמיר (העבודה):

לי, שכל העמותות שחיו מבקשות להמשיך לחיות. האינטרסים שמאחוריהן, העניין שמאחוריהן, הצרכים שמאחוריהן ימשיכו לתבוע את שלהם, והן ימומנו, או באמצעות המגא-עמותה של ש"ס, או באמצעים אחרים שהכוח הפוליטי ייתן להן. והם, כמובן, הרוויחו, והדבר דומה גם בשתי המפלגות החרדיות האחרות. ושוב, אלה רווחים שמחזיקים מעמד הכי הרבה זמן — השמחה לאיד על מה שהחל כניסיון אמיץ וגדול של המפד"ל והסתתים בעצם בורם חינוך קטן, חדש, אבל מבטיח מבחינתה של ש"ס.

אבל, כפי שאמרתי, המפסיד הגדול — זהו הרושם שלי — המפסיד הגדול יהיה הציבור הישראלי. ובלי שאני ידע פרטים, אבל מאחר שאני נמצא כאן יותר משבעיים, זה עוד יעלה לנו הרבה הרבה כסף עד היום שנאשר בן את התקציב.

היו"ר ש' דיין:
תודה. רשות הדיבור לחבר הכנסת זבולון המר.

קראת:
השר זבולון המר.

היו"ר ש' דיין:
לא, הוא מדבר כחבר כנסת. זה התקנון. אחריו — חבר הכנסת יאיר לוי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
יש לי שאלה.

היו"ר ש' דיין:
שאלה למי?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
שאלה לשר זבולון המר.

היו"ר ש' דיין:
הוא עוד לא התחיל לדבר.

זבולון המר (המפלגה הדתית לאומית):
באיזה נושא?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
הנושא שאתה עומד לדבר עליו.

היו"ר ש' דיין:
איך אתה יודע על מה הוא רוצה לדבר?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זו הצעת חוק ממשלתית. או שהשר בא לדבר בשם הממשלה — — —

היו"ר ש' דיין:
הוא בא לדבר כחבר כנסת. אני נותן לך תשובה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני שואל: הכנסת מורכבת מחברי כנסת שהם מפקחים על הממשלה — איך יכול השר לדבר נגד עצמו?

היו"ר ש' דיין:
חבר הכנסת וירשובסקי, אני מבין אותך. שרים עולים ומדברים בכל מיני נושאים.

זבולון המר (המפלגה הדתית לאומית):
לחבר הכנסת וירשובסקי יש עוד בעיה, טראומה מתקופת רובינשטיין.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אדוני היושב ראש, אני מבקש רשות דיבור, כי הבעיה היא

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

אני מדבר נגד הממשלה? הקואליציה פה מדברת נגד הממשלה? את שוכחת שיש הבדל בין אופוזיציה לקואליציה גם בכנסת. מה פירוש "אתה מדבר נגד הממשלה"? הקואליציה מדברת נגד הממשלה?

קריאות:

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

מה את רוצה? היא אומרת "אתה מדבר נגד הממשלה". שטויות: סליחה, לא נכון.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת שחל, אני אודה מאוד, אודה לך מאוד. חבר הכנסת וירשובסקי.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

אני 20 שנה בכנסת. זו הפעם הראשונה שאני שומע שמנסים לסתום את הפה למישהו בכנסת: הפעם הראשונה.

קריאות:

היו"ר ש' דיין:

רבתי חברי הכנסת. חבר הכנסת וירשובסקי.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

חבר הכנסת שחל, הרי אתה יודע למצוא בספרים. תמצא כמה פעמים דיברו שרים בעת דיון על התקציב. אתה היית מביא את הספרים ומראה. אני זוכר.

משה שחל (העבודה):

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת שחל, שמענו את חבר הכנסת וירשובסקי, שמענו עוד הרבה חברי כנסת. השר המר, אני מבקש שתאזין לדברי.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

הכוונה היא להוציא אותי משיווי משקל. אצלי זה כתוב.

אורה נמיר (העבודה):

למה להוציא אותך משיווי משקל, מה ההיגיון?

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

אני לא יודע. כתור אופוזיציה, מה יש לכם לעשות?

אורה נמיר (העבודה):

מה ההיגיון?

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

מה ההיגיון, מה ההיגיון. תציעו שינוי בקונסטיטוציה של הכנסת.

היו"ר ש' דיין:

רבתי, רבתי. השר המר, תן לי רק שנייה.

משה שחל (העבודה):

מותר לי, ברשות היושב-ראש?

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

אני לא יודע, הוא היושב-ראש.

משה שחל (העבודה):

אתה הזכרת את שמי.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

במקרה.

משה שחל (העבודה):

יש תקנון. אני חי על-פיו.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

מה אומר התקנון?

משה שחל (העבודה):

התקנון אומר כך: שר שמדבר יכול לדבר באחת משתי אפשרויות, או שהוא מדבר כחבר הממשלה או בשמה —

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

זה לא אני.

משה שחל (העבודה):

או רשאי להשתלב בדיון — —

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

את זה אני עושה.

משה שחל (העבודה):

— — כדי להעמיד דברים על דיוקם. הוא לא יכול להשתתף כחבר סיעה.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

זה כתוב?

קריאות:

משה שחל (העבודה):

קרה מקרה אחד שהוא בניגוד לתקנון, כשאפשרו לשר יצחק פרץ לדבר. אני מחיתי אז כחבר הממשלה וטענתי שזה בניגוד לתקנון.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

אני מסתכן ואומר שקר עור כמה מקרים כאלה: בלי שבדקתי.

קריאות:

היו"ר ש' דיין:

טוב, רבתי חברי הכנסת, אני לא ארשה לאיש לדבר עוד. שמעתי את כל חברי הכנסת. אני מבקש. חס ונשלם כל הנושא הזה. לעת עתה אני כאן הפוסק. אני מבקש מהשר לומר רק את הדברים שהוא רוצה לומר. בבקשה, חבר הכנסת המר.

חיים רמון (העבודה):

אדוני השר, אתה מעמיד עכשיו דברים על דיוקם.

היו"ר ש' דיין:

אני לא מסכים.

קריאות:

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

חבר הכנסת וירשובסקי, אתה יוצא במחאה?

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת וירשובסקי רוצה שתעמיד דברים על דיוקם.

היו"ר ש' דיין:

השר המר, אני מבקש ממך להתחיל בנאומך.

מדוע צריך שוב ושוב לטחון את הדברים. אמרת והשר שמע אותך.

חיים רמון (העבודה):
אני רוצה להסיר מכשול מפיו. אני לא רוצה שיהיה מצב לא-נעים בעוד שבועיים.

היו"ר ש' דיין:
הסירו מכשול מתוך עמי. אני מבקש ממך.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
אני ממש מודה לך על דאגתך ומבקש ממך, אם אתה דואג לבריאותי — — —

קריאה:
— — —

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
למה לא תדאג גם לבריאותי?

חיים רמון (העבודה):
כי אני לא רופא.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
עלידי זה שתיתן לי לנשום, לדבר.

מרדכי גור (העבודה):
אני מבקש שהוא ידאג לבריאותי ויתן לי לשמוע.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
שר הבריאות למשל, נכון?

חיים רמון (העבודה):
שר הבריאות לשעבר.

היו"ר ש' דיין:
אתה תמיד שומע.

מרדכי גור (העבודה):
לא אחת הייתי צריך לשים פה מחסום.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
אני מודה מאוד לחבר הכנסת מוטא גור.

אני אומר שמה שממשלה מגישה בחוק ההסדרים והתקצוב, לדעתי זו מהפכה שלמה לעומת הביזיון של השנים שעברו וכנגד הדרכים העקלקלות שהיו. ואני אסביר.

קודם כול אומר את תפיסתי, אולי בדבר שכאילו אמרנו שהוא יצא מן החוק וייס-פורד, העניין של שני התאגידים האלה.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
ואחד שאפשר להקים.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
ואף לא אחד שאפשר להקים.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
— — —

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
לא, תאגיד על-פי חוק, רבותי, תאגיד על-פי חוק שהחרדים לא ביקשו אותו.

קריאה:
זה רשות השידור.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
אני מתחיל.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני יודע שבעולם פוליטי אפשר להפוך דברים ולשנות אותם מאמיתותם. אפשר, למשל, להחליט שציונות היא גזענות, מה שלא נכון, אבל יש לזה רוב.

קריאה:
כאן?

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
לא, באו"ם.

אבא אבן אמר שבאו"ם יש רוב לכל דבר — היה אז גוש ערבי-סובייטי — ואפשר אפילו להחליט שהעולם מרובע, לא עגול.

אני יודע שאין זה פשוט לשכנע את חברי הכנסת שהיתה לנו כוונה של אמת, השנה — ואל תלקו אותנו על השנה שעברה, שכן הודינו בטעות. היתה לנו כוונה של אמת, כוונה ערכית, לפי דעתי, ולכן כל מי שאומר שמה שהחלטנו גרוע יותר, במקרה הטוב הוא טועה.

כשיצאנו להילחם בחרפה, אני אומר החרפה שהיתה לנו בשנים האחרונות — תיכף אומר משהו גם על עצמנו, זאת אומרת על המפד"ל — יצאנו לגולל את חרפת הכספים הייחודיים.

קריאה:
לגולל?

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
איך אומרים?

חגי מירום (העבודה):
לגולל — זה בסדר גמור. לא הצלחתם, אבל העברית נכונה.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
אני גם יודע שבשל השנים האחרונות, מפני שלתנועה שלי היה חלק בקבלת הכספים הייחודיים, היינו בעיני הציבור, ולא רק בעיני הכנסת, חשודים יותר כשיצאנו למלחמה הזאת השנה.

מטבע הדברים, היות שמדובר בכספים ובוויכוח בין מפלגות, רק טבעי הוא שהותקפנו בנושא והטילו דופי בכוונות שלנו.

בכל זאת, אם ייתן לי, אני מבקש להסביר לחברי הכנסת לא רק למה נזעקנו ולא רק על מה נאבקנו, אלא מדוע תוצאות המאבק, כפי שהממשלה מגישה אותן עכשיו בחוק ההסדרים והתקצוב, הן מהפכה שלמה לעומת ביזיון השנים שעברו.

אני אסביר. אני אמרתי שקשה לשכנע אתכם.

חיים רמון (העבודה):
31 בדצמבר יהיה בעוד שבועיים.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
אני אשתדל או לבקש מסיעתי לבוא לכאן גם כן, ואני לא אתבייש להיות כאן.

חיים רמון (העבודה):
אני אביא לך את רשימת המוסדות כולה.

היו"ר ש' דיין:
חבר הכנסת רמון, אמרת את דבריך קודם. אני לא מבין

על דעתו, אבל בשאלות הסדירות — אענה לך עד סוף דברי. השתדלתי לחשוב בראש שלך.

חברי הכנסת, עכשיו אני אומר בלי ציניות, ויש ציניות, אנחנו כבר הרבה שנים פועלים. יש איזו חשדנות טבעית שאנחנו מפתחים זה כנגד זה. אני אומר, שנפסקה דרך החתחתים: אין מדינה בתוך מדינה. אני אגיד דבר חשוב לי: אין ביטחון כלפי הדת, שהציבור שאני רוצה שירצה להתקרב אליה שלא בכפייה, שונא אותה בגלל זה, ואני רוצה שיתקרב אליה לא בכפייה ולא באכפה, אלא סתם מרצון. הוא שונא אותה משום שהוא מזהה אותה עם חברי הכנסת, המפלגות, הייחודיים — דת, ואני אומר: אני רוצה שלא להרחיק אותו.

שבח וייס (העבודה):

איך תצביעו על החוק שלנו?

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

כל אחד עם שלו. תן לי להסביר לפי הסדר. אני אומר: אין עוד חלוקה עקלקלה, 75 מיליון. ואני אסביר על החינוך העצמאי ועל החינוך התורני של ש"ס — "המעין התורני": זה לא "אל.המעין".

היו"ר ש' דיין:

אגב, אדוני השר, אני רוצה לתקן אותך, זה לא של ש"ס, זה לא שייך לש"ס.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

סליחה, אני מבקש למחוק מהפרוטוקול. כוונתי ל"מעין התורני".

עכשיו אני רוצה להתחיל ב־70 המיליון.

קריאה:

— —

היו"ר ש' דיין:

זו רשת. ש"ס יכולה לאמץ אותה כמו שכל אחד מאמץ איזה מוסד. אבל זה לא שייך למפלגה, זה על-מפלגתי. זה מה שרציתי להדגיש.

אלי דיין (העבודה):

היושבי־ראש יכול להיות רגוע, יש הישגים גדולים.

היו"ר ש' דיין:

אני משתדל להיות אובייקטיבי.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

מעניין מאוד, שכל אלה שיש להם הישגים עצומים, הרבה ימים לא רצו בהישגים האלה. אלה שיש להם הפסדים אדירים, נאבקו על הדבר הזה. דבר מעניין מאוד. מישוהו קרא לזה: טירוף מערכות. כנראה זה לא בדיוק כך.

75 מיליון — 55 מיליון במשרד הדתות ו־20 מיליון במשרד החינוך, אלה בערך סדרי הגודל, אני לא זוכר בדיוק את המספרים — היו מחולקים כביטוי שהתקציב ראה אותם לפני ההסכם, בלי קשר להסכם, בלי קשר לכל העניין. הוא מופיע בתקציב כביטוי חיובי עם בעיה בצדו בדרך הטיפול בו. דרך הטיפול הורדנו. הביטוי החיובי — אם מדינת ישראל מוציאה, נניח, 800 מיליון, אינני זוכר אם מדינת ישראל מוציאה סכומים גדולים לתרבות, יש ציבור חרדי ואחר שלא נהנה מאותה תרבות ואומר: אני רוצה שהתרבות שלי תהיה בדרך של לימוד תורני.

היו"ר ש' דיין:

אדוני השר, אני מוכן לשמוע אותך עוד הרבה — אילו

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

תאגיד על-פי החוק הוא "יד ושם", הוא "יד בן-צבי", הוא הצריף של בן-גוריון. כל אלה הם תאגידים. גם "אורט" הוא תאגיד, גם "עמל" הוא תאגיד. תבינו את העניין. יש מאות תאגידים, הם פועלים על-פי חוק ואם על-פי קריטריונים, וזה מה שרצינו — תיכף נדבר על זה — והם מתוקצבים כפי שצריך. גם מה שהבאנו יהיה כך. עוד מעט נראה. הרי ניפגש בעוד עשרה ימים דו-צדדית, לא חד-צדדית, ונראה.

תנו לי להסביר קודם לציבור שלא מתווכח, שרוצה ללמוד את העניין. תנו לי להסביר.

אני אומר: אני ציוני. אני אפילו ציוני דתי. אני אומר את דעתי. כפי שמותר לנציגי תנועות לא-ציוניות להיות אזרחי ישראל, לא רק זה, אלא לייצג אותן בכנסת, ולא רק זה, אלא להיות שרים בממשלה, כך מותר להם לרצות בחינוך שונה על-פי אמונתם. מדינת ישראל קיבלה על עצמה לאפשר גם למי שלא תומך ביסוד שאני מאמין בו, ורוצה שכל עם ישראלי יהיה כמותו, ציוני, לא שאני חושב שהוא יהיה דתי — יש להם גם אפשרות להקים את כתייהספר שלהם, ובלבד שהדבר ייעשה על-פי אמות מידה אמיתיות. ענייניות, גלויות, שוויוניות, על-פי ההשקעות שמשקיעים בחינוך. על-פי צרכים אמיתיים ועל-פי הכרעות של שרים ומשרדים ולא בהסכמים בין מפלגות.

לכן, דרשנו שיהיה חוק שאוסר כספים ייחודיים. זה החוק שהשגנו. להוציא שני דברים, שמייד אדבר עליהם, ולא כפי שהאנשים תיארו אותם פה. השגנו שבפעם הראשונה יש בכנסת חוק בדומה לחוק וייס-פורד, שרציתי לתמוך בו אילו לא שתי העמותות האלה, שמייד אדבר עליהן, לראות אם הן הורסות את המערכת או לא; אם הן הורסות את המכלול של חוק נגד ייחודיים. אנחנו השגנו שיש היום בחוק ההסדרים חוק שמבטל ייחודיים. רבותי, אל תזלזלו בזה. עוד מעט אסביר לחבר הכנסת דוד צוקרן מדוע הוא טועה כשהוא מדבר על נגע, על מין מכלול שיכול לכלול בתוכו הכל. אני אסביר לו שבחוק זה לא-נכון, עמדנו על כך.

ובכן, יש לפנינו חוק — אני לא רוצה להגיד שהמפר"ל מרוויחה. למה לי להגיד פה מי מרוויח. אם אמרת, למשל, שהמפסיד הגדול הוא עם ישראל — המרוויח הגדול הוא עם ישראל. פסקו אחת ולתמיד הביטוינות של יום התקציב. גם ההסדר זה שמקבלים לפי מספר חברי מפלגה ושמחלקים למי שמקורב — גבאות וחלוקה. הדברים האלה נפסקו.

קריאה:

איך?

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
לפי החוק.

חגי מירום (העבודה):

הם עוברים לספר התקציב.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

לא, גם הם היו בספר התקציב — 400 מוסדות היו רשומים לפני שנתיים בספר התקציב. הם לא עוברים לספר תקציב.

חיים רמון (העבודה):

למה חתמתם על ההסכם?

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

אני מתחייב לך — אם לא תמציא שאלות שלא עולות

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
לא, יש לכם ממלכת־ידת.

מיכאל בר־זהר (העבודה):

— — —

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
את זה תשאל את שר הדתות. אני לא עוסק בזה. למשרד החינוך אין קונסרטיבים ורפורמים.

חבר הכנסת צוקר, 70 המיליון — לפי קריטריונים שוויוניים, אמיתיים, ענייניים. עוזב את ההסכם. נראה מה יהיה.

אנחנו הבנו בנוסח הכתוב, שהכוונה היא לזה. אם אתה אומר שזה לא עונה עד הסוף בפועל — צריך לפעול שהוא יהיה כך. רבותי, תנו לזה לנסות.

הזרם של החינוך העצמאי היה קיים במשך 43 שנים. יש לו קריטריונים, יש לו נהגים, הוא מקבל היום כמו כל ילדי ישראל. הוא פתח — אתם יודעים זאת — שברגע שיגידו ייחודיים, יום אחד יגידו: אתה לא קיים. הוא אמר: כשאתה אומר ייחודיים אתה אולי גם מוציא אותי. ואני קיים 43 שנים.

מיכאל בר־זהר (העבודה):

43 שנים הוא קיבל ייחודיים?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
חבר הכנסת בר־זהר, גם היום הוא לא מקבל ייחודיים. חבר הכנסת אורון, לא הוא, זה השני. תן לי להסביר. אתה רוצה שאני אסביר בסילוף? אני אסביר לך באמת. אתה מערכב ממה שנעשה כאן וממה שבמפלגת העבודה? אל תערכב. כל דבר לעצמו.

אני אומר ש־70 המיליון יחולקו לפי קריטריונים, וזה דבר אדיר, במקום מה שהיה מחולק למפלגות. זה השוני.

הדבר השני לגבי החינוך. החינוך הזה, אסור לו לקבל משום מקור ממשלתי וציבורי אחר — זה כתוב בחוק — אסור לו לקבל תוספת ממשרד הפנים, אסור לו לקבל ממשרד הדתות אם הוא מקבל ממשרד החינוך והתרבות. אסור לו לקבל ממקום אחר. זה חלק מהעניין. אסור לו לקבל שלא למטרות חינוך. לכן אסור לו להיות צינור למישהו. האנשים פה, כדי שלא לצאת דרך חוק וייס־פורז, מהאפשרות בכלל שהם יהיו רשומים, במה שהיו רשומים 43 שנה, הסכימו לקבל על עצמם שלא לקבל משום מקום אחר. אסור להם להיות צינור. הכול ייבחנו, דאגנו שזה יהיה כתוב בחוק. אפשר לגחך. לכן אני אומר — — —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

— — —

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
זו לא עמותה. כלל. זו עמותה כמו "אורט" שלא מבקשת להיות רשומה. זו עמותה כמו "עמל" שלא רוצה להיות רשומה וכדומה.

הדבר האחרון. אני אומר פה לחברים: גם החינוך השני, התורני, הוא חינוך שהתפלג משם; זה מה שקרה לו בעצם, או שהמפלגות התפלגו. הוא התפלג משם ואמר, לא כזרם — אני אומר פה: לא כזרם — הוא אמר: תן לי פריילד אותו דבר כמו לכל ילדי ישראל. עד היום הוא קיבל, לפי דעתי, כמו ייחודיים ויותר ממה שמגיע לכל ילד בישראל.

דיכרת בשם הממשלה. אבל אני בתוך מסגרת, והשר עומד כאן כחבר כנסת. כדי שלא לעשות איפה ואיפה, היות שנחתי לקודמך גם כן דקתיים, אני אתן לך.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

טוב, אני לא אסביר לכם עד הסוף; אני אסביר בנפרד לכל חברי הכנסת שיהיו מוכנים לשמוע אותי. אני מזמין אתכם לכל חדר כאן ואסביר בהרחבה. אבל תנו לי לסיים את שלוש הדקות.

דוד צוקר (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

רק תסביר למה שיקולים ענייניים ולא קריטריונים אחידים, שוויוניים — — —

יצחק לוי (המפלגה הדתית הלאומית):

כך כתוב בחוק.

חיים רמון (העבודה):

למה צריך קריאה שלישית?

היו"ר ש' דיין:

תנו לו לדבר נטו — הזמן שלו. אתם מפריעים לו. חבר הכנסת חיים רמון, אתה זוכר שהפריעו לך לפני כמה דקות. לפנינו עוד דיון ארוך מאוד. חבר הכנסת יצחק לוי, תנו לשר לדבר, יש לו עוד שתי דקות נטו. תנו לו להסביר את מה שהוא יספיק להסביר.

חגי מירום (העבודה):

הרי אני בעד בתי־ספר לחינוך לעבודה. אני הצעתי לכם את זה.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):
תקימו.

חגי מירום (העבודה):

האם אתה מוכן שיקום זרם — — —

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

גם לא קם זרם כזה.

חגי מירום (העבודה):

לחדש את זרם העובדים.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

אם אתם הייתם אומרים ליושב־ראש שאתם מורדים בו, ואני יכול לדבר עוד רבע שעה, שאלו מה שאתם רוצים. אתם לא מורדים בו, אתם מורדים רק בי. תן לי לדבר עוד שתי דקות.

היו"ר ש' דיין:

בבקשה, נא לא להפריע.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

אני אומר בקיצור, היות שאני לא יכול להרחיב, ש־70 המיליון האלה ייבחנו אם הם יהיו פתוחים, עקרוניים, שוויוניים לפי החוק בפני כולם. אם יתברר שפירושו של דבר שצוות מקצועי של משרד עשה מלאכתו רמייה, שלא לפי החוק ולא לפי העקרונות האמיתיים והשוויוניים, נבוא לקריאה שנייה ושלישית, או אני אתנגד לזה יחד אתכם. אז אני אוכל לבוא כביקורת.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אם אני אעשה קורס ליהדות — — —

היו"ר ש' דיין:

יש לכם ממלכת־

אולי תודיע לחברי הכנסת כמה ממחטות הם צריכים להביא לכנסת. רבותי, יש גבול.

חבר הכנסת יאיר לוי, בבקשה; אחריו — חבר הכנסת משה זאב פלדמן.

חיים רמון (העבודה):

חבר הכנסת יאיר לוי, אתה מסכים עם שר החינוך?

אברהם רביץ (דגל התורה):

תבכה קצת מעל הבמה והכול יהיה בסדר.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אני רוצה לומר לך שאנחנו שמחים. תיכף תשמע.

אדוני היושב־ראש, חברי הבית, בכאב לב אני אומר — בהיעדרו של שר האוצר מן המליאה — אדוני שר האוצר, התפללת, חיבת, התגלגלת במיטה שלך לילות שלמים כדי לראות יום זה שבו אתה מביא את התקציב שלך בקריאה ראשונה. לצערי הרב, עיסוקך הרבים גרמו לך, שאתה לא תחזה במחזה הזה פה. יש צדק בכך שאינך יושב פה. אולי סגן יואיל לשבת ולשמוע חלק מהדברים שאומר לו.

חבר הכנסת חיים רמון, אני רוצה להודיע לך ולחבריך, היום לא תנועט ש"ס ניצחה, אלא עם ישראל ניצח.

מיכאל בריזהר (העבודה):

מדינת ישראל.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

מדינת ישראל ניצחה בכך שאמרה די, די לקיפוח של היהדות החרדית. בכך אני חושב שכולנו צריכים להרים — לחיים; לחיים.

אדוני היושב־ראש, אני רוצה לברך על כך שאנחנו נצביע בתום היום הזה על ביטול הייחודיים. זאת שמחה לכולם, כי הייחודיים לא גרמו נחת ולא נתנו מנוחה לאיש מאתנו. צריך לבטל אותם כעפרא דארעא. אלא מה, עם כל שמחה יש קצת עצבות.

עמיר פרץ (העבודה):

אני לא מאמין.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

העצבות, לשמחתי הרבה, היא לא בכיתי ולא בכיתם של עמיתי מהיהדות החרדית והדתית, אלא היא בכיתם של האנשים שיושבים משמאל ומימין.

אדוני סגן שר האוצר, אני מבקש ממך שליחות אמיתית. השליחות היא: יש בתקציב המדינה שהוגש לנו, ולצערי הרב מפאת קוצר הזמן ומפאת העיסוקים הרבים שיש לנו הנחנו אותו בקרנות הבית הזה, אם נעייין בו היטב נראה שכתוכו יש הרבה מאוד תקציב ייחודי.

אני מזהיר ואומר, ואני קורא לחברי, לפחות לאלה ששומעים לקריאתי. חברי החרדים, אדוני יושב־ראש ועדת הכספים, לך נבחרת. אם תעז לתת לשקל ייחודי אחד בכל תקציב המדינה לעבור, בכך לא מילאת את תפקידך. הרבנים ששלחו אותך לכנסת זיעקו ואני אהיה להם לשופר.

אדוני סגן שר האוצר, תקציב המדינה רווי בכספים ייחודיים. אלא מה? היות שאנחנו היינו החלוץ שוותר על תקציב ייחודי, אני פונה אליך, עוד לפני שהתקציב הזה יעבור לוועדת הכספים, עוד לפני שגיגע לכאן לקריאה שנייה ושלישית: תעקרו מתוך התקציב את כל הכספים הייחודיים.

מיכאל בריזהר (העבודה):

עכשיו הוא יקבל פחות.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

כן, אבל מסודר. לא דרך הייחודיים.

חגי מירום (העבודה):

איפה כתוב בחוק שאסור לו לקבל מאיזה משרד אחר?

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

כתוב: "תקצוב התאגידים האמורים בסעיף (ט) 2 ו-3" — מדובר פה בשני החרדים, ולא על התאגיד על-פי חוק, ששם לא אמרנו זאת — "יעשה באמות מידה שוות לשני התאגידים במשרד החינוך והתרבות" — — —

חגי מירום (העבודה):

מה מונע כעוד לקבל ממשרד אחר?

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

למה לכתוב "במשרד החינוך והתרבות" — מפני שהוא אומר כי שם הוא יכול. רק למשרד החינוך והתרבות "למטרות חינוך בלבד" — ולא לארוחות צהריים וערב — "ועל-פי קריטריונים ענייניים אחידים ושוויוניים כמו לכלל ילדי ישראל"; אסור לו לקבל שלא על-פי קריטריונים ענייניים אחידים ושוויוניים כמו כולם, רק דרך משרד החינוך והתרבות.

חגי מירום (העבודה):

את זה לא סגרתי.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

רבותי, אתם רוצים לסגור זאת בחוק? אני סוגר את זה יותר. אין בעיה. זאת הכוונה, והם יודעים ואנחנו יודעים. אם זה לא מנוסח מספיק, אפשר לנסח. זאת הכוונה.

מיכאל בריזהר (העבודה):

זאת לא הכוונה שלהם.

דוד ליבאי (העבודה):

צריך להוסיף זאת. צריך לסגור זאת.

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

זאת הכוונה. נסגור זאת בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. זאת הכוונה שלהם. הם יודעים זאת. ואם אתם רוצים — נסגור זאת. רבותי, בקיצור, אפשר להגיד על יום שהוא לילה ועל לילה שהוא יום.

אלי דיין (העבודה):

למה הם שמחים?

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

למה לי להגיד לך למה הם שמחים? אנחנו החלטנו ללכת ביחד כדי להעביר את העניין, אז מה זה "למה הם שמחים"?

היו"ר ש' דיין:

אתה רוצה שהם יבכו? יזילו דמעות? זה מה שאתה רוצה לראות. חבר הכנסת אלי דיין?

מיכאל בריזהר (העבודה):

הם שמחים והם מקבלים — — —

זבולון המר (המפלגה הדתית הלאומית):

אני אומר לך שחלק מאלה שנוגעים לעניין היו רוצים לקבל ייחודיים. זה לא כך.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה לכבוד השר. חבר הכנסת אלי דיין, איזו שאלה.

חיים רמון (העבודה):
אבל אין.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
ואהו, יש כליכך הרבה.

חגי מירום (העבודה):
כמו מה, למשל?

חיים רמון (העבודה):
אני מסכים שיש הרבה. אילו כספים ייחודיים יש בתוך הספר?

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אמרו לנו שאין.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
חברת הכנסת גוז'נסקי, מי שאמר לך שאין פשוט שיקר לך.

חגי מירום (העבודה):
אתה שיקרת.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

יבוא אתי ואראה לו איפה בדיוק. המפלגות שהקימו את המדינה הזאת דאגו לעצמן בצורה מסיבית כך שכל הכספים הייחודיים שלהם ייכנסו לתוך כספי התקציב. על כך יש בוודאי מה לומר.

אני מזוהר ואומר, אדוני סגן שר האוצר, והדברים ייכנסו לאוזנו של שר האוצר, כי אם הוא צריך פה רוב לאישור התקציב, אני בוודאי לא אהיה שותף לכך. אני לא אהיה שותף לכך, אם הכספים הייחודיים לא ייעקרו לגמרי מן התקציב.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
חבר הכנסת לוי, התנהלויות — זה גם ייחודיים?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני בעד התנהלויות — כן ירכו. ככל שנרבה בהתנהלויות כן ייטב לעם ישראל.

חגי מירום (העבודה):
הרב שך מסכים אתך גם-כן?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
סגן שר האוצר אומר שזו הודעה פרטית של חבר הכנסת יאיר לוי.

היו"ר ש' דיין:
הוא לא אמר כשם הרב שך.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
פרטית של יאיר לוי. זכותי להביע את עמדתי.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
יש לך עמדה ייחודית.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
חברי הבית, אם תבקשו, ואם אדוני סגן שר האוצר ילחש לאוזנו של שר האוצר ויאמר לו: יאיר אמר דברים מעין אלה מעל כמת הכנסת — אני אהיה לכם לאחיעזר ולאחיסמך. להראות לכם את טמונות הציון שבהם חבויים מיליוני מיליונים של שקלים שמופיעים ומכססים את החדרים מצד ימין ומצד שמאל. בואו נטרוף את הקלפים ונניח את הדברים על השולחן ונאמר: די לייחודיים כולם. די, די עם כל העוולות האלה.

חגי מירום (העבודה):

או מה עם ספר התקציב הנוכחי? תצביע בעדו או לא? אני רוצה לדעת, תתמוך או לא תתמוך?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני היושב-ראש, אילו יכולתי, ידידי חבר הכנסת יצחק לוי, הייתי מברך היום כשם ומלכות. למה? על כך דיבר חבר הכנסת דדי צוקר, שסוף-סוף, ברוך השם, ילדי ישראל ב"מעין לחינוך תורני" יחוננו על-פי מסורת ישראל-סבא, על-פי דרך אבותינו הקדושים, בגאון ובגאווה וכלי שיאמרו להם: אתם לא בסדר.

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת יאיר לוי, יש כאלה שיברכו: ברוך הטוב והמיטיב, ויש כאלה שיאמרו: ברוך דיין האמת.

חיים רמון (העבודה):
לא, למה?

היו"ר ש' דיין:
אני לא יודע.

חגי מירום (העבודה):

השאלה היא רק, למה זה לא היה טוב לפני שנתיים, שלוש שנים, ארבע שנים, לפני שנה? למה פתאום זה טוב עכשיו?

היו"ר ש' דיין:

כיושב-ראש אני לא יכול להשיב לך.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אדוני סגן שר האוצר, בהיעדרו של שר האוצר — — —

משה גפני (דגל התורה):

חבר הכנסת יאיר לוי, מתוך תקציב משרד החינוך, אגף החינוך הדתי — — — כל זה מופיע בספר התקציב.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אז למה אתה לא מבטל את זה?

היו"ר ש' דיין:

לא, לא. חבר הכנסת חיים אורון, תקרא לזה איך שאתה קורא לזה. זה רשום בספר התקציב. אם רשום בספר התקציב, זה לא ייחודי.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

חבר הכנסת רמון מהאופוזיציה ואני עם האופוזיציה העתידית בוועדת הכספים, לצורך הנושא הזה יחדיו נתמוך ונבטל אחד-אחד, וגם בכיתך שלך.

חגי מירום (העבודה):

מה תעשה הערב? הערב תצביע בעד התקציב או לא?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

הערב אני אצביע בעד התקציב בהנחה ברורה — — —

חיים רמון (העבודה):
השר אמר שאין ייחודיים.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

בהנחה ברורה שסגן שר האוצר יתבע משר האוצר לשבת מחר בבוקר ולעקר את כל הכספים הייחודיים מכספי התקציב.

חיים רמון (העבודה):
השר אמר שאין ייחודיים.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

לצערי, חברי הבית — — —

חיים רמון (העבודה):

אתה לא מסכים עם שר החינוך שאין כספים ייחודיים? אני רוצה להבין את זה. שר החינוך אמר שאין ייחודיים.

הי"ר ש' דיין:
אני מפלה אותך לטובה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לרעה. לא רוצה.

הי"ר ש' דיין:
אני מצטער. חבר הכנסת יאיר לוי, סיימת את דבריך.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני ממש מסיים.

הי"ר ש' דיין:
לא, אני מצטער. אני מודה לך מאוד. אבקש לסגור את המיקרופון. תודה רבה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מלת סיום, אדוני היושב ראש.

הי"ר ש' דיין:
לא אתן לך גם מלת סיום.

חיים רמון (העבודה):
חבר הכנסת לוי, תזעק בקול גדול.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אני תפילה ותקווה שדבריו של חבר הכנסת אריאל ויינשטיין במתקפתו חסרת הרסן על היהדות החרדית אינם מייצגים את דעת הליכוד. כי אם זה כך, רבותי חברי הכנסת החרדים, עלינו ללכוש שחורים אמיתיים.

הי"ר ש' דיין:
אני כבר לובש שחור.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
די עם המחנה הזה, אם הוא מתבטא כך.

הי"ר ש' דיין:
חבר הכנסת יאיר לוי, אבקש ממך לרדת מהדוכן.

חיים רמון (העבודה):
שק, לא שחורים. שק ואפר.

הי"ר ש' דיין:
רשות הדיבור לחבר הכנסת משה זאב פלדמן, ואחריו — לחבר הכנסת יעקב שמאי.

חיים רמון (העבודה):
חבר הכנסת פלדמן, אני יושב פה כדי לשמוע אותך מקרוב: לא כל כך כדי לשמוע אותך אלא כדי להבין אותך.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
אם זה יעזור, אשמח מאוד.

אדוני היושב ראש, כנסת נכבדה, בעצם נאמרו כל כך הרבה דברים.

קריאה:
לא שומעים.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
אתחיל שוב. אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, ייחודיים, איי, ייחודיים — איזו מלת קסם. שנים יכולתם לחגוג עם מלה אחת. מה תעשו עכשיו? מסכנים אתם.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
רחמנות.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לדעתי אין ייחודיים לחרדים. אני מוכן לחתום על כך.

חיים רמון (העבודה):
לחתום?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לא אחריש יש ייחודיים.

חיים רמון (העבודה):
גם ב־31 בדצמבר תחתום שאין ייחודיים?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
כן, בוודאי. תיכף אגע גם בנושא התרבות.

הי"ר ש' דיין:
אין לך זמן.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
מה אני אעשה? מפריעים לי. תסיף לי זמן.

חברי הבית, כפי שעסקנו בלהם בימים האחרונים וביטלנו את הייחודיים, כך עלינו לשאוף ולהתאחד כדי להמשיך ולהסיר את הקיפוח.

רבותי חברי הכנסת, החינוך החרדי בכללותו מקופח מאוד בגלל מה שהיה בעבר. אני מאמין שפנינו לעתיד, ועל כך אני שמח. אמרתי כוועדת הכספים, שבכית-ספר על שם הרב כהנמן, זכר צדיק לברכה, בבני-ברק יושבות כנות מתחת לברונטס ולומדות, וכך גם הילדים של ה"מעין לחינוך תורני" בקריית-שמונה וביתר חלקי הארץ. על כך אסור לנו לעבור לסדר-היום.

אדוני סגן שר האוצר, עליך, כשליח תנועה חשובה — וכך אתה נמצא במשרד הזה — לא להרפות משר האוצר עד אשר יראה לך תוכנית שלפיה יושם קץ לקיפוח בכל הנושא של המבנים וההסעות של ה"מעין לחינוך תורני", ונתחיל לצעוד לקראת דרך טובה יותר.

חיים רמון (העבודה):
למה בבתי-הספר של הזרם הממלכתי-דתי לא קיבלו ברונטס?

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
לבנות ישראל מהחוגים שלנו אין מה לעשות בזרם הממלכתי-דתי.

דברי הקצרים נגעו לנושא החינוך. דברי היוותר-קצרים ידברו על התרבות.

הי"ר ש' דיין:
אין לך זמן.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני היושב ראש, אני מסיים.

חיים רמון (העבודה):
ידעתי שלא תזנית את התרבות. תרבות היא דבר חשוב מאוד.

הי"ר ש' דיין:
אני לא אפשר לו. אני אסגור לו את המיקרופון כדי להראות לכם שדווקא לחבר סיעתי אסגור את המיקרופון, ולא לאחרים.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
אדוני לא יפלה אותי לרעה.

- אורה נמיר (העבודה):
נשחק קריקט.
- חיים ברילב (העבודה):
— — —
- אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):
— — —
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
רבותי, בואו ניגש לעניין באופן רציני קצת יותר, כי העניין בכל זאת רציני. היום אכן קורה משהו, רבותי. אף שאתם רוצים לפקפק, אתם רוצים ללגלג, העובדות מדברות בעד עצמן. באמת קורה משהו. סוף־סוף התקדמנו לקראת חיסול התופעה המבישה, אשר ביישה את הכנסת ואת הממשלה שנים רבות. ברצוני לומר לכם, רבותי, משהו: התהליך הזה של ביטול הייחודיים לא התחיל היום. חברי ועדת הכספים יודעים שהתחלנו בתהליך בשנה שעברה.
- חיים רמון (העבודה):
מה?
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
לפני שנתיים, כן, כן, חיים.
- חיים רמון (העבודה):
בשנה שעברה הגעתם לשיא השיאים של כל הדברים.
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
אני רוצה לבקש ממך: תקשיב רגע. רצית גם להבין, נכון? אז אנא, אם לא תקשיב, לא תוכל להבין.
- ובכן, לפני שנתיים, כשמישהו אחר היה יושב־ראש ועדת הכספים — — —
- קריאה:
מי?
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
— — — שיש לו שייכות ליושבים בצד ימיני, בשמאל הבית, אז פרצו את מסגרת התקציב בסכום הקרוב ל־100 מיליונים, בלילה הידוע. "ידיה בלילה הוא נרדה שנת המלך" — לא ישנו, אלא נאבקו, הוסיפו והוסיפו עוד ייחודיים, עוד עמומות, כיד הטובה עליהם.
- חיים רמון (העבודה):
מי הוסיף?
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
מי? אתם. אז לא הייתי בוועדת הכספים.
- חיים רמון (העבודה):
היית בתור מתלמד אז.
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
לא הייתי בכלל בוועדת הכספים.
- בשנה שעברה לא נחתי לפרוץ באגורה אחת את מסגרת התקציב, לא נחתי למאות עמומות את מה שהיה כלול בתוך מסגרת התקציב, וועדת הכספים חילקה את זה לעמומות מרכזיות מצומצמות, שאפשר לפקח עליהן, שאפשר לבקר אותן.
- חיים רמון (העבודה):
המפד"ל זכתה ביום האחרון כ־10 מיליון. הוסיפו 10 מיליון. אילו סיפורים אתה מספר?
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
היו שני יוצאים מן הכלל.
- חיים רמון (העבודה):
אה, כבר יש יוצאים מן הכלל.
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
רגע, תקשיב. מי הם אלה שכן פרצו את מסגרת התקציב? תקשיב טוב, חיים.
- חיים רמון (העבודה):
אנחנו, אנחנו.
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
זו היתה אכן התוספת בגין המשבר הקואליציוני עם המפד"ל, שלא נתנה להעביר תקציב, ו־10 מיליונים של המערך והליכוד.
- חיים רמון (העבודה):
לא היה ולא נברא.
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
הם היו היחידים — ואני אחראי למה שאני אומר עכשיו — שפרצו את מסגרת התקציב.
- חיים רמון (העבודה):
בשנה שעברה הגעתם לשיא השיאים בייחודיים — 320 מיליון. בשנה שעברה היה שיא השיאים.
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
חיים רמון, אם לא תשתוק אני אביא אותך לסכתא.
- חיים רמון (העבודה):
מה?
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
אם לא תשתוק, אני אביא אותך לסכתא.
- עדנה סולודר (העבודה):
איזו אמירה פמיליארית.
- מיכאל בר־זהר (העבודה):
אתה מספר סיפורי סכתא.
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
תקשיב ותבין. תקשיב קצת כסכלנות ותבין מה אני אומר. המלה "ייחודיים" היא מלה מטעה. העם, כשהוא מגנה ייחודיים, הוא מתכוון לתופעה של חלוקה על־פי קביעה פוליטית פרי־גולגולת של חברי כנסת. לזה הוא מתכוון.
- מיכאל בר־זהר (העבודה):
לא, הוא מתכוון לכסף.
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
תקשיב רגע.
- מיכאל בר־זהר (העבודה):
הוא מתכוון לתקציב המדינה, הוא מתכוון למזומנים, הוא מתכוון לכסף.
- משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):
הוא לא מתכוון לתענוע משפטי בגין ניסוח מסוים של חוק, אשר יאסור גס־כף תקצוב על־פי קריטריונים שוויוניים, שקיימים עשרות בשנים, של זרם חינוך, של החינוך העצמאי. לא לזה הוא מתכוון.
- מיכאל בר־זהר (העבודה):
מה הסוציאליזם הזה שפתאום תופס אותך?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

לכן, אף שעל-פי ההגדרה של החוק, זה הסטטוס הפורמלי של עמותה — כגון שזה מוכר ולא-רשמי ולכן זה נקרא "יחודי" — לא לזה התכוון העם. בזה אין שום גנאי, אני מתנאה בזה.

ובכן, רבותי, שימו לב, אני רוצה לומר: הגענו לכך שסוף-סוף שני הדברים אכן מתבצעים עכשיו, מתממשים. החלק הזה שבאמת היום מגונה, מתחסל; והחלק הזה שהיה צודק, הוגן, נכון ונכון מקבל עכשיו את העיגון החוקי. אם כן, הגענו עכשיו ליום גדול, חשוב, לטיהור האווירה במערכת הממשלתית במדינת ישראל.

מיכאל בריזר (העבודה):

תגיד לנו כמה זה יעלה. כל השאר לא-חשוב, העיקר כמה זה יעלה.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

חיים, תשוב, עוד לא גמרתי.

חיים רמון (העבודה):

הבנתי.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

לא, עוד לא הבנתי. תקשיב.

עכשיו אני רוצה לומר, חבר הכנסת חיים רמון: אני מוכרח לומר שכשאתה דיברת כאן אני ממש התרגשתי.

חיים רמון (העבודה):

עכשיו אני מתרגש.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

איוז אהבת ישראל. אני מוכן להמליץ — —

חיים רמון (העבודה):

על פרס אהבת ישראל.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

— — שאתה תקבל פרס-ישראל עבור אהבת ישראל.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אבל פרס-ישראל מקבלים במשרד החינוך, לא בוועדת הכספים.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

איוז אהבת ישראל.

מיכאל בריזר (העבודה):

כמה זה יעלה לנו? אני מחכה למתכון של הייחודיים. כמה זה יעלה לנו?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

ובכן, אני התרגשתי כל כך. בפחוס רב כל-כך העלית כאן את מצוקת השכבות החלשות, את מצוקת העולים ואת מצוקת שאר המגזרים במצוקה, התרגשתי. אבל תגיד לי, בבקשה, למה אתה נזכר בשכבות החלשות האלה רק כאשר שמדברים סוף-סוף על הסרת קיפוח ועל שוויון של מערכת החינוך לילדי ישראל החרדים?

חיים רמון (העבודה):

אני לא דיברתי על שוויון.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

איפה היית 40 שנה, כשאתם הייתם עשרות שנים בשלטון, וקיפחתם את החינוך החרדי?

חגי מירום (העבודה):

כל הילד הזה הוא בן 40 שנה, מה אתה שואל אותו איפה הוא היה?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

איפה הייתם? איפה חוש הצדק שלכם?

אורה נמיר (העבודה):

איפה אתה היית לפני אלפיים שנה? אלפיים שנה.

חיים רמון (העבודה):

אני יכול לענות, חבר הכנסת פלדמן?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

נס שלנו שאתם לא הייתם בשלטון אלפיים שנה. זה מה שחסר לנו. די לעשרות שנים שהייתם. במשך עשרות שנים היה קיפוח של החינוך התורני. ילדי ישראל החרדים אינם ילדי ישראל? הם לא זקוקים לחינוך? עשרות כשנים קיפחתם, ועכשיו, כשמקורבים סוף-סוף לשוויון, להכרה שגם הם ילדי ישראל, גם הם ראויים לקבל חינוך מלא פורמלי, פתאום עכשיו אתה נזכר שיש שכבות מצוקה, יש שכבות חלשות? איזה מין צביעות זאת.

חיים רמון (העבודה):

הם שווים הרבה יותר. עכשיו נזכרתי, הם שווים היום הרבה יותר. הם מקבלים כפול. הכנסתם בנות לטור של בחורי ישיבה. עשיתם נס: בנות הגיעו אצלכם להיות בחורי ישיבה. בספר התקציב נהפכו בנות לבחורי ישיבה. איזה נס עשיתם. אלפיים שנה היו רק בחורי ישיבה, ועכשיו יש בחורות ישיבה. אפילו אצל הרפורמים אין בחורות ישיבה.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

תפסיק עם הפנסונת הכפולה הזאת. קצת יושר ציבורי.

אורה נמיר (העבודה):

אולי סוף-סוף יהיה שוויון לנשים.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

מישהו שאל כאן, למה הם שמחים. מישהו מכס שאל את שר החינוך, למה הם, השחורים, למה הם שמחים.

חיים רמון (העבודה):

אם אתה שמח, זה לא — — —

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

אני רוצה לומר לכם: אני שמח מפני שהגיע הזמן להסיר את הכתם הזה מעם ישראל.

אבל אני רוצה לספר לך חדשות מהיום, חבר הכנסת חיים רמון: לא כולם בבית הזה שמחים. היום הגיעו אלי חברי כנסת מן המערך ובכו לי: אוי ויי, מה יהיה? לא נקבל עוד כספים ייחודיים.

מיכאל בריזר (העבודה):

אוי, אוי, אוי, מה הם עושים לך, חברי הכנסת מהמערך?

חיים רמון (העבודה):

אתה הכותל המערבי שלהם?

יעקב צור (העבודה):

מה, אתה תקפח אותנו?

מיכאל בריזר (העבודה):

איך באים חברי כנסת ואומרים: אוי, אוי, מה יהיה?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

זו עובדה, זו מציאות, מה אני יכול לעשות?

אני מוריד את כובעי, או את הכיפה שעל ראשי בפני אנשי ש"ס, כי מה הם השיגו? האם הבעיה היא, אם הם קיבלו 5 מיליוני שקל יותר או 5 מיליוני שקל פחות? הם קיבלו עכשיו, באמצעות הכנסת, זרם חדש במערכת החינוך.

אני רוצה לראות את שר החינוך; אני אפגש אתו בעוד שנתיים, ואני מודיע לו כבר עכשיו, אם כי הוא איננו באולם: בעוד שנתיים מחצית מחלמדיך בחינוך הממלכתי-יהי בחינוך של התנועה החרדית של הספרדים, של ש"ס.

מיכאל בריזר (העבודה):
זו אמת, נכון מאוד.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
כן יהי.

אהרן אבוחצירא (הליכוד):
זה יהיה רשמי, זה יהיה עלי-פי חוק, למי מוכר שר החינוך את הסיפורים? לא זו היתה הכוונה בהתחלה, אבל הנה התוצאה. בן-גוריון ומדינת ישראל נלחמו כאן, נפלו ממשלות שחיסלו את זרם העובדים — — —

יעקב צור (העבודה):

רק את זרם העובדים.

אהרן אבוחצירא (הליכוד):
הגיעו לפשרה על שני סוגי חינוך. נתנו לחינוך החרדי מערכת, ועכשיו קיבלנו מערכת חדשה. לכן, אם משהו בא הנה ואומר: ניצחתי — לנו הוא לא יכול למכור אשליה. הם ניצחו, החינוך שלהם ניצח.

לי, כדתי-לאומי, יהיה חבל אם הם ייתנו לילדים חינוך כזה שהם לא יגיעו לשרת בצה"ל. אני מקווה שאת זה הם לא יעשו. אבל מבחינת חינוך, הם ניצחו והם ניצחו גם בעוד שנתיים.

מבחינת כספים, קודם היה להם סכום של 16 מיליון, עכשיו יש קריטריונים, קודם הם שילמו משכורת של 500 שקל, אבל עכשיו יהיו קריטריונים על-פי גולגולת, משכורת של מורה מוסמך תשולם כפי שצריך. יהיו מבנים, יהיה פיתוח, הם יאמרו: אני לא אשב באוהל; אתה תבנה לי, כי זה החוק.

אלי דיין (העבודה):

גם השתתפות הרשויות, גם הסעות.

אהרן אבוחצירא (הליכוד):
נכון, את כל זה הם יקבלו. הם יוכלו, הם יושלשו והם יתרכעו. מה הוא מוכר לנו? כישלון טוטלי של חברי לשעבר, שאיש מהם לא נמצא פה כדי לשמוע את האמת.

מיכאל בריזר (העבודה):

בשביל זה הם לא נמצאים פה.

היו"ר ש' דיין:

אבל, חבר הכנסת אבוחצירא, הם נתמכו עליידי הרבה מפלגות בחודש האחרון.

מיכאל בריזר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, בתור מה אתה אומר זאת? אתה מעמיד דברים על דיוקם?

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

זה היה יזכור אידיאולוגי במשך 40 שנה, ועכשיו אני לכן עוד דבר: חוסר הראייה של המפד"ל, של האנשים האלה שהגיעו לידי הסכם פנימי, חוסר ראייה ממלכתי, לאומי; מי שהתיר הקמת גוף חדש של מערכת חינוך כזאת — — —

אומנם, מבחינה פורמלית, חוקית, לא יישארו ייחודיים, אל דאגה, החוק יטאטא אותם מספר התקציב, בוודאי. אבל יישארו ייחודיים חוקיים, כי החוק הזה, שיטאטא אולי דברים צודקים מהספר, ישאיר דברים לא-צודקים, מפני שזה חוק מתעתע.

חיים רמון (העבודה):

מה זה?

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

זה חוק מתעתע. אני מדבר על החוק המדבר על ייחודיים. ככל הגלגולים שלו נשאר נוסח של מוסדות, אם ממשלתיים ואם אחרים, למשל "כדורי" יישאר, איפה הקריטריונים? איפה השוויון? ואם יש קריטריונים, למה צריך הקצאה מיוחדת בספר התקציב? בשביל מה צריך את זה? אבל זה יישאר, זה יהיה חוקי.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אתם בממשלה, לא אנחנו. תוציאו את זה.

משה זאב פלדמן (אגודת ישראל):

את ההגיונות שלך כבר ראיתי בדיון על התקציב בשנה שעברה.

אני אומר מה שאמרת קודם, שהחוק הזה, אשר בא לאסור את החלוקה בדרך שרירותית, ועליידי כוח פוליטי, בדרך פסולה, בשיטה פסולה — אני שמח שעומדים עכשיו לחסל זאת, אבל, אני רוצה להוסיף, שהכסף הזה לא הלך למטרות פסולות, חלק ממנו, שאני עצמי מכיר, הלך כדי לחקצב ארגונים ומפעלים מפוארים, הראויים וזכאים לקבל את מלוא התמיכה, והם לא פסולים, חס ושלום.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לסיים כאן ולבקש מהבית כולו יתר רצינות, יתר יושר והגיונות ופחות שנאת ישראל.

היו"ר ש' דיין:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אהרן אבוחצירא, אחריו — לחבר הכנסת אלי בן-מנחם, ואחריו — לחברת הכנסת חמר גוזניסקי.

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני עולה כאן לדוכן אף שהוויכוח הזה אינו הוויכוח שלי. אני עולה לדוכן מפני שאני חייב לומר לשר החינוך, שעלה כאן בתור נציג המפד"ל וניסה להתפתל ולהסביר לנו את ההישג האדיר של מפלגתו בחיקון שהביאו לנו כאן, אני רוצה לומר לו ולחבריו, כי שם צמחתי, כי שם גדלתי, גם פוליטית וגם חינוכית, אני רוצה לומר לו, שאפשר אולי לרמות את העולם אבל אל תנסה לרמות את עצמך.

לא חשוב הכסף, מה רצתה המפד"ל במאבק הזה? לחסל את הייחודיים? הוא רצה שמערכת החינוך שש"ס הקימה במדינת ישראל תיעלם, כדי שהיא לא תהיה קיימת כספית. המערכת הזאת נגסה, לקחה את התלמידים שלה מהחינוך הממלכתי-יהי כשכונות, בעיירות הפיתוח, כולה בנויה על בני עדות המזרח, זו היתה המטרה.

והמטרה השנייה — הוא לא בא והציע למחוק את הסעיפים ואת כמות הכסף בסעיף הייחודיים במשרד החינוך או במשרד הדתות, הוא אמר: חלוקה לפי קריטריונים. זאת כדי שהוא ומפלגתו יחזיקו את הברז.

מה קיבלנו? לבי לאנשי המפד"ל ולחינוך הממלכתי-יהי ולציונות הדתית הלאומית שאני גם תוצר שלה. לבי עליה.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
יתיר עוד.

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

— — — להיתיר עוד. מחר אני אהיה פה עם ארבעה מנדטים ואחם תהיו תלויים בי, או כל גורם אחר הנמצא פה, אתם תשלמו לו על-ידי הקמת מערכת חינוך משלו, בלי פיקוח, בלי תוכנית לימודים. הוא יכתוב, אתה תיתן את הכסף על-פי קריטריונים. כל גוף פוליטי שיהיה כאן יקבל זאת.

מה עשיתם? הקמתם פה שני גופים, אבל מחר, אם יש למישהו כוח פוליטי — יהיו עוד שני גופים. היום יש ממלכתו וממלכת-ידי, ועכשיו כבר יש גם ממלכת-ידי ספרדי-חרידי, ומחרתיים יהיה ממלכת-ידי יבוצי, ואחרי מחרתיים יהיה זרם העובדים, ולאחר מכן יהיה זרם ערבי נפרד, מוסלמי כזה או מוסלמי אחר וכל גוף אחר. זה מה שיהיה ואת זה המפד"ל נותנת לי היום.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אז אתה מצביע נגד?

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

קודם כול אני אומר את האמת בפני אלה שניסו לספר לנו סיפור: את האמת הזאת אני רוצה שנדע. אם אנשים הם חסרי ראייה, צריך לומר להם את האמת, וזאת האמת. גם את, מחר, אם יהיו תלויים כך בשלטון, את יכולה לקבל זרם חינוך משלך. זהו: זה הסעיף הזה — — —

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):
אוי ואבוי — — —

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

מה היה ההסבר על 70 המיליון, תרבות כזאת ואחרת? — באמת, זה נשאר בתקציב.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
לא, אתה טועה — — —

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

זה יהיה בתקציב, בסדר. יחלקו את זה על-פי קריטריונים, מצוין. יהיו קריטריונים — נחלק זאת. אתם יודעים? — חבר הכנסת פלדמן צודק. מה הוא אמר? בעצם מה עשה כל החוק הזה? — לקחו 70 מיליון, חזרתי סיכמו איך הם מחלקים אותם, הם קבעו מערכת חינוך חדשה, אז היו 5 מיליונים עלובים לבית-כרל, ולבית-ז'בוטינסקי, ואת זה לא תראו. זה ההישג העצום. את בית-כרל תסגרו — — —

חיים רמון (העבודה):

רק בגלל זה אנחנו תומכים — — —

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

הם יסגרו את מוזיאון-האצ"ל, ואתם תסגרו אותו, אבל לא הכסף — — —

מיכאל בר-זוהר (העבודה):

מצודת-זאב — — —

יעקב צור (העבודה):

נמכור את זה לזרם החדש.

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

נושא התרבות איננו מעניין אותי; הוא באמת לא מעניין אותי מכיוון שאני אומר לכם שעם כל הכבוד למשרד החינוך והתרבות, שנותן תרבות, הוא נתן תרבות מסוימת. אני רוצה להחזיר את השורשים שלי, של יוצאי מרוקו, מאין? אני יכול

לקבל מהשר המר אגורה? אגורה אחת אינני יכול לקבל. ממי אני יכול לקבל? — מגוף ייחודי, והוא יעשה זאת. אם מחר אני ארצה לפתח את התרבות או לדחוף את התרבות של יוצאי תימן או של יוצאי רומניה, זאת הדרך היחידה. חביבי, זה מחיר מסוים, הוא אפסי, כי משרד החינוך והתרבות לא ייתן לי זאת, הוא לא נתן לי זאת 40 שנה, הוא לא ייתן לי זאת גם לא בעוד שנה וגם לא בעוד שנתיים: יש לו לכך אלק סיבות. הוא לא יכול לתת לי להקים "הבימה" חדשה בשפה אחרת; הוא לא יכול.

אתם חושבים שפתרתם את הבעיה? אני אראה לכם איך אתם תסתכבו. אנחנו נגיע לוועדת הכספים, נגיע לקריאה ראשונה ולקריאה שנייה, ואם אתם חושבים שנשאר למישהו מכס סעיף ייחודי אחד, מה אתם חושבים לעצמכם? חבר הכנסת פלדמן זרק את "כדורי" סתם כך, ואת האחרים? — אלה ייחודיים. על-פי החוק הזה אלה הם ייחודיים — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

התרבות? — אני אומר לכם שהתרבות לא עניינה אותי. החלטתי לעלות על הדוכן לא בגלל נושא התרבות. יחלקו 200 מיליון. מדינת ישראל יכולה לחלק כסף לתרבות; היא צריכה לחלק כסף עבור תרבות בדרך לא-מקובלת, אבל זה נהוג בכל העולם.

נזעקתי לכאן מכיוון שכאשר אני רואה את חברי לשעבר במפד"ל הופכים את מערכת החינוך הזאת והורסים את הממלכת-ידי, ובעוד שנתיים נראה מה יקרה פה — — —

משה שחל (העבודה):
מה יקרה?

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

היות שאתה נמצא כאן אני אחזור על הדברים ואני אומר לך מה יקרה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

אם ירדת היום ל-22% כמערכת החינוך הכללית — — —

שר החינוך והתרבות ז' המר:

כמה הם? 0.5%.

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

0.5% — — —

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

שר החינוך והתרבות מר המר, ישבתי והקשבתי לך כהנאה ועקבתי אחרי כל מלה — — —

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אהרן אבוחצירא (הליכוד):

אני מרשה לך: היושב-ראש ירשה.

יהושע מצא (הליכוד):

— — — חבר הכנסת אבוחצירא טוען שקם — — —

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת מצא.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):
קם זרם חדש.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

240,000 ילדים לומדים בחינוך הממלכתי-דתי, בהם כ-180,000 ילדים מעדות המזרח: 70% בחינוך העצמאי לומדים כ-40,000 ילדים, מתוכם כמחצית, 20,000 הם בני עדות המזרח.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
יותר.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אני מציין מספרים שאני מכיר כשר החינוך והתרבות. החינוך התורני הזה שהולך להרוג את ה-22% הוא על-פי המספרים שלנו לשנת התשנ"א, 1,857 ילדים בבתי-ספר

אלי דיין (העבודה):
זאת רק ההתחלה.

שר החינוך והתרבות ז' המר:

היו"ר ש' דיין:
חברי הכנסת, אינני מכין אתכם.

קריאות:

שר החינוך והתרבות ז' המר:

— — — זאת רשת כמו "אורט", זאת רשת כמו "עמל", והם יקבלו — — —

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אז למה הם מופיעים ככה ברשימה?

היו"ר ש' דיין:
רבותי, ביקשתי שלא להפריע.

קריאות:

היו"ר ש' דיין:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני מבקש ממך, חבר הכנסת אבוהצירא, לסיים.

אהרן אבוהצירא (הליכוד):

אוקיי. אני מודה לשר החינוך והתרבות — — — המר, האם אתה מוכן עכשיו לשמוע אותי? לא היית פה. אני מודה לך שהבהרת לפני הכול, ועכשיו אני אומר לך את מה שאמרתי, בלי כל חשבון פוליטי. אילו הייתי שייך לש"ס, תאמין לי שהייתי מוביל אותם בכיוון הזה. אם הייתי חולם איך להשיג זאת, כי אז הייתי מוביל אותם לזה. אם הייתי מפרל"ל לעולם לא הייתי נותן מסמך כזה — — —

שר החינוך והתרבות ז' המר:
היית מעדיף — — —

אהרן אבוהצירא (הליכוד):

אני מבקש ממך שלא להפריע לי. אני רוצה לומר לך, שלא חשוב שיש להם היום 1,000 ילד. נתת להם הכרה. תסלח לי, אני אפגש אותך באשדוד, בשכונת התקווה, בדימונה, בירושם, ובכל עיר פיתוח, ואתה הרי מחזיק 70% של התלמידים מעדות המזרח בחינוך הממלכתי-דתי. הם לא ייקחו יותר מ-100 תלמידים מהחינוך העצמאי, ואתה יודע מדוע? כי החינוך

העצמאי מרוכז ברובו הגדול, 80%, בשתי ערים: בירושלים ובבני-ברק, ושם הבני-ברקי הספרדי יישאר. להיפך, הוא ילך לבג"ץ כדי לחייב אותם לקלוט אותו. גם ש"ס לא תלך לשם. לאן היא תלך? — לכל עיירות הפיתוח, והיא תצליח לקחת זרם חדש של בני עדות המזרח ממך, ורק ממך. אתה הקמת זרם חדש היום, ממלכתי-חודי-ספרדי, ואני מדגיש — עלי-די הסכמה זאת שלך. אני אצביע בעד החוק הזה, כי כך אתה רוצה, כי אני שותף לקואליציה שלך — — —

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

יהושע מצא (הליכוד):

אהרן אבוהצירא (הליכוד):

אני אצביע בשבילך כי אתה רצית את החוק, ואני לא רוצה שאתה תפסיד, לכן אני אתן לך את הקול שלי. אבל אני אומר בפני הכול כדי שנזכור: וניפגש בעוד שנתיים. זאת הכוונה שלי.

כל עניין התרבות לא מעניין אותי: אותי מעניין שאתה הפכת זאת לתקדים, ואמרתי כבר קודם שמחר תהיה כאן מפלגה חדשה, ואנחנו נלך לבחירות בעוד שנה. עוד מפלגה תקום: זרם עובדים, קבוצה של א. היא תרצה? — זרם עובדים. היא תרצה זרם משלה. האם תמנע זאת ממנה? על מה נלחם כאן כל הדור שהקים את המדינה? על מה הוא נלחם? כאן נפלו ממשלות. המפלגה שלך, שאני הייתי אז אתה, ואנחנו שנינו לא היינו בכנסת, הפילה את הממשלה של המערך, של מפא"י, על נושא של חינוך — — —

שר החינוך והתרבות ז' המר:

אהרן אבוהצירא (הליכוד):

הרפורמה על כל המערכות האלה: על זה הייתה המלחמה. בן-גוריון כמעט איבד את עולמו רק משום שהוא רצה לסגור את זרם העובדים. עכשיו חזרנו לזה, אז אומרים לי שזה כמו "אורט". באמת, מי שלא היה, לא ראש עיר ולא שר יכול לקנות את הלוקס — — —

אלי דיין (העבודה):

אהרן אבוהצירא (הליכוד):

סליחה, מה זה "אורט"? מה זה "עמל"? מה הם הדיבורים האלה? איזו השוואה? אין שום השוואה בין הרברים האלה. "עמל" זאת רשת של הסתדרות, היא מקבלת תקצוב ממשד העבודה והרווחה וממשרד החינוך והתרבות על-פי כללים. פה יש מערכת ממלכתית חדשה, ואת זה צריך לומר — — —

אלי דיין (העבודה):
פוליטית.

אהרן אבוהצירא (הליכוד):

פוליטית: את זה צריך לומר. אתה רוצה? — אני אצביע בעד.

קריאות:

היו"ר ש' דיין:

חבר הכנסת אבוהצירא, נתתי לך הרכה מעבר לזמן.

אהרן אבוהצירא (הליכוד):

אני לא אמרתי את זה כדי לקנטר. התלכטתי אם לעלות

לפתרון בעיית המשכנתאות. יש הרבה מאוד דברים שאפשר היה לעשותם בכסף הזה.

אם עושים חשבון של כ-200 מיליון שקל לחינוך החרדי, ועוד 20 מיליון שקל ממשד החינוך, ועוד 55 מיליון שקל שמצאו פתאום ממשד האוצר, הרי אנחנו מתקבלים ל-300 מיליון שקל. אלה הדברים שעליהם אנחנו יודעים, ומי יודע מה הם הדברים שאיננו יודעים עליהם. כל זה במספרים של השנה שעברה; אבל בפועל נגיע בוודאי, לפי הערכתי, לחצי מיליארד שקל.

כמו תמיד, הכספים האלה באים על חשבון משהו. ממשלת ישראל החליטה, בלי בוש, לקצץ 7 מיליוני שקל מפרויקט שיקום שכונות. ופרויקט שיקום השכונות מטפל בכשליש מאוכלוסיית מדינת ישראל. באזורי פיתוח ובשכונות. דווקא כאן החליטה הממשלה לקצץ 7 מיליוני שקל. כי אין לה כסף. והרי יש בעיה של עולים, ולא חשוב שהם נזכרים בפחי האשפה כמו אחרים. אבל סכומי עתק יש לממשלה, ואני מגיע עכשיו לנושא המרכזי, ואני מדבר עכשיו מהלב.

רבותי, אלפי מחוסרי דיור חיים היום בתת-תנאים, בפחונים, באוהלים, בשלוליות ובכוץ. הילדים לא מקבלים לפעמים חינוך, כי פשוט אינם יכולים לעבור את השלוליות כדי להגיע לבית-הספר.

משקיעים מיליארדים של שקלים בשטחים, בווליות שאינני יודע מי יגור בהן בכלל. משקיעים כמיליארד שקל בשלוש שנים בתקציב תשתית כבישים בשטחים. האם משהו בדק כמה תאונות היו בשטחים, באוטוסטרדות האלה שבקושי עובר אותן חמור עם עגלה? זה עולה הרבה כסף למדינה.

ומצד שני, וראינו זאת השבוע בטלוויזיה, אלפי משפחות חיות בשכונת-הארגונים, בשכונות עוני רבות אחרות, בתוך שלוליות מים, כי לא רק שאין להם כבישים אלא אין להם גם מדרכות, ואפילו לא שביל כורכר, כי אין כסף בשביל זה. חבל לבזבז כסף על עניים, כי בין כך ובין כך אין מי שייצג אותם, אין מי שיעצק בשבילים, אם אינם מתנחלים שמסתובבים עם נשק בשטחים ומנסים למלא את מקומו של צה"ל כאשר הדבר נוח להם.

ראובן ריבלין (הליכוד):

הדבר הזה רע מאוד בפני עצמו, או למה אתה צריך לערוב את זה בזה?

אליהו בן-מנחם (העבודה):

כי הכול זה עניין של תקציב; אלה כספים. הולכים לקצץ במקום אחד, דווקא מאלה שמהם לא צריך לקצץ.

לפני כמה ימים אמרתי שלתושבי שכונות המצוקה צריך לחלק היום חסאקות. כי כבישים אין להם, מדרכות אין להם, שלוליות בוץ יש להם.

5 מיליארדי שקל מוציאים בשטחים, כאשר מצד שני חיים במדינה חצי מיליון תושבים מתחת לקו העוני, 200,000 מובטלים שאין להם תעסוקה, ורובם באזורי הפיתוח ובשכונות המצוקה, כאשר חיים ילדים של עולים חדשים שאין דואג להם. איפה הדאגה לילדים אלה וילידים של שכונות המצוקה שנזכרים בפחי אשפה כדי למצוא מזון? הם לא בני אדם? הם אינם אזרחים שווים במדינת ישראל?

אבל מוציאים 5 מיליארדי שקל בשביל ההתנחלויות בשטחים, כשהוא בא על חשבון שכונות המצוקה ואזורי הפיתוח. עוד חצי מיליארד שקל יוצאו על בני הישיבות, בשביל אותם תלמידים שיקבלו חינוך כזה או אחר, והשם

היום על הדוכן, ואם עליתי הרי זה כדי לומר כאן את האמת. אני לא צד בוויכוח. אני לא שייך למערכת החינוך הזאת, או הזאת. לפי השקפתי האישית אני בעד חינוך ממלכתי-דתי-לאומי. זו השקפתי. בכל חינוך אחר, השונה ממה שהיה, או שאני נותן אותו מגופי ומבשרי, אני רואה דבר שקשה לי. אני מודה, זה קשה לי.

אבל אתם, כמפד"ל, החלטתם לתת לזה גיבוי, אז תקבלו גם את האצבע שלי. בעוד שנתיים נפגש, ואז תגידו לי אם צדקתי פה או לא. על זה יהיה ויכוח, אבל חשוב שהדברים ייאמרו לפחות בצורה חד-משמעית. אני מודיע באופן אובייקטיבי, שבשביל החרדים זה הישג עצום; לא לאגודת ישראל, כי אגודת ישראל קיבלה את ההישג הזה בתקציב. אז מכיוון שרצו לבטל את הייחודיים, מצאו דרך. זה קיים מאז זמנו של בן-גוריון, זו היתה הסכמה בין מפא"י ובין החרדים במשך כל השנים.

עכשיו נוסף כאן גוף חדש, גוף חדש בשנת 1991. בשנת 1992, אחרי הבחירות, כשלמישהו יהיה כוח פוליטי והוא ירצה לקבל גוף חינוכי משלו, הוא כבר לא יצטרך לעשות שם דבר. די שייקח את החוק הזה, ובמקום שבו כתוב "שתי עמותות", יהיה כתוב "שלוש עמותות"; ובמקום שלוש עמותות, יהיו חמש עמותות. זה הכול. את זה רציתי שנדע. תודה רבה.

הי"ר ש' דיין:

תודה רבה. רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי בן-מנחם, ואחריו — לחברת הכנסת תמר גוטנסיק.

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, על-פי נוסח החוק יקבל החינוך העצמאי של ש"ס ושל אגודת ישראל כספים רבים יותר, וניתנת להם עצמאות חינוכית ופדגוגית. החינוך החרדי והדתי הוא שניצח בכל המאבק סביב התקציב, כרגיל, כמו בכל שנה.

החרדים קיבלו הכרה רשמית בזרם החינוך של ש"ס, והבטחה כי תישמר עצמאותו של זרם החינוך החרדי ויהיה שוויון בינו לבין הזרמים הממלכתיים, ואילו המפד"ל זכתה באפשרות לפקח על הכספים שמקבלים החרדים. ההקצבה תהיה על בסיס החינוך העצמאי לשנה החולפת. אותה גברת בנינוי אדרת.

כמה זה עולה לנו? אני עושה חשבון פשוט כדי לראות כמה יעלה לנו התקציב המיוחל הזה. 100 מיליון שקל בערך תוקצבו לחינוך העצמאי בשנה שעברה. נשווה את ש"ס, ונגיע ל-200 מיליון שקל בערך. את מבחני הבנת החשבון עברו כנראה המפלגות הדתיות, אבל בשביל תלמידים בחינוך הממלכתי, לא נשאר כסף ללימוד חשבון והבנת הנקרא.

אריה גמליאל (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

אליהו בן-מנחם (העבודה):

אני מעריך את ההערכות שלי, וכדרך כלל אני צודק. נחיה ונראה מה יקרה הלאה, אנחנו רק התחלנו. זה מתאים לשנה שעברה, לא לשנה הזאת.

בהסכם הסתבר כי עוד 20 מיליון שקל יועברו ממשד החינוך למימון פעולות תרבות לחינוך החרדי. ופתאום מתוך הכובע שלפו ממשד האוצר עוד 55 מיליון שקל, שנמצאו רק לאחרונה ברזרבה של משרד האוצר. רק עכשיו מצאו את הכסף הזה; ממש פתאום. מדוע לא מצאו את 55 מיליון השקלים האלה בשביל פיתוח מקומות תעסוקה, לפתרון בעיות דיור של מחוסרי הדיור? אני לא מתכוון לדוור בשטחים, אלא למחוסרי הדיור בתוך הארץ. ואולי אפשר היה להשתמש בכסף הזה

לקיים דיון רציני בתקציב המדינה והותירו לה אותם עשרה ימים ופחות לצורך דיון והכנת תקציב המדינה לשנה הבאה.

הקרקס הזה של הייחודיים, שהיינו עדים לו, נותנים לו, כמובן, תארים יפים מאוד של שוויון, קריטריונים אחידים וכו'. אבל מה שהוליד הר ההתמקחות הממושך הזה בנושא הייחודיים, ההר הזה הוליד עכבר שמכרסם בעצם בתוך התקציב עצמו. התקציבים המיוחדים למוסדות החרדיים היו, נשארו וגדלו. אבל עכשיו הם מצופים במין בלילה כזאת, בלילה דמוגית של, כפי שכתוב ואני מצטטת, "קריטריונים ענייניים, אחידים ושוויוניים כמו לכלל ילדי ישראל". מעניין מאוד היכן אותם קריטריונים אחידים ושוויוניים: האם הכוונה היא לילדים בשדרות, בדימונה ובקריית-מלאכי, שהוריהם אינם מסוגלים לשלם בעבור חינוך אפור, אינם מסוגלים לחת להם שיעורים, למשל, במוסיקה, למשל שיעורים בקריאה, למשל שיעורים בארכיולוגיה, שלומדים ילדים בכיתה א' בבתי-ספר מבוססים, שהוריהם כן יכולים לשלם בעבור החינוך הנוסף? זה החינוך השוויוני, שבשמו אנחנו אמורים לחת שוויון לרשת החינוך של ש"ס. ממש נוגע ללב. אולי, כשמדברים על שוויון, הכוונה היא לאותם ילדים ערבים שלומדים עד היום ב-1,000 חדרים שכורים, כי מדינת ישראל עוד לא הספיקה לבנות בתי-ספר במשך 42 שנה? מצטופים 30 ילד בחדר ששטחו 20 מטר רבוע, שקר בו בחורף וחס עד למחנק בקיץ. ואז אומרים: שוויון, קריטריונים אחידים. זאת לא ציניות, חברי הכנסת, אני לא יודעת מה זאת ציניות.

אחר-כך אומרים שוויון, קריטריונים אחידים. כן, בשם השוויון והקריטריונים האחידים, בעזרת הקומבינציה הזאת של השוואת הורם של ש"ס לזרם של אגודת ישראל, בעזרת הקומבינציה המופלאה הזאת ישיגו את תמיכת אגודת ישראל וגם ש"ס בהמשך קיצוץ קצבאות הילדים לילד הראשון והשני, ישיגו את המשך דחיית יום החינוך הארוך, ישיגו את המשך הקיצוץ של נקודת הזיכוי לאשה העובדת, ישיגו את כל הקיצוצים בשירותי הרווחה, ישיגו את המשך הקיצוץ של שעות הלימודים, ישיגו את אי-מימוש ההבטחות המינימליות בתחום השוויון האמיתי לילדים בתוך מדינת ישראל. למשל, המעון שהבטיחו להקים לילדים מוכים לא הוקם עד היום; ושוכ, בשם השוויון והדאגה לילדים באשר הם ילדים.

חברי הכנסת, בתקציב המונח לפנינו והסדר הייחודיים הזה נכנס לתוכו, בתקציב הזה מבטיחים לנו, שבסוף 1992 יהיו במדינת ישראל 250,000 מובטלים. 250,000 מובטלים, חברי הכנסת, בהערכה, ואני מקווה שאני לא מגזימה, פירושם לפחות 150,000 משפחות של מובטלים; לפחות, וכמה ילדים יגדלו במשפחות אלה, ב-150,000 משפחות המובטלים? כמה? 200,000? 250,000? 300,000? והילדים האלה שיגדלו במשפחות מובטלים, איזה שוויון בהזדמנויות, בחינוך ובתקציבים מבטיח להם התקציב הבא או מבטיח להם חוק ההסדרים?

חברי הכנסת, הממשלה הזאת לא דואגת לשום ילד שנמצא במצוקה. הממשלה הזאת לא עושה דבר ממשי לבלימת האבטלה, ולהיפך. היא יוצרת מצב של אי-דואגות, של סגירת מפעלים ושל ירידת ביקוש לעובדים. הממשלה הזאת נותנת אפשרות למעבידים לנצל את מצב האבטלה שהולכת וגדלה כדי להתעלל בעובדים, תוך ניצול כל החוקים וההסכמים שהושגו על-ידי המעבידים לאחרונה.

השבוע ביקרתי במפעל "אמקור" בתל-אביב, ונפגשתי עם 50 עולים חדשים שקיבלו מתכני פיטורין, שייכנסו לתוקפם

של החינוך הרי לא משנה. וכבר אמרתי שזו אותה גברת בשינוי אדרת. הם יקבעו מה יהיה בחינוך, ולא אנחנו קובעים, כי לנו יש חינוך ממלכתי, והם יקבעו מה יהיה בחינוך שלהם. אז אין הבדל בין התקציב של השנה לבין זה של השנה שעברה. זו אותה גברת, אלא שהיום אומרים שזה יהיה תחת פיקוח של איש זה או אחר. בשנה הבאה, אם שר החינוך יתחלף, יהיה זה תחת פיקוח של איש אחר.

אני רוצה לקצר בדברי, רבותי. התמונה היא של 5.5 מיליארדי שקל מול 7 מיליוני שקל שמקצצים אותם בפרויקט שיקום השכונות. אני חוזר: מקצצים בפרויקט שיקום שכונות המצוקה, אם בשביל המטרה הזאת אין לך כסף, ואתה מקצץ, ומצד שני מזרים סכומי עתק, אז מישרו צריך לשלם את זה.

אני חוזר ואומר: אי-אפשר כל הזמן להתנהג כמו ממשלה מנוכרת, מנותקת, ממשלה שמשפילה את השכבות החלשות במדינת ישראל. זה לא יהיה כך לאורך ימים, כי אותם אנשים הם אלו שהעלו את הליכוד לשלטון, ולא מישוהו אחר. מי העלה את הליכוד לשלטון? אותם אזורי הפיתוח, אותם תושבי שכונות המצוקה. והליכוד והממשלה בזים להם יום אחרי יום, משפילים אותם. אבל התושבים בשכונות אינם "פראירים".

אני אצביע נגד התקציב, כמו שיעשו כל חברי, כי זה תקציב שמגדיל את הפערים בחברה הישראלית. אני משוכנע שאותם תושבים לא ישכחו ולא ימחלו, ואת הזכות האחת שיש להם — קול שווה בקלפי, הם ינצלו ביום הבחירות. ואז אני רוצה לראות את הממשלה הקיצונית הזאת, שמבזה את האוכלוסיות החלשות, אם אומנם היא תמשיך לשלוט. אני מאמין שהיא לא תמשיך לשלוט בגלל פגיעתה בחברה בישראל.

הי"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת אלי בן-מנחם. רשות הדיבור לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי, ואחריה — לחבר הכנסת פסח גרופר.

קריאה:

ואחריו:

הי"ר ג' גדות:

אחריו — חבר הכנסת גרשון שפט. אני כבר מודיע, שאם חבר כנסת לא יהיה נוכח באולם כאשר שמו ייקרא, הוא יאבד את זכות הדיבור שלו. אני אקפיץ עם זה, חברי הכנסת, אם יש כאן אנשים, חברים טובים של חבריהם, או עוזרים פרלמנטריים של חברי כנסת, מוטב שיזכרו שחבר כנסת שרשום ולא יהיה באולם, לא יחזור לקבל את רשות הדיבור.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אם הם חברים טובים שלנו, שלא יקראו להם. נגמור את הדיון ונלך הביתה.

הי"ר ג' גדות:

רשות הדיבור לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, שרים נכבדים, הסכנה הגדולה שאני רואה היום במה שקרה החל משעות הבוקר בוועדת הכנסת, ובהמשך כאן, זאת הסכנה שבהתקרקסות. חברי הכנסת מקרקסים את הכנסת, מקרקסים את הציבור בהצגה ששמה קרקס הייחודיים. מכניסים תיקון לחוק שעדיין לא עבר בקריאה ראשונה, ועוד בטרם עבר את הקריאה הראשונה כבר מכניסים לו תיקון. וכל-כולו של תיקון זה השוואת תמיכה בזרם שקשור במפלגה אחת לתמיכה בזרם שקשור במפלגה אחרת. למען ההשוואה הזאת מגעו מהכנסת

אוריאל לין (הליכוד):

אני מבקש הצעה לסדר.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת לין, גם אתה מבקש רשות להצעה לסדר?

אוריאל לין (הליכוד):

אני מבקש להעיר הערה.

היו"ר ג' גדות:

מהמקום? בבקשה, חבר הכנסת לין.

אוריאל לין (הליכוד):

אדוני היושב־ראש, ידוע לי שוועדת הכנסת קבעה שעתיים למסגרת הדיון היום. על־פי מה שאני רואה ברשימה של חברי הכנסת שעדיין לא דיברו והזמן שהוקצב לכל אחד מהם, מדובר על דיון שיימשך עוד כשלוש־ארבע שעות מרגע זה. אני מבקש לשקול את קיצור הזמן הניתן לכל אחד ואחד מהדוברים על־פי סמכותך, אדוני היושב־ראש, לפי התקנון.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לך.

חיים קורפור (הליכוד):

— — — את ועדת הכנסת.

היו"ר ג' גדות:

אני מבקש להעיר שוועדת הבית, הרי היא ועדת הכנסת, היא המושלת בכיפה, היא הקובעת את נוהלי הדיון בנושאים כאלה. כשאתה אומר שלדיון נקבעה מסגרת של שעה או שעתיים, אין הכוונה לשעה או לשעתיים בדיוק, אם אתה רוצה לקבל את ההסבר כולו, יש לך ידיד שמשתמש אתך פעולה גם בחוקים אחרים, כפי שאני יודע, חבר הכנסת חיים קורפור, שהוא יושב־ראש ועדת הכנסת. אני מציע שתחליפו ביניכם דברים, ואז תבין.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל): מחוץ לאולם המליאה.

היו"ר ג' גדות:

לעניין זה אני מוכן שהשיחה תתקיים באולם המליאה. ההסבר הוא הסבר תקנוני גרידא, ואני אינני יכול לשנות את העניין. הדבר היחיד שאני יכול לעשות הוא לפנות לחברי הכנסת ולבקש מהם לקצר בדבריהם, אם הם רוצים. אינני חושב שבעניין חשוב כל כך כמו תקציב המדינה מן הדין שאעשה זאת. על כן כל אחד יעשה כהבנתו. חבר הכנסת גרופר, רשות הדיבור מסורה לך.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה, לשבת באולם ולשמע את חברי הכנסת, עם כל הכבוד להם, כאשר אנחנו מדברים על תקציב של 107 מיליארד שקל — — —

קריאה:

111 מיליארד שקל.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):

אנחנו מדברים על הכלכלה, על הביטחון, על קליט העלייה, על אבטלה, על מה לא? ומה אנחנו שומעים? כמה עלובים אנחנו כולנו בעיני עצמנו. זוהי הרמה. ייחודיים הלכו, ייחודיים באו, ייחודיים בירושלים, ייחודיים בבני־ברק, מה לא שמעתי היום? כבר שמעתי את הדברים האלה, ואני לא יכול להבין אותם. זה מה שמעניין היום את עם ישראל? זה הוויכוח שמעניין היום את עם ישראל כאשר אנחנו דנים על התקציב?

ביום שיש השבוע. הפועלים האלה במפעל "אמקור" כל חטאם הוא בכך שהם פועלים זמניים, שנכנסו לעבודה עד 25 במאי. מי שנכנס עד 25 במאי יכול להיות פועל זמני רק שנה. אבל מי שנכנס לעבודה אחרי 25 במאי יכול, לפי הסכם קיבוצי, להיות זמני 24 חודש. אומרים להם עכשיו בעלי "אמקור", שנבהלו קצת מהרעש הציבורי: אתם יודעים מה? אנחנו נפטר אתכם ואחר־כך תחזרו. כן, "קונץ" גדול. הם יחזרו, אבל לפי הסעיף של 24 חודשי זמניות, כשקודם הם היו לפי הסעיף של 12 חודשי זמניות.

צירלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אל תדאג, הם עולים, אף אחד לא יזרוק אותם מהעבודה.

חמר גוצ'נסקי (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

יורקו, יורקו ועוד איך. חברי הכנסת, בלשכת העבודה בטייבה רשומים 650 מובטלים. נוסף על כך יש בטייבה עוד 1,100 מובטלים שכבר התייאשו וכבר אינם מגיעים ללשכת העבודה. אבל 650 עדיין מגיעים. כמה הזמנות לעובדים התקבלו בלשכת העבודה של טייבה בחודש נובמבר ובחודש דצמבר? אפילו הזמנה אחת לא הגיעה ללשכת העבודה של טייבה? אפילו לא אחת. בעבר היו מגיעות הזמנות לפועלי ניקיון, לפועלי מתכת, לפועלים עונתיים בחקלאות. השנה לא מגיעה שום הזמנה. הילדים שיגדלו במשפחות האלה, כיצד דואגים להם במסגרת הדאגה לשוויון, במסגרת הדאגה לילדים שעליה מדובר בחוק שהונח לפנינו?

חברי הכנסת, הממשלה תטען, כמובן, שאין לה כסף. למימון החוק הזה שהונח לפנינו יימצא, כמובן, הכסף. יימצא גם הכסף להטבות לבעלי ההון ולמעבידים. לפי הערכה שלי, הערכה צנועה מאוד, ההטבות במס הכנסה, ההטבות בביטוח לאומי, ההטבות ליציאות ושאר ההטבות המופיעות בתקציב ואלה שלא מופיעות בתקציב, מאחר שהן הנחות והקלות, מסתכמות יחד ב־25 מיליארד שקל מינימום. אילו העלו חברי הכנסת את שיעור מס ההכנסה המרבי לא ביותר מ־5%, הם היו פותרים את כל הבעיות החברתיות שאני מניח היום. אבל הממשלה הזאת, שמתיימרת לדאוג לילדי ישראל, דואגת רק להון הגדול, דואגת רק למתיישבים באותן התנחלויות בשטחים.

חברי הכנסת, בזכו הכספים בהתנחלויות, כמוהו כהקלות למעבידים, כא על חשבון הילדים. על חשבון ההקצבות למימון הצרכים של המובטלים, על חשבון פיתוח מקומות עבודה חדשים. כל התנחלויות חדשה אומרת: יותר מובטלים בתחומי "הקו הירוק", יותר מובטלים יהודים, יותר מובטלים ערבים, יותר מצוקה, יותר ילדים רעבים. תודה.

היו"ר ג' גדות:

תודה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני מבקש רשות להצעה לסדר.

היו"ר ג' גדות:

עוד אין לך רשות להצעה לסדר.

יעקב שמאי (הליכוד):

אני רשום לרשות דיבור ונאמר לי שמחקר אותי מהרשימה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת שמאי, אתה מבקש רשות דיבור להצעה לסדר? אתן לך רשות דיבור אחרי שנשמע את חבר הכנסת גרופר. בבקשה, חבר הכנסת פסח גרופר.

שושנה ארכלי-אלמזוליני (העבודה):
תגלה לנו את המקור.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אגלה אותו. לנו יש המון כסף. אתם יודעים מיהו המקור?
יש איש אחד, קוראים לו שר האוצר מודעי. ואומרים לו: תחתן,
תפתח את הג'ארה — ותספר לה מה זה ג'ארה — ותוציא
משם את הזהב ותיתן אותו. מה אתם חושבים לכם, שכל אחד
ילחץ עליו והוא יוציא עוד מיליונים ועוד מיליונים ויגיע
למיליארדים, מאיפה ומהיכן? ואני לא מוציא את עצמי
מהכלל. כאשר יש מאבקים על החקלאות, אני נאבק; כאשר יש
מאבקים בנושא המים, אני נאבק כמוכם. אני לא מוציא את
עצמי מהכלל, אבל במידה ובכבוד, אבל אני לא בא ואומר,
ש — — — אני ייתנו לי, אני לא אצביע. וחמישה חברי כנסת —

מיכאל בר-זהר (העבודה):

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
חמישה חברי כנסת רוצים להפיל את התקציב, אבל
במקרה הם לא מהאופוזיציה, הם מהקואליציה.

אני רוצה לסיים את דברי ולומר לכם, מי שיושב
בקואליציה, מי שהוא בשלטון וצריך לנהל מדינה, מוטלת עליו
אחריות גדולה. אין ויכוח. זוהי אחריות גדולה. האופוזיציה
תעשה את שלה, זה נהוג, ככה זה עובד.

בחודשים האחרונים הגענו למצב שאי-אפשר להמשיך
כך. נחזיק מעמד, אני לא אומר שלא. אנחנו יכולים להחזיק
מעמד למרות כל מה שקורה בוועדות הכנסת, למרות כל מה
שקורה עם חברי הכנסת, למרות כל אלה שנעלמים וצריך
לחפש אותם.

ולסיום, אחד הדברים, הייתי אומר ההיסטוריים, של מה
שקרה לנו היום מחוץ לכל המסכת הזאת הוא המשא-ומתן
לשלוש. אני רוצה לומר, שלא יהיה כל סיכוי לדרך הזאת אם,
חס וחלילה, השלטון הזה, הקואליציה הזאת יתחילו להודיע
ונצטרך להפסיק, חס וחלילה, את כל ההליכים. זה לא יישכח
לאיש. הצעד ההיסטורי הזה וגם ההווה הזה — זה לא יישכח.
אנחנו צריכים להמשיך ולהחזיק בקואליציה הזאת. אנחנו
צריכים לרדת מכל השטויות שמסביב בשביל שתי המשימות
הגדולות: קליטת העלייה והמשא-ומתן לשלום.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת גרופר. רשות הדיבור לחבר הכנסת
גרשון שפט, ואחריו — לחבר הכנסת חיים אורון. חברי
הכנסת, אני פונה לכל הנואמים הבאים בתור, אנא, השעה
מתארכת. הייתי מציע שכולם יתמצתו את עיקרי הדברים.

פנחס גולדשטיין (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
מהסיעה שלנו לא ידברו עוד הערב.

היו"ר ג' גדות:

הבנתי. בבקשה, חבר הכנסת שפט.

גרשון שפט (התחיה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, התיקון המוצע לעניין
הייחודיים הוא צעד קדימה לעומת המצב הקיים כיום, אבל
הוא עדיין לא התיקון האמיתי שצריך להיעשות כדי שכל ענייני
החינוך והתרבות יסודרו בצורה אחרת מאשר הם מנוסחים כיום
בסיכום שהובא לפנינו על-ידי שר האוצר.

גם בעניין התקציב יש לנו הצעות לשינויים, ונביא אותן

היושב-ראש אמר, וכצדק, שעל נושא כה חשוב אי-אפשר
להגביל את החברים בזמן. בא חבר כנסת ואומר: מקשקשים,
צריך לקצר את הזמן המוקצב לחברי הכנסת, וזאת דווקא
כאשר הדיון הוא על התקציב.

וזה לא הכול. והנה איומים. כל הכבוד לאופוזיציה. היא
לפחות לא מאיימת. היא מדברת, היא טוענת את הטענות שלה,
אבל היא לא מאיימת. התחיה וצומת מאיימות. 26 מיליון שקל
תקציב — זה לא ייחודי? נגיד את האמת פעם אחת ולתמיד.
מצד אחד יושבים פה ואומרים שלא יהיו עוד כספים ייחודיים.
אבל אותה התחיה, שמתנגדת לייחודיים, אותה סיעת צומת
שמתנגדת לייחודיים — על מה אתם מדברים?

יאיר שפרינצק (מולדת):
איך אתה יכול להשוות?

גרשון שפט (התחיה):
הוא יכול.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
את השקר בלבו יכול כל אדם לעשות לעצמו. אבל איש לא
יפצה פה פה ויגיד שיש לו זכויות יותר מאשר למישהו אחר.
אני מציע זאת לכולכם. וזה עדיין לא הכול.

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת גרופר, סליחה שאני מפריע לך, אינני יודע אם
גילית, אבל יש מיקרופונים לפניך וישמעו אותך.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
טוב, אני אדבר בשקט. תודה רבה.

פתאום — 5,000 דירות, ואם לא — אני לא אצביע.
התביישו לכם, לבוא בערב כזה. אתם בקואליציה. שרים
נוסעים לחוץ-לארץ. מגדילים תקציבים, אתם יודעים אילו
תקציבים מגדילים? בשביל נסיעות שרים תמיד התקציב הזה
נגמר. מה קרה, לתחיה אין שר? לצומת אין שר? אין סגן שר
לתחיה? היתה סגנית שר. איפה הכבוד העצמי שלכם? לשבת
בתוך העגלה הזאת וכל פעם לאיים עליה. אל תשבו בעגלה.
אבל אתם לא רוצים להפסיד את הכיסאות שלכם. אל תשבו
בעגלה הזאת, אבל אל תבואו ותגידו: לא נצביע — ותשבו
בפנים. שיהיה לכם קצת כבוד עצמי.

מסיעת צומת אני לא רואה כאן אף לא חבר כנסת אחד, הם
גם לא טורחים לבוא. מה זה מעניין אותם? הם לא יצביעו.

יצחק נבון (העבודה):

חבר הכנסת גרופר, אמרת שהאופוזיציה לא מאיימת. אני
אומר לך: אם זה ימשך כך, נעזוב את האופוזיציה.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
כל הכבוד לך.

אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת, העגלה כבדה, העגלה
הכלכלית כבדה ביותר. אנחנו עומדים בפני משימות אדירות.
אני אישית לא יודע ולא יכול להבין איך נוכל לעבור את השנה
הבאה עלינו לטובה עם תקציב כזה. מכל הצדדים יש לחצים.
מכל הצדדים מבקשים להוסיף. מכל הצדדים יש לכנות. ועוד
באופן, ברוסיה, אנחנו לא יודעים מה יקרה. ואם נצטרך, חס
וחלילה, לעשות מכצעים כפי שאנחנו יודעים לעשות ולהתחיל
להעלות עולים — ונעלה אותם אם תהיה סכנת חיים ברוסיה.
אנחנו יכולים להביא מאות אלפי עולים חדשים מפני שהסכנה
יכולה לאיים שם בן לילה. וכל זה לא מעניין?

שום דבר לא מעניין, ואגיד לכם מדוע. יש לנו יופי של
חירון יופי של מקור של כסף. רבותי חברי הכנסת, אין בעיה.

אנחנו דורשים להחזיר את סל הקליטה לגובהו המקורי לפני השחיקה, ולהצמידו למדד. לא ייתכן שסל הקליטה יישחק בצורה דרסטית כפי שקרה, מה גם שחלק מהכספים של סל הקליטה ניתנים כהלוואות על-ידי הסוכנות.

אלה הם הדברים שבלעדיהם לא נצביע בעד התקציב.

ולידדי חבר הכנסת פסח גרופר, שמטיף מוסר, אני יכול לומר דבר אחד. רק לפני חודשיים הוא אמר: אם יהיה פה חוק המים — אני לא אצביע בעד התקציב.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
לא התקציב.

גרשון שפט (התחיה):
תסלח לי. חוק ההסדרים.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אני אמרתי — — —

גרשון שפט (התחיה):
תסלח לי. כמו שאתה אומר את זה — — —

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
— — —

גרשון שפט (התחיה):
אל תטיף מוסר.

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת שפט, בוא ונאפשר לו לגמור להתפרץ. חבר הכנסת גרופר, עכשיו שעת ההתפרצות שלך.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
יותר? כשאני בא ומדבר על נושאי מים, אדוני היושב-ראש, אני מדבר על 200,000 משפחות. מכל המפלגות. אני לא דואג למפלגה שלי. התחיה, מה שהיא עושה עכשיו — היא רוצה להשיג קולות.

היו"ר ג' גדות:
זו כבר לא הערה. חבר הכנסת גרופר, אני מודיע לך, זו כבר התפרצות כמעין המתגבר, לא רק כמים.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
אני מודה לכבוד.

גרשון שפט (התחיה):
כדי להסביר לחבר הכנסת גרופר — בתקציב החטיבה להתיישבות, מדובר על יישובים שונים בכל הארץ, שכמעט אין בהם מצביעים לתחיה. הוא פשוט צריך לדעת איפה היישובים האלה. אם הוא ידע איפה היישובים האלה, אולי הוא ישנה את דעתו. קודם כול, הוא צריך ללמוד איפה החטיבה להתיישבות מיישבת יהודים, ואז הוא ידע שזה כולל את כל עם ישראל. לכן, אל תטיף לנו מוסר.

אנחנו לא נצביע בעד התקציב הזה.

פסח גרופר (המפלגה לקידום הרעיון הציוני בישראל):
תפילו אותו.

גרשון שפט (התחיה):
כן. מפני שהתקציב הזה לא ראוי שיצביעו בעדו. תודה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ג' גדות:
אני גם מודה לך, חבר הכנסת שפט. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים אורון, ואחריו — לחבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז.

במסגרת ועדת הכספים, עם ההתדיינות וההסתייגויות שיש כרגיל לאחר הקריאה הראשונה.

אנחנו נתנגד לתקציב ונצביע נגדו, אם לא יתוקנו כמה דברים שאנחנו חושבים שהם חיוניים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
בקריאה ראשונה.

גרשון שפט (התחיה):
כן.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
שאני אבין.

גרשון שפט (התחיה):
אתה מבין טוב מאוד.

אנחנו דורשים תקציב עבודה לחטיבה להתיישבות של ההסתדרות הציונית, שחבר הכנסת גרופר קורא לה "ייחודיים".

ההסתדרות הציונית עם חטיבת ההתיישבות שלה קיימת מומן. אם חבר הכנסת גרופר לא מבין את הדברים האלה — הוא צריך ללכת ללמוד. זה לא כסף ייחודי. זה כסף שניתן למוסד ציבורי לפעילות התיישבותית בכל רחבי הארץ, בייחוד מעבר ל"קו הירוק". אנחנו דורשים את התקציב המתאים של 28 מיליון שקל. שנלקח ממנה השנה מהתקציב הנוכחי.

אנחנו דורשים את המשך הפעילות של המינהל לבנייה כפרית, שעושה את פעילות הבנייה והפיתוח ברחבי הארץ, בגודל התקציב שהיה קיים כשנה שעברה.

אברהם רביץ (דגל התורה):
100 מיליון.

גרשון שפט (התחיה):
לא.

אברהם רביץ (דגל התורה):
לבנייה כפרית.

גרשון שפט (התחיה):
לא 100 מיליון. זה היה 40 מיליון. אתה צריך לדעת את זה.

אנחנו דורשים בנייה של 5,000 יחידות דיור שהיו בתקציב 1991 לבנייה בישי"ע ונלקחו משם, נלקחו משם. היו בתקציב, תוקצבו, ונלקחו משם.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
כמה?

גרשון שפט (התחיה):
5,000 יחידות.

אנחנו דורשים את ביטול ההחלטה על שלילת הלוואות מקום לגבי מרבית יישובי ישי"ע, שגרם לכך שמצבם של חלקם הגדול גרוע עכשיו יותר ממצבם של יישובים אחרים, קרובים הרבה יותר למרכז הארץ.

אנחנו דורשים את החזרת מענקי הביטחון ליישובי העימות בגבולות. לא ייתכן שהיו בגבולות יישובים בלי תקציב מתאים לענייני ביטחון — לגדרות, למקלטים, לתאורה, לכל מה שדרוש ביישובי העימות. אני חושב שעוול גדול עשו שמחקו תקציבים אלה ליישובי העימות, מתקציב 1992. זה עוול גדול ליישובים שיושבים על הגבולות ומגינים עלינו. בלא דברים אלה לא נצביע בעד התקציב.

דתות איך מחלקים כספים לענייני דת ותרבות תורניים. זה 55 מיליון שקל. 130 מיליון ו-55 מיליון — 185 מיליון שקל יעלה עוד המעבר מייחודיים לקריטריונים.

עכשיו אני רוצה לשאול את אנשי האוצר, כי שר האוצר כבר איננו פה, זה לא מעניין אותו, אני רוצה להבין למה תהליך — תוכנית השכלה ייחודית ללומד המבוגר — שקיבלה 384,000 שקל בשנה שעברה, צריכה לקבל אותו סוף לפי קריטריונים. אתם יודעים מה? למה "בני עקיבא" צריכים לקבל לפי הקריטריון הזה? והאם גם ה"שומר הצעיר" והנוער העובד יוכלו לקבל? בקריאת ביניים אמר זבולון המר: מה פתאום? אם אני אקים ישיבה חילונית ללימוד היהדות, הקריטריון יהיה כזה שלא נוכל לקבל שם. כי מה יהיה כתוב? שיעמוד בראש ישיבה רק רב מוסמך על-ידי זבולון המר. הרי אנחנו יודעים איך עושים קריטריונים.

חברי הכנסת, אני מפחד מאוד, שבתהליך שכולנו משקיעים בו זה שנים, אם מותר להגיד — הוא התחיל בבג"ץ שהגיש חבר הכנסת יאיר צבן, ואז חשפו את הייחודיים ואמרו: הייחודיים, על פי פסק-דין של ברק, צריכים להיות על השולחן. ואז התחלנו לקבל את ספרי הטלפונים הללו עם שמות העמותות, שאיש לא ידע איפה הן וכמה הן. אחר כך הפכו ספרי הטלפונים לספרי עמותות. כבר היתה להם כתובת. והבג"צים מלאים, עוד לא התברר כל מה שקרה בתוך העמותות. עכשיו החליפו את הקיוסקים בסופרמרקט. יהיו שתי עמותות גדולות ושם יהיו דוכנים, בתוך הסופרמרקט יהיו דוכנים. כל אחד מאתנו מכיר את הסופרמרקט, יש דוכנים לא של בעל הבית, הוא רק משכיר את השטח. אני חושב שבסופרמרקט הזה בעל הבית ישכיר את השטח והקריטריונים הללו יהיו כך שהרב פרוש, הרב פלדמן, הרב רביץ וגם יאיר לוי ידאגו שהקיוסק של כל אחד לא ייפגע, וכולנו נמחא כפיים על שאין ייחודיים.

מה יצא מהדיון הזה היום? הכרזנו על זרם נוסף בחינוך. כל מלה שאמר פה חבר הכנסת אבוחצירא היא אמת. זה לא משנה אם שם יש 1,000 תלמידים או 2,000 תלמידים או 3,000 תלמידים. היו לנו שלושה זרמים בחינוך, עכשיו יש ארבעה זרמים בחינוך, ואיש אינו יודע איפה הגבול.

ניהלו מאבק שהיתה לו רק תשובה אחת, או לקבל את החוק בנוסח המקורי שהגיש שר האוצר — והיתה תשובה. הרב עזרן יודע שהיתה תשובה משפטית על בעיית הזרם העצמאי והזרם של ש"ס גם כלי להכניס את כל הסיפור הזה אבל לא הלכו בכיוון הזה של התשובה האחרת, משום שרצו שזה יישאר כך.

לכן, מה שאנחנו מקבלים עכשיו, שכנסת ישראל, במקום לדון על תקציב של 107 מיליארד שקל עם 200,000 מובטלים, אם אין תוכנית כלכלית ואין תשובה על מצב התעסוקה ואין תשובה על שאלות המרכזיות של המשק, עם ממשלה שמהמרת, אולי כבר הפסידה, על 10 מיליארד שקל ערכות מדינה שבצעידה התקציב הזה לא נסגר — סגן השר יודע שהתקציב לא נסגר בלעדיותה, היא מהמרת עליהם עם התנחלות מטורפת היום בסילואן, מחר במקום אחר, במקום שזה יהיה מרכז של הדיון, אתם גוררים אותנו שנה שנה. עכשיו במשך חודש ימים לא עסקו בתקציב, עסקו בזה, אני מבטיח לך, הרב עזרן, אנחנו בשבוע האחרון של התקציב לא נעסוק בחוק ההסדרים, הישיבות שיעסקו בקצבאות הילדים תהיינה ריקות, יבואו וידאגו על 180 מיליון השקל שצינתי פה, וכל זמן שהם לא ייגמרו לא תהיה קריאה שנייה ושלישית. אם משפט אחד ממה שאמרתי עכשיו איננו מדויק, יש רק עוד

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מודה שהדבר שמטריד אותי בשבוע האחרון, בעיקר מאז הבוקר, כשקראתי את ההצעה החדשה, ועוד יותר כשאני קורא את ההסכם הבין-מפלגתי, הוא: מהו בדיוק המחיר כאשר עוברים מייחודיים לקריטריונים? אני מבקש שמישהו יסביר כמה זה עולה.

אני אגיד לכם לאיזה מספר אני הגעתי. אדוני סגן שר העבודה והרווחה, אני הגעתי בכיטוחן לכך שזה עולה 180 מיליון שקל. איך? בתקציב משרד הדתות, זה שאנחנו עומדים לאשר, יש תוספת ריאלית של 150 מיליון שקל בתקציב הישיבות, שקפץ מ-246 מיליון ל-522 מיליון שקל; 150 מיליון שקל ריאלית מעבר למדרים ומעבר למעבר מתשעה חודשים לשנה.

אורה נמיר (העבודה):

ממתי למתי?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

משנת 1991 ל-1992. בסעיף הישיבות יש גידול ריאלי של 48%.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

סלח לי, מותר להעיר לך?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

כן.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

— — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני כבר אומר את זה.

אומרים חברי הכנסת, אני אומר ביושר, זה רק חצי חשבון. יש עוד 25% מההסכם הקואליציוני. הרב פרוש אמר זאת עכשיו: חייבים לנו עוד 25% ונקבל אותם בקריאה השנייה ובקריאה השלישית, ולא, לא נצביע על התקציב. זה בדיוק 133 מיליון שקל, כשהסכום יגיע מ-522 מיליון ל-632 מיליון, זה ידוע.

מה אמרו באוצר? אמרו: גולנים.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):

האם עשית חשבון פעם כמה עולה הסקטור — — —

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

תיכף אגיד לך. שאלתי בוועדת הכספים של הכנסת את נציג האוצר — תגיד: גולן? הרב פרוש רוצה 5 מיליון שקל לילדים מפגרים ואומרים: אין. הוא רוצה 3 מיליון שקל למיטות גריאטריות ואומרים: אין. 150 מיליון שקל לישיבות בשנה אחת? אמר לי: חבר הכנסת אורון, אל תהיה מודאג. שם הכול, מה שהיה בייחודיים, מה שהיה בתורניים, לא אגיד את המלה הלא-יפה שהוא אמר.

בעמוד 18 של תקציב משרד הדתות יש סעיף: מוסדות לימוד תורה וחינוך ותרבות תורניים. בשנה שעברה הוא היה 36,100,000 שקל. השנה הוא עוד ריק. אתם יודעים איפה הוא מלא? בסעיף 3 בהסכם הבין-מפלגתי כתוב — חברים יקרים, זו משוואה עם שלושה נעלמים ואני מתחייב עכשיו למלא את הנעלם השלישי, כי שניים מופיעים פה — בין קריאה ראשונה לקריאה שנייה, ומתי? בעשרת הימים שנשארו, על-פי חוק התקציב יקבע צוות מקצועי בראשות מנכ"ל המשרד לענייני

לחוסר תשובה, או לחוסר תשובה ברורה, שהמצב יהיה גרוע עוד יותר.

אילו באה הממשלה ואמרה: תושבי מדינת ישראל כולם, אנו חייבים לתת משהו מעצמנו לקליטת העלייה — היית מבין. אני בטוח שהממשלה יכולה היתה לבוא ולהגיד: נקצץ, נעשה את זה בצורה שוויונית יותר או שוויונית פחות, אבל כולנו ניקח בזה חלק. לא — הממשלה הזאת, כשהיא אומרת זאת, על מי היא אומרת את הדברים האלה? על המצוקאים, על עניי העיר, על הגמלאים, מהם היא מורידה. הדבר נבצר מבינתי, לפי דעתי הוא נבצר מבינתו של כל אדם נורמלי שלוקח לידיו את ספר התקציב.

אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, אני רוצה לומר, שסעיף אחד מטריד מאוד בתקציב לא זכה לתשומת לב מספקת, שכן הוא מצריך איזון מידה של התייחסות כלכלית, או ניתוח כלכלי של העניין. כל בר דעת זוכר, כל אחד מאתנו זוכר ויודע, שהאינפלציה במדינת ישראל היא הרעה החולה המרכזית לגבי בעיות הצמיחה של המשק, הרחבת התעשייה, יכולת הייצוא, הרווחיות, וכתוצאה מזה מתן תעסוקה לרכבות, לעשרות אלפי עולים נוספים — כי אין לנו תשובה אחרת חוץ מאשר ביטויי אבטלה למיניהם, ואולי גם לתקופת ביניים ההצעות של סגן השר לעבודה ולרווחה בנושא עבודות דחק, וסוגים שונים של פתרונות זמניים.

התקציב הזה הוא תקציב אשר מגדיל בעליל את האינפלציה במדינת ישראל ב-3.3% לפחות, זאת אומרת, האינפלציה בשנה הבאה תהיה 21%. איך? העלאת מחיר המים תתרום למדד תוספת של 0.55 נקודות; העלאת מחירי הבנוין תתרום 0.17 — אלה דברים בדוקים, דברים מכוררים. התחבורה, הורדת 100 מיליון שקל סובסידיות לתחבורה, אני כבר אינני עוסק בשאלה במי זה פוגע, אלא רק בהעלאת המדד — 0.80; משקאות וכו', וגם מעונות יום — יחד זה מגיע ל-0.15. והאחרון — הפיחות עקב הורדת ביטוח השעה, שיעלה לנו 1.6. בסך-הכול 3.3% עד 3.5% אינפלציה מוכחת בספר התקציב. קשה לי להבין.

רבותי חברי הכנסת, קשה לי להבין לקראת מה אנחנו רוצים להוליך את המדינה. אני משוכנע לחלוטין, שחוק מהוויכוח הזה, שלגביו אמרתי שזה רוצה עוד 150 מיליון זה רוצה עוד 200 מיליון בנושא של הייחודים, והוויכוח הזה בנושאים הדתיים — האם יש הבדל בין רובי ריבלין לבני, בין מפלגות שונות לגבי קליטת העלייה במדינת ישראל? האם יש הבדל בין יושב-ראש הישיבה לבני בנושא הדאגה לגמלאים ולמצוקאים במדינת ישראל? הרי זה לא נכון. בסך-הכול כולנו רוצים אותו דבר, עם הוויכוח לגבי יהודה ושומרון וכמה שזה עולה, שזה ויכוח מוגדר מאוד.

אבל למה בשאר הדברים שאנחנו מסכימים בהם מביאה ממשלת ישראל תקציב, שרוב-רובה של הכנסת אינו יכול לעמוד בו? ושר האוצר יחטוף את זה בוועדה לא מהצד של האופוזיציה אלא משני הצדדים. אנחנו יודעים איך זה קורה.

לא צמיחה, לא פתרונות לאבטלה, לא יצירת תעסוקה, לא ההמשך הצפוי, שהיינו רוצים, של הגברת הייצור התעשייתי, של ייצוא ממדינת ישראל ושל יכולת לייצר עוגה גדולה יותר כדי שיבוא עוד עולים, כדי שנוכל בעתיד, אנחנו ובנינו, לחיות ברמת חיים ובאיכות חיים גבוהות יותר. כל זה איננו בתקציב; באמת איננו, לא בשביל הוויכוח הפוליטי, לא בשביל הקטרונות של קואליציה ואופוזיציה, אלא באמת.

למה אתם שותקים? האם רובי ריבלין יכול לחיות עם המיסוי על גמלאות של פנסיונרים? אתה יכול לחיות עם זה?

שבועיים, אני אעלה לדוכן ואגיד: טעיתי. אבל אני חושב שזה החסריט.

כל הקריאה של שר האוצר בתחילת הדיון: בואו נקדיש עכשיו את השבועיים האלה לדיון רציני בתקציב — איזה שבועיים? כמה שיעסקו, זה בהשלמת הדובריות הריקות. הקופה רושמת, הכספומט דופק, וייכנסו פה לפחות עוד 150 מיליון שקל.

היו"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת אורון. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם כ"ץ-עוז, ואחריו — לחבר הכנסת ראובן ריבלין.

אברהם כ"ץ-עוז (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מגיעה להם תודה, מצד אחד לאנשי ש"ס והחרדים ומצד שני למשרד החינוך ולמפד"ל. שבכל המצוקה שנמצאת בה היום מדינת ישראל, הדבר העיקרי שהביאו בדיון על התקציב והמהומה העיקרית והתותחת העיקרית היו הנושא של הייחודים. באמת דוגמה למדינת ישראל. כמעט אפשר היה לתת למישהו מהם או אפילו לשניים מהם, כל אחד מצד אחר, שידליקו אבוקה לתפארת מדינת ישראל.

עוסקים בתקציב במדינה שמתלכטת בכעיות נוראות, ומה שמעסיק ומה שמרגש ומה שמוציא זעקות ומה שמוציא את התקשורת מגדרה, עיתונאים וטלוויזיה ורדיו, זה כמה כסף יהיו בייחודיים, ואתם בוודאי לא חושדים כי שאני רוצה להוסיף, ואיך יסתדרו, המפד"ל עם ראש הממשלה מצד אחד, וש"ס עם ראש הממשלה מצד שני, כאילו ענייני הביטחון כבר בסדר, כאילו עניין השיחות בחוץ-לארץ, בוויינגטון, כבר בסדר, כאילו הבעיות שיש לנו עם העלייה והאבטלה והתעסוקה במדינת ישראל כבר בסדר, האינפלציה בסדר, בעיות הצמיחה בסדר. לא נותר לנו דבר במדינה להתעסק בו חוץ מאשר בוויכוח שבין יאיר לוי ליצחק לוי, בין מפד"ל לבין ש"ס.

אני לא רוצה להתעסק בזה. אני רוצה לנסות לומר, אדוני היושב-ראש, שהשאלה שהועלתה כאן השבוע, ובוודאי תעלה שוב ושוב, השאלה הזאת של קליטתם של העולים המגיעים, וכפי שאומרים לנו יודעי דבר, עוד תגבר עליה זו לא מידיעת המצב המשובר במדינת ישראל אלא בשל המצוקה הנוראה הנובעת מהתפוררותה של האימפריה הסובייטית, ויש מי שאומרים עד כדי 20,000, 30,000 ו-40,000 עולים בחודשי החורף הקרוב. כאשר בברית-המועצות אין אפילו חמאה ולחם על המדפים ובמדינת ישראל אולי יש, אם כי בשבוע האחרון גם השאלה הזאת כבר התחילה להיות בספק, האם עולים חדשים בכל המקומות בארץ אינם מתחילים להיות רעבים ללחם. ארוחה בשקל, בתי-מחוי, רעבים ללחם וכו' — אלה הידיעות בעיתונות של השבוע האחרון. בוודאי בשבוע הבא יהיו הצעות לסדר-היום ועוד כהנה כהנה, ואנחנו נמשיך ונגלגל ונעסיק את בית-המחוקקים של המדינה בעניינים הלא-מרכזיים.

מדינה שבאה עם תקציב חדש מראה לנו בתקציב, שהיא מורידה מצד אחד אבל מוסיפה מצד שני. כאשר בודקים מה נעשה בתוך התקציב, מוצאים מהר מאוד שאומנם תקציב משרד הביטחון גדל ב-550 מיליון שקל, אבל סעיפים אחרים, לרבות סעיף הקליטה, סעיף השיכון, סעיף הסיוע וסובסידיה לתחבורה, סעיף העלאת מחירי המים וסעיפים רבים נוספים הקשורים לאוכלוסייה הנמצאת במצוקה ברמה זו או אחרת — אם אלה פנסיונרים שמטילים היטל על קצבאותיהם, מיסוי, אם זו בעיה של ילדים, של ילד ראשון וילד שני במשפחה, ועוד כהנה וכהנה — השאלות האלה זכו רק לכותרות משניות וגם

ומנהיגי העדה החרדית בישראל בדבר קיפוח, נוכל להביא לידי כך שקיפוח זה יוסר לחלוטין; אני מבקש על כך. אני מבקש על כך שאולי נמצא פתרון לנושא הכאוב של העדפת גופים שלא היה מקום להעדיפם.

עם זאת, אדוני היושב-ראש, כאיש ליכוד אני מבקש לייחד את דברי לדבר אחד בלבד, ולקדוה לשר האוצר, שאיננו נמצא כרגע כאן, אבל בוודאי יוכא העניין לידיעתו, שלא להכליל בחוק ההסדרים במשק את סעיף 7, הקובע כך: — — —

הי"ד ג' גדות:

סליחה, חבר הכנסת ריבלין, אני הייתי מבקש ממוזכרות הכנסת: הואילו בטובכם לבקש מסגן שר האוצר להיכנס פנימה. אני עושה אולי מעשה חריג, אבל אני חושב — — —

אוריאל לין (הליכוד):

למה לא השר?

שמעון שטרית (העבודה):

למה לא השר?

הי"ד ג' גדות:

בשביל מה להתפרץ? נדע לי שהשר מרגיש לא טוב, ולכן אני מבקש שייכנס סגן השר. זה לא מקובל שהיושב-ראש עושה זאת, אבל אני חושב שזה יהיה גם על דעת חברי הכנסת.

אוריאל לין (הליכוד):

חבר הכנסת ריבלין, זו רק קריאה ראשונה, אפשר — — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

כאיש ליכוד שוטח אני תחיתי לפני שר האוצר, שגם הוא היה שותף לניסוח מצע הליכוד לכנסת האחרונה, לכנסת שבעטיה נבחרתי זכיתי לשמש חבר כנסת מטעם תנועתי ומפלגתי: וכן נאמר בסעיף 44 בפקד' ד' — חברה ורווחה: "הממשלה בראשות הליכוד תחוקק חוק זכאות לשיכון יסודי או הסיוע לדיור בין בבעלות ובין בשכירות".

והנה, אנחנו, כמה חברים, חברי כנסת מכל הסיעות, שהמוכילים בהם היו חברי ליכוד, ובראשם חבר הכנסת יעקב שמאי, תוך דאגה לביצועו ולמימושו של מצע הליכוד, באנו והעברנו חוק. ייתכן שחוק זה נעשה בפזיזות יתירה, ייתכן שבחסור תשומת לב, ייתכן שהזעקה כאילו הוא ידרוש מהאוצר סכום גדול שאין המדינה מסוגלת לממן אותו נכונה היא. באנו ואמרנו: לאחר שהחוק עבר בשלוש קריאות וקיבל תוקף, מסכימים אנחנו להקפאתו של החוק, ובלבד שתבוא הממשלה למשא'ומתן על מנת למצוא פתרון צודק והולם, שיביא לידי גישור בין אותם צרכים תקציביים של מדינת ישראל, בין אותה יכולת של מדינת ישראל לעזור לנוקקיה, לבין החוק שנתקבל והפך להיות חוק במדינת ישראל.

אמרנו: מבינים אנחנו שיתכן שיש השגות מצד האוצר. יודעים אנו מהי תרומתו לכלכלת המדינה. יודעים אנו גם מה רגישותו לבעיות של אותם חלכאים ונדכאים ונוקקים שהפכו להיות ככולים בידי המשכנתאות ואסירים לכל ימי חייהם. באנו וביקשנו: כווא נראה איך אנחנו פותרים את העניין.

והנה, אדוני השר, מודה אני לך על שהואלת להיכנס לאולם בזמן שאני מדבר, ואם אינך חש בטוב, מאחל אני לך רפואה שלמה, כי הרבה כוח צריך אתה על מנת להוביל את המשק בשעה קשה זו. בא אני ושוטח את תחיתי לפניך כאיש ליכוד, כחבר באותה סיעה גדולה שלה אנחנו שותפים — ויתרנו ויתורים מרחיקים-לכת לשותפים בקואליציה, כי אין

לא יכול משהו בצד האחד של הכנסת, שלא לדבר על הצד השני, לחיות עם ביטול קצבאות הילד הראשון והשני? לא. יכולים לחיות עם האינפלציה? לא. אז למה זה בכל זאת כך?

אין לי תשובה. אני אומר לכם, חברי הכנסת, אין לי תשובה אלא — לא יפה להגיד רשעות, האם אומר על אנשי שר האוצר שהם רשעים? זה פשוט לא יפה. אבל אולי אטימות, חוסר הבחנה, חוסר הבנה מה צריך ומה ראוי לתת לעם הזה היום, חוסר תביעה מכל הציבור כדי לממש את יכולת הגידול של מדינת ישראל; ועזבו בצד את הוויכוחים הפוליטיים.

כך מביאים היום תקציב עליידי משרד האוצר לכנסת ישראל. שהיא תצביע עליו בחלוקה של קואליציה ואופוזיציה. נצביע עליו, נמשיך את הוויכוח בוועדת הכספים, בחלק גדול מהשינויים נתבלבל, והתוצאה תהיה כפי שהיתה רק היום בוויכוח על הייחודיים. רצו דבר אחד וקיבלו דבר והיפוכו. אני יכול לומר לשר וזבלון המ: אם צריך להביא דוגמה למה שמכונה "ניצחון פירוס" — מה שהיה היום זה אותו ניצחון. אני אצביע נגד התקציב.

הי"ד ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת אברהם כ"ץ-עז. רשות הדיבור לחבר הכנסת ראובן ריבלין, אחריו — לחבר הכנסת יאיר שפרינצק, ואחריו — לחבר הכנסת אברהם פורו. אני שב ואומר, שמי שלא יהיה נוכח באולם יאבד את זכות הדיבור.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אף שיש לי כמה השגות, הסתייגויות ולב כבד על סעיפים בתקציב הקשורים בעלייה, הקשורים ברווחה, הקשורים בחינוך, הקשורים אפילו בסדר-עדיפויות, במצב שבו נמצאת הממשלה, או נמצא עם ישראל, אנחנו, על כל פנים אני, אצביע בעד התקציב.

לצערי הרב, אני יכול לומר זאת היום לגבי חוק ההסדרים במשק, ובפרט לגבי סעיף אחד בו. אם כי מבקש אני לבוא ולהעיר את תשומת לב שר האוצר, שאיננו נמצא כאן, כי גם באותה הצעת חוק, שהובאה לידיעתנו הבוקר, ואשר בהחלט יש בה כשורה, והיא באה לתקן עוולה כפולה, אחת הקשורה באמת בחינוך של בני ישראל, אלפי ומאות אלפי בני ישראל המחנכים במסגרת חינוך חרדי; ולברך אולי גם על כך שרבים מהאנשים שלא היה מגיע להם ולו פרוטה אחת מאותם כספים ייחודיים, או אלה המכונים ייחודיים, לא יוכלו לקבל אותם עתה, או על כל פנים לאחר שהחוק יחוקק כראוי, ואין לי כל ספק שנמצא את הפתרונות; אני מוכרח לומר לשר האוצר, שאיננו נמצא כאן, שקשה לי להבין איך הוא נתן את ידו אפילו להצעת חוק כזאת, אלא אם כן יש לו מחשבה תחילה ודרכים למצוא פתרון, כי למעשה אנחנו לא יודעים מה יעלה חוק זה. האם הוא יחסוך לקופת המדינה? האם הוא יוסיף גירעון?

יצחק נבון (העבודה):

160 מיליון.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני לא בטוח שזה 160 מיליון, איש לא בטוח. אם נשים לב לסעיף קטן 3(י): "תאגיד מרכז החינוך העצמאי יתקצב על בסיס תקציבו האחרון לפני תחילת חוק זה" — עד היום למדתי, כאשר קראתי חוק, כי אם מדובר על בסיס תקציב, פירושו של דבר שהוא לא יפתח מאותו בסיס. אם כך הדבר, הרי יש פה הרבה דברים תמוהים, אולי צודקים, ואם הם צודקים, אורכה ואורכה. משום שאם אנחנו נביא לשוויון לגבי אותה זעקה ששומעים אנו כאן מראשי המפלגות החרדיות

בחופזה, אולי במידה מסוימת של חוסר שיקול דעת, אבל מתוך הבנה, לא יהיה חלק מחוק ההסדרים. אז נוכל להצביע אולי גם בעבור חוק זה.

על כל פנים, אני מאחל לשר האוצר גם בריאות וגם כוח רב, על מנת שיוכל להוביל בשנה קשה זו את המשק. אנחנו נעשה כל שביכולתנו כדי לסייע לו, כי אנחנו יודעים שדברים שרואים מכאן לא רואים משם. כלנו צריכים להיות אחראים בפני אלה שנתנו לנו את הכוח להיות כאן. תודה רבה.

יוסף עוזן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
ישר כוח.

היור' ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת ראובן ריבלין, רשות הדיבור לחבר הכנסת יאיר שפרינצק, אחרי — לחבר הכנסת אברהם פורז, ואחרי — לחבר הכנסת חיים קופמן.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, השתתפותה של ממשלת ישראל במשחק הכפוי וחוסר התכלית המכונה "תהליך השלום" נתנה את אותותיה גם בתקציב המדינה.

בימים אלה של עליית המונים צריכים היו רוב משאבי המדינה להיות מוקדשים ליישובם של מאות אלפי יהודים בחבלי יהודה, שומרון, עזה ורמת-הגולן — בנייה נרחבת של בתי-גורמים והקמת מפעלי תעשייה לקליטת העולים בעבודה יצרנית. בימים של לחצים מחוץ ומבית על ישראל, שתמסור לערבים חלקים של ארץ-ישראל, אין די בהצהרה שישראל דוחה את העיקרון של "שטחים תמורת שלום" — הכרחי לממש את העיקרון הזה על-ידי קביעת עובדות בשטח בקנה מידה גדול, בלי היסוס ובלי פחד. בייחוד בלי לפחד שמא הממשל האמריקני יסרב לתת לנו את הערבויות הנדרשות לקבלת המלווה לקליטת העלייה.

אין בלבי ספק, חברי הכנסת, שעצם הסירוב הזה — הסירוב לתת לנו את הערבויות — יפיח בעם היהודי בישראל ובפזורות הגולה רוח חדשה וירבן אותו למאמץ עליון לגייס את הכספים הדרושים לקליטה ממקורות עצמיים. מסתבר שמאמץ כזה יניב גם את הבראת הכלכלה הישראלית מפגור לא מוצדק, ותתאמת הערכתו של השבועון האמריקני "ניוויק", שכתב: "ישראל היתה יכולה לצפצף על בוש מתוך הרגשת כוח אמיתית אילו היתה מנצלת את משאביה בצורה יעילה בשני העשורים האחרונים — — — אולם במקום לתקן את הכלכלה הדמי-סוציאליסטית הישראלית, גם שמיר סומך על הכסף של הקונגרס" — האמריקני — "כדי להנשים את ארצו".

אדוני היושב ראש, להכרזותיו של ראש הממשלה על זכותם של יהודים לחיות בכל חלקי ארץ-ישראל יכול להיות רק כיסוי אחד — התיישבות רחבת מידות. העדר הקצבות ממשיות בתקציב המדינה לצורכי ההתיישבות ביהודה, בשומרון, בעזה וכרמת-הגולן יעשה פלסתר את הצהרות ראש הממשלה ויערער את אמינות כוונותיו. תודה רבה.

היור' ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת יאיר שפרינצק.

אברהם רביץ (דגל התורה):

חבר הכנסת שפרינצק, אתם מצביעים בעד?

לנו ברירה. נכנענו כניעות נוראות למפלגות החרדיות, לתחיה, למולדת, לכאן ולשם. אנחנו, אנשי הליכוד, באים ומבקשים: אותו חוק שחוקקנו והסכמנו להקפידו וביקשנו שיבוא במקומו איזה נוסח של חוק אחר, איזו הצעה שתביא בשורה לאותם מאות אלפי זוגות צעירים, אנשים שאין עוול בכפם, שכל מה שהם רוצים זה להמשיך ולחיות במדינה שבה נולדו, אולי כדור ראשון, כישראלים; מבקשים הם לבוא ולהשתחרר מאותו עול; והשר יודע זאת: ולממשלה יש בעיה: ולתקציב המדינה יש בעיה.

ועכשיו באה הממשלה ומבקשת, ואין לי טרונגה אל שר האוצר, כי זוהי הצעת הממשלה, בסעיף 7 לחוק: חוק ההלוואות לדיר, התשנ"א — 1991, בטל.

אדוני שר האוצר, אחד ממוקירי וממכבדי ומכובד על-ידו של מנהיגי מורי ורבי מנחם בגין, יודע יפה שבשנת 1977 אחד הדגלים שהעלו אותנו לשלטון, בצד הדגל הלאומי, היה נושא הדגל החברתי. ומנחם בגין מעולם לא זנח אותו מקור כוח פוליטי שממנו שאב הוא את השלטון. כל זמן שלטונו הוא דאג לאותן שכבות נחשלות.

אנחנו מבינים היום, שבר כבוד עם העלייה, עם הצרכים העצומים שיש למשק הישראלי לפתור את כל הבעיות שבפניהן הוא ניצב, עם הלחצים הקואליציוניים הגדולים מכל צד ומכל עבר — נכון שאפשר להשתגע. עם זאת, אדוני השר, אנחנו מבקשים ממך: בואו נסיר את סעיף 7, נדבר עליו לאחר מכן. אם יהיה צורך לבטלו, נבטלו בדרך אחרת.

אוריאל לין (הליכוד):

אניאפשר עכשיו להסיר. אתה יכול אחרי הקריאה הראשונה לבקש להסיר, לא עכשיו.

ראובן ריבלין (הליכוד):

השר יכול לבוא ולומר: אנחנו נסיר אותו לאחר הקריאה הראשונה. יאמר השר: אנחנו לא נדון בו במסגרת חוק ההסדרים. לא נבקש לבטל אותו במסגרת חוק ההסדרים. נציע הצעה אחרת שתבטל את החוק האחר, שכן כך סוכם.

אדוני, אני רוצה לומר לך, באנו בפני בוחרינו, באנו בפני המוני עם ישראל, כי המוני עם ישראל, לפחות 33% מהם, הם תומכי הליכוד. באנו בפניהם ואמרנו להם: ראו, מה שהבטחנו לכם במצע הליכוד היה אנו מקיימים. הנה הבאנו לכם בשורה. ייתכן שאנחנו, כחברי הכנסת, שאיננו בקיאים ומתמצאים בפרטי הפרטים של התקציב ובכל נכחי הכלכלה הישראלית, לא יודעים כמה עלה העניין הזה. אבל בואו תציעו לנו הצעה אחרת, ואכן כך היה, כך נאמר וכך הוסבר.

איך נבוא עתה בפני חברינו ונאמר: שר האוצר בא ואמר — זה מחיר השלטון, חוק ההלוואות לדיר בטל. מה אני אומר לבוחר? אני יודע ומוקיר זאת, אני נבחרתי בגללך יותר מאשר אתה נבחרת בגללי, כי שמך הלך לפניך. אבל איך נבוא שנינו, אני הקטן ואתה הגדול, אדוני שר האוצר, בפני בוחרינו ונאמר להם: חוק ההלוואות לדיר בטל. למה? מדוע?

נבוא ונביא בפניהם אותו חוק שאדוני רוצה להביא, אותו חוק ששר הכלכלה שקד עליו, אותם דברים שאפשר וגם יכול האוצר הישראלי לשאת על מנת להוציא את האנשים האלה מהמצוקה. אל לנו לנהוג בדרך גורפת וברוך של חוק אחר, לבוא ולתקן אולי מקצת העוולה ששר האוצר חשב שהכנסת עשתה.

אני מבקש מהשר להכריז ולומר, שאותו סעיף 7 בחוק ההסדרים, אותו חוק משכנתאות שנתקבל, לדעת השר,

רבותי חברי הכנסת, הצעת החוק לא הגיעה להצבעה עד עצם היום הזה מטעמים בלתי ענייניים לחלוטין. עם כל הכבוד ליושב־ראש הכנסת, נדמה לי שיושב־ראש הכנסת איננו רשאי לנצל את סמכותו לקביעת סדר־היום אלא באופן מינהלי, ולא באופן שיוטל וטו על הצעות שאינן נראות בעיניו או כאשר מופעלים לחצים שלא יביא אותן להצבעה.

למרבה הצער, כדי לאלץ את יושב־ראש הכנסת לקיים דיון בהצעת החוק נאלצנו, חבר הכנסת שבח וייס ואני, לעתור לבג"ץ. ניתן צו על תנאי והעתירה היתה אמורה להתברר מחר בבוקר.

לפני דקות ספורות הגענו חבר הכנסת וייס ואנוכי ויושב־ראש הכנסת, יחד עם מנהלת מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה, להסכמה שלפיה תעלה הצעת החוק הנ"ל להצבעה ביום רביעי בשבוע הבא, מייד לאחר השאלות בעל־פה, כמועד גמור וחלוט. אני מקווה שהצעת החוק תזכה לרוב.

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לומר, שלא היתה לנו מעולם, בשום שלב, כוונה — לפחות לא לי, אני גם מניח שלא לוועדה ולא לממשלה שתמכה בחוק, ולא לחבר הכנסת וייס, ולא לחברי ועדת החוקה, חוק ומשפט שדנו בהצעת החוק — לפעול שלא כדין לביטול סכומים המגיעים באופן שוויוני והוגן לגופים שונים בישראל. רצינו למנוע את התופעה שלדעתנו נראית פסולה, שלפיה לא קובעים בסעיף פעילות אלא קובעים שם של פירמה, ובלשון הצעת החוק של היום: תאגיד, שהוא רשאי לקבל את הכסף.

אם נכון הרבר, כפי שנאמר בהצעת החוק שהוגשה היום, שתקצוב התאגידים האמורים ייעשה במשרד החינוך והתרבות למטרות חינוך בלבד ועל־פי קריטריונים ענייניים אחדים ושוויוניים כמו לכלל ילדי ישראל — אינני מבין את נציגי המפלגות החרדיות, מדוע הם מתעקשים על כסף ייחודי, וההסדר הזה עדיין מנציח את תופעת הייחודיים. שהרי אם מדובר באמות מידה אחדות, בקריטריונים ענייניים אחדים ושווים כמו לכלל ילדי ישראל, אין כל סיבה שהדבר לא יכלול בחוק התקציב כמו פעולות רבות וחשובות אחרות המתוקצבות בחוק התקציב. ואם יאמרו נציגי המפלגות החרדיות, שהם אינם סומכים על שר החינוך והתרבות ולא על שר הדתות, בהיותם נציגי המפד"ל — — —

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
על שר הדתות סמכו כל הזמן. כעת, כשחזר בתשובה — גם על שר החינוך והתרבות.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
סגן השר עזרן, זאת אומרת, אחרי שהוא חזר בתשובה אפשר לחזור לדבר המקורי ולוותר על העמותות?

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):
זה בדיוק מה שעשינו. ויתרנו על הייחודיים אבל לא על העמותות.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
זה לא מה שאתם עשיתם.

הרי מה נאמר בסעיף 1 לחוק? נאמר: לא יוקצב בחוק במישרין או בעקיפין לגוף חוץ מסוים. אלא ההקצבה תיעשה על דרך סוג פעילות. כשאנחנו קוראים פה: כתאגיד מרכז "מעייני החינוך", או כתאגיד מרכז החינוך העצמאי — פירוש של דבר שזה כסף ייחודי.

יאיר שפרינצק (מולדת):

אתה שאלת איך נצביע. אני עונה לך: שערי תשובה עדיין פתוחים.

אברהם רביץ (דגל התורה):

הם עדיין יושבים על הגדר.

אלי דיין (העבודה):

כמה אתם דורשים?

יאיר שפרינצק (מולדת):

אני נמצא אתך פה בשוק?

היור"ג גרות:

חבר הכנסת אלי דיין, אני דורש ממך להפסיק לדרוש. אלה דרשות סרק.

רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם פורז, ואחריו — לחבר הכנסת חיים קופמן.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

אדוני היושב־ראש, חברי הכנסת, ב־15 בחודש יולי שנה זו הניחה ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת על שולחן הכנסת להצבעה בקריאה שנייה ובקריאה שלישית את חוק־יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 4). למרבה הצער, הצעה זו לא הועמדה עד היום להצבעה.

הצעת החוק מבוססת על הצעות החוק של חבר הכנסת שבח וייס ושלי, שעברו במליאה בקריאה מוקדמת בתמיכת הממשלה.

ועדת החוקה, חוק ומשפט קיימה מספר רב של ישיבות, לרבות ישיבות לפני הקריאה הראשונה ואחרי הקריאה הראשונה, ובסופו של דבר גיבשה הצעת חוק, שאקרא אותה בפניכם:

"הוספת סעיף 3א. 1. בחוק־יסוד: משק המדינה, אחרי סעיף 3 יבוא: הקצבה לגופי חוץ. 3א. (א) סכום מתקציב המדינה שנועד לגוף חוץ לא ייקבע בחוק אלא על דרך הגדרת סוג פעילות בלבד, ולא יוקצב בחוק, במישרין או בעקיפין, לגוף חוץ מסוים: בסעיף זה, 'גוף חוץ' — גוף שאינו מוסד ממוסדות המדינה, ואינו רשות מקומית, חברה ממשלתית או תאגיד שהוקם בחוק.

(ב) גוף חוץ לא יאה זכאי להקצבה מתקציב המדינה, אלא אם כן הוא תאגיד רשום והוא הגיש בקשה לכך בדרך שנקבעה בחוק או על־פיו.

(ג) התנאים המוקדמים להוצאת סכום מתקציב המדינה לגוף חוץ, התנאים לשימוש בסכום כאמור על־ידי גוף חוץ, ודרכי הביקורת על גוף חוץ, ייקבעו בחוק או על־פיו, ולא יוצא סכום כאמור אלא לפיהם.

(ה) לא יוצא סכום מסעיף תקציב לגוף חוץ אלא אם כן נראה כי הכספים יוצאו למטרות שלהן נועדו, וכי הגוף יתנהל כיעילות ובחיסכון.

הוראת חוק הסותרת הוראה מהוראות סעיפים 3א ו־5(ב) — בטלה. אין לשנות סעיפים 3א ו־5(ב) אלא במפורש ובהוראת חוק שנתקבלה בכנסת בקריאה הראשונה, בקריאה השנייה ובקריאה השלישית."

על זה הוגשה הסתייגות שלי, שבה הצעתי, שאין לשנות את ההוראות של הסעיפים הללו במפורש או במשתמע, אלא ברוב של חברי הכנסת.

עוד אתמול, לפי בקשתו המפורשת של השר, הקמתי ועדה בין-משרדית, ובה אנשי האוצר, הפנים, החינוך, העבודה וההוועה, השלטון המקומי, הסוכנות היהודית, כדי לבדוק את השוויוניות בחינוך. השר רצה להוכיח שיש שוויוניות בחינוך.

אבל הבורק הכול נגמר. דוקטור גיקיל הפך מיסטר הייד. לפתע הפך השר למגן החרדים, לפתע החליט להקים תאגיד להגנה על החינוך שלהם. על כן החלטנו, קבוצת חברים בסיעת העבודה, שגם אנחנו נקים, אדוני היושב-ראש, תאגיד לחידוש ורם העובדים בחינוך, ובהזדמנות הראשונה שנוכל נחבע לעצמנו כספים — לא ייחודיים, חס וחלילה, לא יהיו כספים ייחודיים — — —

אלי דיין (העבודה):
לפי קריטריונים.

מיכאל בריזהר (העבודה):
רק לפי קריטריונים, לפי מלת הקסם החדשה, שהולכת וממלאת את מקומה — קריטריונים. כן, זאת מלת קסם, זאת מלת קסם — קריטריונים. נחבע לעצמנו כספים למימון הזרם שלנו.

דוד בן-גוריון הקים סכר בפני הפוליטיזציה בחינוך והקריב על מזבח אותו סכר את זרם העובדים בחינוך הילדים בישראל. היום ריסק אותו שר החינוך בהקמת הזרם החדש. ואני חושב לעצמי, מה קורה לאותם ילדים והורים ותלמידים שאין להם תאגיד.

היום קיבלתי מכתב ממועצה מקומית מוסלמית ברמת-הגולן, ששר החינוך הקודם נתן להם במכתב התחייבות לתת להם 40,000 שקל: 40,000 — וחבר הכנסת שפרינצק היה בישיבה — כדי לבנות שתי כיתות. המכתב הזה גרר אחריה את אישורי כל הדרגים במשרד החינוך, ואותם מוסלמים מסכנים ותמימים, לפי החלטת השר, בנו את שתי הכיתות. הם שלחו את החשבונית למשרד החינוך לקבל את הכסף, והם קיבלו מכתב רשמי — — —

הי"ר ג' גדות:

ברמת-הגולן?

מיכאל בריזהר (העבודה):

ברמת-הגולן, באל-ע'יה, כן. הם שלחו את החשבונית למשרד החינוך ואמרו: תנו לנו את הכסף, 40,000 שקל. אמרו להם: לא. נכון, השר הבטיח. נכון, התחייבנו. נכון, יש מכתבים. אבל אין לנו כסף, מצטערים, תבואו בפעם אחרת. זה אין. למה? — כי להם אין תאגיד.

ילדי ישראל חוזרים היום הביתה בשעה 11:45 עם מפתח על הצוואר, כי אמא ואבא נמצאים בעבודה. למה הם לא לומדים כמו כל הילדים האחרים עד שעה 13:00 או 14:00? — כי אין להם תאגיד. העברנו בכנסת חוק יום חינוך ארוך, ולמה הוא לא מתבצע? — כי לילדים אין תאגיד. ולמה ההורים קונים ספרים, משלמים כדף שמירה, דמי שכלול, דמי שכפול, דמי בלבול, ושיעורם בתקציב המדינה, בתקציב החינוך תופח והולך, עד שכבר הגיע ל-27%? למה? — כי אין להם תאגיד. ולמה לתלמידים ערכים אין כיתות? למה אין להם מורים? — כי אין להם תאגיד. ותלמידי אוניברסיטאות שאינם מקבלים את התמיכה הנחוצה? — אין להם תאגיד. אם כן, נקים גם אנחנו תאגידים.

אני חושב שזאת בושה שאנחנו צריכים היום לחפש מתחת לאדמה פטנטים חדשים. בעוד כמה שנים ילדי ישראל כבר לא יכירו את המלה "ייחודיים", כי היום, כמו שאמרו, זה יום

אני רק רוצה לומר לך, סגן השר, עזרן, אני שב ומפציר בכך, אתם עושים עוול לעצמכם. אם אתם באמת חושבים שאתם רוצים לקבל כסף לפי קריטריונים ענייניים אחדים ושוויוניים, אינכם זקוקים לציון הגופים האלה בחוק התקציב או בחוק הסדרים. אתם זקוקים לסעיף תקציבי שיכסה זאת. אם שר החינוך או כל שר אחר יפעל בניגוד לחוק, בניגוד לחוק התקציב, פתוחה הדרך בפניכם לפנות לבג"ץ. גם אם הדבר הזה רשום, אני חושב שכסופו של דבר אפשר להערים קשיים בלתי סבירים.

יוסף עזרן (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

רבותי חברי הכנסת, צר לי לומר, שאם ההסדר הזה שבוצע היום בפנינו יעמוד בחוקו ושני הגופים הללו ימשיכו לקבל כסף לפי שם התאגיד, הרי לא ביטלנו את תופעת הכספים הייחודיים. במקרה הטוב ביותר צמצמנו את ממדיה. בעיני העניין אינו הגוף שמקבל, אלא העיקרון. אני חושב, שעיקרון במדינה מתקנת הוא, שפעולות שונות צריכות להיעשות דרך תקציב המדינה. כך צריכים לקבל תיאטרות וכך צריכים לקבל מוסדות אחרים, והגופים שעוסקים בחינוך, לרבות חינוך חרדי, אינם הגופים היחידים הנהנים מתמיכה מתקציב המדינה. אין כל סיבה של היגיון משפטי שלא לכלול את הסכומים הללו בתקציב המדינה, בלא צורך לנקוב בשמות של גופים ועמותות.

אם יישאר ההסדר הזה בעינו, אני רואה בכך כניעה של המפד"ל לדרישות של המפלגות החרדיות. אינני בא להגן על המפד"ל, אני גם לא מצר על שום דבר. אני רק רוצה לומר, שהפעם הזאת יצאה המפד"ל למאבק צודק בנושא צודק, וחבל שהיא נכנעה באמצע הדרך, אם כי קרוב לוודאי, שאם ההסדר הזה יהיה סופי, אזי צמצמו במידה מסוימת את תופעת הכספים הייחודיים, אבל לא הביאו לחיסולה.

אני שב ופונה אליכם, חברי הכנסת מהסיעות החרדיות, עס כל האי-אמון שאתם רוחשים גם לשר החינוך והתרבות, גם לשר התרבות וגם למפד"ל, ואולי בצדק, אני שב ומפציר בכך שתתייעצו עם משפטנים ותבדקו את זה. אתם יכולים בסופו של דבר להסדיר את העניינים הקרובים ללבכם, ואני מבין את זה, בלא צורך בהנצחת התופעה הפסולה הזאת שנקראת כספים ייחודיים. תודה רבה.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת אברהם פורז. רשות הדיבור לחבר הכנסת מיכאל בריזהר. אחריו — לחבר הכנסת אברהם רביץ. ואחריו — לחבר הכנסת צ'רלי ביטון.

מיכאל בריזהר (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שר החינוך שלנו יכול היום לנפח את חזהו כאותו יהודי אגדי וארוך-זקן ולומר: בירושלים הקמתי את זרם החינוך החרדי.

חודש ימים היתה עדנה לו ולמפלגתו, כשכל התקשורת דולקת ועוקבת אחרי מאבקם האמין נגד הכספים הייחודיים. עוד בשבוע שעבר סיינו לשר להפיל הצעת חוק של "שוויון בחינוך" שהציעה סיעת ש"ס. עוד אתמול, בדיון שהשתתפו בו נציגי שר החינוך, המנכ"ל וראשי החינוך החרדי, נלחם מר זבולון המר כארי נגד תביעות החרדים. עוד אתמול אמר באותו דיון נציג בכיר של האוצר, שאם נצרך יחד — וכלשוננו, נעגן את התקציבים השונים לחינוך חרדי, יתברר שילד בחינוך חרדי מקבל יותר מילד בחינוך הממלכתי והממלכתי-חרדי, להוציא את בניו הכיתות, המפגר אחרי הגידול הטבעי.

כולנו נמצאים כאן בארצנו במטרה אחת: להקים ולקומם את עם ישראל, וכל אחד לפי תפיסתו, אבל כולנו יחד צריכים לתרום לתכלית האחת, "ושבו בנים לגבולם", ולהיות ראויים כעם קדוש לשם לחיות כאן.

לכן אני מברך על החוק הזה, כמובן, ומקווה מאוד שלאחר קבלתו אנחנו, הציבור הדתי, בכללותו, נוכל להפנות את משאבינו, את כוחנו למטרות אמיתיות כדי לקרב את ישראל לאביהם בשמים.

אני רק רוצה להפנות, בכמה משפטים, דברים אל ידידנו מן המפד"ל. אין זה סוד שהמשרדים אשר אמורים לבצע את החוק הזה נתונים כיום בידי נציגי המפד"ל — אף אחד לא בטוח מה יקרה בעתיד — וניתן בידם פיקדון. אם הם ידעו להתעלות מעל חשבונות צרים, אשר פעמים הם היו שותפים להם, אם הם ידעו להתעלות ולבצע את החוק הזה כרחוק וכלשונו, כדי להסיר באמת את חרפת האפליה בצד הסרת חרפת הייחודיים, הרי הם עשו דבר גדול.

אבל אני אומר שהיום הזה הוא בכחינת "גילו ברעדה", כי אנחנו גם חוששים וחרדים, מאחר שאנו נתונים כיום בידי המשרד בעצמו, בידי הממלכה, ואין הרבר קל לנו, אדוני היושב-ראש. אנחנו מדברים על עתידנו, על חינוך ילדינו, וזהו הדבר החשוב ביותר אשר לשמו אנו קיימים.

לכן אני באמת מקווה מאוד, שמי שעתידיים לבצע את החוק הזה יעשו זאת בכבוד ובאמינות, ויביאו לקידוש שם שמים. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת רביץ. רשות הדיבור לחבר הכנסת שלום צ'רלי ביטון.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הגיע הזמן לשבור את העול הכבד של המשכנתאות, שהורס הרבה אנשים ומפרק הרבה משפחות.

ועכשיו, אדוני היושב-ראש, לעניין התקציב. הדיון על התקציב דומה להצגה שחוזרת על עצמה. השחקן הראשי, שר האוצר, עולה על הרוכב ומשחק את התפקיד שלו. לחיסרון הוא קורא יתרון, למצוקה הוא קורא רווחה, ולאבטלה הוא קורא תעסוקה. אחר כך, כאשר מסתיים הדיון, אדוני היושב-ראש, אפשר לשמוע הרבה חברי כנסת מן האופוזיציה ומן הקואליציה מדברים כגילוי לב על שר האוצר — כמובן לא לפרסום, הרחק מן האוזן הציבורית — מרימים את האצבע לכיוון המצח, עושים תנועה סיבובית, מכיטים ימינה ושמאלה ואומרים ששר האוצר הוא "קוקו". טוב שהציבור, אדוני היושב-ראש, ישמע מה אומרים על שר האוצר — "קוקו". אומרים את זה בחצי סוד במסדרונות, במעליות ובמזנון הכנסת.

אברהם רביץ (דגל התורה):

"קוקו" — זאת לא מלה פרלמנטרית, זאת גם לא מלה בעברית.

צ'רלי ביטון (הפנתרים השחורים):

אבל זאת גם לא מלה רעה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רביץ, ואם זה היה בעברית?

אברהם רביץ (דגל התורה):

זאת גם לא מלה פרלמנטרית.

היסטורי. היום המלה ייחודיים נמצאה מהלקסיקון שלנו. מחר הם ידעו את המלה קריטריונים. מחר הם ידעו את המלה תאגיד. מחר ימצאו פטנט אחר כדי לסחוט את כספי המדינה. ומי שתמיד יסבול הראשון, כמובן, אלה יהיו אותן שכבות חלשות, אותם אזרחים שלא יכולים להילחם על מה שמגיע להם, אותם אנשים שאין להם שניים או שלושה חברי כנסת שיגידו שהם לא יצביעו בעד הממשלה אם הם לא יקבלו בעד התאגיד שלהם.

משום כך, חברי הכנסת, מאחר שלא נגיע למצב של שניים או שלושה, אבל אני מניח שיהיה ככוחנו לעשות את זה, נעשה מה שכל-כך הרבה שנים נמנענו ממנו — נקים את התאגיד הזה, נחדש את זרם העובדים בחינוך ונצמיח לפחות דור ציוני, שבימי החג של מדינת ישראל גם יעמוד דום כפני דגל ישראל, ישיר את "התקווה" ויכבד גם את זכר חללי ישראל במלחמותיה. תודה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת מיכאל בר-זהר. רשות הדיבור לחבר הכנסת אברהם רביץ. אחריו — לחבר הכנסת צ'רלי ביטון, ואחריו — לחבר הכנסת אליעזר מורחי.

אברהם רביץ (דגל התורה):

אדוני היושב-ראש, קווה קיווינו כי היום הזה יצוין כיום גדול עליידי כל חברי הכנסת, אולי אפילו יום היסטורי, בוודאי יום של מפנה. אנחנו, מפלגת דגל התורה, מתחילת היותנו ציפנו, חיכינו ליום הזה, ומעל כל כמה אפשרית הטפנו, יחד עם אחרים, להגיע ליום הזה.

אדוני היושב-ראש, מעולם לא עשיתי אנוכי את החשבון של הכסף, אם עליידי יישור הקו, עליידי היותנו אזרחים שווים במדינת ישראל, נרוויח יותר כסף או שמא נפסיד. ויש דורשים ויש דורשים, אדוני היושב-ראש. יש האומרים, שהמהלך הזה של השוואת הזכויות של כל ילדי ישראל, ייתכן שישפר את מעמדם של בתי-הספר של החינוך החרדי. ויש האומרים, שמא ייגרע חלקם, אבל לא זה העניין כלל. העניין הוא, שאנחנו כיום כזה יכולים לומר לעצמנו ולדורות הבאים אחרינו, שאולי לראשונה התקבלה בכנסת ישראל החלטת האומרת, שכל ילדי ישראל, גם אם הם שונים בדעותיהם, הם שווים כלפי החוק, הם שווים מבחינת זכויותיהם האלמנטריות, החל מגן-הילדים, מארגון החול, ועד לחינוך הבוגר, ככל השאר.

חבר הכנסת בר-זהר, יושב-ראש ועדת החינוך, היו רבים שעלו כאן על הבמה ואמרו, שמא יש כאן אילו טריקים, אילו דברים נסתרים, אילו הסכמים שאינם ידועים. אבל הנימה הכללית של כל הדוברים היתה, שאכן מבחינה עניינית, לאמור שכל ילדי ישראל שווים מבחינת זכותם וחובתם לקבל את המגיע להם בשווה, זו זכות שאיננה ניתנת לערעור.

אני רוצה לומר, שהייתי עד להולדת החוק הזה או התיקון לחוק, והאנשים שעמדו יחד עמו להביא את הדבר אל המוגמר דייקו עד קוצו של יו"ד, שמא יהיה שם איזה תת-סעיף אשר יאפשר לציבור החרדי גם לשמור על אופיו המיוחד, ושמא יוכלו, אולי, לקבל אגורה נוספת אחת. ודייקו. ואני רוצה לומר לכם, שאנחנו, כציבור חרדי, לא מעוניינים ולא רוצים לקבל אפילו אגורה אחת נוספת על מה שמקבלים כל שאר ילדי ישראל.

אני חושב, שלו זכינו, אכן כולנו היינו מציינים זאת כתפנית מבחינת מערכת היחסים בין הציבור החרדי הדתי לכלל אזרחי מדינת ישראל. אני חושב, שכולנו זקוקים לכך, להשתית את מערכת היחסים בחברה בישראל בצורה שונה. לאמור,

אדוני היושבר ראש, התמונה המצטיירת מן הדיון המתנהל היום היא תמונה מעוותת. אפשר לחשוב שהסכפים הייחודיים הם העניין החשוב ביותר בכלכלה הישראלית, ושגורל המשק הישראלי כולו תלוי בשאלה: כמה כסף יקבלו מוסדות החינוך של החרדים? האמת היא, שהסכפים הייחודיים הם כאן וכאפט לעומת מחירן של ההתנחלויות. האמת היא, שהסכפים הייחודיים בטלים כשישיר לעומת התקציב הצבאי. אבל על כך נמנעט שלא מדברים בדיון על התקציב.

חברי ועדת הכספים לעומקו של התקציב ויביאו את התקציב המתוקן לאישור הכנסת בסוף חודש פברואר 1992, ולא בסוף חודש דצמבר 1991. אני חושב שאז אולי יהיה לנו לפחות תקציב שפניו לטובת עם ישראל.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת רענן כהן. רשות הדיבור לחבר הכנסת יעקב שמאי, הבא במקומו של חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה.

יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנחנו עומדים לפני הצבעה על תקציב 1992. במסגרת התקציב ביקש שר האוצר להוסיף סעיפים נלווים לחוק הסדרים כמשק. אחד הדברים התמוהים במסגרת חוק הסדרים הוא סעיף 7, שבו מבקשת הממשלה לבטל חוק שהתקבל בכנסת בחודש מאי 1991.

לאחר שהממשלה שמעה את הפקידות הבכירה באוצר, היא נבהלה ממספר המיליארדים שהחוק הזה עלול, חלילה, לעלות למשק. אני חייב לומר לך, אדוני היושב-ראש, ולכם, חברי הכנסת, שגם אני נחרדתי מהמספר שחשב האוצר "זרק" לתקשורת ומסר לשר האוצר, ולשר האוצר לא היתה ברירה והוא העביר את המספרים לראש הממשלה. חשב האוצר אמר, שהחוק הזה יעלה 5 מיליארדי שקל. נחרדתי כששמעתי זאת, וביקשתי את עזרתו של מומחה למימון מאוניברסיטת תל-אביב. הוא ישב מול פקדי האוצר ודן אתם על המספרים, אחד לאחד, והוכיח להם, שהעלות של המצב הקיים בהלוואות לדיור לא תעלה בעקבות החוק אף לא שקל נוסף אחד.

במלים אחרות: הצעתי חוק טוב יותר, חוק שיכול לתת פתרון, חוק שיכול לעזור, חוק שיש לו מנגנון שיכול לעזור, פסיכולוגית וחברתית, לכל משפחה אשר נצרכת ולוקחת הלוואה לשיכון: חוק שקובע מנגנון שעוצר את הדהירה האינפלציונית, חוק הצמוד למדד ב-80%. אנחנו יודעים שהסכמי השכר לא נותנים תוספת של 100%. אנחנו יודעים שהסכמי חוספת היוקר לא נותנים תוספת של 100%. אנחנו יודעים שהמנגנון הזה יכול להציל בעתיד מאות ואלפי משפחות.

אלי דיין (העבודה):

אז למה שר האוצר התנגד?

יעקב שמאי (הליכוד):

ראינו את משפחות נפגעי המשכנתאות. הן נפגעו כתוצאה מהאינפלציה שרבעה עליהן, כופפה אותן, שברה אותן, ריסקה משפחות וגרמה להפרדה במשפחות, סכסכה בין בני המשפחה, וכל זה כתוצאה מהנטל הכבד הזה. והממשלה לא הולכת לקראתן.

לאחר שהחוק התקבל, קרא לי ראש הממשלה ואמר לי, שהחוק הזה יעלה מיליארדים, קשה היה לי להוכיח לו באתר מעמד מה העלות האמיתית של החוק, לא יכולתי להוכיח לו זאת במספרים. לכן אמרתי: נאפשר לממשלה להקפא את החוק, מתוך הנחה שבסוף השנה התקציבית, דהיינו 31 בדצמבר 1991, נבין כולנו את האמת.

לאחר שקיבלתי נתונים ממומחים, לאחר שישבתי עם ראש הממשלה, ולאחר שהוכחתי לחברי בממשלה ולאחרי בכנסת שהחוק הזה אינו עולה אף לא אגורה אחת יותר — — —

היו"ר ג' גדות:

סליחה, חבר הכנסת שמאי, חברי הכנסת, אני מבקש מכם מאוד, אני מבקש מאוד מכולם לאפשר לנהל את הישיבה

במקום לאפשר להם לחיות בכבוד מגמלה סדירה, הממשלה מנסה לפגוע בכל דרך בפנסיה שלהם.

אדוני שר האוצר — חבל שהוא לא נמצא כאן — אמר בנאומו על התקציב של שנת 1991: אין בכונתם של תקציבים אלה לקחת מן האוצר, אלא לתת לו. לתת לו שגשוג, לתת לו צמיחה, לתת לו תעסוקה, ועד כמה שאפשר, להגדיל את רווחתו. ומה קורה בפועל? — אבטלה גדולה, מחדל בקליטת עלייה, אינפלציה ושחיקת שכר, אין תשתית לתעסוקה חדשה, הגברת הירידה ועוד.

בחינה מדויקת של התקציב מראה, שסדר-העדיפויות של הממשלה אינם עולים בקנה אחד עם הצרכים החברתיים של מדינת ישראל, לדוגמה, תקציבו של המשרד לענייני דתות גדל מ-400 מיליון שקלים ל-750 מיליון שקלים עוד לפני הכספים הייחודיים. מה קרה? מדוע גדל תקציב המשרד לענייני דתות ביותר מ-75%, הרבה מעבר לאינפלציה? האם המשרד הזה יטפל באבטלה? בקליטת העלייה? במשכנתאות לזוגות צעירים? בחיילים המשוחררים? האם הוא קיבל תפקידים חדשים, או שיש כאן דברים נסתרים שאנחנו איננו יודעים עליהם?

עם ישראל צריך לדעת, שהתקציב המוצע יביא בסיכומו לפגיעה חמורה בחלשים, בעובדים, בקשישים, בחינוך ובמשתמשי התחבורה הציבורית. הוא נגד השקעות, הוא נגד ילדים, הוא נגד לוקחי המשכנתאות, הוא נגד מעונות ילדים, אבל הוא בעד חלמדי ישיבות שאינם משרתים בצבא, והוא בעד אותו חלק — — —

יוסף עזון (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

רענן כהן (העבודה):

הוא בעד אותו חלק באוכלוסייה הישראלית — — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רמון, אתה מפריע לכן סיעתך.

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש סליחה — — —

יוסף עזון (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת רענן כהן, יש לך בדיוק עוד דקה.

רענן כהן (העבודה):

אבל הפריע לי. הוא בעד אותו חלק ישראלי שאינו מאמין בציונות, הוא בעד התנחלויות, והוא בעד כספים ייחודיים מוסתרים, מוחבאים בכל מיני סעיפים.

לסיים, אדוני שר האוצר — אני מקווה שהוא ייכנס — בזמן העומד לרשות ועדת הכספים אין בשום אופן אפשרות לבחון לעומק את התקציב על סדר-העדיפויות שלו בכל אחד מהמשרדים: הזמן קצר ביותר, ושבוועים לא יספיקו לכן, לכן אני חושב, שזה למעלה מכוחו של כן אנוש לקרוא בעשרה ימים את הספר העבה הזה, עם הארגז מלא הספרים, שלא לדבר על בחינה גיונית של מבנה התקציב על המתחייב בו.

לכן, אם אני יכול לתרום את תרומתי, אני רוצה להציע לשר האוצר להעביר בשלב זה תקציב ביניים לתקופה של חודשים, כדי שהממשלה תוכל להמשיך לבזבז את הכספים, לשלם משכורות לעובדים, ובפרק הזמן של חודשיים ידונו

כיאות. חברי הכנסת, עוזרים פרלמנטריים, פקידי ממשלה, אני מבקש מכם מאוד.

רענן כהן (העבודה):

חבר הכנסת שמאי, אתה תצביע בעד התקציב?

יעקב שמאי (הליכוד):

קבעתי, והודעתי, שההוכחה הניצחת היא, שאין טוב מהחוק הזה. יתירה מכך, אני פונה אל חברי בליכוד ומפנה אותם למצע הליכוד, אותו מצע שנכתב לקראת הבחירות לכנסת האחרונה והנחה את הליכוד בבחירות. שם נקבע בפרק ד', פרק חברה ורווחה, בסעיף 4א לאמור: הממשלה בראשות הליכוד תחוקק חוק זכאות לשיכון שיסדיר את הסיוע לדיוור, בין בבעלות ובין בשכירות.

ידידי חברי הכנסת מהליכוד, ידידי השרים מהליכוד, האם אתם לא צמודים למצע הליכוד? האם מצע הליכוד אינו מחייב אותכם? לא הבאנו אתכם למצב שבו אתם תחוקקו חוק זה בכנסת, שהרי הכנסת חוקקה אותו. האם אתם מעיזים לבטל חוק שהתקבל בכנסת בהתאם למצע שלנו, של הליכוד?

אני קורא לכם, חברי, אני קורא לשר האוצר, היה לי דין-ודברים עם שר האוצר, היה לי דין-ודברים עם החשב, שנתן לך, אדוני שר האוצר, נתון מספרי לא-אמיתי של 5 מיליארדי שקל כעלות החוק. העלות של החוק הזה במתכונתו הקיימת, אדוני שר האוצר, אינה עולה אף לא אגורה אחת יותר.

אדוני שר האוצר, את חוק המיס הוצאת מחוק ההסדרים. חוק המיס לא עולה כסף? מדוע לא תוריד גם את הסעיף הזה, שבו אתה רוצה לבטל את חוק המשכנתאות?

אני קורא גם לחברי להצביע נגד חוק ההסדרים במתכונתו הקיימת, עם הסעיף שמבטל את חוק ההלוואות. אני אצביע נגד חוק ההסדרים; בעד התקציב ונגד חוק ההסדרים.

אלי דיין (העבודה):
ישר-כוח.

רענן כהן (העבודה):
כל הכבוד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה לחבר הכנסת שמאי. אדוני השר רוצה להשיב? זכותו של השר גם לענות ולהחכים את הציבור. בבקשה, אדוני.

שר האוצר י' מודעי:
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה —

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, יותר מדי רועש וגועש פה. חבר הכנסת שמאי, כולם שמעו את דבריך. אם לא הצלחת לשכנע אותם, לא תוכל לעשות זאת עכשיו. בבקשה, אדוני שר האוצר.

שר האוצר י' מודעי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא הייתי עולה להשיב על הדיון אלמלא הבטחתי, בעת הצגת חמשת החוקים שביקשתי מהכנסת לאשר בקריאה ראשונה, שאתייחס באופן מיוחד לנושא המשכנתאות.

הנקודה הראשונה שאני מבקש להעלות באוזני הבית היא

רענן כהן (העבודה):
גם בשביל החיילים.

שר האוצר י' מודעי:
זה אותו דבר.

רענן כהן (העבודה):

תעשה הפרדה, אני מבקש.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני מבקש. צריך להיאזר קצת בסבלנות. בבקשה, אדוני השר.

שר האוצר י' מודעי:

מהטעונונים שהעלו החברים שעלו לדבר בסוגיה הזאת יכול להשתמע, כאילו אין הטבות והקלות בנושא ההלוואות לדיוור. אדוני היושב-ראש, אני לא מסוגל כך.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת. חבר הכנסת פורז, חבר הכנסת גל. אם אתם רוצים לשוחח — אולי תעשו זאת בחוץ. חבר הכנסת חיים רמון.

חיים רמון (העבודה):

אני מבקש סליחה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אתה מבקש סליחה וממשיך לדבר. כשאתה תפסיק לדבר, כולם ילכו בעקבותיך. בבקשה.

שר האוצר י' מודעי:

מהדברים שהועלו כאן עליידי המשתתפים בדיון בכל מה שנוגע להלוואות לדיוור יכול להשתמע כאילו לא הוצעו שום תיקונים ושום שיפורים בנושא הזה, ולא היא. אבל אני מבקש, קודם כול, להסביר פעם אחת ולחמיד את הנתונים המספריים הנוגעים להצעת החוק שהכנסת נתבקשה לאשר את הקפאתה בשנה הנוכחית.

ההפרש בין ההצעה או הפרקטיקה הקיימת היום לבין ההצעה המוצעת הוא לפי הפירוט הבא: ההצעה המוצעת מבקשת להגדיל את נפח ההלוואות עד לסכום של 180,000 או 160,000 שקל בחודש.

יעקב שמאי (הליכוד):

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שמאי, דיברת בהתלהבות רבה. תקווה ששכנעת. אם לא שכנעת, קריאת ביניים לא תעזור. בבקשה.

שר האוצר י' מודעי:

ההפרש הראשון שבין הפרקטיקה הקיימת, המצב הקיים, למצב המוצע או להסדר המוצע מהווה תוספת נפח תקציבית, כי הרי מבקשים להגדיל את המשכנתה, או על מה להגדיל אותה? מתבקשת תוספת נפח תקציבית של 2.6 מיליארדי שקל.

יעקב שמאי (הליכוד):

זה לא נכון, זה פשוט לא נכון.

שר האוצר י' מודעי:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני מבקש להצביע על ההצעות.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, נא לשבת. אנחנו ניגשים להצבעות. אני מעמיד להצבעה בקריאה ראשונה את הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3), התשנ"א — 1991, בתוספת סעיפים קטנים (ט) ו-(י) במקום סעיף (ט) בהצעת החוק המקורית, ללא פרק ג', חישוב עלות המיס ותעריפים למיס. יש פה חתימות להצבעה אישית. אדוני המזכיר, נא לקרוא את השמות.

— בעד	אריה גמליאל	יעקב שמאי (הליכוד):
— בעד	משה גפני	על מה ההצבעה?
— בעד	פסח גרופר	היו"ר ד' שילנסקי:
— אינה נוכחת	שרה דורון	התבקשתי לקיים הצבעה אישית על כל סעיף וסעיף.
— נגד	אלי דיין	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
— בעד	שלמה דיין	על כל חוק, על כל חוק.
— אינו נוכח	עבד-אללהב דראושה	היו"ר ד' שילנסקי:
— אינו נוכח	יגאל הורביץ	על כל חוק וחוק התבקשתי לקיים הצבעה אישית. הדבר
— נגד	שלמה הלל	כתוב לפני, ואני נוהג לפי הבקשה. היא חוקית, היא לפי
— בעד	שמואל הלפרט	התקנון. בבקשה.
— בעד	זבולון המר	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
— בעד	צחי הנגבי	(קורא בשמות חברי הכנסת)
— נגד	אליקים העצני	אהרן אבוחצירא
— נגד	שבח וייס	רפאל אדרי
— בעד	אריאל ויינשטיין	— בעד
— נגד	עוז ויצמן	— נגד
— נגד	מרדכי וירשובסקי	יעקב שמאי (הליכוד):
— אינו נוכח	אברהם ורדיגר	על מה מצביעים?
— אינו נוכח	רחבעם זאבי	היו"ר ד' שילנסקי:
— נגד	עמנואל זיסמן	אני קורא עוד הפעם במהירות. אני מעמיד להצבעה
— אינו נוכח	מיכאל חריש	בקריאה ראשונה הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני
— נגד	גד יעקבי	חקיקה) (מס' 3). התשנ"א — 1991, בתוספת סעיפים קטנים
— נגד	גאולה כהן	(ט) ו-(י), במקום סעיף (ט) בהצעת החוק המקורית, וללא פרק
— נגד	רן כהן	ג', חישוב עלות המים ותעריפים למים. בבקשה.
— נגד	רענן כהן	מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:
— נגד	אברהם כ"ץ-עוז	(קורא בשמות חברי הכנסת)
— אינו נוכח	דוד לוי	אהוד אולמרט
— בעד	יאיר לוי	חיים אורון
— בעד	יצחק לוי	מיכאל איתן
— נגד	דוד ליכאי	רפאל איתן
— בעד	אוריאל לין	שולמית אלוני
— בעד	עוזי לנדאו	אריה אליאב
— בעד	דוד מגן	שושנה ארכלי-אלמזלניו
— בעד	יצחק מודעי	נאוה ארד
— בעד	אליעזר מזרחי	משה ארנס
— נגד	האשם מחאמיד	זאב בנימין בגין
— בעד	רוני מילוא	אברהם בורג
— אינו נוכח	מוחמד מעארי	יגאל ביבי
— נגד	חגי מירום	צירלי ביטון
— נגד	נואף מסאלחה	יוסף ביילין
— בעד	יהושע מצא	בנימין בן-אליעזר
— בעד	רן מרידור	אליהו בן-אלישר
— נגד	יצחק נבון	אליהו בן-מנחם
— נגד	אורה נמיר	מיכאל בר-זהר
— בעד	משה נסים	חיים ברילב
— נגד	מוחמד נפאע	עוזי ברעם
— אינו נוכח	בנימין נתניהו	גדעון גדות
— נגד	עדנה סולודר	תמר גוז'נסקי
— בעד	יוסף עוזן	יוסף גולדברג
— בעד	עובדיה עלי	מיכה גולדמן
— אינו נוכח	שאול עמור	פנחס גולדשטיין
— אינו נוכח	חסיין פארס	אפרים גור
— נגד	אברהם פורז	מרדכי גור
— בעד	חנן פורת	גדליה גל
— בעד	משה זאב פלדמן	
— אינו נוכח	רפאל פנחסי	
— בעד	מנחם פרוש	

חוכרת י', ישיבה ש"ז

— הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3): הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1992; הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 5) —

יהודה פרץ	— בעד	משה שחל	— נגד
שמעון פרס	— נגד	שמעון שטרית	— נגד
יצחק חיים פרץ	— בעד	דב שילנסקי	— בעד
עמיר פרץ	— נגד	יעקב שמאי	— נגד
גדעון פת	— בעד	יצחק שמיר	— בעד
יאיר צבן	— נגד	גרשון שפט	— נגד
דוד צוקר	— נגד	יאיר שפרינצק	— נגד
יעקב צור	— נגד	אריאל שרון	— אינו נוכח
יואש צידון	— אינו נוכח	יוסי שריד	— אינו נוכח
חיים קופמן	— בעד	אברהם שריר	— אינו נוכח
חיים קורפו	— בעד	דן תיכון	— אינו נוכח
ישראל קיסר	— אינו נוכח		
מיכאל קליינר	— בעד		
משה קצב	— בעד		
יצחק רבין	— נגד		
אברהם רביץ	— בעד		
אמנון רובינשטיין	— אינו נוכח		
ראובן ריבלין	— בעד		
חיים רמון	— נגד		
אבנר חי שאקי	— בעד		
יהושע שגיא	— בעד		
אברהם שוחט	— אינו נוכח		

היו"ר ד' שילנסקי:

האם יש פה חבר כנסת שנמצא באולם ושמו לא נקרא? אני חוזר פעם שנייה על השאלה: האם יש פה מישהו ששמו לא נקרא? נא לספור את הקולות.

חברי הכנסת, 48 בעד הצעת החוק, 47 נגד. אני קובע שהצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה) (מס' 3), התשנ"א — 1991, בתוספת סעיפים (ט) ו(י), במקום סעיף (ט) בהצעת החוק המקורית, וללא פרק ג', חישוב עלות המיס ותעריפים למיס, התקבלה בקריאה ראשונה והיא עוברת לוועדת הכספים להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

יג. הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1991 * (קריאה ראשונה)

— אין
ההצעה להעביר את הצעת החוק התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1991, לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

49 בעד, 46 נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1991, התקבלה בקריאה ראשונה, והיא תועבר לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ד' שילנסקי:
חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק התקציב לשנת הכספים 1992, התשנ"ב — 1991. אלה שהגישו את הבקשה להצבעה אישית ויתרו על המשך ההצבעה האישית. ההצבעה עתה תהיה אלקטרונית. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 7.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לוועדה

נגד

יד. הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 5) ** (קריאה ראשונה)

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 5) לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

50 בעד, 45 נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 5) התקבלה בקריאה ראשונה, והיא תועבר לוועדת הכספים להכנה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. אין מדברים בזמן ההצבעה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 5), בקריאה ראשונה. מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 8.

ה צ ב ע

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לוועדה

נגד

נמנעים

* "דברי הכנסת", חוב' ט', עמ' 1020.

** "דברי הכנסת", חוב' ט', עמ' 1020.

ד' בטבת התשנ"ב (11 בדצמבר 1991)
 — הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון מס' 5): הצעת חוק הסדרים במשק המדינה
 (תיקוני חקיקה): הצעת חוק הפחתת הגירעון —

רן כהן (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
 היו"ר ד' שילנסקי:
 יש לך תיקון להצבעה שהיתה?

טו. הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ב — 1991 * (קריאה ראשונה)

היו"ר ד' שילנסקי: ההצעה להעביר את הצעת חוק הסדרים
 אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הסדרים במשק
 המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ב — 1991, בקריאה ראשונה.
 מי בעד? מי נגד? זו הצבעה מס' 9.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לוועדה

— 49

נגד

— 46

נמנעים

— אין

היו"ר ד' שילנסקי:

49 בעד, 46 נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק

הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ב — 1991,

נתקבלה בקריאה ראשונה, והיא תועבר לוועדת הכספים

להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

טז. הצעת חוק הפחתת הגירעון, התשנ"ב — 1991 ** (קריאה ראשונה)

היו"ר ד' שילנסקי: ההצעה להעביר את הצעת חוק הפחתת
 הגירעון, התשנ"ב — 1991, לוועדת הכספים
 אנחנו עוברים להצבעה על הצעת חוק הפחתת הגירעון.
 התשנ"ב — 1991, בקריאה ראשונה. מי בעד? מי נגד? זו
 הצבעה מס' 10.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לוועדה

— 50

נגד

— 45

נמנעים

— אין

היו"ר ד' שילנסקי:

50 בעד, 45 נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעת חוק

הפחתת הגירעון, התשנ"ב — 1991, התקבלה בקריאה ראשונה,

והיא עוברת לוועדת הכספים להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה

שלישית.

הישיבה הבאה תתקיים, אם ירצה השם, ביום כ' הבא, ט'

בטבת התשנ"ב, 16 בדצמבר 1991 בשעה 16:00. ישיבה זו

נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:08.

* "דברי הכנסת", חוב' ט', עמ' 1020.

** "דברי הכנסת", חוב' ט', עמ' 1020.

נספחות

ישיבות שנ"ה — שנ"ז

א. הצעת חוק שמירת הניקיון (תיקון מס' 2), התשנ"ב — 1991

1. תיקון 1

בידיעתו והוא נקט את כל האמצעים הסבירים למנוע את ביצוע המעשה.

(ג) תקופת ההתיישנות על עבירה שסעיף זה חל עליה תהיה שנה אחת.

(ד) בסעיף זה, "כתב" — לרבות ציור, שרטוט או חריטה.

בסעיף 1 לחוק שמירת הניקיון, התשמ"ד — 1984¹ (להלן — החוק העיקרי), אחרי הגדרת "השלכה" יבוא: "כלי שיט" — כהגדרתו בפקודת הנמלים [נוסח חדש], התשל"א — 1971².

2. תיקון 4

אחרי סעיף 4(ב) לחוק העיקרי יבוא:

(ג) הוכח כי פסולת הושלכה מכלי שיט, רואים לעניין סעיף 2 את בעל כלי השיט, קברניטו, מפעילו או האחראי לו, כאילו הוא השליך את הפסולת, זולת אם הוכיח שלא הוא עשה כן וכי המעשה נעשה שלא בידיעתו, והוא נקט את כל האמצעים הסבירים למנוע את ההשלכה ולגלות את זהותו של משליך הפסולת.

3. הוספת סעיף 5א

אחרי סעיף 5 לחוק העיקרי יבוא:

"5א. חוקות לעניין לכלוך רשות הרבים

(א) הכותב, מצייר, משרטט או חורט על מקרקעין של זולתו, שלא כדין, או מדביק, תולה, מניח או קובע עליהם, שלא כדין, כל כתב, מודעה או שלט, רואים אותו, לעניין סעיף 2, כמכלכל את רשות הרבים.

(ב) הורבקו או נקבעו כתב, מודעה או שלט כאמור בסעיף קטן (א), רואים לעניין סעיף 2, גם מי שתוכנם של הכתב, המודעה או השלט מצביע עליו כמי שהזמין את הכנתם או הדבקתם או הורה על כך, זולת אם הוכיח כי לא הוא עשה כן וכי המעשה נעשה שלא

¹ ס"ח התשמ"ד, עמ' 142; התשמ"ח, עמ' 52.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 20, עמ' 443; ס"ח התשמ"ד, עמ' 132.

ב. הצעת חוק נישואין וגירושין, התשמ"ט — 1988
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

1. הגדרה

(ב) בטקס אזרחי, על-פי הוראת חוק זה (להלן — נישואים אזרחיים); הכול על-פי בחירתם של הנישואים.

3. גירושין בישראל

גירושין בישראל יתקיימו בטקס דתי או בטקס כמפורט בסעיף 8.

4. נישואין דתיים

(א) נישואין דתיים של יהודים ייערכו בפני רב ורשם

בחוק זה "רשם נישואין" — רשם בית-משפט מחוזי וכן כל שופט בית-משפט שלום וכל רשם אחר ששר המשפטים מינהו להיות רשם נישואין לעניין חוק זה.

2. נישואין בישראל

נישואין ייערכו בישראל באחד משני טקסים אלה:

(א) בטקס דתי, על פי הדין האישי החל על הנישואים (להלן — נישואים דתיים);

(3) אחד מבני הזוג הורשע בדין על עבירה שהוא פשע ביחס לבן הזוג השני;

(4) אחד מבני הזוג הוא חולה חשוך מרפא, או סובל ממחלה או מחלשה גופנית המסכנת את בריאות בן הזוג השני או מונעת, דרך קבע, קיום חיי משפחה תקינים;

(5) אם עולה בעליל לדעת בית-המשפט כי אין סיכוי לחיי משפחה תקינים בין בני הזוג;

(6) סיבה אחרת שקבע שר המשפטים בתקנות ובאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

9. סדרי דין

שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות את סדרי הדין בכל הליך לפי חוק זה.

10. הוראת מעבר

שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, הוראות מיוחדות בעניין.

(א) הנוהג בעניין גירושין של בני הזוג שנישאו בישראל בנישואין דתיים לפני תחילתו של חוק זה.

(ב) הנוהג בעניין גירושין של בני-זוג אשר לפני השתקעותם בישראל נישאו על-פי הדין שהיה חל על נישואין בשעת עריכתם, אם אותו דין הכיר רק בנישואין דתיים או רק בנישואין אזרחיים.

11. עונשין

מי שמסר לעניין חוק זה כידועין ידיעה שהיא כוזבת בפרט משמעותי, דינו מאסר 5 שנים.

12. ביצוע

שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

13. ביטולים

חוק שיפוט בבתי-דין רבניים (נישואין וגירושין) תשי"ג — 1953, בטל.

14. תחילה

תחילתו של חוק זה — 6 חודשים מיום קבלת החוק על-ידי הכנסת בקריאה שלישית.

נישואין על-פי הדין המקובל על היהדות האורתודוקסית, הקונסרבטיבית והיהדות המתקדמת.

(ב) נישואין דתיים של מי שאינם יהודים ייערכו בפני מי שהוסמך לכך על-פי הדין האיש.

5. נישואין אזרחיים

נישואין אזרחיים ייערכו על-ידי רושם הנישואין שבתחום סמכותו נמצא מקום מגוריו של אחד מבני הזוג.

6. מניעת נישואין

(א) לא יערוך הרושם טקס נישואין אם נוכח כי קיימת אחת המניעות הבאות:

(1) לאחד מהנישאים לא מלאו, בזמן עריכת הטקס, שבע-עשרה שנים תמימות, וזולת אם נתקיים אחד המקרים המפורטים בסעיף 5 לחוק גיל הנישואין תש"י — 1950;

(2) אחד מהנישאים קשור בנישואין קודמים, העומדים בתוקף על-פי הדין החל עליהם;

(3) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות מניעות אחרות לעריכת נישואין, כגון: מגבלות בריאותיות חמורות (בתיאום עם שר הבריאות), חשש לכפייה בניגוד לרצונו החופשי של אחד מבני הזוג.

(ב) נישואין אזרחיים שנערכו אף שהיתה קיימת מניעה על-פי סעיף זה — בטלים מעיקרם.

7. גירושין דתיים

הסמכות הייחודית להתיר נישואין שנערכו בטקס דתי נתונה לבית הדין שעל-פיו נערכו הנישואין.

8. גירושין אזרחיים

(א) הסמכות הייחודית להתיר נישואים אזרחיים ולהכריז על בטלותם תהיה לבית-המשפט המחוזי.

(ב) בית-המשפט המחוזי ייתן צו גירושין אם הסכימו לכך שני בני הזוג.

(ג) ואלה הנסיבות המצדיקות כל אחת מהן צו גירושין מאת בית-המשפט המחוזי על-פי בקשת אחד מבני הזוג:

(1) שני הצדדים מסכימים לגירושין;

(2) אחד מבני הזוג נטש את השני לחלוטין ובמזיד;

ד ב ר י ה ס ב ר

מטעמים של גזע, דת, פולחן ואפליה מטעמי מין של רבים, יחידים ועדות, כמו העדה האתיופית, לא יכולים לממש את זכותם להקמת משפחה. בשנת 1953 כאשר ממלא-מקום ראש הממשלה משה שרת הביא את חוק בתי-דין רבניים — (נישואין וגירושין) הוא אמר בין השאר, כי "אריכות ימיו של החוק תלויה בסיגול נוהג ביצועו למושגי שוויון, כבוד האדם וחכויותיו, השוררים בחברה המתוקנת של זמננו.

בהכרזה לכל באי עולם בדבר זכויות האדם סעיף ט"ז נקבע:

"כל איש ואשה, שהגיעו לפרקם רשאים לבוא בברית הנישואין ולהקים משפחה ללא כל הגבלה, מטעמי גזע, אזרחות או דת. הם זכאים לזכות שווה במעשה הנישואין בתקופת הנישואין ובעת ביטולם."

במדינת ישראל זכויות אלה אינן קיימות, יש אפליה

לאפליה חמורה נגד עולים מברית-המועצות, ארצות-הברית ושאר הגליות, ובייחוד כיוזים של עולי אתיופיה, ולנוכח אפליית הנשים כאותה מערכת של בתי-הדין, נראה לנו כי מוצא אחד ויחיד ההולם חברה דמוקרטית הוא קיום נישואים אזרחיים בצד הדתיים לרוצים בכך, ולאלה שאינם יכולים לקבל על עצמם את הגזירות הפולחניות של הממסד הרבני האורתודוקסי בישראל.

"אחדות העם מחייבת ויתורים הדדיים ולא רק מצד אחד. ישנם מושגים בחברה של זמננו שעליהם יתנפץ כל ניסיון להשליט ולקיים בתוכנו גם להבא סדרי חיים אשר אבר עליהם כלח" ("דברי הכנסת", 23 באוגוסט 1953).

לנוכח עמדת הרבנים ועיקשונם להתערב בחוק השבות בחוקי אזרחות ולכפות פולחנים מימי שחר התרבות, הגורמים

ג. הצעת חוק הרשות לפיתוח הגליל, התשנ"א — 1991 (הצעת חבר הכנסת ש' עמור)

1. הגדרות

בחוק זה —

- "הרשות" — הרשות לפיתוח הגליל שהוקמה לפי חוק זה;
- "המועצה" — מועצת הרשות כאמור בסעיף 8.
- "המינהלה" — מינהלת הרשות כאמור בסעיף 10;
- השרים — שר הכלכלה והתכנון ושר התעשייה והמסחר.

2. הרשות

מוקמת בזה הרשות לפיתוח הגליל.

3. הרשות — תאגיד

הרשות היא תאגיד.

4. הרשות — גוף מבוקר

הרשות היא גוף מבוקר, כמשמעותו בסעיף 9(2) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח — 1958 [נוסח משולב].

5. תפקידי הרשות

(א) ואלה תפקידי הרשות:

- (1) ליוזם פעולות לפיתוח הכלכלי של הגליל;
- (2) להכין תוכניות לפיתוח הכלכלי של הגליל;
- (3) לעודד יוזמות כלכליות לפיתוח הגליל;
- (4) לתאם בין משרדי הממשלה, הרשויות והגופים העושים לפיתוח הגליל;
- (5) לספק מידע בכל הקשור ליוזמות, לתוכניות ולמפעלים כלכליים בגליל;
- (6) לייצץ ולסייע בכל הקשור ליוזמות, לתוכניות ולמפעלים כלכליים בגליל לרבות להליכים הדרושים לעניין זה לפי כל דין;
- (7) לפעול למען ריכוז הנהלות משרדים ויחידות ממשלתיות וארגונים ארציים בגליל.

(ב) כביצוע תפקידיה תדאג הרשות שפעולותיה לא יעמדו בסתירה להחלטות שקיבלו הרשויות של היישובים בגליל בהתאם לחוק הגליל, התשמ"ח — 1987, ושיהיו תואמות את מדיניותה הכלכלית של הממשלה.

6. סמכויות הרשות

ואלה סמכויות הרשות:

- (1) לקבוע את הגופים שיבצעו תוכניות לפיתוח כלכלי שהכינה הרשות;
- (2) לקבוע את השימוש במשאבים שיעמדו לרשותה;
- (3) לגייס הון בישראל ומחוצה לה לצורך ביצוע תפקידיה;
- (4) להקים תאגידים, בעצמה או ביחד עם אחרים או לרכוש זכויות בתאגידים קיימים והכול לצורך ביצוע תפקידיה;
- (5) ליצור ולקיים קרנות לפיתוח כלכלי של הגליל;
- (6) לקבל, בכפוף לאמור בכל חוק, מלווה לצורכי ביצוע תפקידיה ולהנפיק למטרה זו איגרות חוב; איגרות החוב, המלוות ותנאיהן טעונים אישור השרים.

7. הסמכות הרשות

כל הכנסה שתקבל הרשות תשמש במסגרת תקציבה למטרות שהועידה הרשות לשם ביצוע תפקידיה.

8. מועצת הרשות

(א) לרשות תהיה מועצה, וזה הרכבה:

- (1) נציגי הממשלה מקרב עובדי המדינה, שימנו אותם אחד אחד, השרים הבאים: ראש הממשלה, שר הכלכלה והתכנון, שר האוצר, שר האנרגיה והתשתית, שר הביטחון, שר הבינוי והשיכון, שר הבריאות, שר החינוך והתרבות, שר החקלאות, שר המשפטים, שר העבודה והרווחה, שר הפנים, השר לקליטת העלייה, שר התחבורה, שר התיירות, שר התעשייה והמסחר ושר התקשורת;
- (2) ראשי הרשויות המקומיות בגליל;
- (3) 15 נציגי ציבור שימנו אותם אחד אחד, השרים הבאים: שר האוצר, שר הכלכלה, שר התעשייה ומסחר, שר התקשורת, שר האנרגיה, שר הביטחון, שר הבינוי ושיכון, שר הבריאות, שר העבודה והרווחה, שר הפנים, השר לקליטת העלייה, שר החינוך, שר התחבורה, שר החקלאות, שר התיירות;
- (4) חברי הכנסת שהם תושבי הגליל;
- (5) נציגי הארגונים הכלכליים בגליל;
- (6) נציגי הסוכנות היהודית;
- (7) נציגי הקיבוצים והמושבים בגליל;

- (1) התפטרו במסירת כתב התפטרות לשרים;
 (2) אם נתמנו בהיותם עובדי המדינה או העירייה — פרשו משירותם.

14. העברה מכהונה

השרים ויושב-ראש המועצה יהיו רשאים להעביר חבר המועצה או חבר המינהלה מכהונתו לפני תום תקופת כהונתו באחד מאלה:

- (1) נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו;
 (2) הורשע בעבירה שלדעת היועץ המשפטי לממשלה יש עמה קלון;
 (3) נתקיים בו הסייג שבסעיף 11(א)(3).

15. סדרי דיון

המועצה והמינהלה יקבעו את דרכי עבודתן וסדרי הדיונים בהן במידה שלא נקבעו בחוק זה או על פיו.

16. חובת גילוי זיקה בעסקה

(א) חבר המועצה או חבר המינהלה שיש לו או עשוי להיות לו, במישרין או בעקיפין, בעצמו או על-ידי קרובו, סוכנו או שותפו, או לתאגיד שהוא בעל עניין בו, כל חלק או זיקה או עניין בכל עסקה עם הרשות אשר עומדת לדיון במועצה או במינהלה —

(1) יודיע על כך ליושב-ראש המועצה או המינהלה, לפי העניין, מייד לאחר שנודע לו על העסקה;

(2) לא יהיה נוכח בדיונים באותה עסקה ולא ישתתף בהחלטה המתייחסת אליה או הקשורה עמה.

(ב) סעיף קטן (א) לא יחול על עסקה או עניין בשל כך בלבד שחבר המועצה או חבר המינהלה משמש עובד בתאגיד כאמור באותו סעיף קטן או כחבר בהנהלתו.

17. תוקף פעולות

קיום המועצה והמינהלה, סמכויותיהן ותוקף החלטותיהן לא ייפגעו מחמת שנחפזה מקומו של חבר המועצה או חבר המינהלה או מחמת ליקוי במינוים או המשך כהונתם.

18. מנהל הרשות

(א) המועצה, באישור השרים, תמנה מנהל לרשות.
 (ב) המנהל יהיה אחראי כלפי המועצה, המינהלה והשרים לביצוע החלטותיהם ולביצוע תפקידי הרשות.

19. כהונת המנהל ותנאי העסקתו

(א) תקופת כהונתו של המנהל תהיה חמש שנים: המועצה, באישור השרים, רשאית להאריך את המינוי לתקופת כהונה נוספת.

(ב) המנהל יחדל לכהן לפני תום תקופת כהונתו באחד מאלה:

(8) נציג ציבור מקרב הדרוזים שימונה על-ידי ועדת השרים לפיתוח הגליל.

(ב) יושב-ראש המועצה יתמנה בידי המועצה מבין חבריה, באישור השרים.

9. תפקידי המועצה

ואלה תפקידי המועצה:

- (1) לייצג לממשלה בכל הקשור בביצוע חוק הגליל, התשמ"ח — 1987, ולייעץ לשרים בכל הקשור בביצוע חוק זה;
 (2) לאשר את תקציב הרשות;
 (3) לפקח על ביצוע תפקידי הרשות.

10. מינהלת הרשות

ענייני הרשות ינוהלו בידי מינהלה וזה הרכבה:

- (1) חברי המועצה שהם נציגי השרים הבאים: שר האוצר, שר הבינוי והשיכון, שר הכלכלה והתכנון, שר הבריאות, שר החקלאות, שר הפנים, שר התיירות, שר התעשייה והמסחר, שר התקשורת ושר האנרגיה;
 (2) ארבעה מנציגי הרשויות המקומיות הגדולות ביותר בגליל לפי חוק הגליל, התשמ"ח — 1987;
 (3) שלושה חברי כנסת או חברי הכנסת לשעבר, שהם תושבי הגליל.

11. סייג לחברות

(א) לא יכהן כחבר המועצה או כחבר המינהלה:

- (1) מי שאינו אזרח ישראל;
 (2) מי שבתוך עשר שנים שקדמו למינויו הורשע בפסקדין סופי, או שהיה נושא את עונשו, בשל עבירה שלדעת היועץ המשפטי לממשלה יש עמה קלון;
 (3) מי שקשור, במישרין או בעקיפין, בעצמו או על-ידי קרובו, סוכנו או שותפו, בחוזה או בעסקה עם הרשות, או מי שהוא בעל עניין בתאגיד הקשור כאמור; אך לא יהיו פסולים עובדים או חברי הנהלה של גופים ציבוריים או של חברות ממשלתיות בשל כך בלבד שהגופים או החברות קשורים כאמור.

(ב) לעניין סעיף קטן (א) (3) ולעניין סעיף 16 —

"בעל עניין" — בעל חלק העולה על 5 אחוזים מהון של התאגיד או מכוח ההצבעה בו או מהזכות לרווחיה;

"קרוב" — בן זוג, הורה, בן, בת, אח, אחות ובני זוגם.

12. תקופת כהונה

חברי המועצה וחברי המינהלה יתמנו לשלוש שנים, ואפשר לחזור ולמנותם.

13. פקיעת כהונה

חבר המועצה וחבר המינהלה יחדלו לכהן לפני תום תקופת כהונתם באחת מאלה:

- (1) מאזן שנתי מבוקר בידי רואה חשבון;
 (2) רוח הכנסות והוצאות;
 (3) דוחות בדבר המשאבים של הרשות ואופן השימוש בהם;
 (4) סקירה בדבר ביצוע תקציב הרשות;
 (5) סקירה על פעולות הרשות באותה שנה.
- (ב) השרים רשאים לדרוש מהרשות בכל עת דין-חשבון ומידע אחר על כל עניין שהוא בגדר תפקידה וסמכויותיה.
22. תקנות וביצוע השרים ממונים על ביצוע חוק זה והם רשאים להתקין תקנות לביצוע.
- (א) הרשות תגיש לשרים ולוועדת הכספים של הכנסת, בתחילת כל שנת כספים, דין-חשבון לגבי השנה שחלפה; הדין-חשבון יכלול —
20. תנאי עבודה תנאי עבודתם של עובדי הרשות ושכרם יהיו כשל עובדי המדינה.
21. דין-חשבון (א) הרשות תגיש לשרים ולוועדת הכספים של הכנסת, בתחילת כל שנת כספים, דין-חשבון לגבי השנה שחלפה; הדין-חשבון יכלול —

ד. הודעת שר החינוך והתרבות בעקבות מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא: "החינוך המיוחד והשתלבות הילד החריג" *

לכבוד

מר דב שילנסקי

יושב-ראש הכנסת

נכבדי,

על-פי סעיף 111(ד) לתקנון הכנסת, הריני לפרט את פעולות משרדנו בעקבות מסקנות ועדת החינוך בנושא "החינוך המיוחד והשתלבות הילד החריג":

סעיף 1

משרדנו מיישם את החוק בהתאם לתקציב שהוקצב. משרד החינוך והתרבות הגיש לאוצר את תוכנית הביצוע והמשמעויות התקציביות.

אנו מעוניינים ביישום החוק; כאשר נקבל את התקציבים הדרושים, נרחיב את היקף יישום החוק בהתאם. עד כה קיבל משרדנו לשנת התקציב 790/91 90 מיליוני ש"ח.

שנה זו היא שנת תקציב ראשונה ליישום החוק. לקראת שנת התקציב הבאה, התשנ"ג, הודיע משרד האוצר, שהוא כלל בתקציבו 2 מיליוני ש"ח נוספים להמשך ביצוע החוק. לפי הצעת תקציב שהוגשה לאוצר לביצוע החוק, נדרשו כסה"כ 193 מיליון ש"ח במחירי 1990, ומזה בשנה הראשונה כ-22 מיליון ש"ח, ובשנייה כ-20 מיליון נוספים.

193 מיליון ש"ח הנדרשים ליישום מלא אינם כוללים פיתוח ובנייה.

סעיף 2

מבוצע.

סעיף 3

4 מיליוני ש"ח שהוקצו לשנת הביצוע הראשונה ליישום חוק החינוך המיוחד כניסוי בירושלים ובאגד ערים רחובות, נס-ציונה וראשון-לציון מהווים 25% מן העלות המקורית של ניסוי זה, שאמורה היתה להיות 16 מיליון ש"ח — ולא 30% — 40%, כפי שהופיע במסמך המסקנות.

סעיף 4 כפרוגרמות הכינוי של בתי-הספר של חינוך המיוחד, יש התייחסות להיבט זה; מינהל הפיתוח מביא בחשבון את הנקודות שהועלו בסעיף זה.

סעיף 5

כיום משולבים בחינוך הרגיל 45,000 ילדים חריגים מתוך סך של 63,000 תלמידים בחינוך המיוחד.

כ-20,000 תלמידים לומדים בכיתות טיפוליות, תלמידים אלה לומדים בכיתות הרגילות ומקבלים סיוע (כמה שעות בשבוע) מן החינוך המיוחד באמצעות המורה הטיפולית; מטרתו של סיוע זה לאפשר לילדים אלה להמשיך ולתפקד מבחינה לימודית וחברתית בכיתה הרגילה, וזאת בעזרת פעולות הדרכה והסברה בבתי-הספר הרגיל, אשר נעשות לאורך כל שנות לימודיו של הילד בבית-הספר.

כ-20,000 תלמידים נוספים לומדים בכיתות מקדמות בבתי-הספר הרגילים. תפקידה של הכיתה המקדמת להכין את הילד החריג לפי צרכיו ויכולתו לשילוב בכיתה הרגילה. כמו כן, נעשית מראשית הדרך, ובתיאום עם החינוך הרגיל, עבודה מעמיקה ומתמשכת של הכנת המורים הרגילים והדרכתם לשילוב הילדים החריגים.

5,000 תלמידים בגיל הגן במסגרת ש"ח (שילוב חינוכי).

בבתי-הספר המשלבים קיימות תוכניות חינוכיות מיוחדות לילדים הרגילים, הכוללות הבנת הילד החריג, קבלת השונה, גילוי סבלנות וסובלנות וכו'.

הניסיון מראה, שבכיתות מקדמות ניתן להעמיק יותר את השילוב הלימודי ולהתחילו בגילאים צעירים ולא בגילאים גבוהים.

פרויקט מסוג זה מופעל משנת הלימודים התשנ"ב בכיתות א' ב' ג', בהיקף התקציב שהועמד לרשותו.

כמו כן, נעשות בכל הארץ פעולות הסברה באמצעות מדריכים וחוברות הסברה, שנשלחות לכל בתי-הספר, גם הרגילים. מופצים סרטי הסברה והדרכה למתנכים ולילדים ונערכים ימי עיון, סדנאות והשתלמויות במרכז ההדרכה הארצי לחינוך מיוחד ולשיקום, במדורים לחינוך מיוחד, במרפ"דים — מרכזים פדגוגיים — במכללות ובאוניברסיטאות.

סעיף 6

נוסף על מסגרות החינוך המקצועי בחטיבות העליונות, שבהם לומדים בוגרי בתי-ספר יסודיים וחטיבות ביניים של החינוך המיוחד, פתח משרד החינוך כ-50 כיתות משולבות בחטיבות העליונות בבתי-ספר עיוניים. כשהמטרה היא להביא לשילוב חברתי-אופטימלי (כיתות י"א, י"ב).

התקציב לתוספת זו נספג עד כה על-ידי משרד החינוך ונלקח מתקציב חוק החינוך המיוחד. בוגרים מעל גיל 21 אינם נכללים בחוק.

סעיף 7

אינו נוגע למשרדנו.

סעיף 8

משרד החינוך והתרבות פעל להשגת סיכום עם משרד הבריאות בנושא זה.

עד כה התקבלה ממשרד הבריאות רשימה חלקית של נציגים. גם נציגים אלה עדיין אינם משתתפים בישיבות ועדות השמה, כנראה בגלל אי-תשלום שכר השתתפות כישיבה ממשרד הבריאות.

יש לציין שהנציגים האחרים אינם מקבלים שכר.

סעיף 9

בעייתם של 600 התלמידים החריגים, שלא נמצאה להם מסגרת חינוכית מתאימה, באה על פתרונה עוד בשנת הלימודים התשנ"א.

הילדים לומדים במסגרות חינוכיות מתאימות בבתי-ספר רגילים, אשר ל-800 מפגרים, העניין נוגע למשרד העבודה והרווחה.

סעיף 10

אין בעיות בנושא ההכשרה, היקף כוח אדם מותנה בהיקף התקציב.

לסעיף 11

לפי שעה לא קיים מחסור במסגרות חינוכיות מתאימות לילדים עולים. אשר לעתיד, יש להניח שתהיה דרושה תוספת משאבים לנושא.

סעיף 12

משרד החינוך הקים ועדה מקצועית, שגיבשה הצעה בעניין זה. המשרד יפנה אל הגורמים האחרים הנוגעים בדבר, כדי להגיע לסיכום משותף.

סעיף 13

מכלול ההנחיות הקשורות לחינוך המיוחד ולזכויות הילד החריג פורסמו בחוברת "החינוך המיוחד במערכת החינוך בישראל", אשר הופצה בקרב כל הגורמים שיש להם נגיעה לחינוך המיוחד במדינת ישראל, וכן בחזור מנכ"ל התש"ן. שנת 1990.

אנו נמצאים במגעים שוטפים עם הארגון הארצי של ההורים.

ההנחיות שפורסמו על-ידי המשרד נוגעות לתחום שבאחריותו ולא לתחומים של הגורמים האחרים הנוכחים בהמלצה.

סעיף 14

יישום חוק החינוך המיוחד במגזר הערבי זוכה לתנופה רחבה יותר מאשר במגזרים אחרים. במטרה לסגור פערים מן העבר. כמו כן, כל פעילות השילוב שנעשות במגזר היהודי חלות גם על המגזר הערבי.

סעיף 15

משרד החינוך הגיש בזמנו את התכנית הכוללת.

ב ב ר כ ה,
זבולון המר
שר החינוך והתרבות

העתק: חבר הכנסת מיכאל בר-זהר, יושב-ראש ועדת החינוך.

* הונחו ביום י"ג באב התשנ"א — 24 ביולי 1991.